

Opp.

167

4

Opp. 1674

Hendrik waan den berg

1760 (Franken) - 1812 Haarlem

rector in Franken, hoogleraar te Linfen,
rector in Haarlem

reorganiseerde onderwijs voor de
preussische regering, grondig kennen
d. class. talen

stierf aan roedvont te Haarlem (1812)

J. Dinter

<36615268170010

<36615268170010

Bayer. Staatsbibliothek

W A A R D E N B U R G.

O P U S C U L A.

H A R L E M.

A. L O O S I E R, P. R.

M D C C C X X I

Ex typis J. Brill Leidae.

79/98/40578

W. A. R. D. E. N. B. U. R. G.

O. P. U. S. C. U. A.

1850/1851

HENRICI WAARDENBURG,

HARLEMENSIS GYMNASII RECTORIS,

OPUSCULA

ORATORIA, POETICA, CRITICA.

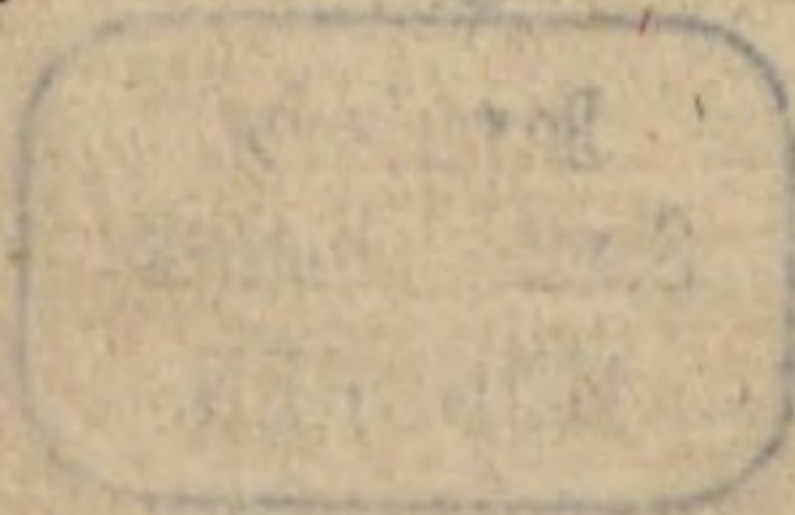

HARLEMI

APUD A. LOOSJES, P. F.

CIO IO CCC XII.

Ex typis J. Brill Leidae.

HENRICI WAARDEBURG,

HARLEMIENSIS GYMNASII RECTORIS,

OPUSCULA

ORATORIA, POETICA, CRITICA.

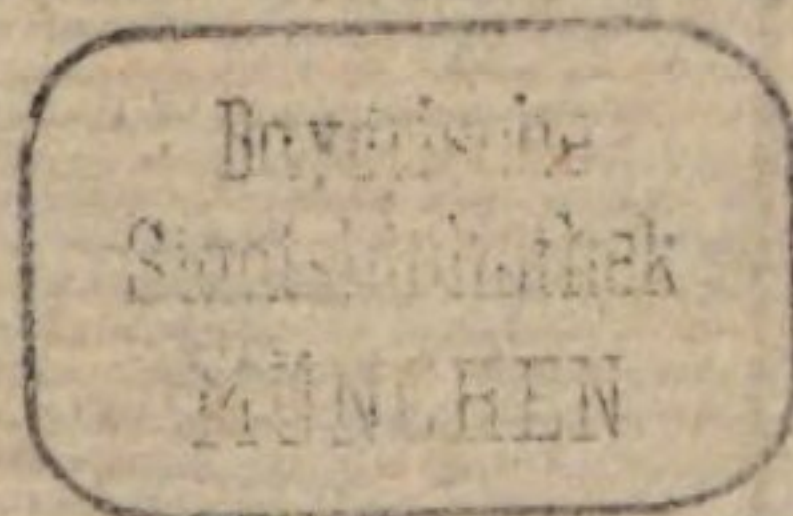

HARLEMI

APUD A. LOOSIUS, P. E.

CMD 13 CCC XII

Ex typis J. Brill Leiden.

L. S.

Paucis te monitum volo, Lector benevole, me jam olim, cum Lingae Antiquitatis et Philologiae professionem regimenque Scholae regiae sustinerem, bonam horum opusculorum partem, postulante utriusque muneris ratione, in lucem misisse. Viget enim ibi, sicut in plerisque Germaniae Scholis et Academiis, consuetudo indicendis harum sollemnibus commentatione aliqua proludendi; cui consuetudini obsecutus, tum alia quaedam, tum praesertim criticas in varios auctores observationes edidi. Quae cum viris quibusdam doctis, quibuscum illa communicaveram, non displicuerint, singulatim vero diversis temporibus, quandocunque occasio vel necessitas incidisset scribendi, fuerint edita, et inter paucos distributa; consilium cepi, ea, passim emendata et aliis maximam partem ineditis aucta, uno volumine evul-

*gare. Ad inedita pertinet oratio habita ad
auspicandum Gymnasii Harlemensis regundi
munus, carmen in obitum Hieronymi Bosschii
cum duobus epigrammatis, denique in aucto-
res, maxime Propertium, animadversiones
non paucae. Ex editis vero C. T. Kuinoelius,
vir clarissimus, observationes in Propertium
selegit, et editioni suae adpersit, quod idcir-
co moneo, ne forte, hujus Propertium legens,
mireris, easdem ibi observationes aut inter-
pretationes, quas hoc volumine repetii, ad
verbum perscriptas reperiri auctore non ubi-
que addito, ex. gr. in commentario textui
subjuncto ad III. XXIV. 1, 2.*

*Ceterum haec studiorum meorum specimina
ut dequo accipias animo, vehementer opto.*

HENRICUS WAARDENBURG

EVERHARDO FILIO S. D.

Cum easdem tu literas, quas ego profiteor, et ames et colas, mi fili, nihil necesse est, harum tibi dignitatem ac praestantiam denuo laudare, aut hoc stadium sponte currenti stimulos admovere. Perspectum mihi est, auctorum veterum lectionem quanti facias, haud ignarus, exquisitissimis illam abundare fructibus sapientiae, leporis omnisque humanitatis politae. Hujus autem libelli te imper-tiens munere, id maxime spectavi, ut, quam sim potissimum in his studiis rationem secutus, specimine quodam tibi ostenderem. Multae quidem et variae sunt copiae eruditionis in antiquorum scrip-tis, velut in thesauris, cumulatae nobisque relic-tae, unde quocunque in genere laborare velis, uti-lissima liceat haurire. Verum paucissimis hoc aut a natura datum est, aut vitae ratio permisit, ut, non dico omnia, sed plurima genera complecteren-tur, ex plurimis omnibusve parem sibi laudem compararent. Atque ego ita semper existimavi, si quis in doctrinae studiis ad spem aliquam perfec-tionis adspirare velit, huic unum esse genus eligen-dum, cui praecipuam operam impendat; facioque adeo cum Propertio meo, cujus haec est sententia:

Qua pote quisque in ea conterat arte diem. Itaque cum a pueris naturae quodam impulsu ad poëtarum elegantiam, tum ad vim etiam ornatumque oratorum ferri me sentirem, in his majorem otii partem occupatam habui, neque unquam abhorruī ab iis, quae ad limandum de utrorumque facultate iudicium pertinere existimantur. Quod dum memoro, nihil egomet mihi sumo: quantum quidem in istis profecerim, alii iudicent: volui duntaxat indicare tibi, quid secutus sim, et qua via, sperans eadem te ratione usurum. Multis profecto ingenium inde a prima juventute subigendum esse disciplinis, non est, quod moneam. Quemadmodum vero in hortis quum plurimos variosque flores colimus, non tamen aequae omnes nobis placere solent, sed aliis alii jucundiores esse gratioresque, ut hos strictim et praetereuntes adspiciamus, illos saepius ac diu contemplemur atque admirari non desinamus, hos modice curemus, illos omni diligentia tueamur, alamus, foveamus; sic in artibus cum ad iucunditatis fructum, tum ad utilitatis laudisque, multum interesse arbitror, alias velut a limine tantum salutare, alias amare impensius, complecti, osculari. Igitur quaecunque pars literarum tibi arriserit, ad quam, ut ingenio aptissimam, prae ceteris animum intendas, in hac parte, moneo, accurate summaque cum diligentia verferis. Quam in rem si forte aliquid tibi opis aut
exem-

exempli hic libellus attulerit, et tua causa gaudebo et mea; idque in maximis ponam dulcissimisque, quae ex his studiis unquam percipere mihi licuit, emolumentis. Saltem videbis, auctores Latinos ita a me versatos esse, ut eorum dictionem poëticam, sicut antea carminibus elegiacis, nunc et elegiacis et lyricis paucis, tum quoque solutam, imitandi cupidine adductus, exprimere aliquo modo conatus fuerim; deinde in quorundam lectione, praesertim poëtarum, eam curam adhibitam, ut sensum penitus eruerem, et siquid mendi alicunde allatum aut difficultatis deprehendisse mihi viderer, id corrigendum expediendumve susciperem; in quibus et Graeca attigi. Qua de re opportunitas me monet, maxime de emendando et illustrando Propertio, quaedam subungere.

Quanto nimirum magis in omni genere poëstos antiquorum praestantiam admiramur, eo magis culpanda videtur fortuna, quae tot opera clarissimorum ingeniorum nobis inviderit, superstium vero plurima lituris ac lacunis deformaverit paene innumeris. Accedit aliud malum non minus grave, ab indoctis doctisque arcesitum; siquidem non librarii tantum oscitantes atque infcii, aut correctores etiam scioli, multis mendis olim auctores foedarunt omnes, sed et viri humanitatis doctrina laudabiliter imbuti, deinceps, dum succurrere laborantibus cupiunt, horum vulnera

urendo et secando exulcerarunt magis, quam sanarunt. Videntur enim nonnulli ad emendandos poëtas veteres eo animo accedere, ut suam mentem suumque sensum iis obtrudant, de proprio cujusque genio, stilo, eruditione, moribus, aetate minime solliciti. Unde quam absurdae hallucinationes, quantae turbae necessario oriantur, intelligentibus perspicuum est. Utriusque autem incommodi, cum a fortuna, tum ab hominibus importati, exemplum nescio an ullum existat gravius, quam in Propertii suavissimis elegiis; cui siqui contra ipsos etiam medicos auxilio veniant, gratisimum facere Musis elegantioribus existimandi sunt. Itaque in hoc auctore retractando, interpretando, poliendo cum occupatus essem, et sedulo cavere vellem, ne in ea incurrerem vitia, quae modo criminabar, fines, quibus illius cohibenda esse emendatio mihi videbatur, animo conceperam: eorumque rationem, usui, ut opinor, tibi futuram, paucis hic describere mihi proposui.

Ad quemcunque igitur veterum poëtarum aliquis explicandum corrigendumque sese applicat, hunc oportet non modo res ipsas, quae ab eo pertractantur, sed et orationis, qua utitur, formam et characterem probe noscere, ejus investigare vitam, mores, disciplinam, civitatis ac temporum, quibus vixerit, historiam, mores, ritus, opiniones, omnemque conditionem, scripta ali-

aliorum, quae legere atque imitari potuerit, cum aequalium, tum inprimis antiquiorum, denique ea omnia, quaecunque ad formanda ingenia, et universam cogitandi, sentiendi scribendique rationem vim suam afferre solent, postremo versiones atque imitationem, qua eum exprimere posteriores studuerint, et quaevis operum ab eo relictorum fata. Sic breviter totum fere critici munus informavi, atque adeo illius, qui in exponendo Propertio et a maculis liberando feliciter versari cupit. Quodsi res five argumenta, ab eo tractata, per se ipsa spectentur, fatendum est, ea esse tenuioris generis, utpote in depingendo amoris sensu, lusibus et curis maximam partem sita; maximam dico partem, nam et alia occurrunt graviore plectro modulata, ut major pars libri quarti, et nonnulla libri tertii carmina. Verum omnia non modo sententiarum dignitate ac splendore, veluti gemmis aurum, distinxit, sed tanta doctrinae copia adornavit, ex religione, ritibus et rebus gestis sui populi, tum ex omni antiquitate tam larga manu multa eaque saepius rariora adspersit, ut, qui ab his rebus imparatus ejus suscipiat interpretationem, velut in labyrinthum nullo instructus filo temere se conjiciat; imo peritissimi quoque in nonnullis verum se nondum videre fateantur. Sed maxima difficultas est in universa oratione, ex intima linguae cognitione et omni re
poë.

poëtica illustranda et constituenda. Nam doctrina illa, quam ubique affectavit Aurelius, non in rebus modo conspicua est, sed in rariore et exquisitiore usu verborum, in dictionibus ipsisque numeris ad graecam formam expressis, in acumine, hiatibus, tropis, figuris audacioribus lyricaeque sublimitati proximis, in troporum de eadem re diversorum conjunctione, in exemplis et comparationibus ad vitiosam luxuriam aliquando coagmentatis. Haec Propertii esse propria attentum assiduumque lectorem non potest praeterire: eademque, necesse est, hujus poëtae *κρίσις* valde reddant lubricam ac difficilem. Unde accidit, ut interpretes in alios alii inciderent errores. Multi iique optimi difficiliora et singularia cum facilioribus et vulgaribus perperam commutarunt, vocabulorum usus ac dicendi formulas cum ex graeco fonte hausta esse non animadverterent, pro non bene Latinis et corruptis rejecerunt, numeros etiam, qui paulo duriores viderentur, in molliores reformarunt. Nic. ex. gr. Heinsius, qui, quamvis plurima scriptorum loca egregie correxit, tamen saepe audacior est et praeceps in conjectura, I. V. II. *Non tibi jam somnos, non illa relinquet ocellos,* temere sic mutat: *Non tibi jam somnus noctu inclinabit ocellos.* Verborum sensus quidem paulo est reconditior, neque tamen dubito, quin ipsius sint Propertii. *Ocelli*, dum *somnis* opponuntur,

tur, sunt vigilantis, dicitque poëta: illa neque decumbentem te, neque vigilantem relinquet, dies noctesque illius imago in oculis animoque tibi versabitur, neque *alio*, ut ipsius verbis utar, IX. 27, te *vacuos seducere ocellos* patietur. Cf. Burmannus. Ita difficultas non raro latet in una vocula, quemadmodum etiam III. XXIV. 2. quo loco *oculos* alio sensu positos, sed a nonnullis parum intellectos, explicui. P. item Francius, plana levique oratione et rhytmo Nasonis, ad cuius rationem et in carminibus suis totum se conformavit, unice delectatus, eadem aliquoties ingerere Propertio voluit invito, ut II. VIII. 26. *Hoc eodem ferro stillet uterque cruor*, pro quo malebat: *Hoc eodem stillet telo utriusque cruor*, et II. XII. 23, 24, *Quae caput et digitos et lumina nigra puellae, Et canit, ut soleant mollior ire pedes*, ubi legebat: *Cantat et ut soleant cet.* Vides, faciliorem eum structuram quaesivisse, sed infelici successu. Neutram harum lectionum cum vulgatis permutare velit Musae Propertianae iudex peritus. Cum porro Poëtae Latini omnes, ut par fuit, ad Graeca se conformarent exemplaria, tum Propertius ita multos inde sales Veneresque mutuatus est, ut ex Graecis totus fere pendeat. Quod etiam si dudum perspexerunt interpretes docti, et multa Graecorum exemplis illustrarunt, tamen non pauca, in quibus haerent,

rent, ab iis sunt relictæ, a recentioribus demum eodem subsidio in lucem vocata, aut lucem etiamnum expectantia. Imo post Burmannum quoque hanc medendi rationem a viris doctis feliciter adhibitam fuisse novimus, velut a D. Wyttenbachio, clarissimo illo Academiae Leidenfis lumine, quem per annum audire tibi contigit, qui ex rariore usu particulae καὶ negantis, si praecedat negatio, explicat I. XVI 11, 12. *Nec tamen illa suae revocatur parcere famae, Turpior et seculi vivere luxuria*, „id est”, inquit, „continuanda negatione priore ad sequentem verbum: *et non turpior vivere; non revocatur, quominus turpior vivat.*” Vid. Biblioth. Crit. vol. III. part. IV. p. 5. Plura hujus generis specimina dedit in censura editionis Propertii Burmannianae ibid. vol. II. part. II. p. 1. sqq, et vol. III. part. IV. p. 49 sqq. Similiter Huschkius, vir. clariss., compluribus locis clariorem lucem affudit in Epist. ad L. Santenium et Analectis criticis. Quo quis idcirco attentius Graecos auctores legerit, et cum nostro comparaverit, eo plura hunc, difficultatibus adhuc pressa, explanaturum esse confido. Cum vero tam crebra sit in poetis Latinis Graecorum imitatio, tirones hortari non desisto, si intelligere Latinos cupiant, simul Graecos frequenti versent lectione; idque prorsus necessarium esse magis et magis tibi persuade-

de.

deas, velim. Dicebam praeterea fuisse, qui molliores versus male infererent pro duriusculis. In his est Douza pater, qui versum pentametrum, I. VII. 4. *Sint modo fata tuis mollia carminibus*, ita mutabat: *Sint modo carminibus mollia fata tuis*, codicique suo annotaverat, non aliter scripturum fuisse Ovidium, non cogitans Propertium, praesertim in primo libro, de industria ad Graecorum rhythmum pentametros concinnasse positus in fine polysyllabis, cum Ovidianis auribus bisyllaba magis placerent. Vid. Burmann. ad h. l. et in praefat. ad Lotichium. Nihil melius nonnulli hexametrum III. VI. 25. *Non me moribus illa, sed herbis improba vicit*, inverterunt scribendo: *Improba non vicit me moribus illa, sed herbis*. Perspicuum utique est, numeros istos negligentius compositos flenti puellae prorsus convenire et singultus fere ipsos exhibere. Qualia ut commodo observemus, necesse est animum habere pulcri et decori sensu probe imbutum, quem sensum, unde summum harum artium pendet iudicium, diligenter colas et acuas, moneo, optimorum exemplarium tractatione assidua atque imitatione, inprimis Homeri, qui naturae quodam modo proximus est. Ceterum eundem illum errorem inprimis erravit Francius, cui, ut paulo ante dicebam, facilitas Ovidiana in deliciis erat. Alii vero discesferunt in alia omnia; quorum non

pau-

pauci, videntes singularia quaedam Propertio placuisse, quidvis sibi licere crediderunt, et poëtae seculi Augustei verba obsoleta, Ennio potius et Pacuvio digna, ingerere ausi sunt, quod profecto nihilo fanius est, quam si quis pulchrae novaeque vesti veteres et fordidos asfuere velit panniculos. E multis unum modo et alterum notabo, II. III. 42. *inante pro in arte* intruserunt Gifanius, Livineius, alii; ibid. V. 28. pro *Cynthia forma potens*, *Cynthia forma levis*, Scaliger legebat: *C. formipotens*, *C. verbilevis*. Idem IV. IX. 35. *Fontis egens erro, circoque sonantia lymphis*, de quo versu vid. observatt. meas. Eandem ob causam mihi non placet Jacobii, viri clariss., conjectura III. XIII. 42. *Parebant* (i. e. apparebant) *festis, turba benigna, focis*. Semper etiam offendor voce *positura* IV. III. 38. quam ideo corrigere tentavi. Huc referendae sunt tmeses durae, velut III. IX. 64. *Ad Decius misso praelia rupit equo*, quae lectio est Gruteri. Idem III. XIII. 10. legebat: *Conque terunt fastus cet.* Cf. Observatt. meas ad III. V. 14. Simile est vitium eorum, qui nulla auctoritate vocabula mere Graeca admiserunt; ita Lipsius et Toupius I. XX. 33. *Hic erat Arganthi Pege*, pro communi voce Latina *fonte* posuisse Propertium putabant *pege*, qua notione perperam quoque in lexicon suum recepit Schellerus, cum hoc sit fontis nomen propri-

prium. Eodem numero habenda Guyeti conjectura *thecis* II. VIII. 30. quamquam haec vox pedestri oratione usurpetur. Denique ut poëta noster non perpetua fuit numerorum similiter cadentium aequabilitate, ita nec duritie molestus est auribus, sed grata delectat modorum varietate. Inde perversum utique habendum est quorundam consilium, asperitatem ei Catullianam tribuentium; in quo numero est Jacobsius, quandoquidem versus II. XXV. 35, 36. *At si saecula forent antiquis grata puellis, Essem ego, quod nunc tu, tempore vincor ego*, sic emendandos censet *Et si saecula forent antiquis clara puellis, Exemplo essem ego, nunc tempore vincor ego*. Distichon quomodo expediendum mihi videatur, invenies in Observatt. Durius quoque est, quod Mitscherlichius, vir clariss., tentat II. VIII. 4. *Ipsam me jugula, lenior hostia ero, pro hostis eris*.

Vides in hoc poëta intelligendo et corrigendo quam difficile sit, mediam, qua verum plerumque inveniatur, tenere viam, cum viri summae doctrinae ac sollertiae in hanc vel illam partem interdum deflexerint. Sed supersunt alia, a quibus cavendum est. Agnoscimus equidem in Propertio doctrinam singularem, et vero eam, quae nimia nonnunquam videatur esse; simul autem admiranda est in eo simplicitas atque adeo vis et majestas quaedam dictionis ac sententiarum. Abhorret ab

argutiis illis et verborum lusibus, quos alii libenter captant. Quamobrem non assentior Marklando, qui IV. II. 27. ubi legitur *Arma tui quondam, et, memini, laudabar in illis*, tentabat in armis, quod tamen ipse merito verebatur, ne alienum esset a simplicitate Propertiana. Idem argutiorem sensum tribuit IV. VI. 26. quo loco, vide sis, quae observavi. Pesfime vero et de poeta et de lectoribus consuluerunt ii, quos non puduit suam mentem obscenam illi supponere, idque iis locis, ubi nihil tale cogitasse auctorem satis certo liqueat. Nolo testimonia proferre, quae potius, si fieri posset, omnia penitus essent oblitteranda. Habent vero antiqui poetae erotici quaedam a moribus nostris aliena et turpia; sed haec augere velle quantae est turpitudinis! Patet interpretes huiusce modi non solum a vero sensu et sapore sese removisse, sed animum prodere impurum, quo suum ipsi officium eludunt. At hoc isti viderint! Tu, mi fili, talibus cum verecundia transmissis, ea, quae vere pulcra sunt et venusta, ut facis, studiose persequere, atque inde animum instrue et exorna. Venio nunc ad versuum transpositionem, quae antiquorum scriptis pasim luxatis et confusis non raro salubris fuit, qua vero nemo unquam magis abusus est, quam magnus ille Scaliger, in Tibullo praesertim et Propertio. Gloriatur quidem ille se primum in his poetis per-

perturbationem istam odoratum esse; sed utinam in hanc partem naribus fuisset minus acutis! Tanta enim licentia progressus est, ut non modo earundem elegiarum versus trajecerit, sed ex aliis quoque in alias elegias, imo ex alio libro in alium eos relegaverit, carmina diversa conjunxerit, ex variis laciniis nova conflaverit, denique mire plurima miscuerit, saepe nihil secutus praeter aliquam sententiarum similitudinem. Quamobrem ab Hemsterhusio, Heynio, aliis, jure reprehensus est. Vulpius autem priorem ordinem restituit. At Burmannus ad Scaligeri quidem Broukhufii-que exemplum editionem suam ordinavit; verum in progressu operis, teste Santenio, hujus instituti vehementer eum poenituit. Scaligeranas quoque transpositiones praeter alios rejecerunt F. G. Barthius et Kuinoelius, cujus textum ego sum in observationibus secutus. Praecipuam vero turbandi causam Scaligero praebuisse videtur non observata elegiae natura; quippe cujus oratio plerumque negligentior est et abrupta propter affectionum varietatem, apostrophas multiplices, rationem dramaticam; ut, si hiatus, inde natos, implere et petitis undecunque versibus farcire velis, necesse sit, in poëta elegiaco elegiae veritatem obscures opprimasque. Sed de tota hac re consule Heynium ad Tibullum in commentatione de Tib. codd. et editt. p. XIV sqq. et in Observatt.

ad Lib. I. El. I. Quae etiam si ita sint, tamen constat Propertio inesse loca quaedam, quibus, uti nunc habentur, omnis desit junctura: unum et alterum restituere tentavi; sed supersunt, de quibus nihil aliud statuere licet, quam aut excidisse versus, aut aliunde male irrepfisse, ex. c. Lib. III. XII. 43 — 46.

Praeterea fuerunt, quos verba non magno intervallo repetita in errorem inducerent, quo abrepti nonnulli, dum corrigunt, in idem incurrerunt vitium, quod evitare voluerant, vocesque repofuerunt vicino loco jam positas, ut Marklandus III. VIII. 18. et Heinſius IV. II. 29. Ab hujusmodi vero repetitionibus Propertium aliosque non refuſiſſe ostendit Schraderus Emendatt. p. 154. et ad Muſaeum cap. XIII. Recte tamen idem prior loco obſervat verba proxime praecedentia faepius a librariis in aliorum locum ſubſtituta eſſe, idque exemplis probat, quo referendum quoque opinor III. XXI. 26 ubi eſt *docte Epicure* et mox 28. *docte Menandre*: alterum Broukhuſius mutavit in *dux Epicure*, ſed melius alterum, quia *docte* ſalibus Menandreis, qui ibi memorantur, minus videtur convenire, ab Heinſio et Dorvillio mutatum eſt in *culte*. Verum et in his cauta utendum circumſpectione. Eadem fere cautio eſt verſuum leoninorum, quos vocant Grammatici, qui verſus, licet rariores, tamen poëtiſ optimis non ſem-

semper displicuerunt, quemadmodum docet Schra-
derus Emendatt. p. 105. Animadverti vero tales
haberi versus plurimos, qui revera non sint. In
quibus enim duae voces occurrunt, quarum bi-
nae syllabae postremae eundem sonum habent,
hos non ideo statim rhythmicos fieri existimo.
Mulum differt, ubi voces illae legantur. Quod-
si altera in fine, altera sic locata est, ut in ea vox
pronunciantis moretur, maximeque si cum penthe-
mimeri definit, rhythmus ille existit insuavis.
Sin autem prius verbum ὁμοιοτέλεστον alio loco,
ubi nulla mora est, inseritur, citata vox legentis
sonum mox rediturum solet absorbere et satis ob-
scurare, ne molestiam pariat auribus, sicut Virg.
Aen. IV. 260. *Aeneam fundantem arces et tecta*
novantem, Hom. Il. B. 220. "Εχθιστος δ' Ἀχι-
λλῆϊ μάλιστα ἦν, ἢ δ' Ὀδυσῆϊ. cf. 475. A. 7c. Cete-
rum in istis sonorum repercussionibus ne semper
acquiescamus, vetat manifesta quorundam loco-
rum depravatio, a librariis vel correctoribus, qui
istiusmodi nugis delectabantur, illata, ex. c. Ill.
VII. 42. *In mare cui soli non valuerē doli*, pro
soliti; eaque de causa conjeceram I. XVII. 5.
Quin etiam adversi profunt tibi, Cynthia, venti,
pro *absenti*. Sed hoc tamen incertius est, quia
vulgata lectio sensum exhibet probabilem, ideoque
conjecturam illam minus necessariam neque in his
Observationibus repetendam putavi.

Haec

Haec fere sunt, quae elegantissimi poëtae interpreti praecipua esse existimabam, quaeque partim a Broukhufio, Burmanno, Schradero aliisque iudicibus probatissimis fuere praescripta. Eadem tamen cum sint ejusmodi, ut hi ipsi auctores a suis velut edictis nonnunquam discesferint, non ego is sum, qui ubique ea religiose a me servata esse confidam, quamquam non infitior id me sedulo curare voluisse.

Haec tu in rem tuam adhibe, fili carissime, quae, itemque reliquam hujus libelli sylvam, si tibi legenti neque inutilia neque injucunda fuisse accepero, laetitiae meae, quam e studiis tuis percipere soleo, magnus accedet cumulus. Cura, ut valeas.

Scripsi Harlemi d. xxvi Aprilis

a. ciccicccxii.

231

INDEX OPUSCULORUM.

PROLUSIO DE ARGUMENTO ELEGIAE.

pag.

1

- - - - DE ORTU ET FORTUNA ACADEMIAE
LINGENSIS.

27

- - - - DE SUMMO MOMENTO, QUOD MORES
PRINCIPUM AFFERUNT AD MORES UNIVER-
SAE CIVITATIS CET.

37

ORATIO DE ACCURATA VETERUM AUCTORUM LEC-
TIONE REIP. GERUNDAE STUDIOSO UTILIS-
SIMA.

56

CARMINA VARIi ARGUMENTI.

93

OBSERVATIONES CRITICAE IN HOMERI HYMNOS. 130

- - - - - IN CICERONEM.

154

OB-

I N D E X.

OBSERVATIONES CRITICAE IN VIRGILIUM. 169

- - - - - IN TIBULLUM. 174

- - - - - IN PROPERTIUM. 188

168

PROLOGUS DE ARGUMENTO ELEGIAE.

- - - - - DE ORTU ET FORTUNA ACADEMIAE

167

- - - - - DE SUMMO MOMENTO, QUOD MORES

37

ORATIO DE AGGURATA VETERUM AUCTORUM REC-

TIONE REIP. GERENDAE STUDIOSO OTIOS-

86

83

130

154

80

PROLUSIO

DE ARGUMENTO ET NATURA OPTIMAQUE
FORMA ELEGIAE,

Ad indicenda examinis et promotionis scho-
lasticae sollemnia, in d. XIX Jul. &

II Sept. a. MDCCCXCVI.

PROOEMIUM.

Solet de omnibus fere rebus iis, quarum ex-
stimatio in sensu gustuque pulcri versatur, maxi-
mum esse opinionum discrimen, controversia maxi-
ma. Quod quidem si paulo consideremus accu-
ratius, fieri aliter non posse intelligimus, propte-
rea quod sensus, qui in his supremus est iudex,
pro ingeniorum animorumque indole, habitu, cul-
tuque diverso valde diversus est: unde fit, ut nec
homines omnes, nec omni quidem tempore sin-
guli, pulcris rerum imaginibus eodem modo af-
ficientur aut vi. Itaque mirum non est, uti de
aliis huiusmodi rebus atque operibus, sive a na-
tura sive ab arte profectis, quorum exempla vi-
de-

deas paene quotidiana, sic etiam de Elegiaca Romanorum poësi, Tibulli dico, Propertii & Ovidii, tam distractas esse sententias, aliis alii palmam adjudicantibus, nonnullis etiam aequalem inter omnes laudem partientibus 1). Cum vero idem ille sensus, five facultas de pulcro judicandi, quae cum mentis ratione & moribus arctissime plerumque conjuncta est, usu & studio dirigi possit mirificeque emendari, quo id, quod revera pulcrum est, a minus pulcro & specioso facilius rectiusque fecernamus; sequitur, spem omnem ad majorem in istis certitudinem perveniendi neutiquam decolasse. Imo magis magisque & haud contemnendo successu in hac literarum parte elaborant Philosophi: inter quos cum aliorum, tum Scholae Kantianae progressus felicissimi quotumquemque latent?

Si-

1) Multa exstant clarorum virorum de his poëtis judicia diversa, editionibus Broukhusianis & Burmannianis addita, quibus nulla equidem alia adjicere, nisi Abbat. Souhai in II. *discours sur les Poëtes Elegiaques dans les Memoires des Inscript. & bell. Lettr.* Tom. VII., & Manfonis in *Nachträge zu Sulzers Theorie der schönen Künste* Vol. II. Part. I. p. 193., qui Tibullo primas deferunt; L. Santenii, Propertium in nota ad hujus Lib. IV. El. XI. vs. 59. principem Elegiographum vocantis; denique istius hominis eruditi, quem Hier. de Bosch in *Dissert. Belgica de regulis Poeticae* p. 30. reliquis poëtis omnibus Ovidium longe praeferre memorat. Huc pertinent & ea, quae in *Praefat. Carminibus Lotichii Sec.* praemissa, disputavit P. Burmannus Sec., qui ipse exemplo Mureti nulli praeter ceteros videtur favere.

Siquis igitur poëtae alicujus merita rite ponderare velit, huic tria sunt inprimis tenenda. Videlicet in omni poëseos genere, sicut in alia quavis arte liberaliore, unum quoddam summumque perfectionis fastigium emicat, supra vel infra quod absolutissima ejus virtus nequeat consistere; quodque licet nemo poëtarum unquam attigerit, & sola mente teneamus 2), quodammodo tamen, derivatis ex optimo quoque exemplo, ipsaque & artis & animi humani natura praeceptis, indicari possit. Hanc pulchritudinem, hanc artis perfectissimae velut normam, quantum possumus, primum indagemus, oportet, atque cognoscamus. Deinde, quia unicuique scriptori sua est & peculiaris quaedam sentiendi, imaginandi, cogitandi, scribendique ratio sive character

2) Juvenalis, dum poëtam perfectum describere conatur *Sat. VII. vs. 56.*, haec addit: „Qualem nequeo monstrare, & sentio tantum.“ Similiter Cicero de oratore perfecto in *Orat. Cap. 2.* „In summo oratore fingendo talem informabo, qualis fortasse nemo fuit. Non enim quaero, quis fuerit, sed quid sit illud, quo nihil possit esse praestantius. — Ego sic statuo nihil esse in ullo genere tam pulcrum, quo non pulcrius id sit, unde illud, ut ex ore aliquo, quasi imago, exprimatur, quod neque oculis, neque auribus, neque ullo sensu percipi potest; cogitatione tantum & mente complectimur.“ *Cet. Conf. Cap. 3. 5. 7. 11. 28. 29.* Hinc *Imm. Kant in Kritik der Aesthetischen Urtheilskraft §. 17.* „Das höchste Muster, das Urbild des Geschmacks, ist eine bloße Idee, die Jeder in sich selbst hervorbringen muß, und darnach er alles, was Object des Geschmacks, was Beyspiel der Beurtheilung durch Geschmack sey, und selbst den Geschmack von Jedermann beurtheilen muß.“

DE ARGUMENTO

racter 3), suaque, ut ita loquar, via, qua fastigium illud artis suae tenere conetur, haec curiose inquirenda est atque exploranda. Postremo autem utrorumque fieri contentio debet, & auctoris haec ratio ad illam artis normam exigenda est accuratissime. Quod examen quicumque bene instituerit, huic tandem suo quemque aestimare pretio, & a recto tramite quis longius, quis propius deflexerit, statuere licebit.

Adhibita hac velut accuratiore trutina trium etiam, quos memorabam, poetarum carmina, si rectum aliquod iudicium assequi velimus, examinanda opinor esse. Cujus operae partem primam, quae natura & forma quaedam optima Elegiae exploranda

3) Vid. Cic. de Orat. Lib. III. Cap. 7. 8. 9., ubi inter alia: „si hoc,” inquit, „in his quasi mutis artibus est mirandum, & tamen verum: quanto admirabilius in oratione atque in lingua? quae cum in iisdem sententiis verbisque versetur, summas habet dissimilitudines. — Atque id primum in poetis cerni licet, quam sint inter sese Ennius, Pacuvius Acciusque dissimiles; quam apud Graecos Aeschylus, Sophocles, Euripides.” Cet. Eadem de orationis varia structura observat Dionys. Halicarn. lib. de orationis compos. pag. 22. ed Sylb. οἶμαι ἴδιον ἡρώων ἐκείνων χαρακτῆρα, ὥσπερ ὅψιος, οὐτως καὶ συνθέσεως ὀνομάτων παρακολουθεῖν. Quam rem dein illustrat facta comparatione cum pictoribus, qui iisdem omnes coloribus usi, non eodem modo eos miscent, miscendoque reddunt dissimillimos.

Ceterum quae sint harum dissimilitudinum causae, quae ratio cujusque characterem probe perspiciendi, quaeque ex hoc studio utilitates emanent, egregie docet Maasz in Nachträge zu Sulzers Theorie d. s. k. Vol. III. Part. II. p. 221.

ploretur, examini Scholastico de more prolufurus, nunc aggredior; non quidem, ut novi quid aut praecipui me praestitutum putem, a qua iactatione absum longissime, sed ut ea, quae apud varios auctores de hac re probabiliora invenerim, cum poëticae tironibus communicem, & quomodo iudicium acuant, pulcrique sensum emendent, proposito aliquo commoneam exemplo. Hoc autem ut rite peragamus, principio nobis inquirendum est de argumento sive materia hujus carminis propria, quippe ex qua universa ejus natura maxime cernatur.

I. De argumento Elegiae.

Nulla profecto existeret de hac re quaestio, nisi apud ipsos auctores veteres tam diversa argumenta Elegiaco conscripta metro invenirentur. Fuere enim non modo, qui casus moestos & funebres, amorisque curas 4), sed etiam, qui exhortationes in bellum 5), sententias morales, leges civiles 6), sacrorum caerimonias 7), rerum gesta-

mur

4) Hos longa serie recensuit Souchai in *Actis Academ. Paris.* l. l.

5) Hi fuerunt maxime Callinus ac Tyrtaeus, quorum carmina, quae quidem supersunt, vide in Brunckii *Poëtis Gnomiis Graecis.*

6) Solon, Chilo, Pittacus, Periander, quos imitati sunt The-

rum annales 8), quaestiones mathematicas 9), fabulas Aesopeas 10), alia, his numeris includerent.

ognis & Phocylides, praecepta, religionem, mores civitatemque spectantia, versibus Elegiacis mandarunt; e quibus praeter Solonis quaedam ac Theognidis fragmenta, ab eodem Brunckio emendatius edita, nihil nunc restat. Hipparchum etiam Pisistrati filium positis passim per Atticam Hermis verus gnomicos metro Elegiaco inscripisse tradunt Plato in *Hipparcho*, Hesychius in vv. Ἰππάρχου Εῑμῶν, & Suidas in v. Εῑμῶν. Xenophanis Colophonii carmina ejusdem fere argumenti fuisse apparet ex fragmentis ab Athenaeo & Suida conservatis.

7) Huc referuntur Butae Ἀῖτια s. *Origines* rerum Romanarum fabulosa, unde Plutarchus distichon de Lupercalibus citat in *vita Romuli* Cap. XL; tum Fasti Ovidiani, quibus auctorem Ἀῖτια illa Butae imitatum esse conjicit Souchai l. 1.

8) Callinus variorum temporum historias contexuisse videtur, ut imprimis colligi potest e Strabone, qui Lib. XIII. p. 901. ed. Almelov hunc primum ea, quae ad Teucrorum e Creta profectionem, & oraculum ab Apolline editum pertinerent, & Lib. XIV. p. 958. Magnetum contra Ephesos bellum prospere gestum, itemque Cimmeriorum in Asiam incurSIONem, captasque ab iis Sardes memorasse tradit. Mimnermus vero Smyrnaeorum bellum in Gygen Lydorum regem susceptum descripsit teste Pausania in Boeoticis, Lib. IX. Cap. 29. Simulus Romanorum res gestas carmine Elegiaco persecutus est, cujus aliquot versus affert Plut. in *vita Romuli* Cap. XXX.

9) Exstat Eratosthenis poema Elegiacum de duplicatione Cubi apud Eutocium Ascalonitam in *Commentariis Archimedis*. Conf. *Advers.* Turnebi L. I. C. 19. Gyraldus de *Hist. Poët.* p. 165. & Souchai Op. laud. p. 362.

rent. Haec autem omnia in unum genus Elegiacum admittenda quis putet, nisi qui ad distinguenda carminum genera solum metri discrimen sufficere statuat? quod, quoniam nudo metro poësis non absolvitur, rectae rationi contrarium esset (1). Metrum, rythmus, congruentia (ea scilicet, quae inter vocum sonos ipfasque res descriptas percipitur) & alia hujusmodi ornamenta exteriorem duntaxat poëseos partem & quasi limbum efficiunt; cum quibus nisi simul ac praecipue naturam, & huic, nec non conditioni vel consilio poëtae, accom-

10) Hujusmodi fabulas Elegiae numeris explicavit Flav. Avianus, sed parum felici successu. Conf. Ramleri *Einleitung in die schön. Wissensch. nach Batteux* Vol. I. p. 322.

11) Hoc institutum jam reprehendit Aristoteles *Poëtic.* Cap. I.

Πλὴν οἱ ἀνθρώποι γε συνάπτοντες τῷ μέτρῳ τὸ ποιεῖν, τοὺς μὲν ἐλαγχοποιούς, τοὺς δὲ ἐποποιούς ὀνομάζουσιν, οὐχ ὡς κατὰ μίμησιν τοὺς ποιητάς, ἀλλὰ κοινῇ κατὰ τὸ μέτρον προσαγορεύοντες. — Οὐδὲν δὲ κοινόν ἐστι Ὀμήρῳ καὶ Ἐμπεδοκλεῖ, πλὴν τὸ μέτρον. δι' ὃ τὸν μὲν ποιητὴν δίκαιον καλεῖν. τὸν δὲ, φυσιολόγον μᾶλλον, ἢ ποιητὴν. Probare enim vult Philosophus, non metrum, sed imitationem poëseos fundamentum statuendum esse.

Reprehendit etiam Herder in *Kritische Wälder I. Wäldchen* p. 32. ubi de Elegiaca poësi universa & in plura carminum genera diffusa agens, haec monet: „Niemand verstehe hier unter diesen Namen (Elegie) jenen hinkenden Affen, der sich nach unsern weisen Lehrbüchern der Poësie blofs im Sylbenmaas unterscheiden soll.“ Meliora igitur deinceps docuere cum alii, tum Eschenburg in *Entwurf einer Theorie und Litteratur der schönen Wissensch.* & Chr. Wilh. Snell in *Lehrbuch der Kritik des Geschmacks.*

commodatam tractationem argumentorum confideraverimus, certum aliquod carmium genus constituere non licebit. Errabimus scilicet cum iis, qui accidentia cum ipsa essentia rerum confundunt. Quare, cum poësis universe sit oratio ad phantasiam sollertiamque mentis oblectandam, & sensus atque affectiones animi cum voluptate movendas pulcerrima, perspicuum est, horum maxime in discernendis generibus rationem habendam; tum quia unumquodque genus omnes illas animi partes plerumque tractare solet, videndum esse, quaenam pars prae ceteris occupetur, quaeque istarum affectionum sit indoles, quae vis. Haec animadvertentibus patebit, de sententia Robortelli 12) quid sit cogitandum, qui, omisis reliquis argumentis praeter luctum & bellum, duas Elegiae species statuebat, bellicam alteram, alteram flebilem. At vide, quaeso, quam hoc sit idem, ac si *Jungantur jam gryphes equis*. Carmina enim bellica ad inflammandos in praelium animos composita, quae natura vehementia sunt atque incitata, qua tandem ratione cum lento lugentium afflictorumque gemitu aut mollibus amantium querelis conciliabimus? Materiae tam diversae longe diversos animi motus provocant, longe diversam tractationem requirunt. Nimirum poëta, cui milites in pugnam

ex-

12) In commentar. ad poët. Aristot.

excitare consilium est, id agit, ut animum
iis magnum & elatum infinet, persuadeatque
vitam rem esse vilem & prae amicorum cogna-
torumque & universae reipublicae salute parvi pu-
tandam. Vividis velut coloribus ignaviae dede-
cus, & quaecunque eam subsequuntur mala, cla-
dem, exilium, mendicitatem depingit; iisque for-
titudinis gloriam ac splendorem bonorum omnium
existimatione, triumphorum magnificentia & im-
mortalibus posterorum praeconiis condecorandam,
ut in tabulis umbrae lumen, opponit. Denique
contendit neminem, quocunque est laudis genere
conspicuus, omnes boni civis numeros continere,
nisi idem, siquando hostes invaserint, bellicam in
eos virtutem heroösque animos exferat. Ita Cal-
linus, Tyrtaeus 13), alii, hanc materiam ornä-
runt. Quae omnia dum agit poëta, animum &
ipse prodit fortem atque excelsum. Itaque af-
fectio, quae in his carminibus regnat, cupido est vin-

13) Monere hoc loco mihi liceat, falsissimum videri Pauwii de
carminibus Tyrtaei iudicium in *Recherches Philosophiques sur les
Grecs* Tom. II. p. 294. „ Les leçons de Tyrtée degenerent
en des preceptes plus propres a former des betes carnassie-
res, que des heros: il n'y parle que de grincemens de
dents, de grands coups de lance, d'un deluge de sang & de
mille morts, plutot que d'un seul pas fait en arriere. On
tremble en lisant des poësies si meurtrieres.” Quae omnia
praeter veritatem exaggerata esse unusquisque, carminibus il-
lis vel leviter percursis, intelliget. Locus, quem ille inter
alia respicit, sic se habet:

vincendi & fortitudo mascula, Stoïco quodam vitae contemptu, amore gloriae, caritate patriae & propinquorum nutrita, quae cuncta necessario animum impellunt vehementissime, & velut in altum efferunt. Contra ea si quis vel gravem reipublicae casum, vel alicujus propinqui aut amici mortem acerbam aliasve aerumnas deflet, huic mens afflic-

Ἀλλὰ τις εὖ διαβάς μανέτω, ποσὶν ἀμφοτέροισι
Στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὁδουσι δακνῶν.

Vertente Grotio:

„Sed bene progressus miles pede calcet utroque
Tellurem, & labrum dente premat tacito.”

Ubi vides labrum dentibus pressum, qui magnopere contentium habitus esse solet, (apud Homerum paventium quoque & consternatorum Od. A. 381 & Σ 409. cf. Eustath.) non autem ferum & horribilem dentium stridorem, qui nusquam in his poematibus occurrit, quemque igitur ubique deprehendere sibi videri Philosophum merito mireris. Reliqua similiter in pejus adaucta sunt. Unde justa nascitur suspicio, eum, ut de Lacedaemoniorum fama, quibus & in aliis omnibus iniquior est, detraheret, plaeclaris illis antiquae artis reliquiis temere abufum esse. Itaque audiamus potius Platonem, qui in *Dial. I. de legibus*, licet civi bellicoso, a Tyrtaeo summis laudibus elato eum, qui in turbis civilibus fidum se praestet, praefendum judicet, tamen poëtam eum plane divinum appellat, virumque bonum ac sapientem, qui pulcram illam virtutem bellicam digne & opportune laudaverit.

Merito etiam poëtae nomen ornavit Barthelemy, *Voyage du Jeune Anach.* Tom. III. p. 134. & 138.

ficta esse solet ac debilitata, quam non ante indicat oratione & querelis, quam ex gravissimo dolore jam paulisper se recepit; ita ut ipsa tristitiae significatione consolationem quacrat 14). Ergo in hoc affectum videmus paulo sedatiorem, & ex moestitia & voluptate quadam mixtum; cuius generis sensus ita natura comparati sunt, ut altius quidem animum penetrare videantur, eique inhaerant pertinacius, non autem effervescent cum vehementia 15). Ad quod affectionum genus illae quoque referendae sunt, quibus amantes vexantur non in ipso amoris furore ac recenti desperatione, quae mentem nimis perturbant; sed quum ad cantandos aestus illos satis est animi, quum modo absentis puellae desiderio, modo metu & vicissim spe, modo aliis curis ac sollicitudinibus cum amore conjunctis jactati, querendo aliquod sibi petunt molestiarum levamen. Jam vero animadvertite, hi duo, & qui dolore afficitur, & qui mares in praelium dat animos, quam diversis regantur affectibus. Alter elato est animo, alter fracto; alter fervido ac turbulento, sedatiore alter. Quam ob causam,

fi

14) Vid. Mendelsohn, *Philosophische Schriften* Part. II. p. 34. 45. 46.

15) De his affectibus legantur idem Mendelsohn ibid. p. 10. 11. 28. 29. 32. seqq. Eberhard, *Theorie des Denkens und Empfindens* p. 49. 116. 120. 158. 160. seqq. 206. 242. & Herz, *Versuch über den Geschmack und die Ursachen seiner Verschiedenheit* p. 99. 105.

si in poëmatum generibus describendis divisionis fundamentum e sensuum affectuumque diversitate recte petimus, quo nihil poëseos naturae videtur convenientius, manifestum est, sensus & affectus adeo discrepantes in unum idemque genus recipi non posse, atque adeo, cum carmina bellica a funebribus & amatoriis revera differant, vel haec vel illa ad veram elegiam non pertinere. Quoniam vero utrumque carminum genus metro elegiaco compositum reperitur, videamus nunc, utri proprius hic sit numerus, nomenque Elegiae utri imponendum.

Quemadmodum enim, uti supra monebam, e solo metri discrimine poëseos facere genera, absurdum est; ita nihilo fanius foret, metrum plane arbitrarium habere, tanquam si numeri omnes omni materiae applicari recte possent. Metrum nempe petitum est e re musica, cum qua poësi praefertim omnique orationi naturalis & propinqua est cognatio. Animadvertimus enim, homines, dum loquuntur, pro rerum, de quibus agunt, varia natura variisque affectibus, quibus agitantur, vocem modo attollere, modo deprimere, & modo lentius, modo citius pronunciare; ut pateat, ipsam naturam inter sensus motionesque animi & modum orationis, qua ea declaramus, admirabilem quendam statuisse concentum 16). Unde prae-
cla.

16) Vid. Cic. *de Orat.* Lib. III. Cap. 48. 57. 58. Ubi C. 57.

„ Om-

clara illa Musicae virtus exstitit, quae eo valet, ut cum sonorum varietate, tum mensura & rythmo ad varios five laetitiae five moeroris, five irae five lenitatis, five vindictae five miserationis, five ferii, five ludi, five gravitatis five ridiculi aliosque sensus recipiendos animum invitet 17). Quae cum ita sint, quis est, qui non perspiciat, poësi, cujus est, humanos animos orationis ope, quoad
ejus

„Omnis,” ait, „motus animi suum quendam a natura habet vultum, & sonum, & gestum: totumque corpus hominis, & ejus omnis vultus, omnesque voces, ut nervi in fidibus, ita sonant, ut a motu animi quoque sunt pulsaе. Nam voces, ut chordae sunt intentae, quae ad quemque tactum respondeant; acuta, gravis,” cet. Conf. idem in *Orat.* Cap. 17. Idem observat Dion. Halicarn. *de Orationis Structura* p. 20. Mendelssohn *Philos. Schrift* Part. II. p. 138. & Hier. van Alphen *Digitkundige Verhandelingen inleid.* p. 73. 74.

17) Kant. *Critik der Aesthet. Urtheilskraft* p. 216. seqq. „Der Reitz der Tonkunst, der sich so allgemein mittheilen läßt, scheint darauf zu beruhen, daß jeder Ausdruck der Sprache im Zusammenhange einen Ton hat, der dem Sinne desselben angemessen ist; daß dieser Ton mehr oder weniger einen Affect des Sprechenden bezeichnet, und gegenseitig auch im Hörenden hervorbringt, der denn in diesem umgekehrt auch die Idee erregt, die in der Sprache mit solchem Tone ausgedrückt wird, und daß, so wie die Modulation gleichsam eine allgemeine jedem Menschen verständliche Sprache der Empfindungen ist, die Tonkunst diese für sich allein in ihrem ganzen Nachdrucke, nämlich als Sprache der Affecten ausübe, und so, nach dem Gesetze der Association die damit natürlicherweise verbundene Aesthetische Ideen allgemein mittheile.”

ejus fieri possit oblectare, poësi, inquam, quantum & quam paratum e musica voluptatis momentum addatur? id quod bene senserunt antiqui, quibus principio omnis poësis cum cantu fuit conjuncta 18), imo ipsa etiam perorandi ratio, licet serius, & vocum sono & numero ad musicam propi-

18) Cic. *de Orat.* Lib. III. Cap. 44. „Haec duo musici, qui erant quondam iidem poëtae, machinati ad voluptatem sunt, versum atque cantum, ut & verborum numero & vocum modo delectatione vincerent aurium satietatem.” Quo loco, ut obiter hoc moneam, vox *delectatione* non quadrat, meritoque suspecta fuit Ernestio: legendum arbitror *delicatiores*, quod optime convenit *aurium satietati*, quippe „quarum iudicium est superbissimum,” ut habet idem in *Orat.* Cap. 44. Similiter hac voce utitur Lib. I. *de Fin.* Cap. 2. „Rudem esse omnino in nostris poëtis aut inertissimae segnitiae est, aut fastidii delicatissimi.” Porro poëtas olim versibus, ut canerentur, modos quosdam addidisse, & sua aliorumque carmina ceninisse memorat etiam Plut. *de Musica*, init. Conf. Quinctilianus *Instit. Orat.* Lib. I. Cap. 10. Hinc *χοῳδοὶ* cantores idem qui poëtae, vid. Hesychius.

Igitur poematum ad citharam cantus ad puerorum institutionem liberaliorem quoque pertinuit. v. Plato in *Protagora*, Operum Tom. I. p. 325. edit. Serrani. Imo idem philosophus *dial. X. de Rep.* carmina musicae suavitate ac gratia destituta comparat cum ejusmodi hominum vultibus, qui amisso juventutis flore simul omnem amittunt pulcritudinem.

Apud Hebraeos itidem & privatim & in sacris publicis poësin cum musica copulatam fuisse testantur cum psalmi, tum alia quaedam monimenta in sacro codice passim obvia, velut hymnus ille, quem Israëlitaë, insequentis regis Aegyptii minis liberati, cecinere, *Exod.* Cap. XV. vs. 1-21 & quem Debora & Baracus devicto Cananaeorum rege Jabine; vid. *Judicum* Cap. V.

pius accessit 19). Itaque metra, si ad ipsam originem respicimus, nihil aliud erant, nisi certae quaedam mensurae, syllabarum brevium longarumque varia junctura designatae, certisque aptatae modulationibus, quae juvandis augendisque animi motibus, carmine expressis, inservirent 20). Atque ita pro sensuum affectuumque diversitate diversa provenire metra; quorum variam virtutem & is, qui aurium judicio non destituitur, commode discernit, & veteres quoque nos docent. Inter quos Aristoteles memorat, cum initio satyrica magisque saltatoria esset poësis tragica, huic convenisse trochaicum; postea vero, cum tragoedia dignitatem suam ac splendorem nata esset, metrum quoque ipsa natura monstrante convenientius inventum esse iambicum 21). Ma-

le-

19) Cic. in *Orat.* Cap. 18. „Est in dicendo etiam quidam cantus obscurior, non hic e Phrygia & Caria rhetorum epilogus, paene canticum: sed ille, quem significat Demosthenes & Aeschines, cum alter alteri objicit vocis flexiones.” & Cap. 20. „Etiam poëtae quaestionem attulerunt, quidnam esset illud, quo ipsi differrent ab oratoribus: numero maxime videbantur antea & versu: nunc apud oratores jam ipse numerus increbuit.” Cf. idem *de Orat.* Lib. III. Cap. 44. unde, ut & ex Bruto Cap. 8, patet primum ab Isocrate modum hunc & numerum excultum esse.

20) Vid. inprimis Barthélemy *Voyage du Jeune Anach.* Tom. II p. 288-292. Tom. V. p. 232.

21) De *Poët.* Cap. IV. p. 32. ed. Harles.

ledictis etiam atque irae exprimendae hoc metrum, ut concitatus, peridoneum esse ac sua sponte quasi accessisse jam antea monuerat 22). Hexametrum vero sedatum prae ceteris elatumque praedicat 23). Similia Cicero 24), Horatius 25), Dionysius Ha-

22) Ibid. p. 26.

23) Ibid. & Cap. XXIV. p. 184. Τὸ ἡρωικὸν βασιμώτατον καὶ ὀγκωδέστατον τῶν μέτρων ἐστὶ. — τὸ δὲ ἰαμβικὸν καὶ τετράμετρον (trochaicum) κίνητικόν. τὸ μὲν, ὀρχηστικόν. τὸ δὲ, πρακτικόν. Spondeis quidem summam inesse gravitatem ac moderationem perspicuum est ex eo, quod refert Quinctilianus *Instit. Orat.* Lib. I. Cap. X. „Pythagoram accepimus concitatos ad vim pudicae domui afferendam juvenes, iussa mutare in spondeum modos tibicina, composuisse.” Conf. ibi virorum doct. notae.

24) *De Orat.* Cap. 48. *Orat.* Cap. 57. 58. 64.

25) *Art. Poët.* vs 73. seqq. Ubi vs. 79.

„Archilochum proprio rabies armavit iambo.”

Cujus loci triplex est interpretatio: vulgo quidem *proprio* refertur ad Archilochum, tanquam inventorem iambi, quod & alii inter veteres putarunt, ut Ovidius in Ibid. vs 523. & Vell. Paterculus *Hist.* Lib. I. Cap. V.; sed refelluntur ab Aristotele *de Poët.* Cap IV. docente, Homerum & probabiliter ante eum jam multos iambis usos esse. Gyraldus quidem *de Hist. Poëtar.* p. 452. Horatium Ovidiumque ita excusat, ut iambum, qui antea aliis rebus aptus fuisset, ab Archilochu primum pugnacem, i. e. criminosum, factum esse statuat; sed hoc Aristotelis verbis l. c. itidem repugnat. Itaque alii,

Ho-

Halicarnasseus 26), Quintilianus 27), alii. Anapaestorum quoque vis & gravitas, quam laudat idem Dionysius, apud Lacedaemonios quantum ad animorum moderationem in praeliis valuerit, auctores tradidere non pauci 28). De reliquis nunc non

Horatium errore illo liberare cupientes, *iambum* ceperunt pro *convicio*, ut hoc Archilochi proprium fuisse dixerit. Ita intelligit Harles ad Arist. *de Poët.* l. c. not. 3. Cui tamen explicationi cum hoc obstat, quod Horatius toto hoc loco de variis metris eorumque usu loquatur, atque adeo per *iambum* quoque intelligendum sit metrum, magis mihi placet eorum ratio, qui *proprio* referunt ad *rabies*, numerumque *iambicum* rabiei s. irae designandae proprium ab Horatio dici existimant; quod praeterea Aristotelis sententiae plane congruum est. Cf. Eschenburg not. ad Horat. l. c., in *Observatt. versioni Comment. Hurdiani adjectis.*

26) *De orat. struct.* p. 16.

27) *Instit. Orat.* Lib. IX. Cap. IV.

28) Nonnulli quidem anapaestis pedibus factam esse cohortationem crediderunt, velut Cic. *Tusc. Quaest.* Lib. II. Cap. 16. & Val. Maximus Lib. II. Cap. VI. ex 2. Gravior autem videtur auctoritas Thucydidis, ex quo Gellius *Noct. Attic.* Lib. I. Cap. 9. refert „Lacedaemonios tibiatarum modulis usos esse, non ut excitarentur atque evibrarentur animi; sed ut moderatiores modulatioresque fierent.” Idem tradit Plut. *de ira cohibenda* Cap. 18. Unde iterum refutari potest Pauwius, *Op. laud.* Tom. II. p. 332. scribens: „les vers (anapestiques) de Sophron, de Spondon & de Tyrteé, entretenoient dans l'ame des Lacedémoniens un caractère vindicatif & atroce.”

non inquiri numeris, quorum discrimina si quis attente velit perpendere, profecto is non exiguum cum argumentorum natura concentum in iis deprehendat. Unde non temere jam conficimus, metro elegiaco, perinde ac ceteris, suum fuisse argumentorum genus. Quod quidem quale fuerit, ex ipsis Elegiae principiis, si prima hujus generis carmina ad nostram usque aetatem salva pervenissent, optime, opinor, intelligi posset. Vero enim simillimum est, ipso initio singula argumenta suis numeris & assignata & religiosius conservata fuisse, a qua ratione posteriores libidinis variandive gratia deflexerint 29). Cum vero carminis origo prorsus lateat 30), & superstites ve-

te.

29) Vid. Hurd ad Horat. *Poët.* vs. 73 - 86., quibus versibus, secundum versionem Eschenburgii, hunc inesse sensum scribit: „dass die mancherley Dichtungsarten von einander wesentlich verschieden sind; wie man nicht bloß aus ihren verschiedenen Subjecten, sondern auch aus dem Unterschiede ihres Sylbenmasses schliessen kann, welches der gute Geschmack, und eine Aufmerksamkeit auf die besondern Eigenschaften einer jeden, ihren grossen Erfindern und Meistern zu brauchen anrieth.“

30) Latebat jam temporibus Horatii & Plutarchi. Vid. hujus lib. *de Musica* Cap. 26. & illius *Poët.* vs. 77, 78.

„Quis tamen exiguos elegos emisit auctor,
Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.“

Neque posteriores litem diremerunt. Varias veterum Grammaticorum sententias redarguit Souchai Op. laud. p. 340. & alibi; unde liquet Callinum, antiquissimum quidem elegio-

gra-

terum elegiae atque elegiarum fragmenta, quod ante jam indicavi, magnam argumentorum varietatem exhibeant; hinc quidem nulla lux speranda est. At complures tamen sunt causae, quomobrem non cohortationes in pugnam, neque cetera, sed univ[er]se res tristes & miseras Elegiae proprias esse statuamus.

Ut omittam, ipsum carminis nomen antiquissimum secundum derivationem probabiliorem lugubre argumentum ostendere 31; tum etiam existis-

graphorum, quorum nomina ad nos pervenerint, non vero auctorem Elegiae habendum esse. Cum autem vetustissimi huius generis poëtae fuerint Jones, velut Callinus & Mimnermus, forsan inde colligere licet, uti hexametrum, sic etiam pentametrum, qui nihil aliud est nisi hexameter uno pede minor, Jonicae esse inventionis; quod observavit Frid. Schlegel de *Scholis poëseos Graecae in Berlin. Monatschrift* Nov. 1794. Perperam igitur Winkelmann, *Geschichte der Kunst* part. II. p. 636. Elegiae repertorem agnoscit Simonidem, neque melius Mimnermum Jo. Schröck, *Einleitung zur Universalhistorie* p. 153.; qui ibidem & iambi inventionem Archilocho non bene tribuit.

Manfo autem de *Poëtis Elegiographis Romanis in Nachträge zu Sulzers Allgem. Theor. der schönen K.* Vol. II. part. I. p. 191. cum Gyraldum Vossiumque reprehendit, quasi Terpan-dro inventionis laudem temere impertiverint, fallitur: etenim ii aliorum tantum sententias referunt, ipsi vero nihil pronunciant. Vid. Gyrald. de *Hist. Poët.* p. 41. 160. 447., Voss. *Instit. Poët.* Lib. III. p. 50.

31) Sive enim cum Didymo, quem Vossius & Souchai sequuntur,

tisse plures, qui calamitates vel publicas vel privatas elegiis memorarent, quam qui alia 32), ut haec omittam, non defuerunt etiam, qui, licet alio genere celebritatem affecuti, ut res miserales digne concinerent, modis elegiacis uterentur. In hoc numero fuere Archilochus & Euripides; quorum ille in Lycamben quidem pugnacibus iambis invectus est 33), publicum vero civitatis malum 34) extinctumque naufragio sororis maritum elegiis 25) deflevit; hic autem in Tragoedia, iambis ceteroquin conscripta, Andromachae gravi dolore oppressae, Thetidisque simulacrum amplectenti, versus tribuit elegiacos 36): quod, nisi Elegiae praecipuam vim inesse ad dolorem putasset, neuter utique fecisset 37). Addo etiam hoc, ipsos

auctur, nomen ἔλεγος & ἐλεγεία derivemus ab ἔλεγειν, epulari, five cum Everh. Scheidio ad Lennep. Etymolog. linguae Gr. aliisque ab ἐλεῖν misereri, utrumque etymon tristitiae habet significationem. Reliquas derivationes minus probabiles vide apud Gyraldum *de Hist. Poët.* p. 41. & Souchai Op. laud. Tom. VII. p. 336.

32) Adi Elegiographorum recensum apud Souchai l. 1.

33) Notum ex Horat. *Epist.* Lib. I. *epist.* 19. vs. 24. 25.

34) Hujus elegiae fragmentum exstat apud Stobaeum *Serm.* 272. p. 897. ed. Wechel.

35) Hujus carminis meminit Plut. *de Aud. Poët.* Cap. V.

36) Eurip. *Andromach.* vs. 103 - 116.

37) Eandem ob causam Ovidius Sappho ad Phaonem scribenti haec verba tribuit vs. 5.

„ For-

auctores antiquos Elegiam vocasse *flebilem*; neque propterea tantum, quod luctum funebrem 38), sed anxias quoque amoris curas ac sollicitudines complecteretur 39). Quarum rerum tanta est vicinitas, ut ad hanc ab illa transitus fuerit facillimus ac proclivis 40). Etenim, ut apud Maronem est:

*Nec lacrymis crudelis Amor, nec gramina rivis,
Nec cytiso saturantur apes, cet.*

Imo, quoniam ille amor mille dolendi causas, continuas spei metusque vicissitudines, modo facilem auram, modo atram tempestatem solet afferre, praestantissimi clarissimique elegiographi, tam Graeci, quam Latini, quod profecto in hac quaestione non levis momenti est, in amoribus scribendis potissimum, ne dicam, unice, operam suam ac studi-

um

„Forſitan & quare mea ſint alterna, requiras,

Carmina; cum Lyricis ſim magis apta modis.

Flendus amor meus eſt: Elegeïa flebile carmen.

Non facit ad lacrymas barbitos ulla meas.”

38) Ex gr. Ovidius *Amor.* Lib. III. El. 9. vs. 34.

39) Cernitur hoc ex Horat. *Odar.* Lib. I. Od. 33. *ad Tib. illum:*

„Albi, ne doleas plus nimio memor

Immitis Glycerae, neu miserabiles

Decantes elegos, cur tibi junior

Laesa praeniteat fide.”

Item ex Sapphus verbis modo allegatis apud Ovid.

40) Primum hunc transitum a Mimnemo factum esse conjicit

Souchai laud. Op. Tom. VII. p. 347.

um collocârunt. Quodsi vero apud hos laetiora interdum argumenta occurrunt, haec cum reliquis amantium fatis arctissime sunt conjuncta; neque inde conficiendum est, quod Marmontelius 41), aliiue perperam fecerunt, promiscue omnia laeta & jucunda Elegiis recte posse cantari. Itaque ex his rebus, amatoriis dico, *molles* etiam, *tenuēs*, *exigui*, & *leves* a veteribus nominantur Elegi; quae omnis sane indolem designant ab armorum vi & impetu longissime abhorrentem. Denique, (nam & hoc non leve esse argumentum e praecedentibus patet), ipse pentametri numerus, qui

41) *Poétique Française* Tom. II. p. 205. seqq. Ubi auctor tria facit Elegiae genera, nnum vehemens & affectibus plenum, alterum tenerum, tertiumque jucundum. Scilicet genus Elegiae, quod, a luctu & amoris vicibus alternis prorsus sevocatum, nihil nisi jucunda sectetur, vere elegiacum non est, uti ex omni nostra disputatione satis elucet. Conf. Eschenburgii *Entwurf einer Theorie und Literatur der schönen Wissensch.* p. 141. ed. noviss. Ergo melius rem exposuit Boileau *Art Poët.* Chant. II.

„D'un ton un peu plus haut, mais pourtant sans audace,
La plaintive Elegie, en longs habits de deuil,
Sçait, les cheveux epars, gemir sur un cercueil.
Elle peint des amants la joie & la tristesse;
Flatte, menace, irrite, apaise une maîtresse,
Mais pour bien exprimer ces caprices heureux,
C'est peu d'être poète; il faut être amoureux.”

Quae inservire possunt illustrando Horatii loco *Art. Poët.* vs. 75.

„Versibus impariter junctis querimonia primum,
Post etiam inclusa est voti sententia compos.”

severiorem hexametri modum infringit ac temperat, laudatis materiis aptissime congruere videtur. Habet enim, ad meum utique sensum, nescio quid suavitatis ac mollitiae, &, praesertim cum in vocem plurium syllabarum definit, ad exprimendum dolorem lentum & longos gemitus, tum ad movendos trahendosque miseratione animos jucundissimus est 42). Idem ipsi veteres declarant, ut Ovidius, cujus notissima sunt illa:

Venit odoratis Elegeia nexa capillis,

Et, puto, pes illi longior alter erat.

Forma decens, vestis tenuissima, vultus amantis:

In pedibus vitium causa decoris erat.

Quae omnia cum sic se habeant, nullum esse dubium existimo, quin carmina Callini ac Tyrtaei bellica, quamvis metro elegiaco constructa, vere & proprie tamen Elegiae dici nequeant. Nec aliter judicandum opinor de iis carminibus, quibus sacra, leges, & quae plura initio memoravi, exposita sunt; quarum rerum descriptiones non, quod ad genus elegiacum revera pertinerent, sed, quod for-

42) De pentametri artificio videatur inprimis Burmannus Sec. in praefat. ad Carmina Lotichii Sec. p. 6—16. Praeter exempla ibi allata, quae id, quod de polysyllabis in fine pentametri observavi, probent, insigne etiam est hoc Ovidii, qui alias raro polysyllabis utitur, Fast. Lib. VI. vs. 660.

„Cantabat fanis, cantabat tibia ludis:

Cantabat moestis tibia funeribus.”

Conf. Trist. Lib. III. El. V. vs. 40. El. X. vs. 4.

forſan iſtis numeris maxime delectarentur auctores, ad Elegiae formam compoſitae videntur.

Conſtare igitur puto, & ſatis evidenter me probaſſe, primum unicuique poëmatum generi argumenta eſſe certa & propria, propriosque ſere verſuum numeros; deinde veram Elegiam univerſe in tractatione rerum triſtium ac miſerabilium, ſive eas fatum aut fortuna gravis, ſive amor attulerit, conſiſtere ac velut habitare. Quae vero de huius carminis natura optimaque forma dicenda ſunt amplius, ea, ne taedio nunc ſim, in aliud tempus differre malo.

Scr. Lingae d. XI Jul. ciciocccxvi.

Post editam hanc commentationem duas ab ea, quam aſſerere conabar, diverſas accepi doctorum virorum ſententias, alteram Heynii, Profeſſoris Gottingenſis celeberrimi, qui ſuam propoſitae quaestionis expediendae rationem perhumanis mihi literis expoſuit. „Faciliorem”, inquit, „viam ingreſſus ſum. Distinguo a genere elegiaco metrum, quod huic generi ſaepiſſime fuit adjunctum. Metrum, alternis verſibus hexametris & pentametris conſtans, fuit antiquius & omnibus argumentis aptatum. Brevibus ſententiis moralibus ſenſibusque animi, qui haud longos orationis orbes requirerent, idoneum videbatur. Ab Alexandrinis de-

demum sensibus maxime & affectionibus animi mitioribus dicatum est, amor praesertim ac dolori, & ab hoc tum primum nomen accepit Elegiae. Solon non scripsit Elegias, neque quisquam, quantum scio, ante Philetam & Callimachum. Antiquiores scribebant carmine, s. metro elegiaco, etiam tum si moesta scriberent, velut Mimnermus." Alteram protulit auctor dissertationis de inventione tibiae Marfyaeque supplicio in Museo Attico Wielandii Vol. 1. Part. 2. p. 335. sqq. Hic arbitratur inventum esse ab Ionibus pentameterum, postquam tibiam bellicam Lydorum duplicem cognoscere coepissent, primumque metri elegiaci usum carminibus bellicis inserviisse, quam primam vocat pentametri aetatem; alteram incipere statuit a Mimnermo, qui tibiae & pentametro suo mitiores sensus, praesertim amoris, accommodaret; tertiam denique a Simonide, qui hoc metro nenias & similia conscriberet, ac tum primum ortum esse nomen *ἐλεγεῖον*.

Quam difficile sit, de hac causa, non dico certum iudicium, sed probabilem aliquam opinionem afferre, pulcre sensi in elaborando. Ita sententias, modo a me relatas, quod pace dicam virorum clarissimorum, quamvis utramque speciosam, suis amen difficultatibus laborare perspicuum est ex iis, quae super hac materia disputavi. Ad priorem quod attinet, num opinari licet, ad omnia argumenta nullo discrimine adhibitum fuisse metrum

elegiacum, siquidem pag. 18. recta ratione argumentati sumus, unicuique metro suum certumque inesse characterem, & a suo quodque inventore certo argumentorum generi fuisse assignatum? Posteriores vero, quae dicit, ad incitandam fortitudinem bellicam inventum esse pentametrum, quibus rationibus probabis, ut nostrae praeferatur, cum in antiquissimis elegiographis non modo Callinus ac Tyrtaeus numerentur, sed Archilochus quoque, Tyrtaeo saltem superior, quem, res miseras tractantem, dedita opera numeris usum esse elegiacis demonstravimus pag. 20? Ex Archilochi aliisque exemplis nonne pari jure suspicari possumus, jam tum, vel antea quoque, existisse plures qui & re & nomine Elegias componerent?

PROLUSIO

DE ORTU ET FORTUNA ACADEMIAE
LINGENSIS,

Ad sacra hujus Academiae saecularia d. VII

Novembris a. MDCCCXCVII. rite celebra-
branda.

Innumeris fane supremi Numinis beneficiis ac muneribus laetamur mortales : quidquid jucundi, quidquid boni ve egregii nobis evenit, id uni Deo opt. max. acceptum referimus. Verum inter haec omnia, quicumque supra vulgus sapit, nihil habet excellentius ac divinius, quam virtutem & praeclara ingenii bona. Haec immortalia, haec aeternae felicitatis fons uberrimus; cetera fluxa atque caduca. Licet enim hic divitiis opibusque immensis, ille imperio & amplis honoribus, alii denique aliis rebus glorientur; quam ista nihil sunt sine virtute & sapientia! Quibus quicumque animum gerit instructum ornatumque, non in hoc terrestri pulvere iners moratur; velut alis assumtis in coelum evolat, Deique & rationis audit consilia; Deum factorum suorum judicem supremum ac justissimum, sanctaeque ac sempiternae laetitiae datorem

rem agnoscit & praedicat; huic si placeat, de reliquis parum est sollicitus; hujus voluntatem ac gloriam nunquam non ante oculos sibi proponit. Itaque in studiis suis ac rebus omnibus id semper agit, ut ceteris hominibus, quantum vires finant, profit. Sive recti honestique tramitem rectamque Dei colendi rationem accuratius perquirat; sive quid jus, quid aequum, tanquam trutina examinat; sive humani corporis naturam morborumque causas & remedia scrutatur; sive, quae cuique rei insit natura, investigat; terramve & mare metitur, vel siderum volubiles cursus observat; aut alias denique artes ac scientias assiduo sibi studio comparat: haec omnia vel singula dum tractat, nihil nisi humanae societatis commodum Deique voluntatem spectat sanctissimam, qua sola suam felicitatem contineri persuasissimum illi est. Quantacunque igitur istarum rerum copia penum ornaverit, hanc ita demum promit ac dispensat, ut quocunque accedat, solatium, salutem & gaudium afferat. O egregios, o admirabiles virtutis ac scientiarum fructus! Felix, felix praedicanda est ea civitas, in qua illae aluntur, foveantur, amplificantur! Felix inter alias & Linga nostra, ubi literae cultiores laeto adhuc flore nitent!

Quidni ergo, cum annis vertentibus saeculum jam effluxerit ex eo tempore, quo prima hujus Athenaei illustris fundamenta jacerentur, bonis tamen artibus ac disciplinis suis honor etiamnum

con-

constet, quidni, inquam, cives mei, natalem hunc saecularem piis votis, pompa sollemni, omnique laetitia celebremus? Nempe habet hoc tempus nescio quid sacri atque verendi, siquidem in mentem nobis revocat multa, quae animum in solito gaudio perfundant, & ad venerandum Numen beneficentissimum impellant. Quodsi enim in tempora remotiora oculos retorquamus, eaque cum nostris comparamus, quantam illic caliginem, quantum hic nitorem conspiciamus! Primum autem Principes Arausionenses, cum Comitatum Lingensem hereditatis jure consecuti essent 1), accensa emendatae religionis luce laetiores huic civitati faciem conciliaverunt. Inprimis Guilielmo Tertio, Magnae Britanniae Regi Gloriosissimo, immortales gratias & nunc cum maxime animum pietatis sensu plenum dicare debemus, qui, postquam, instaurata atque amplificata schola publica 2), juventutis instituendae seminarium condiderat 3), felici hujus rei successu commotus anno superioris saeculi nonagesimo septimo die decimo quarto Septembris,

1) Guilielmus I. in matrimonio habuit filiam hereditariam Maximiliani Comitis Bureni, qui Comitatum Lingensem a Carolo V. ut feudum acceperat.

2) A. 1680. Tum primum amplior juventuti erudiendae locus datus est, & quatuor Praeceptores instituti; ante hoc tempus unus tantum fuerat, a. 1633. a FRIDERICO HENRICO, Aurasii Principe, primum designatus.

3) A. 1685.

bris, suadentibus ac juvantibus maxime hujus provinciae Praefide Guilielmo Bentinck, Comite Portlandiae, Thoma Ernesto a Danckelmann, Regi a consiliis, & Henrico Pontano, sacro apud Lingenses Oratore, Gymnasium hoc Academicum fundavit, & summa munificentia praemiisque insignibus propositis, tam externos quam incolas, tam Romano-catholicae quam Reformatae religioni addictos, huc ad studia literarum invitavit. Primus idem Pontanus 4) Theologiae, Otho Verbrugge 5), Antiquitatis & Linguarum Orientalium, deinde etiam Theologiae, Jurisprudentiae vero Petrus de Toullicu 6), & paulatim ceterarum scientiarum Professores 7), viri probi & eruditionis copia abundantes, constituti sunt. Atque tam prospere res cecidit, ut brevi doctrinae cupidorum undique afflueret multitudo.

Statim etiam, quo magis studiorum progressus adjuvarentur, officina typographica publicis sumptibus apparatus est, atque instrui coepit bibliotheca,

om-

4) A. 1697. d. 14 Sept.

5) Eod. an. d. 28 Oct.

6) A. 1698. d. 11 Nov.

7) A. 1701. d. 2 Jun. ANTON. VAN BYLERT primus Eloquentiae & Historiarum Professor creatus est, a. 1702. NIC. TILBORG Philosophiae, a. 1708. HENR. WILH. LÜNING Medicinae, a. 1746. FERD. STOSCH Linguarum & Antiquitatis extraordin., a. 1755. ordin.

omnium usibus aperienda; quae a parvis initiis, cum variis largisque aliorum donationibus, tum ab Augustissimo Borufforum Rege Friderico Primo centum florenorum Holland. redditu annuo 8) locupletata, paulatim ad non contemnendam amplitudinem accrevit. Priore quidem hujus saeculi parte, nescio quo fato aut qua incuria, neglecta est aliquamdiu, ut anno *cicicccclv* non amplius octingenta volumina contineret. Tum vero ejus cura, quam antehac Profesores una cum Magistratu academico vicissim gesserant, perpetua demandata est Ferdinando Stosch, scholae Rectori & Antiq. ac Philol., dein Theolog. Profesori, qui intra tres annos numerum voluminum ducentis auxit. Itaque hoc, deinde Joan. Adrian. Schlegtendal, Philos. Professore, post hunc Frid. Theod. Withof, scholae Rect., & Antiq. ac Philol. Prof., ab anno autem *cicicccclxxxii*. Leon. Ludov. Finke, Medic. Doct. & Prof. celeberrimo, collega carissimo, allaborantibus ea accesserunt incrementa, ut nunc voluminum tria millia centum, & in his opera eximia ac pretiosa non pauca, conspiciantur.

Ce-

8) A. 1707. Idem Rex Indulgentissimus, quum, Lingam ingressus, die 2 Aug. 1702. Ecclesiae atque Athenaei jura a *GUILIELMO III.* concessa benigne sancivisset, *Othonem Verbrugge* in Auditorio publico verba facientem audire non indignatus est, eique, gratiis actis & singulari suo favore promisso, quadraginta nummos aureos dono misit, ejusque orationem sumtu publico typis excudl jussit.

Ceterum huic Gymnasio, a Regibus Borussiae Potentissimis, Augustissimis, (in quorum ditio- nem haec regio, mortuo Guilielmo III, hereditate venit anno MDCCCII), amplissimis decretis stabi- lito, varia, plerumque tamen laetior, fortuna ob- tigit. Nullum vero gravius ei vulnus inflictum est, quam bello septenni, aeterno illo gloriae Fri- dericianae monumento; praesertim autem anno MDCCCLXI. quo, Martis feris tumultibus blando Musarum concentui obstrepentibus, iisque adeo tantum non omnibus profugis actum esse de re Aca- demica videbatur. Tamen in melius hoc malum convertit Deus omnipotens, & concuti quidem, non convelli atque everti, hoc Lyceum passus est: quod, cum pace facta metus paulatim cessisset, paulatim quoque convaluit, neque parva deinceps, eaque non intermissa, floruit celebritate.

Quodsi virorum clarissimorum, qui studiorum juventuti duces exstiterunt, obitus, aut in celebri- res amplioresque Academias ad docendi munera evocatorum discessus, acerbos saepe dolores com- moverunt; Regia tamen Curatorumque laudanda prudentia effectum est, ut, sublectis aliis, non dispari virtutis ac doctrinae fama conspicuis, dam- na illa probe sarcirentur. Ex iis, qui huic Musarum sedi decori atque emolumento fuerunt, tantum no- minare sufficiat Henricum Pontanum, Joannem Ens, Jacobum Elsner, Theologos; Petrum de Toul- lieu, Henricum Theodorum Pagenstecher, Fride-
ri-

ricum Adolphum van der Mark, Jurisconsultos; Joannem Bernardum Hüllesheim, Medicum; Gerhardum ten Kate, Philosophum; Joannem Danielem van Hoven, Leonardum Offerhaus, Ferdinandum Stosch, Philologos. Plures, ne nimis diu vos morer, praetereo.

Hoc etiam in eximia laude ponendum esse arbitror, quod hic locus, & aëris salubritate mirifice se commendat, neque illo strepitu illisve voluptatum illecebris, quibus magnae urbes obnoxiae sunt, vexatur; sed, velut amoenum praedium, otio tranquillo & ruris oblectationibus innocuis Musas Gratiasque sponte invitat ac detinet; atque adeo, a rusticitate & mollitia aequè remotus, ad nutriendum verae elegantiae studium egregie conducit.

Itaque, pro instituti ratione, (quoniam Theologiae quidem dicati juvenes studiorum cursum hic absolvere possunt, reliqui vero ad ampliores Academias majore cum utilitate frequentandas tantum instruuntur), sed pro hujus instituti diversorumque temporum ratione satis magna semper adfuit discipulorum excellentissimorum frequentia 9).

Om-

9) Testantur hoc inter alia literae perhumanae, die 9 Apr. a. 1706 a Prorectore & Senatu Academiae Regiae Viadrinae ad Professores Lingenses datae, quibus hi ad celebrandum istius Academiae festum saeculare alterum invitabantur. Ex his haec verba lubet apponere: „Hujus laetitiae etsi causae quaedam nobis propriae sunt. Sunt tamen aliae cum omni-

C. bus

Omniū inde ab Athenaei natalibus albo Academico inscriptorum numerus mille ducentos fere comprehendit, ex quibus quamplurimi cum Ecclesiae tum Reipublicae summo fuere vel sunt adhuc ornamento. De praesentibus tacere religio mihi est, qui, cum diligentia & studiū asiduitate, pariterque vita honesta & suavitate morum excellant, meritam bonorum omnium laudem atque amorem sibi conciliaverunt. Quocirca si priorem aetatem respicimus, huic nostrae cum illa collatae palmam esse tribuendam ingenue fatendum est.

Denique inter bona recentiora referenda maxime est illa quies, qua turbulentissimis his temporibus, dum Germaniae fines australes fatali bello exagitantur, securi fruimur. Licet enim ante triennium confusa fugientium, cum aliarum, tum praesertim Anglicarum, copiarum multitudo cum aegris non paucis huc se reciperet, urbisque tranquillitatem aliquamdiu turbaret, imo & subsequens hostis usque ad ulteriorem Amisii propinqui ripam procedens

bus ubique humaniorum artium sedibus, illisque ipsis Seminariis Academiarum illustribusque Gymnasiis communes, in quibus parari bonae mentes solent, ut eo utiliore Academiae & mox reipublicae operam navent; quod honor literarum ad omnes pertinet; quod hoc Academiae hujus secundum, sed primum Religionis Reformatae in eadem saeculum feliciter elapsum est; ad quam ex vestra literarum meliorum officina frequens semper huc cupida altiorum studiorum juvenus confluit." cet. Plura serioris quoque memoriae testimonia afferre supersedeo.

dens minasque jactans non mediocrem nobis metum incuteret; tamen haec tempestas subito praetervolans nullum detrimentum insignius neque civitati neque Academiae Scholaeve attulit. Mox facta pace pristinum rediit otium, quod & ipsi nullis usque adhuc discordiis rumpi sivismus, neque posthac, precor, sinamus.

Haec & alia commoda quamplurima per hoc saeculum in hanc virtutis sapientiaeque officinam delata, quae providam ac propitiam Dei curam luculenter demonstrant, nunc sane ad vota pia mente solvenda honestamque laetitiam incitare nos debent. Quin ipse Rex noster Potentissimus Clementissimusque, pro eximio suo in doctrinam doctrinaeque studiosos amore, honorificentissimo decreto ac liberalitate singulari eo nos invitat & excitat: qui honor communi nunc gaudio maximum addit cumulum summasque animorum nostrorum gratias provocat. Ubicunque enim Principes & rerum Academicarum Moderatores favore, benevolentia atque dignatione studium scientiarum in docentibus discentibusque inflammant, fieri aliter non potest, quin magis magisque efflorescant literae humaniores; cum contra eorundem neglectio & contentus discendi cupiditatem atque ardorem necessario imminuat, ne dicam, exstinguat. Vivat igitur felix Rex noster Clementissimus! vivant Regiarum Academicarum, ut & hujus Athenaei, Curatores Amplissimi! sub quorum auspiciis florem illius ac ce-

lebritatem non modo integram fore, sed & novis subinde accessionibus ornatiorē, non sine fiducia speramus.

Vobis etiam, Clarissimi Profesores, collegae carissimi, quorum amicitiam summa concordia conglutinatam maximo mihi & honori & emolumento duco, vobis, precor, vita conservetur laeta & longa, ut per multos annos quammaximus discipulorum numerus ad bonae mentis ac Musarum sacra vobis ducentibus progrediatur, vestraque probitate & eruditionis fama Gymnasii splendor magis magisque effulgeat!

Denique vobis, egregii Musarum Alumni, omnia ut eveniant prospera, maximeque studiis vestris Deus faveat propitius, sacro hoc tempore precari fas est. In vos, tanquam in spem aetatis futurae, cujus salus in vestra laude praesertim posita est, omnium oculi & mentes sunt conversae: Vestram curam ac praesidium gestientes expectant Ecclesia atque Respublica. Quamobrem de via virtutis ac sapientiae, qua sola ad veram laudem ac felicitatem pervenitur, ne deflectatis; sed ita semper in hoc studiorum curriculo versemini, ut spem illam, quam de vobis parentes conceperint & patria, certam ratamque faciatis; atque ita juventuti venturae saluberrimum praebeatis exemplum.

Valete, Cives optimi, & mecum gaudete.

Scr. Lingae

d. IV Nov. a. MDCCCXCVII.

PRO-

PROLUSIO

DE SUMMO MOMENTO, QUOD MORES PRIN-
CIPUM AFFERUNT AD MORES UNIVER-
SAE CIVITATIS PUBLICAMQUE ADEO
VEL PERNICIEM VEL SALUTEM,

*Ad indicenda examinis & promotionis scholasti-
cae sollemnia in d. XXIV Jul. & VII.*

Sept. CIDIÖCXCVIII.

Amorem religionis, quaeque inde abesse non
debet, integritatem morum ac virtutem, uti singu-
lis hominibus, ita populis universis tranquillitatem
ac salutem afferre, nisi ipsa ratio doceret, huma-
nae gentis ostenderent annales. Contra quicumque
populus, a majorum simplicitate atque temperantia
degenerans, luxu & mollitia mores corrumpit, certe
is jam sinu suo perniciiei fovet semina; quae, li-
cet, ad maturitatem nondum perducta, aliquam
fortunae speciem superesse patiantur, sensim tamen
progerminantia, pestiferos tandem funestosque ha-
litus late dispergent, omnem exusturos florem feli-
citatis. De luxu quidem utramque in partem di-
sputatur: neque enim desunt, qui prodesse eum ci-
vitatibus contendunt, propterea quod & conficien-

dis vel comparandis vendendisque iis rebus, quae luxui inferviunt, magnus civium numerus victum sibi quaerat, & inde, dum locupletiores magnificentiae & splendori partem impendant divitiarum, simul existat ratio quaedam, quae prohibeat, ne forte, civibus opum inaequalitate nimium diversis, detrimentum capiat respublica. Quod utrumque etsi iis largiamur, modum tamen in his tenendum esse, quis non intelligit? Certissimum utique est, luxum, si vel facultates excedat, vel modestiae temperantiaeque fines transeat, non privatis tantum rebus, sed publicis perniciosissimum esse. Quicumque enim luxui sic est deditus, ut eo, non ad victus cultusque elegantiam, non ad honestam & congruentem cum dignitate sua magnificentiam utatur, sed ad luxuriam, mollitiem, libidinem; nomen boni utilisque civis haud meretur. Nam hoc malum si latius manaverit, & primum principes, ut semper, invaserit familias, patria insigni praestantiorum civium numero, unde maxima in ipsam merita & beneficia sperari poterant, privabitur; utpote qui, dum luxuria disfluunt effeminati neque prudenter administrandae, neque manu fortiter propugnandae reipublicae satis erunt idonei. Deinde, cum pessimo hoc exemplo ceteri quoque corrupti voluptatibus se ac libidinibus tradiderint, vis omnis omnesque nervi reipublicae jaceant soluti, imminetibusque periculis fatiscant, necesse est. Similiter

om.

omnes illi, qui per luxum bona sua profuderunt, cives, non dico, inutiles, sed perquam noxii, imo pestes habendi sunt & flammae civitatum. Avaritiae stimulis impulsī, ut habeant, unde vastam cupiditatum impleant voraginem, bonos cives vexant, vi alios, alios fraude opprimunt, neque, dum scelestis animi consiliis obsequantur, ab ullo abhorrent flagitio: denique suis de rebus desperantes ac perditī rempublicam invadunt, summa imis paria faciunt, ipsamque patriam, sanctissimum nomen vel incultis nationibus, auro habent venalem.

Itaque cum nimio luxu, quaeque inde necessario proficiscitur, pravitate morum, multa regna, multas respublicas contabuisse, pudenda declarent exempla, omnisque populus, prosperiore usus aura fortunae, his malis obnoxius esse soleat; nihil sane regis magistratusve attentione dignius, nihil prius aut potius ei curandum videtur esse, quam qua ratione civitatem, quoad ejus fieri possit, ab illa peste habeat integram atque incontaminatam. Neque id jam olim viri egregii non viderunt, variasque eo consilio tulerunt leges, quibus tamen mirum est, quam parum profecerint. Posterī Curiorum ac Fabriciorum, quibus parvus agellus omnis erat possessio, rapae tostae fercula lautissima, sed neque ferro neque auro hostium superari, prima virtus, laus summa; horum posterī, opibus luxuque peregrino corrupti, legibus sumtuariis, diversis temporibus renovatis, ab intemperantia & luxuria cohiberi non

potuerunt. Contentis legibus Oppia 1), Orcia 2), Fannia 3), Didia 4), adeo subinde Romanis ad emendas gulæ delicias & omne voluptatum genus aviditas opum accrevit, ut ab hostibus cum publico damno ac dedecore donis corrumpti tribunos plebis ipsosque consules non puderet, atque anno U. C. 1061 Jugurtha, Roma egresus eoque saepius respectans, memorabilem hanc vocem efferret: *o urbem venalem & cito perituram, si emptorem invenerit!* Cui malo in dies

1) Lex Oppia de finiendis matronarum cultibus, anno U. C. 1069 a C. Oppio lata, viginti annis interjectis, licet M. Porcius Cato vehementer disuaderet, maxima omnium ordinum contentione abrogata est, tanquam si in ea abroganda summa reipublicae verteretur. Livius Lib. XXXIV. Cap. 1. sqq.

2) Hanc legem a. U. C. 1071. C. Orcius tulit, quæ cum numerum convivarum tantummodo coërceret, ipsam luxuriam epularum sine freno reliquit. Macrobius Saturnal. Lib. II. Cap. 13.

3) Anno vigesimo, quam lata erat lex Orcia, tantopere conviviæ acceverant sumptus & intemperantia, ut irritatum remedio malum videretur; eo enim (verba sunt Sammonici Sereni ap. Macrobi. l. c.) *res redierat, ut gula illædi plerique ingenui pueri pudicitiam & libertatem suam venditarent: plerique ex plebe Romana vino madidi in comitium venirent, & ebrii de salute reipublicæ consulerent.* Itaque hanc incontinentiam nova lege lata reprimere conatus est C. Fannius. Gellius Lib. II. Cap. 24. Macrobius loc. cit.

4) Anno U. C. 1069. legem Fanniam renovavit, majoremque ei ambitum dedit Didius tribunus pl. Macrobius ibid.

dies gliscenti P. Licinius Crassus ut obviam iret, denuo legem tulit 5), quae tamen ceteris haud diutius observata fuit, imo (adeo jam ista lues inveteraverat) intra decennium, agente Duronio tribuno plebis, abrogata 6). De lege Sullana, coenarum, funerumque sumtus reprimente, quid attinet dicere? cum is ipse, qui tulerat, exsequias Metellae uxoris maximo sumtu celebraverit, & in praedio Cumano tandem voluptatibus totum se obruerit 7). Ergo neque his legibus, neque censura, reipublicae quondam utilissima, quidquam amplius valentibus, populus Romanus, vitiis magis magisque immerfus ac tandem penitus oppressus, omnem virtutis laudem, omnemque libertatem ac prosperitatis florem amisit. Pari naufragio jam subsiderat Atheniensium fortuna, quos tamen Solon, ab infami hoc scopulo caverent, legibus sapienter conditis monuerat. Athenis, aeque ac Romae, non viri tantum, sed & feminae, in quarum cultu & ratione vitae ad mores civitatis vel

pro-

5) Anno U. C. DCXLII. Idem ibid. Gellius ibid. conf. Freinshemii supplem. Livii Lib. LXIV. Cap. 54.

6) Valerius Maximus Lib. II. Cap. 9. Duronius tamen ob hanc causam a censoribus M. Antonio & L. Flacco senatu motus.

7) Vid. Plutarchus in vita Sullae Cap. 69. Leges sumtuarias post Sullam frustra latae vide apud Gellium & Macrobium II. cc.

probos vel improbos tanta vis est, vivere luxuriose atque delicatius, quam honestum esset, vetitae 8): verum & his praescriptis perbrevis constitit obedientia. A nonnullis Franco-Galliae regibus, Carolo Magno, Philippo Pulcro, Henrico IV, ejusdem generis leges latae sunt, sed haud meliore successu: neque enim apparet illarum auctoritatem diu valuisse, aut avertisse populum a luxu & libidine 9).

Videlicet animus humanus, five voluptatum blandimentis inescatus captusque, five falso gloriae studio, aliarumve cupiditatum vi infinita abreptus, neque bonae existimationis, neque patriae, neque religionis amore satis videtur contineri, quominus ad eludendam vim legum paratissimum callidissimumque se praebeat, imo etiam aliquando vim illam publico consilio abolendam curet. Accedit tum aemulatio, quae nescio an ulla in re major magisque communis appareat, quam

8) Athenaeus Lib. XV. Cap. 12. Plutarchus *in vita Solonis* Cap. 35.

9) Millot *Elem. de l'hist. de France* Tom. I. P. 311. Une loi somptuaire, publiée en 1294. fixe la quantité de mets, qu'on peut servir sur les tables; — la même loi fixoit le nombre des robes, qu'on pouvoit se donner tous les ans, le prix, qu'on pouvoit y mettre, & defendoit aux bourgeois les chars, les torches, les fourrures. Defenses inutiles, comme tant d'autres, parce qu'on ne tint point la main à l'exécution.

in magnificentia & luxu, quaeque, ut haec celeriter in omnes civium ordines propagentur, efficit. Atque ubi mores parentum semel sunt polluti, mox in liberos contagio delabatur, & ex alia in aliam aetatem, similis globi nivei cadendo semper crescentis, identidem major descendit atque funestior: quod quam brevi & nervosa sententia significat Horatius! 10).

Aetas parentum, pejor avis, tulit

Nos nequiores, mox daturos

Progeniem vitiosiore.

Quamquam vero universe quidem accusanda est imbecillitas naturae humanae; tamen maximam esse culpam ac paene unicam principum atque optimatum, quid est, quod dissimulem? Ab iis enim omne mali principium 11). Siquis forte amor luxuriae inter tenuioris ordinis homines oriatur, is facile opprimitur, neque in eo versatur splendore, ut multorum oculos animosque capiat, ac de honestate deducat. Uti enim flumen relabi non solet, sic luxus ab inferioribus civium clasibus ad superiores non adscendit, sed ab his, velut a fonte, exortus ad illas praecipitato cursu defluit. Quicunque enim res humanas paulo attentius confide-

ra-

10) Lib. II. Od. VI. vs. 46.

11) Cic. ad Div. I. ep. 9. *Erant praeterea haec animadvertenda in civitate, quae sunt apud Platonem nostrum scripta divinitus: quales in republica principes essent, tales reliquos solere esse cives.*

ravit, ignorare non potest, tantam vim esse exempli, a viris summis propositi, ut ad illud plerumque omnis civitas se componat: quae res imbecilibus hominum ingeniis prorsus consentanea est. Nam paucos natura videtur instruxisse animo tam firmo & erecto, ut ad vitam sapienter ac decore agendam sibi sufficiant: pauci sunt Hercules, qui viam recti & honesti sponte sua sequantur, in ea constanter procedant neque ullis illecebris abripi in deverticula se patiantur. Plurimi vero, ut ita loquar, ex viliori luto ficti, cum ipsi non habeant, quod sequantur, se ipsi formare nequeant, ad aliorum agunt & formantur exempla, maxime eorum, quos in civitate publicis honoribus & auctoritate vident insignes & se superiores. Quibus, quia & in aliis rebus omnibus praestantissimos esse sibi persuadent, plane fidunt, atque eadem se decere, quae illos, existimant. Hinc autem tantus existit error, ut nullum habeant delectum; quid imitatione, quid improbatione dignum sit, non discernant, atque turpia cum pulchris, honesta cum inhonestis, vicia cum virtutibus confundant. Itaque inventi sunt, qui corporis habitus & formas singulares, turpitudines quoque & ipsa menda, quae in viris principibus conspexissent, vel si qua eorum remedia propter formae studium excogitata essent, mira atque ridicula imitandi libidine affectarent, vel in pretio haberent. Ita Persis in pretio fuit nasus aduncus, nullaque id alia de
cau-

causa, quam quod Cyri facies ea nasi figura insignis erat 12). Amici Dionysii minoris, Syracusarum regis, cum per nimium vini usum hebetatis esset oculis, coecitatem omnes simulaverunt, ita ut ipse secum coenitantium manus errantes per mensam dirigere necesse haberet 13). Adrianus Imperator cicatricis causa, quae mentum turpabat, barbam aluit, ejusque moris auctor fuit Romanis 14), qui ab anno U. C. CCCCLIV. tondere barbam consueverant 15). Similis casus eundem morem produxit inter Franco-Gallos, qui, postquam rex Franciscus I., in certamine ludicro, sed rege parum digno, dum nempe domum aliquam pilis niveis oppugnat, capitis vulnere laesus, brevem quidem caesariem, sed barbam promissam gestare coeperat, id studiose omnes imitati sunt, & usque ad tem-

12) Plutarchus *in praeept. reip. ger.* Cap. 66. & *Apophthegm.* Cap. 3.

13) Theophrastus apud Athenaeum Lib. X. Cap. 10.

14) Xiphilinus, & Spartianus *in vita Adriani*; docent idem numi. Conf. Winkelmann *lettres sur les decouvertes d'Hercule-neum* p. 289.

15) Plinius N. H. Lib. VII. Cap. 59. Hinc monet Ovidius *de Arte Am.* Lib. I. vs. 519.

Nec male deformet rigidos tonsura capillos:

Sit coma, sit docta barba resecta manu.

Vetustioribus autem temporibus Romani fuere intonsi. Livius Lib. V. Cap. 42.

tempora Ludovici XIII. retinuerunt 16). Quin etiam, ut & hoc addam, cum Ludovicus XIV. fistulam ani excrucandam sibi curasset, teste Petito chirurgo regio non defuerunt, qui, sano corpore, sed mente infana, simile quid sibi fieri cuperent. In hoc genus hominum, quidquid in viris magnis & honore ac gloria conspicuis observaverint, temere imitantium, quadrant faceti hi versus Horatii 17):

Vina fere dulces oluerunt mane Camenae.

Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.

Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma

Profiluit dicenda. Forum putealque Libonis

Mandabo siccis, adimam cantare severis.

Hoc simul edixi: non cessavere poëtae

Nocturno certare mero, putere diurno.

Quid? si quis voltu torvo ferus & pede nudo,

Exiguæque togæ simulet textore Catonem;

Virtutemne repraesentet moresque Catonis?

Rupit farbitam Timagenis aemula lingua,

Dum studet urbanus tenditque disertus haberi.

Decipit exemplar vitiis imitabile. Quodsi

Pallerem casu, biberent exsangue cuminum.

O imitatores, servum pecus; ut mihi saepe

Bilem, saepe jocum vestri movere tumultus!

Quemadmodum autem corporis, ita etiam, quod
mul.

16) Millot *Elem. de l'hist. de France.* Tom. II. p. 94.

17) *Epist. Lib. I. ep. 19.*

multo est pejus, animi deformitas & maculae, a viris in republica summis ortae, ad ceteros cives facili lapsu solent transire. Nam quod vitia in se admittunt principes, quamquam foedum per se ipsum hoc est, minus tamen exitiosum est, quam quod innumeris aliis vitiorum fiunt auctores: eorumque peccatis haud paullo damnosiora sunt exempla, quibus totas inficiunt civitates atque pessumdant. Athenae, tam praeclaris legibus constitutae, quos habuere voluptatum nequitiaeque duces, nisi viros inprimis conspicuos & reipublicae praefectos, Hippiam & Hipparchum 18), deinde Periclem, licet hunc tamen indulgentia magis, quam exemplo noxium 19), hujus uxorem Aspasia 20), Alcibiadem 21)? Reges quoque Asiatos, Persiae 22) praesertim ac Syriae, quis ignorat, omni tempore mollitia ac deliciarum usu animos enervasse? e quibus tandem Antiochus Magnus, cum jam ex aula, velut e sentina, malum in populum ac milites dispersum erat lateque dissemina-

18) Athenaeus Lib. XII. Cap. 8.

19) Plutarchus in *vita Periclis* Cap. 17.

20) Idem ibid. Cap. 43. seqq.

21) Idem in *vita Alcibiadis* Cap. 26. seqq.

22) Xerxem Valerius Maximus Lib. IX. Cap. 1. eo processisse luxuriae notavit, ut edicto praemium ei proponeret, qui novum voluptatis genus reperisset.

natum 23), maxima turpissimaque imperium plaga laceravit. Quis nescit ipsos Asiae victores eodem morbo contactos peregrinam luxuriam in Urbem transtulisse, maximeque tum Cn. Manlium Vulsonem, devictis Gallo-Graecis 24), & postea L. Licinium Lucullum 25) ex bello Mithridatico reducem Romanis exemplo fuisse perniciosissimo? Denique quem fugiunt recentioris memoriae exempla, quae veritatem ejus rei, quam probare studeo, in clarissima luce collocent? Commodissime quidem respondisse sibi videbatur Lucullus, cum, objecta magnificentia villae Tusculanae, *duo se habere diceret vicinos; superiorem, equitem Romanum; inferiorem, libertinum: quorum cum essent magnificae villae, concedi sibi oportere, quod iis, qui tenuioris ordinis essent, liceret.* At quanto commodius & verius ad haec Cicero! *non vides, inquit, Luculle, a te id ipsum natum, ut illi cuperent? quibus id, si tu non faceres, non liceret. Quis enim ferret istos, cum videret eorum villas signis & tabulis refertas, partim publicis, partim sacris & religiosis? Quis non frangeret eorum*

23) Livius Lib. XXXVI. Cap. 11. Valerius Maximus loc. modo laud.

24) Livius Lib. XXXIX. Cap. 6.

25) Plutarchus in *vita Luculli* Cap. 79 seqq. Plures summi ordinis Romanos, luxuriae primos artifices, notatos vide apud Valer. Max. Lib. IX. Plinium Nat. Hist. Lib. VIII. Cap. 51. Macrobius Saturnal. Lib. II. Cap. 9.

rum libidines, nisi illi ipsi, qui eas frangere deberent, cupiditatis ejusdem tenerentur 26)?

Uti autem pessimi rerumpublicarum perditores existimandi sunt, quicunque, dum principem locum & auctoritatem tenent, vitam agunt pudoris decorisque expertem; ita nulli peiores, quam quorum inter vitia magna magnae perlucent virtutes; in quibusque inest fallax quaedam & lubrica morum dissimilitudo. Nam hoc magis nocent, quod decore & gratia meritorum, veluti fuco, illinunt flagitia sua; quae, eo faciliore errore ab imperitis inconsultisque cum ipsa honestate confusa, tecte & quasi per insidias animos implicant & ad nequitiam abducunt. Talis inter Romanos exstitit idem ille Lucullus, inter Graecos Alcibiades 27). Hujus, recte dicit Valerius Maximus 28) se nescire, bona an vitia patriae perniciosiora fuerint. Illius virtutem observat Cicero 29) neminem, luxuriam vero & villarum magnificentiam permultos imitatos fuisse. Adeo nempe imbecillitas levitasque humana propter libidinum illecebras ad imitanda vitia propensior est, quam ad virtutes.

Ne

26) Cicero de Legibus Lib. III. Cap. 13.

27) Plutarchus in *vita Alcibiadis* Cap. 27. Conf. Barthelémy Voyage du Jeune Anach. Intro. p. 260. 261.

28) Lib. III. Cap. 1.

29) De officiis Lib. I. Cap. 39.

Negari quidem non potest, difficilem esse sum-
 morum hominum conditionem, quandoquidem, in
 amplissima fortuna omniumque rerum abundantia
 plerumque versantes, peccandi undique circum-
 dantur materie. Commodum enim non est, divi-
 tiis opibusque cum affluas, iis non abuti, volup-
 tatumque, sensibus leniter blandientium, stimulis,
 cum fruendi adsit copia, resistere, vel in iis mo-
 dum non egredi. Ubi vero semel in culpam inci-
 deris amisso animi imperio, mox aliud ex alio
 nasci solet vitium, & patere ampla ad delinquen-
 dum fenestra. Quae res quamvis ita se habeat, ve-
 ritatem tamen sententiae nostrae neutiquam infir-
 mat; neque eo minus uniuscujusque, praefer-
 tim principis viri atque imperantis, officium est,
 temperanter vivere naturaeque congruenter. Ec-
 quid enim turpius est homini primario, quam
 civitati imperare posse, (si modo possit,) sibi
 ipsi non posse; splendore munerum & inani glo-
 ria ornari, vitam vero incontinentiae deformi labe
 conspergere? Ecquid tandem foedius aut flagitio-
 sius, quam, quorum salutem omni modo tutandam
 augendamque suscepit, hos pravitatis exemplo
 corruptos ad exitium desperatamque perducere mi-
 seriam?

Ex iis, quae hactenus differui, manifestum esse
 arbitror, qua origine & quibus auctoribus in
 civitates infundi soleat corruptela morum; qui-
 bus violatis, uti verissime judicavit Montesquie-

vius 30), vir magnus, plura interierunt imperia, quam violatis legibus. Simul vero ex disputatione nostra sequitur, qua potissimum ratione populi a luxu & omnibus, quae inde nascuntur, malis aut servari incolumes, aut liberari possint. Videlicet eos sicut principum nequitia solet corrumpere, sic continere & corrigere temperantia. Idem illud omnium fere hominum commune imitandi aemulandique studium, quod alias tantopere est noxium, si viri probi & virtutibus excellentes imperium habent, saluberrimum esse civitatibus necesse est. Mores enim puros & pudicos, ubi in viris praecipuis enituerint, quotusquisque erit, quin uti pulcherrimos admiretur & assequi studeat? & rursus quotusquisque, quin ea, quaecunque committere illos puduerit, a se quoque putet aliena? Facere non possum, quin adscribam aliquot Claudiani versus ad hanc rem appositos 31):

*Ductor Stilico tot gentibus unus,
Quot vel progrediens, vel conspicit occiduus sol;
In quo tam vario vocum generumque tumultu
Tanta quies, jurisque metus servator honesti
Te moderante fuit, nullis ut vinea furtis,
Aut seges erepta fraudaret messe colonum:
Ut nihil aut saevum rabies, aut turpe libido
Suaderet; placidi servirent legibus enses.*

Sci-

30) Grand. & decad. des Romains Chap. 8.

31) De laudibus Stiliconis Lib. I. vs. 160. seqq.

*Scilicet in vulgus manant exempla regentum;
Utque ducum lituos, sic mores castra sequuntur.*

Quodsi omnium saeculorum historiam consulimus, videre licet, quamdiu viros summos, tamdiu & civitates, majorum integritatem ac mores probos retinuisse, & secundis rebus floruisse; neque hoc tantum, sed & civitates corruptas bonorum principum exemplo ad meliorem frugem non raro se recepisse. Quis Titi, Trajani, Antoninorum hic non meminit? quorum virtutibus Romani, postquam superiorum Imperatorum culpa in fœcordiam & nequitiam prolapsi essent, denuo ad gloriam & spem melioris fortunae sunt erecti.

Quamobrem quis dubitet eximiam lætissimamque prædicare fortunam illorum regnorum & rerumpublicarum, quibus præsunt viri non modo regendae civitatis peritissimi, verum etiam integritatis laude commendati; qui exemplo suo temperantiam, frugalitatem, pudicitiam, pudorem in civitate custodiunt; qui suo amore virtutis ac religionis ad deum sanctissime colendum virtutemque amandam cunctos inflammant; qui, uti boni parentes liberos, ita cives suos formant & componunt ad honestatem, non monendo tantum, sed præsertim agendo ea, quae pulcra sunt & honesta? Praeclarum igitur illud Isocratis 32), quo Nicoclem Salaminis Cypriae regem instruxit, monitum: *ne ita existimaret,*

ali-

32) Oratio ad Nicoclem.

alios oportere vivere moderate, reges immoderate; sed operam daret, ut sua temperantia ceteris esset exemplo; quippe qui non ignoraret, mores universae civitatis tales esse, quales imperantium. Hoc ipsi documentum esset bene acti imperii, si populum administratione sua & locupletiore factum & modestiorem vidisset. Praeclare etiam Cicero 33) in descriptione legum ad magistratus pertinentium praecipit: *is ordo (senatorius) vitio vacato; ceteris specimen esto.* Cui legi dein egregiam subjicit explanationem ad firmanda ea, quae hic disputo, maxime appositam 34). Profitetur quidem, non ad eum senatum, neque eos ad homines, qui tunc essent, sed ad futuros, siqui forte istis legibus obtemperaturi essent, orationem suam pertinere, neque se rem facilem praescribere, sed quae tamen educatione quadam & disciplina obtineri aliquando posset.

Praeclara sane haec sunt; sed nihil tamen praecarius, quam vox illa aurea Friderici Guilielmi III, regis nostri augustissimi, qua dicere non possum, quantopere sim delectatus, quaeque, ut haec hac occasione scriberem, mihi mentem inject. *Leges, inquit, quae luxum satis reprimant, non existunt; ipse autem civibus meis continentiae me praebere exemplum studeo.* Quod quam ve-

33) De legibus Lib. III. Cap. 3.

34. Ibid. Cap. 13, 14.

vere dixerit, ex omni vitae ratione perspicuum est. Neque enim in eo duntaxat admiramur ingenium maximarum rerum capax, ut possit, sed singularem quoque animi sinceritatem studiumque ardentissimum, ut velit, reipublicae quammaxime prodesse: quibus virtutibus omnino magnis accedit morum pulcerrima atque, ut in tali fortuna, rara simplicitas & sanctitas, ut non opulentiae potentiaeque externo splendore, sed intimis animi ornamentis, humanitate, modestia, iustitia, vitaeque sapienti moderatione dignitatem ac gratiam sibi conciliandam putet; neque ex voluptatum libidinosa confectione, unde nemo est praeter illum alienior, sed ex benefactorum digna collocaione pietatisque fructibus praecipuam delectationem quaerat: atque ita, non victu cultuque luxurioso & molli, aliisve studiis inhonestis, quae multorum est amentia, sed temperantia, probitate, ceterisque virtutibus cum civibus suis contendere velit atque aemulari. Itaque, cives, hunc regem optimum, cujus regni tam pulchra, tam auspicata sunt initia, intuemini! pravaque aemulatione luxuriae mutuaque invidia abjecta hoc exemplum vitae & morum assidue vobis ad imitandum proponite! ad hoc omnes adspirate! Quod quamdiu feceritis, utilitates & praemia, quae virtutem nunquam non sequuntur, certissime vobis manebunt. Vos quoque, principes omnes & rerumpublicarum praefecti, agite, huc oculos convertite! ad hoc exemplum vos con-

for

AFFERUNT MORES PRINCIPUM CET. 55

formate! Dubium enim non est, quin ita cives habituri sitis & meliores & feliciores, atque ipsa imperia tranquilliora, firmiora, florentiora.

Scrib. Lingae d. xviii Julii a. ciccxcviii.

ORATIO

DE ACCURATA VETERUM AUCTORUM CUM
GRAECORUM TUM ROMANORUM LECTI-
ONE, REIPUBLICAE GERUNDAE STU-
DIO UTILISSIMA,

*Ad auspicandum Gymnasii Harleomensis regen-
di munus habita publice die xxvii Oct.*

a. ciciqcccii.

Populos legibus instituire ac rebuspublicis prae-
esse res mihi semper visa est talis ac tanta, quae
sine ingenio et sua natura eximio et multis recondi-
tisque literis perfecto, sine animo summis virtuti-
bus ornato rerumque maximarum capaci bene et
feliciter geri non possit. Ecquid enim in hoc orbe
terrarum invenitur, quod majus sit homini, ac
difficilius, quam gubernare homines, atque ita
gubernare, ut singulorum voluntates, diversissimae
fere illae sibi que adeo contrariae, ad unum eundem-
que finem, ad communem omnium salutem, per-
ducantur? Priscorum quidem aetate aurea, ut et
hodie, ubicunque familiae vel parvi adhuc populi
seorsim severa plerumque morum disciplina simpli-
cique vitae genere agunt, simplex facilisque est im-

imperii ratio et rudibus ingeniis accommodata ; quaecunque vero nationes adoleverunt in civitates & respublicas majores, ubi civium necessitates, simul et pericula valde sunt aucta et multiplicata, ibi certe multo maiore prudentia, sollertiore consilio multarumque rerum cognitione indiget administratio reipublicae, quae si in imperitorum manus inciderit, miseranda prorsus est et in certam subito ruitura perniciem.

Hujus rei veritatem, licet sana ratione subnixam, si forte aliquis in dubium vocet, is vel contemnat, oportet, vel ignoret omnium temporum experientiam, ac sapientissimorum hominum testimonia. Instar omnium millium nobis sit Socrates, qui in summa civitatis humanitate ac libertate natus atque educatus, optimus et homo et civis, mortaliumque sapientissimus, patrias leges corrumpi vitiaque in rempublicam induci ut indignissime ferebat, ita aperte criminabatur, luculenta hac et ad persuasionem apposita usus comparatione: „ veluti ad domum aedificandam vel regendam navem non reperitum, sed forte aliquem legere velle insaniae foret, ita multo etiam infanlius esse, lectionem eorum, qui reipublicae praefuturi essent, coeco fabricarum casui permitti, cum in hac multo graviore cum detrimento peccaretur, quam vel in aedibus struendis vel nave gubernanda.”

Ceterum qui terra marive militiae praefecti rem optime gesferunt, eos nonne mirari summisque lau-

dibus efferre, imo triumphis ornare ac monumentis solemus, non omnem tamen gloriam fortunae tantum aut fortitudini, sed maximam partem consilio, variarum rerum scientia fulto, tribuentes? Ergo hos non ob animum modo impavidum, sed ob prudentiam simul et eruditionis copiam suspicimus maximisque dignos honoribus judicamus; in iis, qui universae reipublicae pacis bellicaeque temporibus praesint, qui plurima summi momenti negotia gerant, sine quorum prudenti administratione respublica salva esse non possit, in iis, inquam, nihil aut parum studii doctrinaeque requiremus? Qui judicia, totam rem militarem, industriam publicam, religionem ac doctrinam, rationem munerum publicorum conferendorum, redditus publicos probe curent; denique non modo cum civibus, sed et cum aliis populis pace et bello ita agant, ut patriae neque emolumentum neque dignitas imminuatur, sed augeatur etiam ac florescat: tot tantaque et tam diversi generis negotia qui feliciter gerant, ut nulla pars negligatur, his opus esse plurimarum rerum notitia longoque scientiarum studio negabimus?

Sed plura de hac re non disputo. Cum autem, quod inter prudentiores satis constare arbitror, doctrinae politicae propter multitudinem, diversitatem dignitatemque rerum, quas illa complectitur, magnus pateat ambitus, magnumque studium requiratur, manifestum est, qui eo viam sibi muni-

nire, felicesque facere progressus velit, variis ei certisque opus esse subsidiis: quo equidem inprimis referendum esse scriptorum e veteribus optimorum studium existimo, ut, juventuti ad civitatem regundam instituendae quicunque his praesertim temporibus praecclarum illum civilis prudentiae fontem ostendat vel studiosius denique commendet, huius opera non inutilis aut pro nihilo putanda esse videatur.

Haec ego mecum reputans, cum hodiernus dies instaret ad auspicia delati mihi muneris rite capienda sollempnis, neque ab re fore neque alienum a persona mea ducebam, si inde materiam dicendi petiissem. Dicam igitur de accurata veterum auctorum cum Graecorum tum Latinorum lectione, rei publicae gerendae studioso utilissima.

Quod dum ago pro mea facultate, quae scio quam sit mediocris, vos A. A., benevolis animis favere mihi velitis, humanissime rogo: et si forte aliquis me studium meum, quod in literis Graecis Latinisque potissimum versatur, inepta laude et supra modum efferre velle suspicetur, mihi, tanquam rem meam, quae cum studio politico nihil habeat commune, cupide commendaturo diffidat, is, precor, omnem abjiciat suspicionem, neque ante judicet, quam attente dicentem audiverit; tum vero sic judicet, ut et ipse omni liber sit cupiditate. Verumtamen in hac urbe Musis et Apollini sacrata, adeoque in amplissimo hoc confes-

fesfu virorum, artibus ac disciplinis humanioribus abundantium, vix aliquem fore arbitror, qui iniquis judiciis animum finat praeoccupari. Non me quidem praeterit, multos, imo etiam in patria nostra, ubi olim philologiae studium tam laete lateque efflorescebat, non paucos inveniri, qui vel propter rei difficultatem vel inscitiam suam hoc studium contemnant et obtrecent, in verbis tantum, in literarum apicibus, in interpunctionibus, in meris tricis apinisque illud versari dictitantes. Scio tamen etiam, prudentiorum ac liberaliter institutorum hominum iudicio longe id fecus haberi, atque ita existimari, cultissimorum, quos sol vidit, populorum doctrina et humanitate studium illud contineri. Tantum utique abest, ut veterum linguarum cognitionem unice praedicem, et, veluti mater unicam filiam, exosculer, ut eam sine variarum scientiarum usu nullam esse affirmem.

Cum vero constet plerasque artes ac scientias a veteribus vel ad insignem perfectionis gradum adductas vel feliciter inchoatas esse, equidem non injuria contendere mihi videor, literarum Graecarum Latinarumque studium omnis doctrinae solidioris atque elegantioris principium esse et fontem, ideoque et reip. gerendae studioso praecipua ex hoc fonte petenda esse elementa. Imo siue ingenii cultum ac doctrinam, siue mores respiciam, quorum utroque reipublicae praefectus maxime censetur, tanta inde commoda ad ipsum pervenire intelligo, quan-

quanta haud scio an ad quemquam alium. Primum studio linguae Graecae ac Latinae, quibus nulla est neque veterum neque recentiorum linguarum politior et perfectior, nulla neque veterum neque recentiorum hominum curis magis illustrata et ad certas leges vocata, ad acuendum conformandumque ingenium nihil esse accommodatius puto, nihil uberius. In legendis enim et rite intelligendis auctoribus antiquis, si bono praeceptore utaris, nulla sententia, nulla vox praeteriri solet, quin ab omni parte, ut ita loquar, diu et accurate consideretur, et trutina velut examinetur; id quod in recentioribus linguis addiscendis fieri non solet, neque necessarium videtur esse. Ea vero verborum aestimatio sensusque investigatio sollicita, cum e sanis Grammaticae praeceptis, tum ex antiquis ritibus, institutis, sapientum placitis popularibusque opinionibus lucem petens, uti omnino ingenium exercet mirifice et excolit, iudicioque nervos adjungit, sic quaevis deinde scripta intellectu reddit facilia, ac multiplices fructus ei praesertim affert, qui in scrutandis atque interpretandis legibus et edictis, tam antiquis quam novis, tam peregrinis quam patriis praecipuam operam positurus est, in quibus verum verborum sensum vidisse ad rempublicam bene gubernandam maximopere interest. Praeterea illi civitatis regendae candidato siquando ad bonum publicum edicta erunt proponenda, aut leges ferendae, quam praeclara scriben-

di

di exempla praebebunt auctores antiqui, unde verborum aptum habere delectum discat, ne vel brevitatem fiat obscurus, vel copia incertus; siquidem in his vel unum vocabulum a vera significatione aberrans maximorum malorum causa esse possit. Sed idem ille non modo verborum pondera et notiones definitas explorabit, atque in rem suam convertet, sed totum quoque orationis habitum, ordinem, elegantiam, suavitatem; quibus ei tum praesertim usus erit, quotiescunque voce literisque in commune consulere aliquid, ad populum aut exterarum gentium legatos verba facere, et, quae patriae sint utilia, persuadere cupiet. Ad hanc vero rem ecquid ei fructuosius sit, quam assidua manu versare praestantissima veterum scriptorum opera? Quae, summa industria studioque elaborata, et ad exquisitam elegantiam ac vim polita, omnis eloquentiae copia sic abundant, ut nihil unquam limatius ac perfectius lucem vidisse docti semidoctique fateantur; imo ut unicuique, qui insigniorem bene dicendi famam sibi comparaverit, ab illis purae pulchraeque dictionis fontibus rivos suos deduxisse confitendum sit. Inprimis autem in hoc genere commendari merentur orationes cum Demosthenis, Ciceronis, aliorum, tum illae, quae in optimis Graecorum Romanorumque historicis et poetis occurrunt, quaeque a regibus, ducibus ac principibus de rebus summi momenti habitae sunt vel esse finguntur. Quae in his rerum dignitas!

tas! quod sententiarum acumen! quae imaginum pulcritudo! quae vis! qui decor! quae majestas! ut nihil ad persuasionem deesse videatur. Itaque is, qui aliquando reipublicae praefuturus est, si jam inde a puero ad illa exempla totum se conformaverit, profecto nunquam eum, neque in alio quocunque sermone, neque in vernaculo deficiet oratio, quin de unaquaque re perspicue, suaviter et cum dignitate disferat. Hoc autem quam sit ei necessarium, vix opus est, ut commemorem. Tametsi enim ingenium sit acutum, velox multaque doctrina munitum, hoc, quamvis eximium, parum tamen profuerit, nisi accedat oratio rebus accommodata, quae quasi pictura sit, qua virtutes animi nudaque veritas propriis coloribus expressa et veluti viva ante oculos ponatur, suisque lenociniis atque incantamentis animos audientium aut legentium vel invitos ad se pertrahat.

Cum porro, ut antea jam monui, sermo Graecus et Romanus tanta cura sit excultus certisque legibus adstrictus, et in utroque addiscendo tanta industria ac diligentia collocari soleat, quanta in nullo alio; iste praeterea fructus ostenditur, ut, qui illas linguas bene didicerit, reliquarum omnium rationem facillime tenere possit, praesertim earum, quae ex Latina maxime prognatae sunt, et quibus propter cognationem tanta cum ea similitudo est, ut sine illius cognitione et ipsae ne cognosci quidem et intelligi recte queant. Patet igitur reipublicae

cae praefecti, qui praecipuarum linguarum, quibus nunc utuntur homines, ignarus esse non debet, quantum intersit veteres illas rite callere; patet vero etiam mihi non deesse, quod respondeam iis, qui, magis, ut mihi videtur, laboris fugam, quam veritatem secuti, cum antiquorum scripta praecipuis recentiorum linguis versa essent, odiosum scilicet illud veterum linguarum studium inutile esse et supervacaneum judicant. A quorum errore, ut lenissimo verbo utar, eo magis rationes meas sejungendas esse semper existimavi, quod, ut in alia quacunque lingua, sic maxime in illis veteribus multa reperiuntur vocabula et locutiones, quae ipsis ita sunt propria, ut aliis ea linguis reddere frustra speremus. Neque hujus rei ratio non est perspicua. Ut enim populus aliquis in plurimarum rerum varietate versatus est, ut rebus domi militiaeque gestis clarissimus, ut imperio divitiisque potentissimus, ut mercaturae studio, variis inventis, bonis artibus ac scientiis florentissimus, ut ingeniorum praestantia, morum comitate, sensuque pulcri et honesti excellentissimus; ita ejusdem populi lingua locupletissima est et perfectissima, plurimisque abundat verbis et dicendi formulis, quarum notionibus quae respondeant, vel saltem tota respondeant, in aliis linguis reperiuntur nulla. Jam vero qui unquam populus rebus illis fere cunctis tantum enituit, quantum et Graeci, praesertim Attici, et Romani? Id norunt omnes, qui

qui utriusque gentis historiam attentiore animo perlustraverunt. Neque his ego mirum quidquam aut alienum dixisse videbor, si in utriusque nationis sermone multas inesse rerum notiones affirmaverim, quae alibi frustra quaerantur, nec nisi ipso sermone discendo intelligantur. Unde quid colligam, nemini obscurum esse potest, nempe literarum Graecarum ac Latinarum studiosos non modo inutili verborum pondere memoriam non onerare, quod nasuti isti persuadere nobis cupiunt, sed praeter alia emolumenta hoc quoque sibi comparare, quod variarum rerum intelligentia, aliunde non acquirenda, mentem reddant locupletiorem ornatoremque. Quam utilitatem, (uti postea exemplo demonstrandi occasio mihi dabitur,) reipublicae praefecto, cum in genere, tum speciatim ad studia sua moresque egregiam esse nullum est dubium.

Quodsi vero ex veterum auctorum lectione nulli fructus perciperentur, nisi quos hactenus memoravi, excellens ingenii iudiciiue exercitatio, interpretandi facultas in legibus aliisque scriptis bene intelligendis conspicua, bene dicendi ratio, in addiscendis ceteris linguis facilitas, et notionum linguis antiquis propriarum copia; hi si vel unici fructus, tamen maximi habendi essent et reipublicae gerendae studioso vehementer expetendi; sed sunt alii longe maiores. Qui cum ad doctrinam politicam propius pertineant, ut aequum de iis ju-

dicium faciamus, ipsa illa doctrina paulo accuratius considerata est. Videlicet universe spectata duobus continetur locis praecipuis, quorum altero quaeritur, quale sit ac fuerit inter homines imperium, altero, quae sit imperii finis, natura ac ratio. Ille cum historiae studio penitus cohaeret, hic philosophiae propior est, ita tamen, ut, si recte tractare velis, saepius ad historiam recurrere & exempla inde atque argumenta mutuari necesse habeas. Utrumque igitur locum si quis probe tenere cupit, accurata ei & philosophica quadam antiquitatis historiaeque universae contemplatione opus esse perspicuum est. Quae singulis temporibus cujusque reipublicae fuerint opes ac praesidia, qui civium numerus, terrae ambitus et conditio, omnis generis proventus, quanti momenti mercatura, quae ratio aeraria, res militaris, alia; porro quae cujusque imperii forma, quibus legibus instituta, & qualis ejusdem administratio; haec omnia diligentissime sunt exploranda: neque mores, religionem, rem literariam & omnem omnino ingeniorum cultum atque habitum, nihil denique, quod ad salutem vel detrimentum reipublicae aliqua ratione conducat, intactum relinqui oportet. Atque ita veluti machinae artificiosae partes omnes, diversissime compositas et sibi invicem miris modis inhaerentes, accurate examinare opus est. His vero rebus earumque effectibus observatis, ipsae quoque causae investigandae sunt, unumquod-

quodque publici commodi adminiculum vel impedimentum unde provenerit, quo fonte vel qua occasione quisque populus leges suas, reipublicae formam, judicia, redditus publicos, civium ordines, pauperiem vel divitias, foedera ac societates consecutus sit. Videtis, AA, hanc doctrinae partem ex rerum humanarum annalibus totam hauriri; neque, vel me tacente, non intelligitis, quantum indidem lucis affundatur & alteri parti, quae, priori, tanquam fundamento, superstruenda, jure & officiis cum imperantium, tum ceterorum civium, ex ipsa societatis civilis natura deductis, ac ratione imperii & constituendi & administrandi continetur. Itaque ut rei medicae studiosus in corpore humano cujusque membri, nervi, fibrae, omnis denique particulae naturam, facultates & usus observat, &, quidquid eorum vires impedire, aut, si defecerint, reparare possit, curiosius indagat, id maximopere agens, ut prosperae infirmaeque valetudinis causas deprehendat, quo facilius deinde remedia inveniantur; sic etiam ille civitatis regundae candidatus, si prodesse civibus sincere cupit, quaevis humani ingenii ad bonum vel malum publicum inventa, consilia, instituta, facta quaevis, ipsos naturae effectus, omnis tam infelicitis quam prosperi eventus originem anquiret, & e suis singula fontibus deducet; facta causis, eventus factis aptabit; unde rationes dein concludat, reipublicae, sicui praefuturus est, saluberrimas.

Quae cum ita sint, dubitari non debet, quin hoc studium summos magistratus ambienti non modo utilissimum sit, sed perquam necessarium. Quo modo enim alicui populo proderit illius cura, qui in historia societatis humanae hospes est; quem fugiunt innumera illa publicae salutis curandae adjumenta, variis in regionibus ac populis ad hoc usque tempus adhibita? Ut singulari ille atque acutissimo vigeat ingenio, num experientiae superiorum temporum, ex historiarum fonte hauriendae, defectum eo compensare poterit? Non poterit: eam enim esse humanae mentis imbecillitatem cognovimus, ut non nisi pedetentim & veluti per gradus ad aliquam perfectionem enitqueat, atque, diu & longissime a vero aberrans, saepe syrtibus & scopulis misere impellatur, antequam rectum inveniat tramitem, & procedere in eo feliciter discat. Infortunatam fane rempublicam eam, ad quam viri accedunt, nulla praeteritorum saeculorum memoria imbuti! Quoties hi infirmitati humanae debitum solvent! Quoties coeptorum funestos exitus plorabunt! Quoties populus salutem suam temere in discrimen adductam flebit atque indignabitur!

Intelligitis autem, AA. HH., dum studium historiae, tanquam praecipuum doctrinae politicae subsidium, commendo, historiam veterem omnemque antiquitatem, e scriptoribus Graecis Latinisque cognoscendam, simul a me & praesertim commenda-

ri.

ri. Nulla enim historiae cognitio perfecta est, nisi partes omnes complectatur, quandoquidem res, ab humano genere inde a primis temporibus ad nostram aetatem gestae, perpetua causarum effectuumque serie tam arcte cohaerent, ut parte incognita nec reliquae penitus intelligantur. Deinde qui populus in vasto orbe terrarum a mundi incunabulis tantum inter ceteros caput extulit, quantum Graeci ac Romani? Quae, quaeso, tanta rerum omnium magnitudo in ulla alia eluxit gente? Quae tanta fumorum virorum copia, tanta ingeniorum animorumque praestantia & nobilitas? Qui tantus amor patriae ac libertatis? Quae tanta domi forisque egregie factorum celebritas? Etenim quae fuit illa natio, quae parva manu innumeras Persarum copias terra marique profligavit, & imminens servitii jugum incredibili fortitudine a liberis cervicibus depulit? nonne Graeca? Quae fuit illa natio, quae ex porticu, ex Academia, ex Lyceo ceteris omnibus sapientiae facem praetulit? nonne Graeca? Quae fuit illa natio, quae artes ac scientias liberales ad tantum perfectionis gradum evexit, ut ipsius opera, divino quodam ingenio & arte elaborata, omnium saeculorum posteritati, tanquam optima ad imitandum exempla, proponi mereantur? nonne Graeca? Rursum quae natio, studiis quidem literarum & artibus illi proxima, at mascula & invicta fortitudine, animi magnitudine, amore patriae multisque virtuti-

bus maximis, victoriarum splendore, imperio per orbem terrarum dilatato, omnes antecelluit? nonne togata illa? Sed utriusque gentis laudes, non dico, verbis aequare, sed leviter adumbrare, neque hujus est temporis, neque facultatis meae: meae, dico? imo nullius, nisi idem ore Graeco vel Romano loqui didicerit. Unum adhuc quaeram, quid causae sit, cur plurimi & nunc inveniantur, & semper inventi sint, qui istorum res gestas & instituta describenda atque illustranda susciperent? Nonne propterea, quod ibi omnia praeclara & magna reperirent, in quibus commemorandis exsultare, et indulgere inusitatis praeconiis posset, ut, qua admiratione ipsi abrepti fuerant, in eam aliorum quoque animos abriperent; denique, quae utilissima essent, non modo singulis hominibus, sed totis etiam civitatibus assequenda & fruenda propinarent?

Quae cum ita sint, ut sunt verissime, reipublicae gerendae studiosus nihil habere debet prius aut antiquius, quam ut inquirat, quibus tanta magnitudo initiis orta sit, quibus incrementis aucta, quibus praesidiis custodita. Illius enim causam singulari cuidam fortunae vel casui si quis tribuere velit, ineptus judicetur. Imo vero quicunque rerum causas diligentius investigare solet, satis perspicit, praestantissimae disciplinae cum publicae tum privatae, prudentiae militari & civili, sapientissimisque legibus et institutis praeclara ista maximam partem deberi. Jam vero ea

quae

quae laudabam, Romanae Graecarumque civitatum praesidia unde optime cognosci possint, si quis me roget, parata est responsio. Legendi sunt ipsi auctorum veterum libri, evolvenda & indefessa manu versanda pulcerrima illa vetustatis monimenta. Spirat ibi mens Zaleuci, Charondae, Lycurgi, Solonis: spirat sapientia Socratis, justitia Aristidis, virtus Catonis. Exstant & paene ante oculos patrantur tot facta illustria, admiranda, humana, dicam, an divina? Paene ante oculos versantur Themistocles, Epaminondas, Thrasylbulus, Timoleon, Bruti, Gracchi, Regulus, Scipiones, & tot alii, nomina vel ipso sono admirationem venerationemque moventia. Etenim cum apud veteres illas gentes praeclare facta, & egregia praesertim in patriam merita omni honore, coronis, statuis, columnis, literis ornari & ad posteritatem transmitti, neque iis tantum, qui fecissent, sed etiam, qui facinora aliorum digne scripsissent, eximia laus & praemia publica impertiri solerent, factum est, ut complures orirentur rerum gestarum scriptores excellentissimi, quorum libri, ut & reliquorum, ne poetis quidem exceptis, pleni sunt summorum virorum praeconiis, pleni sententiis, pleni praeceptis & exemplis, ut ad vitam, sic ad civitatem regendam utilissimis. Imo non defuerunt, qui dedita opera varias gubernandae civitatis formas accurate digererent, & suis quamque limitibus circumscriberent, aut qui optimam quandam

ejus constituendae normam ac rationem ingeniose persequerentur atque commendarent. At, qui ista commentati sunt, quales fuere viri? E schola, credo, atque umbratili disciplina, mercede operam collocantes? minime vero. Fuerunt plerique viri principes, vel in regum ducumque familiaritate & consiliis, vel ipsi in maximis civitatibus regendis versati, qui scriberent ea, quae vel ipsi fecissent, vel coram fieri vidissent; quique adeo ad doctrinam scribendique facultatem rerum usum ac judicium afferrent; qui praeterea nulla mercede, nulla gratia a veritatis studio abducerentur. Tales erant, (ut paucos exempli causa nominem,) Thucydides, Xenophon, Plato, Polybius, Aristoteles; tales Cicero, Caesar, Livius, Sallustius, Tacitus, viri divino ingenio praediti, interioribus literis innutriti, admirandi, immortales.

Quemadmodum autem noster reipublicae gerendae studiosus florem civitatum & in gloriae fastigio positam magnitudinem obstupefactus contemplatur, earumque firmamenta considerat ac praesidia, ita, ut jam antea monebam, non minori cura perquirere debet vitia, quae sensim eas subverterunt, turpemque secum ruinam trahentia, de summo culmine fortunae deturbarunt; quaeque, quanto majus olim decus atque claritas exstiterat, eo accuratiore diligentia explorari merentur. Igitur, cum aliarum rerumpublicarum, tum inprimis Graecarum ac Romanae varia fata, conversiones,

concusiones extremamque perniciem contemplando, causasque investigando, utilissimis praeceptis animum ditabit. Nullum enim est fatum, nulla prope imperii forma, quam illae non subierint. Videbit quidem unumquodque imperii genus, ut ceteras res humanas, pro natura & conditione mortalium imperfectum, atque sua cuique esse & bona & vitia: videbit autem simul in alio genere uberiores esse facilioremque peccandi materiam, quam in alio. Neque enim cum quibusdam statuendum putem, imperii bonitatem ex bona imperantium administratione unice pendere. Quod tantum abest, ut amplectar, ut, quamvis imperium vel prave constitutum, si sapienter administretur, tolerabile esse concedam, bonam tamen administrationem apta ordinatione reipublicae potissimum comparari mihi persuadeam. Cum enim, qui imperant, non simul cum insignibus imperii induant divinitatem, neque obediētes, dum imperio se submittunt, humanam deponant naturam, sed omnes, ut mortales imbecilli ac leves, ad peccandum sint prони, bona reipublicae institutione cavendum est, ut quam minime utrimque peccetur, &, siquid mali obreperit, ut quam citissime queat reparari. O magnum ac praeclarum civitatis emolumentum, si, quicumque ei praepositus est, haec praecepta, diligenter expensa, ad amplificandam populi felicitatem prudenter adhibeat! si ingentem illam reipublicae veluti machinam, quae,

uti alia quaevis machina, tempore solet atque usu conteri, neque incuria neque abusu collabi patiatur, sed subinde emendet, & in meliorem statum redigat!

Praeterea hic tiro noster observabit periculosissimum illum scopulum, quo pleraeque respublicae naufragium pascae sunt, luxuriam dico morumque publicorum labem. Uti humano corpori nihil magis conducit, quam continentia ac temperantia, nihil magis nocet, quam vita praeter honestum acta; sic ad salutem populis parandam atque conservandam nihil unquam fuit praestabilius, quam ipsorum civium boni mores, justitia, humanitas, cum erga se mutua, tum erga alios populos; nihil vero perniciosius, quam istarum virtutum contemptus. Qui, obsecro, populi certiora unquam hujus veritatis testimonia praebuerunt, quam ipsi illi, quorum fata scriptores antiqui memoriae prodiderunt? Utinam horum scripta diligentius, utinam a pluribus & saepius legerentur! Vix dubium est, quin ita civitates haberemus tranquilliores felicioresque. Quid enim causae est, cur exempla illa veterum populorum tam parum ad emendandam posteritatem valuerint; cur hac etiam aetate, qua ingenii humani sollertia ad tantum accrevit fastigium, morum tamen integritas plique animorum sensus fere desiderantur, &, si gentes non paucae artibus ingenii & inventis veteres feliciter imitentur, nonnullis quoque antecellant, a

vitiis tamen animi vel tristissimo illorum exitio non deterreantur? Videlicet ea, quae mentis acumine persequimur, usu & doctrina facilius plerumque arripimus; ad virtutem sumus tardiores: illa, nisi ingenium prima praesertim aetate neglectum sit aut corruptum, ne teneamus, nihil magnopere est, quod impediat; hanc vero ne amplectamur, hujus amorem ne pulcris facinoribus testemur, inimicissimae pugnant cupiditates, quas domare non leve est negotium. Quid autem? cum, perditum hominis profligatam fortunam funestosque exitus videntes vel audientes, ab his abhorrere & cavere ratio nos & natura jubeat; non etiam, si aliorum populorum fata in vulgus notiora essent, si maxime cives principes crebra recordatione meminissent, civitates, quamdiu bonis moribus uterentur, salvas exstitisse & magnas, abjecta autem majorum simplicitate & virtute florem omnem ac potestatem amisisse, foedaque tandem perniciem poenas luisse flagitiorum; non, inquam, hoc ad fervandos ab infami peste mores salutemque publicam maximi sit momenti?

Atque ita, AA. HH., de labor sponte ad extremam orationis partem, qua probare mihi proposueram, reipublicae gerendae studiosi quantum intersit ad virtutem atque animi probitatem, accurate & prudenter legere auctores antiquos. Quandoquidem fortuna civium publica, perinde ac privata singulorum, cum moribus arcte conjuncta est, ad
exem-

exemplum autem eorum, quorum magna est in civitate auctoritas, ceteri omnes se componere solent atque conformare, quos, quaeso, magis oporteat ab impuris ac flagitiosis perturbationibus temperare, quam summos magistratus ac principes? Ab iis enim orta labes contagione populum solet inficere & ad posteros funestior in dies manare. Quamobrem quicumque summis reipublicae honoribus dignum se praestare cupit veramque felicitatem populo sibi parare, jam a prima juventute luxuriae, libidini, omnibus animi vitiis, bellum indicat castraque opponat firmissima: quam ad rem utique egregie comparatum est, quod iidem scriptores veteres utilissimi sunt, quos pariter ad poliendum ingenium doctrinamque juvandam tam praeclaros esse demonstravi. Non tantum, ut paulo ante dicebam, ipsorum veterum populorum historia, ab iis consignata, non tantum eorum, qui de officiis singulatim peculiaribus libris exposuerunt, sed omnium fere scripta, quae ad nostram aetatem pervenerunt, poetarum quoque carmina & fabulae, ubicunque res ita fert, praeceptis affluunt & exemplis non modo non contemnendis, sed praecipua commendatione dignissimis. At hic audio quosdam nota crimina objicientes, quibus auctores illi, poetae maxime premi solent, tanquam si juvenilibus praesertim animis valde sint noxii atque adeo pestiferi. Ad hos autem refutandos non multis verbis opus est.

Etenim

Etenim inter eos, quicunque scripta veterum recte intelligunt, fatis constat, culpam istam minime pertinere ad omnes. Deinde eos, quibus jure haec macula inusta est, juvenibus legendos dari non folere, quis est, qui nesciat? Praeterea hoc tenendum est, multa veterum scriptorum loca temere obscenitatis damnata esse, quibus ipsorum interpretum lascivia mentem obscenam subjecerit; id quod pluribus ostendere exemplis, si necesse putarem, haud difficile esset. Igitur huic notae si egregii, qui ex veterum libris percipiuntur, fructus opponantur, exigui ponderis eam esse intelligemus. Contra quam multi istorum scriptorum, quidquid turpe est & ignominiosum, vituperando, quidquid utile et honestum, laudibus efferendo probum animum non modo declararunt, sed vita quoque honeste & sapienter acta comprobarunt! quod ipsum profecto legentibus ad commendationem virtutis eximium est.

Universam quidem morum disciplinam a veteribus illis traditam, si vel omnibus numeris absolutam praedicare, vel ei, quam divinis Christi praeceptis fundatam possidemus, aequiparare velim, absurdus sim. Tamen negari non potest, quasdam virtutes & officia, quae hodie negligi fere solent vel parum commendari, accuratius a veteribus fuisse enucleata, uberius exposita, diligentius & majori orationis commendatione inculcata. Hoc pluribus verbis ostendere cum absit a proposito meo,

meo, unam modo & alteram memorabo earum virtutum, quae ad servandam valent ornandamque civitatem, & quibus antiqui morum doctores, cum omnia ad salutem reipublicae referrent, praecipuum locum adsignarunt. In his numeranda est magnitudo animi, qua qui praeditus est, res externas omnes, tam prosperas quam adversas, tam aerumnas atque calamitates, quam imperia, divitias, otium, voluptatem, & quidquid eximium atque praeclarum vulgo habetur, despiciens, nullum hominem timet, nulla perturbatione animi abripitur, nulla fortuna de gradu dejicitur, atque adeo ad res magnas arduasque gerendas sponte incitatur, in iisque gerendis quaevis pericula, mortem ipsam, & siquid morte durius aestimetur, forti animo & constanti subire non detrectat. Haec virtus, quae in reipublicae praefecto & communis salutis propugnatore maxime quaerenda est, quaeque insignem partem occupabat antiquae de officiis disciplinae, nonne a recentioribus ejusdem disciplinae magistris nimium videtur neglecta? Animi quidem demissio, cujus iidem diligentissimi fuere suaves, admodum laudanda est; sed nisi modesta eam aestimatione tui & honesta elatione temperes, in abjectionem atque timiditatem, quae rebus gerendis nequaquam apta est, facile solet degenerare. Itaque & sapiens modestia, quaeque cum ea consistat, elatio animi, convenire debent et amice conspirare, ut existat vera illa fortitudo & magnitudo

tu-

tudo animi, quae propulsat injuriam, pugnat pro aequitate & veritate, & magnis in patriam meritis arduisque facinoribus five bellicis five domesticis, pro republica patrandis, potissimum cernitur. Intelligitis, AA. HH., quam praeclara sit haec virtus, quam fructuosa generi humano, cum multas alias virtutes ex se gignat, easque magnas & ad commune commodum excellentissimas. Huc pertinet amor patriae, qui qualis et quantus ab antiquis commendabatur? talis videlicet tantusque, qui omnibus praestaret caritatibus atque societatum vinculis, ut, si contentio fieret officiorum, patria praeferretur conjugibus, parentibus, liberis, amicis, quippe quas omnes una ea, veluti mater communis, complecteretur. Adjungo legum reverentiam & jurisjurandi religionem: illius Socrates, hujus Regulus exempla prodiderunt clara & singularia. Quae cum notissima sint, in iis enarrandis non demoror. Utrique, ut & alii complures, qui officium vitae praeferrent, quamvis facilis esset supplicii fuga, admirandis probant documentis, magnarum virtutum praecepta non tantum philosophorum libris & sermonibus fuisse circumlata, aut fictis poetarum fabulis oblectationis causa intexta, sed ita civium animis insinuata atque penitus infixata, ut ad utilitatem patriae re ipsa adhiberent & factis confirmarent immortalibus.

Tandem ad aliud venio commodum, quod si pariter haud spernendum praedicavero, neminem

vestrum mihi refragaturum esse existimo: urbanitatem dico, cuius expertem esse reipublicae praefectum nequaquam oportet. Praestantissima quidem ratio morum excolendorum recte ponitur in consuetudine juncta cum viris principibus, in quibus ipsis exquisita sit morum suavitas atque elegantia. At hujusmodi hominibus familiariter utendi quam rara datur copia! Quam exiguus quoque est numerus eorum, in quibus omnia, quae ad politio-rem comitatem pertinent, conjuncta reperiuntur? Quamobrem cum difficile sit juvenibus, certos duces eligere, aut quid sequantur, quid fugiant, dijudicare, nihil equidem, quod suadeam, novi praestantius, quam ut ab optimis scriptoribus opem petant, praesertim antiquis, quibus & in hac re palma tribuenda est. Etenim, quod recentioribus nunquam aut raro, hoc, uti jam observavi, plurimis contigit veterum, ut essent vel ipsi principes summique civitatum rectores, vel principum regumque comites & amici. Praeterea id iis fortuna dederat, ut in populis nascerentur cultissimis, iisque temporibus, quum summa floreret in sermone omnique cultu & victu elegantia, non mollicula illa aut affectata & arrogantiae plena, quam hodie multi falso pro venustate habent, sed ingenua, cum dignitate & cum illa, quam lepide Socrates optimum vocat odorem, καλοκἀγαθία amico vinculo fociata, (Graecam vocem, AA., excusetis, obsecro: est enim ex iis, quae neque

La-

Latina neque alia lingua bene reddi possunt: animadvertatis autem, quam mirifice vox ipsa rem commendet.) Athenis quidem, in illo elegantiarum omnisque pulcri seminario, tanta in sermonis consuetudine nitebat venustas, ut in proverbium abierit sal Atticus, quo conspersi sermones, ut a dicacitate, a contumelia & asperitate, sic a blanditia & humili assentatione perinde abhorrebant, singulari quidem lepore conditi, sed nemini nocentes & ad oblectandos ingenue honesteque animos unice comparati. Convivali quoque hilaritati admiscebantur carmina in laudem Deorum hominumque virtute excellentium, lectiones scriptorum laudatissimorum & alia, quae vocabant, acroamata, ut non modo palatum ciborum deliciis, sed animus quoque sapientiae gustu delectaretur, neque, quod de Platonis coena praedicabat Timotheus, vir illustris, in praesentia tantum coenae, sed & posteris diebus jucundae essent. Pariter Romanis sua erat urbanitas, quam cum lepore Attico licet comparare. Uti Athenas, sic postea Romam, quidquid elegans & venustum judicabatur, confluebat, civitatisque principibus, in omnium terrarum regionibus maximisque rebus versatis, omnia ea praesto erant, quae ad juvandam morum facilitatem sermonisque munditiam praecipua habentur. Quid ergo? Plurimum inde venustatis ac leporis in scripta veterum melioris aevi auctorum fluxisse dubitemus? Certe dubitabit nemo, nisi qui scripta

illa nunquam, ut attente legeret, manu contrectavit, ideoque cum ipsis auctoribus nullam, ut sic loquar, familiaritatem contraxit. Itaque si Alcibiades, Pericles, Augustus alique viri summi rebusque publicis praefecti consuetudinem cum illis institutam honori sibi duxerunt, nos eam fugiemus? Fugiemus Platonis, Xenophontis, atque adeo, qui in horum operibus adhuc vivit, Socratis; fugiemus Ciceronis, Caesaris, Virgilii, Horatii consuetudinem, quorum in ore & labiis ipsae Musae Gratiaeque videntur infedisae? At non desunt exempla neque in nostrâ neque in aliis civitatibus virorum in re civili clarissimorum, qui antiquitatis studio maximam otii partem dicarent, quippe quantum inde utilitatis caperent, haud ignari. Cui vestrum, AA., hic non ultro in mentem venit illius, qui non dico hujus reipublicae, sed Europae atque orbis universi lumen merito appellatur, Hugonis Grotii, cujus memoriam piis omnium animis penitus insidere mihi persuadeo. Hunc virum in omni doctrina excellentem, juris publici constituendi principem & auctorem, eundemque in republica bene gerenda summum, qua alia mente atque consilio tantum studii in veterum librorum lectione & interpretatione collocasse putatis, nisi ut inde fructum non oblectationis, sed utilitatis quaerens, ad rempublicam accederet in eaque versaretur instructior ornatiorque? Plures ego viros egregios, qui & nostra memoria summis in

in patria honoribus conspicui reipublicae disciplinam cum literis humanioribus feliciter junxerunt, jam non nomino, cum eos cognoscatis omnes, debitaque nunc admiratione praeclarisque judiciis, uti confido, taciti prosequamini.

Itaque his exemplis, licet rarioribus, incitemini vos, quicumque ad rempublicam aliquando capessendam adspiratis, imo vos omnes, qui doctrinae, morum urbanitatisque praecipuam laudem appetitis. Te imprimis, Juventus patria, monere liceat, ut diligenti veterum auctorum lectione ad pulcra quaecvis & honesta animum informes. In te spes omnis felicitatis futurae sita est; in te omnium oculi sunt converfi. De communi patria, quae unicuique nostrum carissima esse debet, quid tandem fiet, si tu luxuriae vinculis capta inertique otio sopita jaceas, aut pravis dedita cupiditatibus rempublicam negligas, non civium, sed tuis tantum commodis prospiciens? Quid aliud ominari licet, quam universae civitatis pestem ac ruinam foedisissimam? Vestrum, Parentes, & quicumque educendae juventutis curam geritis, vestrum imprimis officium est id agere, ut a tenera inde aetate pueri bonis literis innutrientur, ducibusque maxime scriptoribus antiquis, quorum tanta praestantia est, ad omnia praeclara, ad solidam & eruditionis & virtutis gloriam inflammentur. O Patria mea, quantam ego felicitatem tuam praedicem, si quando ex Gymnasiis tuis plurimi prodeant

viri, qui, germana doctrina imbuti summisque virtutibus praediti, publicae salutis tuendae & facultatem habeant & voluntatem! O fata aurea, omnium votis expetenda, & sub auspiciis amplissimorum reipublicae Procerum, uti haud temere augurari mihi videor, eventura! Quod augurium utinam summus rerum Arbiter faciat ratum!

His peroratis ad ea venio, quae si praetermitterem, contemptae violataeque humanitatis in me merita caderet suspicio. Quare prius ex hoc suggestu descendere religio mihi est, quam vobis, hujus urbis Magistratus summi, viri honoratissimi, vobisque scholae Curatores, viri eximia & probitatis & doctrinae laude conspicui, sensum animi gratissimi paucis quidem verbis, sed sincero pectore depromtis, publice testatus fuero. Vobis & magna & multa me debere confiteor. Ecquid enim unicuique nostrum duleius sit communi patria? cujus tamen caritate, nescio quomodo, vehementius trahi tum solemus, cum ea caremus, quam cum assidue fruimur; perinde ut bonae valetudinis sensu magis delectantur ii, qui morbo aliquo defuncti sunt, quam qui firmo semper corpore viguerunt. Id equidem expertus novi, atque penitus sentio, qui per hoc decennium a solo patrio abfuerim, cui vos autem, viri spectatissimi, ad suscipiendum hujus Gymnasii regimen evocato patriam, & quaecunque in ea sunt jucunda atque egregia, reddideritis. Neque enim illud amplector, nec probandum

dum censeo, quod in proverbio est, ibi patriam esse, ubicunque bene. Quamvis enim ab ea civitate, in quam benigna me fortuna detulerat, omni humanitate atque amore fuerim receptus, & eximia eaque non interrupta omnium existimatione honoratus, quamvis ibi amicos fide & constantia insignes nactus, quorum ex consuetudine & jucunda & utili multos fructus capere licuit, quorum idcirco gratam memoriam ex animo numquam elabi patiar; tamen alia si spectem, meo quidem sensu atque judicio quam multa habet patria ad vitam bene jucundeque agendam haud paulo praestantiora! quorum tacitum absens desiderium nunquam opprimere potui nec volui. Qui splendor ac celebritas urbium! quae fertilitas agrorum! qui nitor & magnitudo pecudum armentorumque! quae amoenitas & magnificentia villarum! quae opes, quae munditia, quocunque oculos vertas! quam egregia instituta cum ad doctrinam, tum ad commune bonum ac rempublicam spectantia! His ego quod denuo & majore cum voluptate nunc fruar, vestrum beneficium est. Neque hoc tantum, sed & alia praebuistis non minus mihi grata atque utilia. Quid cuique amabilius & ad consolationem suavius, quam si amici, quibuscum inde a primo aetatis flore morum similitudine bonorum junctus consueverit, quos in omnibus rerum vicissitudinibus cognitos atque probatos habeat? Hi divino quodam munere mihi tales obtigerunt, ut nemini

meliores & certiores. Hos igitur mihi, & me his quodammodo restituitis, ut certe propior factus sim, aditusque mutui faciliores. Quantus autem inde voluptati meae cumulus accedit, quod in urbem me evocastis, & situ amoenissimam, & liberalissimis artibus ac scientiis affluentem, cujus etiam in vicinitate celeberrima splendent Musarum templa, ut e clarissimis doctrinae sapientiaeque oraculis, quibus circumdor, uberrimos ad studia mea fructus redundaturos liceat sperare. Denique, viri egregii, & hac spe me erigitis, mihi fore, unde saluti fortunaeque liberorum & cunctae rei familiari melius prospiciam. Pro quibus bonis tot ac tam eximiis si tantam ego gratiam referre non potero, quanta debetur, tantam tamen semper habebo, quantam maximam animus meus capere possit. Idem vero sic existimo, me animum revera gratum nullo pacto significare posse melius, quam si id omnibus nervis operam dederò, ut expectationem, quam de me conceperitis, strenue tuear; si curavero, ut in obeundo munere, quod honorificis conditionibus ad me detulistis, repariar assiduus ac diligens, & quaecunque huic erudiendae juventutis Gymnasio & decori & emolumento esse possint, pro virili parte coner efficere. Quod dum ago, vos, viri spectatissimi, quorum benevolentiae varia eaque tam luculenta expertus sum specimina, vos, precor, mihi bene cupere ne desinatis: vester enim favor, vestra voluntas
ope

operae mihi erit merces longe suavisissima. Deum Opt. Max. oro, ut vos in omni re praesens propitiusque juvet, & efficiat, ut hoc bonarum literarum seminarium, vestrae fidei & curae permis- sum, in dies majora capiat incrementa celebritatis!

Nunc ad vos orationem converto, quibus me- cum docendae juventutis cura demandata est, viri eruditissimi. Unum nobis consilium esse debet, unum studium ac voluntas, ut nempe & praeceptis & exemplo nostro aetatem puerilem ad humanita- tem informemus, tenerisque animis bona semina virtutis committamus. Quum vero, uti furculi, dum parvi sunt ac tenues, ad quamvis normam fa- cile flecti, ab ea vero, quam semel assumferunt, adulti nequaquam se reduci patiantur; sic tenera puerorum ingenia, quidquid semel sive bene sive prave arripuerunt, postea non facile, saepe nun- quam soleant dediscere: inde manifestum est, cum ad privatam civium salutem, tum ad rempublicam, cujus in bona juventutis disciplina spes omnis po- sita est, quantum intersit, quibus praeceptis ab ineunte aetate quisque imbuatur, quae exempla ante oculos habeat quotidie; inde etiam nobis, viri doctissimi, quid de gravitate & amplitudine muneris nostri existimandum sit, dubium esse non potest. Itaque ut officii fines, qui nobis propositi sunt, feliciter teneamus, quid optabilius sit aut magis necessarium, quam ut junctis semper viribus agamus, ut ad idem opus eandem voluntatem, ea-

dem studia conferamus, atque ita felici animorum consensu junctoque amicitiae vinculo in communi forte nunquam non conspiremus? Hoc autem quod attinet, gratulari mihi possum, qui vos, viri doctissimi, collegas nactus sim, in quibus & animi & ingenii bona esse excellentissima comper- tum habeo. Data igitur & accepta fide mutua ne unquam foedus illud amicitiae concordiaeque, quod inter nos constare aequum est, frangi sinamus; certe a me ne hoc fiat, sedulo semper faciam.

Vos denique compello, lectissimi Juvenes, discipuli carissimi, quorum commodis quam optime consulere & debeo & vehementer cupio. Ut autem vobis in literarum studiis facilem me ducem praebeo, sic vestrum est, debita docentem attentione prosequi, & privata industria ac labore, sine quo parum praecepta nostra valebunt, disciplinis, quantum in vobis est, incumbere. Hoc igitur moneo, me capitalem esse inimicum desidiae, quam quidem in nemine alio, sed minime in juvenibus tolerandam censeo, quamque ut ingenuo homine prorsus indignam, ut infamem scopulum, quo complures turpe probitatis officiique naufragium fecerunt, velis remisque evitetis, etiam atque etiam obtestor. Cogitate, quaeso, cogitate saepe & serio de officiis, quae Deo, patriae, parentibus vobisque debetis. Hoc autem debetis omnibus, ut non modo Musarum artibus, sed & verae reli-
gioni

gioni pietatique animos consecretis. Nam rerum scientia, uti egregie monet Plato, si virtute caret, calliditas magis appellanda est & quidvis potius, quam sapientia. Utraque igitur jungatis, & virtutem & literas; utrisque assiduam operam navetis. Ita arduam, quae ad splendidum Glorïae templum ducit, viam feliciter calcabitis, Deoque & hominibus grati, cum cetera sint fluxa & fragilia, bona vobis comparabitis clara & aeterna.

P O E T I C A

licet pueri huiusmodi conuicti, etiam
 inuicem, ut eorum inuicem, ut virtutes, carit,
 caritatem magis appellandis, et de quibus potius,
 quam de virtutibus. Utque inter conuictos, et
 virtutes de huiusmodi, utque ad virtutem, utque
 virtutes, utque ad virtutem, utque ad virtutem,
 triumphum ducit, utque ad virtutem, utque ad virtutem,
 et hominibus, utque ad virtutem, utque ad virtutem,
 utque ad virtutem, utque ad virtutem, utque ad virtutem.

O D E

REINHARDUM BARGNEM

VAN LYNDEN.

VIRUM MORISSIMUM

SCUM FILIUM

P O Ë T I C A.

A Y Z O N O B L E N S.

QUEM DISCIPLINIS A-LL-LL-LL

ILLUMINIS C-LL-LL-LL

LL-LL-LL-LL-LL-LL-LL-LL

LL-LL-LL-LL-LL-LL-LL-LL

N-LL-LL-LL-LL-LL-LL-LL-LL

LL-LL-LL-LL-LL-LL-LL-LL

LL-LL-LL-LL-LL-LL-LL-LL

LL-LL-LL-LL-LL-LL-LL-LL

P O È T I C A

42

O D E
A D
REINHARDUM BARONEM
VAN LYNDEN,

VIRUM NOBILISSIMUM,

QUUM FILIUS

A Y Z O B O E L E N S,

QUEM DISCIPULUM HABEBAM

EGREGIUM ET CARISSIMUM,

Anno aetatis decimo tertio diem obiisset.

N on audit ullas, (sic placitum Deis,)

LYNDENE, voces dura Necessitas,

Nec, pauperum quae strata visit,

Nobilium rutilas veretur

124

Intrare spondas. Vix mea limina,
Felix adempta conjuge, deferit,

Et jusfit o! quam cara flentem
Luctibus infolitis perire;

Jam vestra miscet heu! laquearia
Terrore diro, laedere pertinax,
Faustoque non contenta solam

De thalamo rapuisse nuptam.
Plaga laborant pectora duplici

Confosfa; ploras & sobolem pater,

Plorant bonique omnes, peremtam

Praecipiti nimium ruina.

Quantum venusto cum puero spei,

Mentis pudicae quae generositas,

Quae, magna jamdudum minantis,

Ingenii bona conciderunt!

Quodsi virenti tangere firmitus

Aevum dedisset Rex hominum & Deus,

Spectâsset augusto decore

Conspicuum stupefactus aether.

Seu mens fuisset pectora Martio

Durare bello & quaerere vulnera;

Seu forsan in partem vocâsset

Confilii trepidans Senatus;

Sensisset omni Patria tempore

Justi tenacem, & rebus in arduis

Erectum, ut hinc atque inde ponto

Saxa tonante superbiora.

Lugent alumnum Thespiades: jacent

Tristes corollae mutaeque barbitos,

Planctusque per Pindum volutat

Flebiliter geminans imago:

Vixit, futurum quem sibi vindicem

Blandae fovebant, nobile qui patris

Ardens ad exemplum, tueri

Laurigeras properaret aras;

A saeculi qui fraude reduceret

Pubem Batavam, nil prius arguens

Virtute, majorumque ceris

Atque Arabum potiore gazis.

Tantas recidit spes Lachesis rapax;

At non minores, (ne nimium gemas,)

In juniore nunc superfunt,

Quem, precor, incolumem parenti

Na.

Natum reservent Numina. Leniet
 FRANCISCUS ingens, quod pateris, malum,
 Jamque inter aequalem nitebit,
 Teucer ut Ascanius, juventam,
 Virtute clarus, clarus & artibus,
 Dignusque magnis ille nepos avis.
 Quid flemus, AYZONEMQUE Divos
 Asfidua prece flagitamus?
 Hic, matris almae dum gremio fedet,
 Fulgente cinctus tempora fidere,
 Beatus irrorat labellis
 Nectareum roseis liquorem.

FRANEKERAE d. ix. Martii

a. CXCXCII.

O D E

A D C I V E S,

QUUM PAX INTER BORUSSORUM REGEM ET REM-
PUBLICAM GALLICAM COMPOSITA ESSET
BASILEAE

DIE V. APRILIS ANNI CXCICCCXCV.

Gaudete cives! nunc ter io sonet

Laetum per auras! nunc pueri canant,

Nunc liberae metu puellae

Voce Deum citharaque laudes!

Jusu Tonantis, qui rutilum polum

Terrasque moto vertice concutit,

Ad regias procescit arces

Pax oleae veneranda ramo:

Regnator, inquit, magne Borussiae,

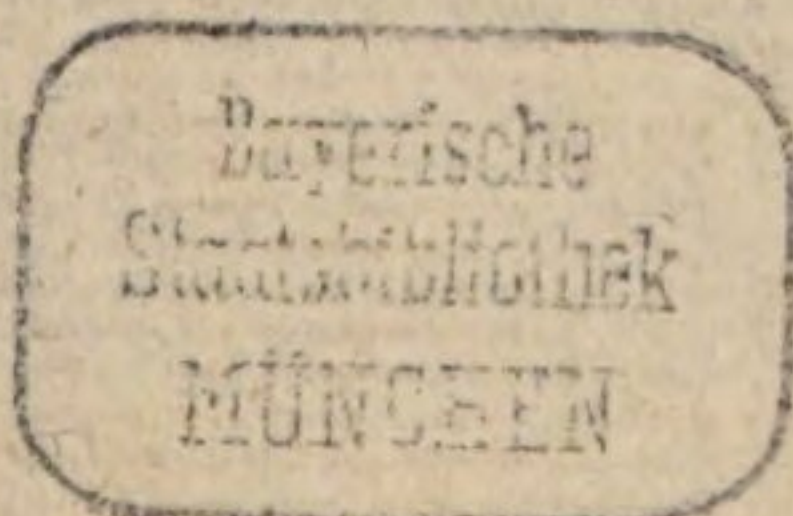
Martis tot annos dira licentia

Gentes fatigat: quam cruentis

Caedibus oceanus rubescit!

G

Quam

Quam multa Rhénus gurgitibus virum

Devolvit atris inclyta funera!

Calcata late spem gementis

Jugera decipiunt coloni.

Non ignis aequè corripit aridum

Totumque flammis involvit nemus,

Euro furente; non & amnis

Altior aggeribus revulsis

Prosternit aequè cum stabulis pecus

Messemque largam, dum trepidat procul

Pastor; beati ut culta ruris,

Ut Rabies populatur urbes.

Neglecta furvae Persephones parens,

Liberque, pulcra conspicuus coma,

Duris dolent ultura spretos

Numina suppliciis honores.

Non, non iniqua pauperie & metu,

Non cuncta fas est sanguine longius,

Vastisque misceri ruinis.

Ecce tibi viduaeque matres

Parvique nati languida brachia

Tendunt; tuae solatia flagitant

Curæ, piorum qui benigno
 Pectora celsa cales amore.
 Communis orbi ceu pater otium
 Fer luctuoso; fer nitidum diem
 Pulsis tenebris, Sic avitas
 Accumula, Friderice, laudes.
 Quid ipse, miles quid valeat tuus,
 Hoc bellicoso rapta Moguntia
 Testatur hosti, & Lutra vestris
 Conscia nobilibus triumphis.
 Sat gloriosæ militiæ datum est.
 Ferri minantis comprime fulmina;
 Mox pacis in tranquilla gentes
 Foedera convenient amicae.
 Fides redibunt, almaque Faustitas,
 Magnique manes te duce denuo
 Diti coruscabunt metallo.
 Saepe decet latuisse fortem:
 Nec semper in pugnas rapit asperum
 Virtus leonem innata; nec impiger
 Exercet in prædam feroces
 Assidue Jovis ales ungues.

Saepe est superbo parcere viribus

Majus triumpho. Clarior hinc manet

Te palma, quam si victor addas

Finibus Hesperii Eoos.

Haec ore profert ambrosio Dea,

Divinum odorem longa per atria

Spargens: eunti blanda surgunt

Lilia sub pedibus rosaeque.

Eamus omnes, & patriae patri

Grata ligemus tempora laurea,

Meretur immortale donum,

Numina qui Superum secutus

Discordiarum perdomuit faces,

Illustris ultor; qui, miserans mala

Mortalium, Paci beatae

Magnificas reparavit aras.

Vicinus armorum ut tonuit fragor!

Quantus tumultus! quantus erat metus,

Ne caede commissae phalanges

Amisiam inficerent propinquum!

Cum prole cara contremuit minas

Matrona faevas, castaque virginum

Prae-

Praecordia: ah! fugam parantes

Attonitae stupuere Musae.

Valete curae! jam facies redit

Jucunda rebus; jam redit artibus

Honos, & Astraeae fugaci.

Religio veneranda templis

Gaudet relictis. Quin vacui metu

Formosiores veris eunt dies,

Dum spe nova messis futurae

Agricolam fata laeta mulcent:

In cujus adventum mulier parat

Dapes inemptas sedula, nec, velut

Quondam, suo fletu rigatas.

Ludere cum rosea juvena

Gessit senectus; & subolem parens

Laetatur in spem crescere saeculi

Felicioris. Mater, o! quae,

Quae tibi corda subit voluptas,

Amplexa natos & reducem virum,

Eunctos Gradivi sanguineis feri

Laboribus, quos non subire

Pro patria timuere cara!

102 ODE AD CIVES IN PACEM BASIL.

(Quos hausit ensis funere splendido,

Coeli beatis consecrat atrils,

Lauroque & aeternis tropaeis

Gloria condecorat merentes).

Quid dicam, omisos heu! nimium diu,

Lusus amantum, dulciaque oscula,

Amica pacis, lampadasque,

O Hymenae, tibi resumtas?

Io, ter io! solvite debita

Nunc vota Divis: nunc vigeant chori

Cantusque; nunc spumet vetusto

Non sine flore calix Lyaeo.

Capaciores fer cyathos, puer,

Fer dulce nectar, fer violas mihi.

Adeste Rifus, Gratiaeque!

Corda novo rapimur calore.

O propria haec sint gaudia! Gentibus

Commune templum o! surgat amabilis

Concordiae, non vi nec ullis

Unquam inimicitiis premendum!

LINGAE d. xxviii. April.

a. ciccxcv.

ELE.

ELEGIA.

DESIDERIUM PACIS.

O sacrum nemus, o nostrae loca conscia Musae,
Seu meditans ludit seria, sive jocos,
Dum licet, & rabidis dum Mars procul intonat armis,
Nec vitiat flores pugna cruenta tuos,
Abdere me cupio securis avius antris,
Quo tua pax, quo me densior umbra vocat.
At mentis non contineo properantis habenas,
Provolet umbrosis quin vaga porticibus,
Et longe fera castra petat contraria castris,
Oppositasque acies, qua Furor arma rotat.
Quamlibet absentis mortales pectora tangunt
Luctus, nec lacrymas non tenuisse pudet.
Una omnes Natura parens complexibus ambit,
Et probat, alternis ingemuisse malis.
Qua se cunque adeo laticissimus explicat orbis,
Fletibus haec nostris maxima scena patet:

Libera nec fines ullos fuspiria norunt;

Trajiciunt montes oceanique vias.

Ast illic, ubi tela volant, imitantia fulmen,

Et satur humano sanguine terra tepet,

Hei mihi! naturae vestigia quaerimus almae:

Saeva animi sensus abstulit ira pios.

Alter in alterius caedem furialibus armis

Irruit, & fratris vulnere frater ovat.

Vastantur ferro flammisque voracibus urbes,

Nec parcit placidis impia taeda casis.

Vasta situ squalent deformiaque ossibus arva,

Debita muneribus arva, Lyaeae, tuis,

Atque tuis, fecunda Ceres: fugit horrida rura

Vobiscum blandae pacis amica Pales.

Ipsae suum Rhenus foedum tot cladibus alveum;

Horret & ipse suas decolor Ister aquas.

Naiadum trepidante choro Thybrisque Padusque

Jamdudum attoniti gurgitis ima petunt.

Palmitibus laeti colles ad gaudia natis!

Et Tritoniaco termite laeta juga!

Mensis odora croci, junctisque rosaria myrtis!

(Si fas, Elysiis contulerim illa rosis;)

Pomiferae valles, plus quam Phthiotica tempe!

Tot bona Germani quondam Italique soli!

Heu! ubi vester honos? ubi copia suavis odorum?

Pro vobis Horror tristia regna tenet.

Quaeque Diis sedes modo risit, amoribus apta,

Coelicolis, illa Pallor & Ira sedent.

Flumina qua lactis, quaque ibant flumina mellis,

Conspicias atros sanguinis ire lacus.

Cuspide nec magno diram Neptunus Enyo

Avertit, mediis quin dominetur aquis.

Irrita sunt ponti discrimina vasta: remotas

Ecce! procul terras lata ruina quatit.

Incauto, viden', ut Furiae federe Canopo?

Lunaque Aquitanis obstat Eoa minis?

Sed quis multiplices casus & funera belli,

Jam per lustra duo continuata, canat?

Heu? quae materies lacrymarum & quanta, Camenae

Imbelli plectro non fatis apta meae!

Haec animos poscit fortes altumque cothurnum:

Pectore cor fateor vivere mite meo.

Sanguine manantes lauros titulosque superbos

Alter amet, placidae munera pacis ego.

Pace vigent artes & Amor dulcesque Hymenaei:

Fecunda laetus Pace renidet ager.

Ambrosio jacet illa sinu nimbosque rosarum,

Et, quantae rumpant horrea, messis opes,

Quae tandem, quae vestra, Duces, est gloria? quidve

Praecipiti studio mens agitata petit?

Cernitis ingentem miserorum crescere turbam:

Clarior ut vobis nempe triumphus eat.

Illa triumphales lacrymis luctuque quadrigas

Insequitur: causas quisque doloris habet.

Hos premit exilium, hos tetra caligine carcer,

Pauperies illos & malefuada fames.

Haec subolem, haec fratres, raptos pars illa parentes,

Conjugii extinctas objicit illa faces.

Nuper ego Laurae vidi moerentis ocellos;

Vidi; sed mihi mens nubila tota fuit.

Hei mihi! qualis erat! macies adduxerat artus,

Grataque virgineo fugerat ore rosa.

Languescunt oculi turpes, Amor unde solebat

Ardorem in faculas addere saepe suas.

Hanc Venus a teneris Macro conjunxerat annis.

Una aetas & mens una duobus erat.

Ambo

Ambo formosi: quarta haec Charis; at vigor illi
Formaque Phoebeo plena decore fuit,
Et jam spes juveni, cui rident vota parentum,
Sponsam felices accipere in thalamos.
Invidit Lachesis! Dum ardentius imminet hosti,
Fatalis carum dividit hasta caput.
Ex illo fugit humanos miseranda puella
Conspectus; & sunt unica vota mori.
Rursus plangentem vidi sua pectora matrem,
Et flentem vidui tristia damna tori.
Adstant lugentes nati: pater, ah! pater, omnes
Nequidquam ingeminant, optime, vive, pater!
Ast hunc ex agris profugum laribusque paternis,
Qui versi in cineres, rudera moesta, jacent,
Neve egeat suboles & conjux cara, verentem
Oppressit lento funere saeva fames:
Et nunc, quo miserum fati jactaverat ira,
Longinqua exiguo pulvere terra tegit.
Illa per ignotas cum prole miserrima gentes
Errat, & invisam vix trahit aegra animam.
Durorum o nimium species horrenda malorum,
Queis melior terrae pars labefacta dolet!

Haec

Haec utinam moveant praecordia vestra ! nec almae
 Dulce , (precor supplex ,) temnite pacis opus !
 Parcite , jam nimium quasfatis parcite rebus ,
 Otiaque Europae reddite & omne decus !
 Pulcrior inde manet , vultis quam a culmine regnis ,
 Vos honor ; ad mensas evehet ille Deûm.
 Jamque vale , mihi dulce nemus : te dante levamen
 Huic animo , quamvis moesta , Thalia tulit.
 Scilicet est aliquid , tuta lugere sub umbra ,
 Liberaque excusso pectore verba loqui.
 Haec maneat tibi blanda quies ! pereatque , scelesti
 Qui velit impurus te violare manu !

LINGAE d. VII. Julii

a. CXCXCIX.

O D E

A D

FRIDERICUM GUILIELMUM III.

REGEM BORUSSIAE

**POTENTISSIMUM CLEMENTISSIMUM, ARTIUM
SCIENTIARUMQUE PATRONUM SUMMUM,**

CUM OMNIBUS ACADEMIIS GYMNASIISQUE SUIS TABULAS ASTRO-

NOMICAS BODIANAS, ACCURATISSIME PULCERRI-

MEQUE DESCRIPTAS, DONO MISISSET.

O faecli decus inclytum,

O Rex, magnanimis digne Nepos avis,

Te nascente Deum chorus

Implevit celebri laetitia polum.

Major Pieridum tamen

Plausus perfonuit, terribiles licet

Bellator quateret Deus

Cristasque & gladios & clypeum gravem.

Tu

Tu fortes animos, statu

Quos non Herculeus dejiciat labor

Devotos populi bono,

Raro consilii munere temperas:

Mira Tu sapientia

Multaque arte potens, qua sine maximae

Vires mole ruant sua,

Firma fraena tenes imperii manu.

Fortunata ter & quater,

Quae gens cunque Tuis auspiciis subest!

Te dante otia civibus

(Orbi disidiis exitialibus

Distracto dare quae paras,

Almae pacis amans,) nobilioribus

Florent ingenia artibus;

Quarum illustre decus non Garamantides

Gemmae, non superat liquor

Pactoli rutilus, pompave splendidum

Conscendens Capitolium.

His fax lucidior scilicet artium,

Delata aetherea domo,

Aeternis animos auget honoribus;

Pul-

Pulcra & luce viam notans
 Coelestem ad patriam sideraque ardua,
 Depresfas humili loco
 Mentis ordinibus conciliat Deum.
 Infani pereant! quibus
 Infonem populum, pectora libera,
 Foedae sub juga inertiae
 Crudeli placuit mittere cum joco,
 Cognatosque animos polo
 Lentis defidiae claudere vinculis,
 Tardos tutius ut premant:
 Quorum sanguineum muta odia & tremens
 Circumstat solium metus,
 Non fidi comites. Rex bone, consulis
 Quanto tu melius tuis!
 Cuicunque ingenio afflavit Hyantia
 Flammis Musa sacras, foves,
 Dignarisque cedro scripta merentia.
 Lenes hospitium Tuum
 Quaerunt sponte novem cum Charisin Deae,
 Quarum templa superbiunt
 Donis pulcra Tuis. Uraniae sacras

Tes.

Testamur tabulas, recens

Suspenfum nitidis parietibus decus.

Quis divini opus ingenti,

Mirari artifices desinat aut manus,

Descriptum radio polum?

Nam perfectius aut comitius hoc nihil

Rorem Pegaseum sapit.

Quas inter placidos Asfyrius greges

Puro vespere, lucidis

Distinctas facibus, vidit imagines

Pastor; quas pavidus Tyro

Licta dum Cyprum nauta fecat mare,

Astris vela regentibus;

Quas finxit Pharii cultor Osiridis,

Et quas docta venustius

Hellas; quaeque suis dispositae locis,

Jucundos agitant choros.

Quascunque aetherio vertice penfiles

Librat magna Jovis manus,

(Vidit five Thales, five Lalandius,

Herschelusve, stupentibus

Admovisse oculis fidera nobilis,)

Omnes

Omnes cura sagax Bodî
 Dimensis spatiis lampadas ordinat,
 Signatisque jubet viis
 Furvos somniferae matris equos sequi.
 Claro hic fulgure baltei
 Orion micat, hic gratia Castorum
 Felix; hic videas bonum
 Ultorem innocuae Perseae virginis,
 Illic Herculeum jubar.
 Quam digne auget Avi pulcer honos Tui
 Heroum inclyta nomina!
 Et terrena super nubila, & aureis
 Mixtus luminibus, sinus
 Immenso liquidi permeat aetheris,
 Genti propitium suae,
 Dignandumque sacris numen honoribus!
 Et Te, Te, patriae Pater,
 Stellis posteritas aequa micantibus
 Adscriptum venerabitur.
 Pergas interea condere saecula,
 Quae non alitibus potens
 Augustus Latio candidioribus,

H

Non

114 ODE AD FRID. GUILIELMUM III.

Non & Cecropidis tulit
 Conjux Aspasiae clarus Jonicae.
 Tantum, ne renuas, Tua
 Cum lauris oleae tempora vinciant,
 Quas nectit pia civitas;
 Et festis epulis, dum Tua nomina
 Flagrans ingeminat favor,
 Grati purpureum florigeris merum
 Libemus Tibi cymbiis,
 Orantes: utinam Te Superum in domos
 Serum penna levis vehat!
 Hic Tu, noster amor, nostra salus, diu
 Regnes, laetus & otia
 Felici tribuas longa Borussia!

LINGAE d. xxv. Jan.

CCCCC.

ODE

O D E

A D S O D A L E S,

CUM RESPUBLICA FRANCOGALLICA ET BRITANNIA
EARUMQUE SOCI MUTUAS FUTURAE PACIS
CONDITIONES INIISSENT

DIE I. OCTOBRI A. GIDIDCCCH

Cum per Aegaeas equitavit undas

Africus, furvis violentus alis,

Et fata & fylvas ruit & superba

Turbine templa,

Sic redit coelo placidum foloque

Otium, solvens animis pavorem;

Nunc ut humanas miserata clades,

Blanda Dearum,

Pax fugat longi Furias duelli,

Liberasque urbes & amoena rura &

Regna Neptuni niveis revisit

Coerula bigis.

Siste, Fors, ludum nimis insolentem;

Funerum vasti fatient acervi,

Versa contortis fatient cruentam

Oppida flammis.

Quot piis cum flaminibus facella,

Et duces arcesque premunt favillae!

Quot, tua merfas rabie, vorârunt

Aequora clasfes!

Num Fames, tetro moribunda vultu,

Num venenatae gravis aura Pestis,

Num parum tortor dominam vocantem

Audiit ensis?

Purpuratorum tibi colla regum

Subjacent: utcunque lubet jocari,

Pellis hunc pronum folio labanti,

Evehis illum.

Hac manu cladem nebulasque leti,

Altera laurum & radiata gemmis

Sceptra dispensans, rapere ima summis

Mixta renides.

Gaudet Europe, nitidamque curis

Expedit frontem posito timore,

In tholis cernens furiosa sacris

Arma reponi.

Gaudio mollis petulante ludit

Aula Byzanti, sibi rursus undis

Cum fluat dives famulis, Britanno

Vindice, Nilus.

Quod latus mundi, Zephyri tepentis

Quam domum, aut Euri, celerumve fratrum,

Pulcra non tangunt crepitante laetum

Gaudia penna?

Intonant pacem, metuenda primum,

Aera Mavortis; litui tubaeque

Adsonant, festo populi tumultu

Vapulat aether.

Urbium pictis decorata flammis

Tecta collucent, superantque noctem,

Et suum lunae rapiunt & astris

Invida lumen.

Inter humentes Thetidos choreas,

Dulce Tritonum recinente concha,

Mille proceris levis aura malis

Curvat aplustra.

H 3

Hi

Hi ducum tentant simulante vultus
Aere venturis memorare laudem
Saeculis; illi, quibus alma risit
Musa, metallo
Dignius condunt fragili tropaeum.
Sunt &, invicti quibus una cura est
Consulis claros viridante lauru
Cingere fascēs,
Qui nives coelo domuit propinquas
Alpium, Europes Asiaeque fulmen,
Artium vindex, pariterque pace
Magnus & armis.
Dum tori dites epulaeque regum
Perficis fulgent operosiores;
Vos, precor, vanum, lepidi Sodales,
Mittite fastum.
Simplices mensae, nihil invidentes
Attalis, magno careant paratu.
Si meri crater, fatis est, vetusti
Ferveat igne,
Amne quod laetus vitreo Garumna
Misit aut Rhenus: nec Apollinaris

Barbiti desit geniale murmur:

Addite flores,

Siquibus torrens aquilo pepercit:

Jam nec argutis taceant fufurris,

Quae joco tingant Charites venusto,

Spicula linguae.

At bonam frustra celebrare pacem

Mente mortales hilari paramus;

Saecula mendaces male pollicemur

Aurea natis;

Ni Deos sanctis veneramur aris,

Atque Sirenum laqueo pudendo

Pectus extricat recidiva Virtus;

Ni prece casta

Ultimam Thulen profugas sorores,

Et Fidem canam & Themidem, resectis

Rite delubris, revocamus; & jam

Acer ab auri

Splendido luxu puer irretortum

Discit obtutum cohibere, recto

Ductus exemplo, patriaeque laudis

Nobilis haeres.

LIERZANG

AAN MIJNE VRIENDEN,

TOEN DE VREDES - PRAELIMINAIREN TUSSCHEN
FRANKRIJK EN ENGELAND EN DERZELVER
BONDGENOOTEN, DEN 1. OCT. 1801,
GESLOTEN WAREN.

(Vertaling van het vorige gedicht.)

O p d'Archipel holde een orkaan,
Sloeg loeiend zijne graauwe vlerken,
En velde woud en welig graan,
En trotsche kerken;
Doch kalmte laafde 't angstig hart,
En kuste lucht en aarde weder:
Zoo daalt de Vreê, na lange smart,
Ontfermend neder,
En ment door Nereus stroomkristal,
Verlost van brullende oorlogsplagen,
Door vrije vest en lieflijk dal
Den rozenwagen.

Laat,

Laat, Noodlot, lijk op lijk gehoopt,
(Uw spel is een t'afgrijslijk woelen!)

Laat steên, door krakend vuur gesloopt,

Uw bloeddorst koelen.

Hoe menig' priester, menig' held
Heeft kerk en burgt in puin bedolven!

Hoe menig' vloot boorde uw geweld

In 's afgronds golven!

Hoe dienstbaar volgde hongersnood,
En folterbijn bij schriktooneelen,

En pest, die met den adem doodt,

Uw moordbevelen!

Monarchen zelfs, in purpergloed,
Biên u den nek; en, als vermetel

Uw scherts gebiedt, stort hier in bloed,

Rijst daar een zetel.

Uw linkehand schenkt kroonenpracht,
Juweelen schepters, zegekarren,

Uw regte 't zwart verderf: gij lacht

Bij 't heilloos warren.

Geluk! Euroop mag nu bedaard
Het zorgeloos gelaat ontplooiën,

Daar eindelijk helm en woedend zwaard

De tempels tooijen.

Het Hof der Dardanellen gloeit

Van dartle vreugd, wijl aan zijn' koorden,

Door Britsche hulp, de Nijl weer vloeit

Langs vruchtbre boorden.

Wat oord, zoo ver het zonlicht schiet,

Van west tot aan het blozend krieken;

Begroet de zaalge vreugde niet

Met blanke wieken?

Het vrolijk dondrend oorlogstuig,

Trompet en hoorn zijn vredetolken;

't Eenstemmig, feestlijk volksgejuich

Stijgt aan de wolken.

Zie gansche steen met bonten glans

Van duizend, duizend vlammen schijnen;

De nacht wordt dag, de starretrans

En maan verkwijnen.

De Zephijr op den zilvren vloer

Krult vlag bij vlag, waar Thetis reijen

By Tritons ruifchend paarlemoer

Gaan spelemeijen.

Dees poogt den held aan 't nagelacht
In levend koper te vertoonen;

Die, wien Thalia gunstig lacht,

Vlecht eerekroonen

Van langer duur, dan 't hardst metaal.

Er zijn, die 't schoonst met lauwerieren

De bondels en 't onwinbaar staal

Des Consuls fieren,

Die d'Alpensneeuw aan 't zwerk gebod,

De schrik der volkeren en mede

Der kunsten god, in 't harnas groot,

En groot in vrede.

Laat nu der Vorsten schittrend maal

Met Persiaanschen hofglans strijden:

Gij, Vriendenrei, mijdt ijdele praal,

Wars van benijden.

Dat vrij Attalische overvloed

Van onze eenvoud'ge tafel wijke,

Zoo maar in 't glas de zachte gloed

Des nectars prijke,

Dien gij in kronkelenden zwier,

Garonne of Rijn, ons zendt; en 't kwelen

Van

Van Phoebus feestelijke lier

Ons hart mag streelen:

Mengt bloemen, die de Herfst nog spreidt:

Dat ook de boert elks tong ontboeije,

Die Charis met bevalligheid

En geest besproeije.

Doch vruchtloos klinkt ons vreugdelied,

O stervling; met een valsch verblijden

Ach! malen w'ons een schoon verschiet

Van gouden tijden;

Zoo 't hart bij 't godgewijd altaar

Van deugd niet blaakt, noch der Sirenen

Betoovring vliedt; zoo 't zusterpaar,

Zints lang verdwenen,

Gerechtigheid en oude Trouw,

Niet weder tot haar' drempel trede,

Verzoend door nieuwen tempelbouw;

Zoo niet alrede

De jongling van den valschen gloor

Des gouds 't verachtend oog leert rukken,

En moedig 't glansrijk heldenspoor

Des vaders drukken.

IN PUELLAM FORMOSAM.

Vidi ego te, lepidi mecum videre sodales,
Mirantes formam, pulcra puella, tuam.
Qualia divinae tamen haec sint dona figurae,
Omnibus in dubio est iudiciumque labat.
Ne Veneri par sis, rosei pudor impedit oris;
Nec belli referunt lumina blanda deam.
Neve Jovis magnae possim conferre forori,
Mite facit tenui fronte supercilium.
Nempe trium nulli tu fulges aequa Dearum:
Et tamen his fulges pulchrior una tribus.

IN ALBO AMICORUM ABR. DE VRIES,

*Sacrarum literarum interpreti doctissimo,
disertissimo.*

Smyrnaei nos unus amor studiumque poëtae
Junxit et optatam fovit amicitiam.
Irrupto maneat vinclo, suavissime Frisi,
Gratia tam faustis nata sub auspiciis!

HARLEMI a. CIOCCOCCI.

IN OBITU

HIERONYMI DE BOSCH,

D. I. JUNII A. CIOCCCCXI. VITA DEFUNCTI.

Te quoque, te Boschi, pomum velut arbore caurus
Necdum maturum, sic rapit atra dies?
Ut conviva fatur mortales linquere coetus

Tu poteras, felix Mentis alumne Bonae;
Et laeto poteras animo tibi dicere, vixi

Jam fatis; at nobis haec tua vita brevis.
Te quaerunt moesti, suavisissima turba, sodales,
Te consanguineae dulcia membra domus.

Audit cum Rheno plangentes Amstela Musas,

Et ripas luctu miscet uterque suas.
Piëria sitiens lymphae crepitantis in umbra,
Abreptum plorat nava juvena ducem.

Patria te plorat, fama meritisque celebrem,

Et morum antiqua simplicitate virtum.

Te

Te plorant omnes, latum quacunque per orbem

Fragrat Apollineis spica Sabaea focis.

Sed licet heu! sacris nec vatibus invida parcat

Atropos, & cineres jam tegat urna tuos,

Aeternum lepidae vivent monumenta Camenae,

Plausibus Aonii pignora digna chori.

Sive Phileteo libuit tibi ludere versu,

Quae dictant animi gaudia, quaeve dolor.

Seu potius docti Musas imitare Lucreti,

Quique sit Astraeae cultus honorque, canis.

Seu tibi Pindaricos cupido conscendere currus,

Napoleonteis laudibus ora sonant.

Grajave quos sparfit flores Pimpleis, adornas;

Nexaque Cecropiis Grotia ferta micant.

Ora vel attoniti formas arguta poëtae,

Maeoniumve tuo munere gaudet epos.

Haec tua Pegaseo rorantia fonte manebunt,

Luctibus & nostris dona levamen erunt.

Fixa animis vivet rarae virtutis imago,

Et lepor & fidae candor amicitiae.

Huc oculos, huc verte animum, generosa Juventus,

Divitis ingenii suspice tanta bona.

Ae-

Aemula tam pulcros vitae mirare labores,
 Totque pia aeternis facta probanda Deis.
 Hujus ad exemplum celfo rege tramite passus,
 Splendida qua meritis praemia reddit Honor.
 Nunc age, nunc mecum digno contexe sepulcro
 Lilia cum blandis, ultima dona, rosis;
 Quoque magis placeant umbrae munuscula sanctae,
 Cum brevibus fertis pectora casta vove.

HARLEMI a. CCCCXCI.

五

CRITICA.

OBSERVATIONES CRITICAE

AD HOMERI HYMNOS.

HYMN. IN APOLLINEM (ED. ERNEST.)

Verf. 535 — 541.

Δεξιτερῇ μάλ' ἕκαστος ἔχων ἐν χειρὶ μάχαιραν
 Σφάζειν αἰεὶ μῆλα· τὰ δ' ἄφθονα πάντα παρέσται,
 Ὅσσα ἐμοί γ' ἀγάγωσι περικλυτὰ Φῦλ' ἀνθρώπων.
 Νηὸν δὲ προφύλαχθε, δέδεχθε δὲ Φῦλ' ἀνθρώπων
 Ἐνθάδ' ἀγειρομένων, καὶ ἐμὴν ἰθύνετε δαῖτα,
 Ἡέ τι τηύσιόν γ' ἔπος ἔσσεται ἡέ τι ἔργον,
 Ὅτβρις θ', ἥ θέμις ἐστὶ καταθνητῶν ἀνθρώπων.

Verf. 538, quia in codd. Moscov. & Parisinis non apparet, ejiciendum putavit Ruhnkenius, cui assentit Matthias, veterem lectionem vs. 539. καὶ ἐμὴν ἰθύν τε μάλιστα, (pro qua Barnesius & Ernestius conjecturam Bern. Martini ἰθύνετε δαῖτα temere receperunt,) mutans in κατ' ἐμὴν ἰθύν γε μάλιστα, quae conjungit cum vs. 537 & explicat: *quae homines mihi ferent ex voluntate mea.* Cum tamen haec cum reliquis non commode coire sentiret, acquiescit tandem in sententia & interpretatione Boettigeri, cum quo & ego existimo servandum esse vs. 538, utpote a festinante librario

propter ὁμοιοτέλευτον perperam in memoratis codd. omisum; quem errorem in libris Homeri frequentissimum esse notavit etiam Wolfius in Prolegom. ad Homerum pag. cclx. Putem tamen vocabulum φῦλ' hoc versu male repetitum esse ex praecedenti scribendumque δέδεχθε δὲ δῶρ' ἀνθρώπων. Quae mutatio, eximens repetitionem inveniuntam, egregie convenit ad praecedentia vs. 526 sqq., & sustentatur locis similibus, ut supra vs. 272. Ἀλλὰ καὶ ὥς προάγοιεν Ἰηπαιήνῃ δῶρα Ἀνθρώπων κλυτὰ φῦλα· σὺ δὲ φρένας ἀμφιχεγυθῶς Δέξαι ἱερὰ καλὰ περικτιόνων ἀνθρώπων, & hymn. in Merc. vs. 546. ubi Apollo: ἐγὼ δὲ κε δῶρα δεχοίμην, cf. fragm. Hesiod. e schol. Sophoclis ad Trachin. vs. 1174. apud Ruhnken. Epist. crit. I. p. 114. Deinde, assumpta hac conjectura, vulgata lectio καὶ ἐμὴν ἰθὺν τε μάλιστα & retineri potest & aptius referti ad δέδεχθε, quo etiam retulit Boettigerus, itemque olim Anton. Schultingius, Jurisconsultus, cujus exemplar Homeri Lovaniensis diligentissimā lectione versatum inspexi communicante humanissimo Ev. Wasfenbergio. Ipsa autem loquendi ratio consuetudini congruit Homeri, qui ex. gr. Il. A. 15, sq. ἐλίσσετο πάντα Ἀχαιοὺς, Ἀτρεΐδαν δὲ μάλιστα, ib. Odysf. A. 358, sq. B. 266. E. 137. Ψ. 61. Interpretor hoc modo: *do-na hominum huc congregatorum & meam maxime mentem, meum consilium, iis impertiendum accipite*, (coll. vs. 484. Βουλὰς τ' ἀθανάτων εἰ-
δή-

δήσετε) *sive aliquod dictum, optatum, sive factum fuerit irritum, sive injuria illata, ut fieri solet inter homines mortales.* Novissimus hymnorum editor, Hermannus, aliter locum expedit, Matthiae nempe conjecturam, in quam & ipse inciderat, recipiens κατ' ἐμὴν ἰθὺν γε μάλιστα, ea-
que jungens cum ἀγειρομένων, hoc sensu: *suscipite eos, qui huc venient meorum consiliorum causa.*

HYMN. IN MERCURIUM.

vs. 43 — 46.

Ὡς δ' ὁπότε ὤκῃ νόημα διὰ στέφυοι περήσει
Ἀνέρος, ὅν τε θαμιναὶ ἐπιστραφῶσι μέριμναι,
Ἥ ὅτε δινηθῶσιν ἀπ' ὀφθαλμῶν ἀμαρυγαί,
Ὡς ἄμ' ἔπος τε καὶ ἔργον ἐμήδετο κύδιμος Ἑρμῆς.

Vers. 45. ab hoc loco alienum putat Matthias, quia non soleant poëtae duas comparationes de eadem re conjungere: Hermannus etiam aliunde profectum censet. At vero comparatione jam antiquissimi poëtae tantopere delectabantur, ut non raro geminarent, velut Hom. Il. B. 144. Κινήθη δ' ἀγορὴ, ὥς κύματα μακρὰ θαλάσσης Πόντου Ἰκαρίοιο, τὰ μὲν τ' Ἑυρος τε Νότος τε Ὠρορ', ἐπαΐξας

πατρὸς Διὸς ἐκ νεφελάων. Ὡς δ' ὅτε κινήσει Ζεὺς
 Φυρὸς βαθὺ λήϊον, ἐλθὼν Λάβρος, ἐπαιγίζων, ἐπὶ
 τ' ἡμῦν ἀσταχύνεσσιν. Ὡς τῶν πᾶσ' ἀγορὴ κινήθη.
 Cf. *ibid.* vs. 467 sqq. *Od.* Π. 216 sq. P. 37.
 Ω. 147. *Hesiod.* *Asp.* 345. 402 sqq. 421. Idem
 recte fecerunt alii & veteres & recentiores. Prae-
 terea, quod monet Matthias vs. 35. ubi ἢ ὅτε
 factum a Barnesio e vulg. αἰ ὅτε, scribendum
 fuisse ἢ ὥς ὅτε, hoc non ejusmodi est, ut valde
 nos moveat; nam ὥς e priori comparatione com-
 mode potest intelligi, quemadmodum intelligitur
 apud *Hesiodum* *Asp.* 421. Ἦριπε δ', ὥς ὅτε τις
 ὄρνις ἤριπεν, ἢ ὅτε πέτρῃ Ἡλίβατος.

Ibid. vs. 47 — 49.

Πῆξε δ' ἄρ' ἐν μέτροισι ταμῶν δόνακας καλάμοιο,
 Πειρήνας διὰ νῶτα λιθορρίνοιο χελώνης.
 Ἀμφὶ δὲ δέρμα τάνυσσε βοῶς —

Δόναξ & κάλαμος synonyma sunt, uti Lexico-
 graphi & Grammatici veteres consentiunt, neque
 istorum conjunctionem pleonasmī nomine excusari
 posse crediderim. Idem est judicium Matthiae,
 qui vocem καλάμοιο locum obsidere suspicatur
 aliud vocabuli. Mihi vero vitium haerere vide-
 tur in voc. δόνακας, quod librario fortasse exci-
 dit, vel propter similitudinem vocis sequentis,
 vel quia sciret aliquam lyrae partem δόνακα voca-
 ri,

τι, non atrendens illum huic loco non convenire. Δόναξ, asferculus, chordis suppositus, & κόλλαβοι, verticilli, quibus chordae tenduntur & laxantur, tanquam particulae minores, in poëtae descriptione omittuntur. Verticilli quidem aberant a lyra Polyphemi, e cervi cranio confecta; at hic ἄμυσσόν τι καὶ ἄπωδόν canebat, vid. Lucian. Dialog. mar. I; antiquae autem lyrae additos fuisse patet ex Hom. Od. Φ. 107. Quid multa? δόνακας mutandum arbitror in δοκίδας, ut intelligantur trabeculae e calamo sectae oraeque dorfi testudinei ad partem supinam infertae, quae pro mensura testae diversae essent longitudinis (ἐν μέτροισι ταμῶν), & corium bubulum, mox injiciendum, sustinerent, ut cavum resonum, τὸ ἤχεϊον, efficeretur: inde φόρμιγξ γλαφυρή. Δοκίδας autem καλάμου ad similem usum, sed in re diversa, adhibitas memorat Pollux Onomast. Lib. V. segm. 82. Ceterum ex hoc hymni loco discimus, cavum resonum injecto corio bubulo olim fuisse paratum, quod postea aereum, magadio s. asferculo suppositum & ἤχεϊον Graecis vocatum fuit, uti diserte docet Hesychius: ἤχεϊον — μουσικὸν τὸ πρὸς τῇ μαγάδι χάλκωμα. Cf. Is. Vossius de poëm. cantu p. 97. sq. Confundere hoc cum καλάμῳ videtur Jungermannus ad Pollucis Onomast. Lib. IV. segm. 62. not. 68, quia κάλαμος Hesychio est τὸ ἐπιτιθέμενον τῆς λύρας ἤχεϊον; sed κάλαμος, qui & δόναξ, κέρας, μαγάς, μαγάδιον

vocatur, lamella est lignea, deinceps cornea, nervos sustinens, quam, quia sine ea chordarum nullus est sonus, Hesychius merito interpretatur ἡχεῖον, licet ab ἡχεῖω proprie dicto perquam diversum: ἡχεῖα etiam vocabantur instrumenta quaedam aerea in theatris usurpata, ὧν ὁ κτύπος σχηματοῖται εἰς βροντῆς ἀπήχησιν secundum schol. Aristoph. Nub. 291. Quod vero Salmasius in Hesychii l. 1. ἐπιτιθέμενον mutat in ὑποτιθέμενον, hoc necessarium vix credo; lamella enim, κάλαμος, supponebatur quidem chordis, sed imponebatur lyrae: atque ita hunc locum cum altero, δόνακα ὑπολύριον· πάλαι γὰρ ταῖς λύραις κάλαμος ἀντι κέρατος ὑπετίθετο, conciliari posse existima- verim. Itidem Kuhniū & If. Vossium ad Hesych. v. πῆχας in Pollucis l. 1. πῆχεια veteri lectioni, ἡχεῖα, praetulisse miror, propterea quod voc. πῆχεις jam praecesserat, atque ἡχεῖα in recensendis partibus instrumentorum κρουομένων a Polluce praetermissa esse, verisimile non videtur.

Ibid. vñ. 124 — 126.

Ῥινὸς δ' ἐξετάνυσσε καταστυφέλω ἐπὶ πέτρῃ·
Ὡς ἔτι νῦν τάμεθ', ὅττα πολυχρόνια πεφύασι,
Διὶ δὴ μετὰ ταῦτα καὶ ἄκριτον.

Versus 125 sensu caret apto. Ilgenius edidit Ὡς ἔτι νῦν ταμίης τὰ πολυχρόνια πεφύασι, quod me-

merito refellit Matthias. Τάμεθ' et πολυχρόνιον mutationes sunt Barnesii, cum in edd. primis legatur ταμετ' (codd. Paris. τάμετ' ὥσσα) & πολυχρόνιοι; cod. Mosc. τὰ μέτασα πολυχρόνιοι. Unde hanc lectionem rei prorsus accommodatam elicio Ὡς ἔτι νῦν τάθεν, ὥστε πολυχρόνιοι πεφύασι, cet. *Quemadmodum & nunc pelles expandi, & ad aërem ficcari solent, ut diuturnae fiant, longumque usum praebeant. Ita carminis auctor vel interpolator, qui variarum artium inventionem Mercurio tribuit, h. l. artem corii parandi ab eo monstratam dicat, quam & postea homines servaverint. Forma τάθην ab obsol. τάω occurrit Il. Ψ. 375 & alibi. — Aliquatenus mecum, qui haec olim conieceram, consentire video Hermannum, sic emendantem Ὡς ἔτι νῦν τάνυθ', ὥσσα πολυχρόνια πεφύασι, quemadmodum nunc quoque, multo post, tenduntur, quae natura ad diuturnitatem facta sunt.*

Ibid. vf. 199, 200.

Ταῦτά μοι εἶπὲ, γεραιὲ παλαιγενὲς, εἵπου ὅπωπας
Ἀνέρα ταῖς δ' ἐπὶ βουσί διαπρήσσοντα κέλευθον.

Ταῦτα est pro διὰ ταῦτα, vel totam ῥῆσιν sequentem complectitur, quod utrumque durum pronunciat Matthias. Facile utique esset ταῦτα mutare in πάντα, quod frequens in talibus, uti Hymn. in Cer. 58. σοὶ δ' ὥκα λέγω νημερτέα πάν-

τα. Od. P. 590. ἐπεὶ διεπέφραδε πάντα, & sic
 pasfim. Favere etiam possit senis responsio vs.
 203. ἀργαλέον μὲν — πάντα λέγειν. Verum tamen
 ταῦτα ad sequentia recte referemus, quemadmo-
 dum Od. A. 267. Ἄλλ' ἦτοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν
 γούνασι κεῖται, ἥ κεν νοστήσας ἀποτίσεται, ἦε καὶ
 οὐκί. Pariter τοῦτο Od. Δ. 645. & saepius τόδε
 sequentem dictionem monstrat, veluti Od. A. 169.

Ibid. vs. 424 — 426.

κιθαρίζων

Γηρύετ' ἀμβολάδην, ἐρατὴ δέ οἱ ἔσπετο Φωνή,
 Κραίνων ἀθανάτους τε θεοὺς καὶ γαῖαν ἐρεμνὴν.

Voc. *κραίνων* Ernestius quidem defendit, alii
 vero suspectum habuerunt, quod significatio non
 fatis congrueret. Inde Martinus conjecit *αἰνεόντ'*
 vel *ὑμνέοντ'*, ut ad *οἱ* referretur, H. Stephanus
αἰνεῶν vel *ὑμνῶν*; Matthias autem, utraque con-
 jectura rejecta, scriptum fuisse putat *Ἀθανάτους*
δ' ἐγέραιρε θεοὺς. Sed *ἐγέραιρε* mox vs. 429 et
 432. recurrit, neque verisimile est idem verbum
 ter positum fuisse tantillo spatio; praeterea durior
 est haec medela. Verius divinaveris *Κλείων ἀθανά-*
τους, Loca simillima leguntur apud Hesiodum
Theogon. vs. 105. *Κλείετε δ' ἀθανάτων ἱερὸν γέ-*
νος αἰὲν ἑόντων, cet. *ibid* vs. 44. & 67. *conf.*
Hom. Od. A. 338. *Hymn. in Sol.* 18. & *Pind.*
 Olymp.

Olymp. Od. i. prope finem. Unde colligas verbum κλείειν ejusque derivata κλείζειν & κληΐζειν eximie de vatibus, Deorum Heroumque laudes carmine celebrantibus, usurpari.

In eandem hanc conjecturam deinde incidit Hermannus, in cujus, ut & Matthiae, manus non pervenisse sentio Prolusiones meas in Homeri hymnos, a. αἰαῖοι et sq. jam editas.

Ibid. vs. 435.

Βουφόνε, μηχανιώτα, πονεύμενε, δαιτὸς ἐταῖρε —

Μηχανιώτης forma est suspecta pro μηχανητής; tum πονεύμενε absolute positum quis patienter ferat? α priori vocabulo male adhaerens mendum peperisse puto, leniterque repono μηχανέων ἀπονήμενε. Ἀπονήμενος, vox Homerica, interpretante Hesychio, ὄνησιν εἰληφώς, legitur Od. Ω. 30. Τιμῆς ἀπονήμενος, vid. Schol. cf. Il. P. 25. Nimirum Apollo, Mercurio propter furtum caedemque boum antea iratus, postquam vero hunc lyra, ab ipso partim e corio caesae bovis artificiose structa, suaviter canentem audiverat, ad lenitatem revocatus, cum eo in gratiam redire cupit, amicitiamque & praeclara munera pollicetur, denique inter immortales inclytum fore eum & beatum praedicat: unde perspicuum est, quam opportune eum dixerit *machinationum inventorumque suorum*

rum percipere fructum. Atque ita hic versus ad reliquam Apollinis orationem egregie parabit aditum.

Porro quod sequitur *δαιτὸς ἐταῖρε* minus bene, me quidem iudice, a Matthia tractatur. „Ita”, inquit, „Mercurius vocari potest nulla alia de „causa, nisi quod lyram invenit, quae ipsa est „*δαιτὸς ἐταῖρη*. Mirum vero, inventorem eo „nomine appellari, quod proprie invento con- „venit.” Certe lyra *δαιτὸς ἐταῖρη* vocatur, uti hujus Hymn. vs. 31. Hom. Od. P. 271. & Θ. 99. *δαιτὶ συνήορος θαλείη*, ubi Eustathius monet in aliis exemplaribus scriptum *ἐταῖρη*. Eadem figura Od. Λ. 7. ventus secundus navigantium *ἑσθλὸς ἐταῖρος* dicitur, & Il. I. 2. *φῦζα, φόβου κρυόεντος ἐταῖρη*. Similiter Horatius Lib. I. Od. 25. vs. 19. *Eurus hyemis sodalis*; Lib. III. Od. 18. vs. 6. *Crater, Veneris sodalis*. Hoc autem non impedit, quominus is, qui re musica excellens conviviiis exhilarandis operam det, recte *κατ' ἐξοχὴν* appelletur *δαιτὸς ἐταῖρος*; idque eo magis, quod olim laus canendi in conviviiis maxime cerneretur, neque in ea quidquam admitteretur huiusmodi, nisi quod multa venustate conditum esset, vid. hujus Hymn. vs. 453 & 477 sqq. conf. Pind. Olymp. Od. I. 24. Praeterea supra vs. 290. simillima dicendi ratione Apollo Mercurium vocaverat *μελαίνης νυκτὸς ἐταῖρον*.

Ibid.

Ibid. vs. 457 — 459.

ἦ μὲν ἐγὼ σε

Κυδρὸν ἐν ἀθανάτοισι καὶ ὄλβιον ἡγεμονεύσω ,
Δώσω τ' ἀγλαὰ δῶρα , καὶ ἐς τέλος οὐκ ἀπατήσω .

Recte de his versibus Matthias judicasse videtur: „ insolens, inquit, locutio ἡγεμονεύειν τινὰ „ κυδρὸν pro ποιεῖν, & vs. 462. καὶ ἐς τέλος οὐκ „ ἀπατήσω valde importunum & inficetum est.” Quodsi ἡγεμονεύσω solita *ducendi* significatione acceperis, non conveniet casus quartus, sed vel genitivus vel dativus personae requiretur. Hae vero difficultates pellentur transpositis utriusque versus vocabulis ultimis hoc modo:

ἦ μὲν ἐγὼ σε ,

Κυδρὸν ἐν ἀθανάτοισι καὶ ὄλβιον , οὐκ ἀπατήσω ,
Δώσω τ' ἀγλαὰ δῶρα , καὶ ἐς τέλος ἡγεμονεύσω .

Quae sic interpretor: *Profecto ego te, qui inter immortales clarus beatusque eris, non fallam, evenient, quae tibi eventura modo praedixi* (vs. 458, sq. Νῦν γάρ τοι κλέος ἔσται ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι, σοὶ τ' αὐτῷ καὶ μητρὶ.) *dabo etiam dona magnifica, denique dux tibi ero potens.* Postrema, in quibus dat. σοὶ facile intelligas, lucem capiunt ex Hesiod. Theogon. 385 & sqq. Καὶ κράτος, ἡδὲ Βίην, ἀριδείκετα γείνατο τέκνα, Τῶν οὐκ

οὐκ ἔστ' ἀπάνευθε Διὸς δόμος, οὐδὲ τις ἔδρη, οὐδ'
ὀδὸς, ὅππῃ μὴ κείνοις θεὸς ἡγεμονεύει.

Hermannus ἡγεμονεύσω mutandum suspicatur in
αἰὲν ὀνήσω.

HYMN. IN VENEREM.

vf. 88 — 90.

Ὅρμοι δ' ἄμφ' ἀπαλῇ δειρῇ περικαλλέες ἦσαν,
Καλοὶ, χρύττειοι, παμποίκιοι, ὥς δὲ σελήνη,
Στήθεσιν ἄμφ' ἀπαλοῖσιν ἐλάμπετο, θαῦμα ἰδέσθαι.

Ἐλάμπετο ad ὅρμοι referendum videtur Boeotio
construendi genere, quo usum quoque Homerum
ostendit Ruhnkenius ad Hymn. in Cer. 199. Sua-
det enim locus similis in altero Hymn. in Ven.
vf. 10. Δειρῇ δ' ἄμφ' ἀπαλῇ καὶ στήθεσιν ἀργυφέοι-
σιν Ὅρμοισι χρυσεόισιν ἐκόσμεον. Ubi pariter non
collo tantum, sed pectori quoque Neae circum-
data memorantur monilia. Ita & coronis floreis,
praeter caput & collum, pectus ornabant veteres,
cujusmodi coronas ὑποθυμιάδας vocabant. Ana-
creon apud Athenaeum Lib. XV. pag. 671. Πλεκ-
τὰς δ' ὑποθυμιάδας περὶ στήθεσι λωπίνας ἔθεντο.

Ibid.

Ibid. vs. 260.

Αἱ (Νύμφαι) δ' οὔτε θνητοῖς οὔτ' ἀθανάτοισιν ἔπονται.

Hunc versum, Ernestio non intellectum, cum aliquot sequentibus ejiciunt Groddeckius & Ilgenius. Matthias vero locum defendit, versumque illum ideo necessarium esse putat, ut Nymphae, quarum curae Veneris Anchisaeque filius tradendus erat, distinguantur ab Oreadibus. Intelligit igitur Nymphas quasdam solitarias, *neque hominum neque Deorum coetibus sese immiscentes*, velut Calypso apud Hom. Od. H. vs. 246. Sed huic explicationi repugnant non modo versus 263 & 264, quos idcirco pro spuris habet, sed etiam vers. 262. Καὶ τε μετ' ἀθανάτοισι καλὸν χορὸν ἔρρῶσαντο. Qui versus ut concilientur versui allato 260, verbum ἔπονται non interpretor cum Matthia *comites* se praebent, ὁμιλοῦσι, μίσγονται, sed *similes sunt, natura conveniunt*, ut ἔπεσθαί τινι significet ἔπεσθαι τῇ φύσει τινος. Et hanc interpretationem sequens descriptio Nympharum omnino requirit. Itaque dicuntur illae, ut puto, neque cum mortalibus, neque cum immortalibus eandem habere naturam; non cum his, quod vita careant aeterna, non cum illis, quod ambrosia vescantur, immortalium choris se immisceant, vitamque vivant humana longiorem, cum arboribus natae, cum iisque morientes, ἰσόδενδροι, ἀμαδρύα-

δρύαδες. Vid. sequentia usque ad vs. 274. Conf. praeter alios Ovid. Met. Lib. VIII. 771. & ad hunc Ovidii locum respiciens Servius ad Virgil. Ecl. X. 62. Aesch. Prom. vs. 1. τίς ἀχὼ, Τίς ὁδὸν ἀπὸ πρὸς ἐπτα μ' ἀφ' ἐγγύς; Θεόσυτος, ἢ βρότειος, ἢ κεκραμένη; κεκραμένη nempe est nympharum Oceanitidum.

HYMN. IN CEREREM.

vs. 202 — 204.

Πρὶν γ' ὅτε δὴ χλεύης μιν Ἰάμβη κέδν' εἰδυῖα
Πολλὰ παρασκώπτουσ' ἐτρέψατο πότνιαν, ἄγνην,
Μειδῆσαι, γελάσαι τε, καὶ ἴλαον σχεῖν θυμὸν.

Postremis quomodo mederetur, non inveniebat Ruhnkenius; Heinius restituit ἡδ' ἴλαον ἐνθετο θυμὸν ex Il. I. 635. Mitscherlichius legere mavult καὶ ἴλαον σχέμεν ὀργὴν ex versu sequente spurio, in cuius fine est ὀργαῖς. Mihi vero levi mutatione scribendum videbatur καὶ ἴλαον εἰπεῖν μῦθον, quod auctoris menti mirifice congruere putabam. Nempe ita primum gradatio, quam Ruhnkenius alii-que in μειδῆσαι γελάσαι τε observarunt, quae nunc tamen manca est et inchoata, numeris suis absol-

vetur. Deinde vide, quam haec apte respondeant praecedentibus: subridet Dea, ridet dein, quae fuerat ἀγέλαστος (vs. 200.), tandem hilariter colloquitur, quae diu federat ἀφθογγος, οὐτ' ἐπεὶ προσπτύσσετο (vs. 189. sq.) Ceterum θυμὸς et μῦθος in antiquis libris permutari notum est.

Ibid. vs. 342 — 345.

Τέτμε δὲ τὸν γε ἄνακτα δόμων ἔντοσθεν ἐόντα,
 Ἥμενον ἐν λεχέεσσι σὺν αἰδοίῃ παράκοιτι,
 Πόλλ' ἀεκαζομένη μητρὸς πόθῳ, ἥδ' ἐπ' ἀτλήτων
 Ἔργοις θεῶν μακάρων μητίετο βουλῇ.

Ignarra conjiciebat ἥδ' ἐπ' ἀτλήτων (ob casum intolerandum) ὀργισθεῖσα θεῶν μακάρων μηνίετο βουλῇ; Matthias ἥδ' ἐπ' ἀτλήτων ὀργισθεῖσα θεῶν μακάρων μηνίετο βουλῇ. Ruhnkenius correxerat μητίετο βουλήν, de reliquis desperans; & hoc servato Hermannus tentabat ἥδ' ἐπ' ἀλάστοις Ἔργοις μακάρων ὀλοὴν μητίετε βουλήν, Cereri haec tribuens. Mihi scribendum videbatur ἥδ' ἐπ' ἀπαστος Ἔργοις θεῶν μακάρων κούρη μηνίετο βουλήν. Κούρη fortasse exciderat, a festinante librario propter antecedentes syllabas non omnino dissimiles omisum: ἀπαστος autem explicat sequentia μηνίετο βουλήν, Proserpina nempe jejunio servando, quod deinde ponere et fraude et vi cogebatur, Deorum acta eludere animum induxerat. Ceterum

ἔργα θεῶν itidem deteriore sensu memorantur Il. Π.

120. Γνῶ δ' Αἴας κατὰ θυμὸν ἀμύμονα, ῥίγησέν τε
Ἔργα θεῶν, cet.

Ibid. vs. 371 — 374.

αὐτὰρ ὅγ' αὐτῇ

Ῥοιῆς κοκκὸν ἔδωκε φαγεῖν μελιηδέα λάθρη,

Ἀμφὶ ἐνωμήσας, ἵνα μὴ μένοι ἥματα πάντα

Αὔθι παρ' αἰδοίῃ Δημήτερι κυκνοπέπλῳ.

Verba ἀμφὶ ἐνωμήσας, quae se non satis intelligere fatebatur Ruhnkenius, alii aliter exponere conati sunt. Santenius vero & Hermannus legebant ἀμφὶς νωμήσας, quod ille vertebat *clam bipartiens*, n. malum Punicum, hic *seorsim tribuens*. Tentabam aliquando, Ἐν Φρεσὶ νωμήσας, quemadmodum Od. Σ. 215. Παις' ἔτ' ἐὼν καὶ μάλλον ἐνὶ Φρεσὶ κέρδε' ἐνώμας. Cf. Od. Ν. 255. & Aesch. Sept. c. Th. 25. Sed nihil nunc mutandum arbitror. Ἐ refero ad Proserpinam, & ἀμφὶ ἐνωμήσας (sic enim tum scribendum) cum sequentibus jungo hoc sensu: *de ea id agitans, ut ne semper apud Cererem matrem maneret*. Eundem orationis nexum legimus Od. Ξ. 337. τοῖσιν δὲ κακὴ Φρεσὶν ἤνδανε βουλὴ Ἀμφ' ἐμοὶ, ὅφρ' ἔτι πάγχυ δύνῃς ἐπὶ πῆμα γενοίμην.

Ibid.

Ibid. vs. 425 — 430.

ἄνθεα δρέπομεν χεῖρεσσ' ἐρόεντα,
 Μίγδα κρόκον τ' ἄγανόν καὶ ἀγαλλίδας ἡδ' ὑάκινθον,
 Καὶ ῥοδέας κάλυκας, καὶ λείρια, θαῦμα ἰδέσθαι,
 Νάρκισσόν θ', ὃν ἔφυσ' ὥσπερ κρόκον εὐρεῖα χθών.
 Αὐτὰρ ἐγὼ δρεπομένη περὶ χάρματι· γαῖα δ' ἐνερθεν
 Χώρησεν.

Ruhnkenius vs. 429. scribendum monet αὐτὰρ
 ἐγὼ δρεπόμην. Sed recte innuit Matthias ita jeju-
 nam exsistere orationem: ἡμεῖς μὲν ἄνθεα δρέπο-
 μεν — αὐτὰρ ἐγὼ δρεπόμην. Ilgenius hunc ver-
 sum cum superiori connectit hoc modo: Νάρκισσον
 δ', ὃν ἔφυσ' — εὐρεῖα χθών, Αὐτὴ ἐγὼ δρεπόμην;
 quod bene procederet, si Proserpina ante dixisset,
*ceterae nymphae legebant hyacinthum, rosas, li-
 lia, cetera*: ubi tum commode sequeretur: *ipsa ve-
 ro narcisum decerpebam*. Quo ordine sententia-
 rum Ovidius utitur Fast. L. IV. 437 sqq. *Illa
 legit calthas: huic sunt violaria curae: Illa
 papavereas subsecat ungue comas. Has, Hyacin-
 the, tenes: illas, Amarante, moraris: Pars
 thyma, pars cassiam, pars meliloton amat. Plu-
 rima lecta rosa est: & sunt (malim tot) sine
 nomine flores, Ipsa crocos tenues liliaque alba
 legit.*

Sed in hymno praecessit ἡμεῖς δρέπομεν. Inconcinna igitur Proserpinae foret oratio: *nos legebamus alios flores, ego vero narcisum.* Matthias legit: Αὐτὰρ δρεπτομένην περὶ χάσματι (e Mitscherlichii conject.) γαῖα γ' ἔνερθε, vel γαῖ' ἐκάτερθε χώρησεν. Mihi vero reliqua stare posse videntur, modo αὐτὰρ mutetur in αὐτὸν, adhibita Ruhnkenii correctione δρεπόμην. Cum enim poëta Proserpinam, flores decerptos enumerantem, in narcisso subsistere faciat, hoc eo consilio videtur facere, ut mox istius floris suavitate praesertim captam & in eo decerpendo occupatam, dum raperetur, designet. Consentunt praeter alios Pamphus apud Pausaniam in Boeot. 31. loco a Ruhnkenio laudato ad hujus Hymn. vs. 8. & Scholiast. ad Sophocl. Oed. Col. 683. πρὶν ἢ τὸν Πλούτωνα αὐτὴν ἄρπασαι, τούτῳ (τῷ ναρκίσσῳ) ἐτέρπετο· συλλέγουσαν οὖν Φασὶν αὐτὴν τὸν νάρκισσον ἄρπασθῆναι: quam Aristoteles in Mirandis Op. Tom. II. p. 723. & Diodorus Lib. V. prata Ennensia, ubi rapta dicitur Proserpina, violis maxime abundasse tradant, iisque delectatam eam quoque innuit Nicander in Georg. apud Athenaeum Lib. XV. p. 684. Ἰωνιάδας τε χαμηλὰς Ὀρφνοτέρας, ἃς τεύξε μετ' ἄνθεσι Περσεφόνηα. Sed in viam. Similis sententiarum series occurrit supra vs. 8. sqq. Porro Matthiam de verbis ἔνερθε χώρησεν sine causa idonea dubitare existimo. Certe non exaequant ambitiosius illud Claudiani de Rapt. Prof. II. 186. *ter-*

ra immenso late discessit hiatu, neque Senecae Oed. 582. *Subito dehiscit terra, & immenso sinu Laxata patuit*: neque vero hoc necessarium; sufficiunt ad rem declarandam aequae ut supra vs. 16. simplex *χάνε*. *Χωρεῖν* enim praeter alia notat *cedere, locum facere*, uti Il. N. 324. Quare, si terra cedere sub pedibus dicitur, quid hoc est aliud, quam *subsidere, hiando patere*? id, quod tum magis patebit, quum ad primam verbi originem *χάω* attenderimus, cf. Lennep. Etymol. 1. Gr. vocc. *χῶρος, χωρίς, χωρέω*. Ita simpliciter Sen. Oed. 576. *Terra se retro dedit*.

Wassenbergius, de his a me consultus, conjecturam meam αὐτὸν valde probabat quidem, de reliquis vero quid sentiret, his verbis humanissime mihi significabat. „Περὶ χάσματι”, inquit, „quamquam defendi potest, meo sensu friget. „Admisit tua & Ruhnkenii emendatione lego & „distinguo: Αὐτὸν ἐγὼ δρεπόμην· περὶ χάσματι „γαῖα δ' ἐνερθε Χώρησεν. περὶ in circuitu; δὲ „non raro infra tertiam vocem detruditur.” Hermannus autem cum Ilgenio defendit vulg. περὶ χάσματι.

Ibid. vs. 428. Νάρκισσον θ', ὃν ἔφυσ', ὥσπερ κρόκον, εὐρεῖα χθών.

Pro ὥσπερ κρόκον, quod jam limatum Ruhnkenii iudicium fastidiebat, Jacobsius Emendat. p. 7.

substituit ὃν ἔφυσέ μοι ἐς δόλον, Matthias ὃν ἔφυσε κροκόεντα περ, cuius ὥσπερ κρόκον fit interpretatio, Mitscherlichius ὃν ἔφυσεν ἐμοὶ δόλον. Postremum hoc mihi perplacet, in quod & ego incideram, memor initii hujus Hymni, ubi vs. 8. Νάρκισσον θ', ὃν φύσε δόλον καλυκώπιδι κούρη Γαῖα. Homerus δόλον in appositione solet locare, ut Od. Θ. 494. & M. 252. Sed unde illud ὥσπερ κρόκον? Fortasse Grammaticus adscripserat, indicare cupiens, uti narcisum, sic & crocum dolo fuisse Proserpinae, & in utroque flore vim latuisse mysticam, qua virgo a comitum latere abducta detinebatur. Huc facit locus Sophoclis Oed. Col. 681. Θάλλει δ' οὐρανίας ὑπ' ἄχνας Ὁ καλλιβότρυς κατ' ἡμᾶς αἰεὶ Νάρκισσος, μεγάλαιν θεαῖν Ἀρχαίου στεφάνωμ', ὃ, τε Χρυσανγῆς κρόκος. Cf. Scholiast. ut & Ovid. Fast. IV. 442. *Ipsa* (Proserpina) *crocos tenues liliaque* (quae ob similitudinem aliquam cum narcissis commutari videntur) *alba legit.*

Ibid. vs. 453—456.

αὐτὰρ ἔπειτα

Μέλλεν ἄφαρ ταναοῖσι κομήσειν ἀσταχύεσσιν,
Ἦρος ἀεξομένοιο, πέδω δ' ἄρα πίονες ὄγμοι
Βρισέμεν ἀσταχύων.

Vocis ejusdem minimo intervallo repetitionem Critici clarissimi ineptiorem putarunt, quam ut ab
hu-

hujus carminis auctore proficisci potuerit. Itaque Ruhnkenius priori loco reponebat ἀνθερίκεσσιν. Sed hac verborum mutatione sententia non corrigitur. Praeterea hic, propter sequentia πέδω δ' ἄρα, requiritur aliquid, quod a frugibus sit diversum, uti recte observat Mitscherlichius, qui idcirco conjicit ἀνθεσι ποίης, vel ἄκρα πετήλοις. Ilgenius autem vs. 456. pro ἀσταχύων legit ἀγκυλίδων, quem refutat Matthias, &, ubi hic loci tuto pedem figas, difficile pronunciat. Alia tamen tentandi via superesse mihi videtur, scilicet ut in ταυνοῖσι originem vitii quaeramus, quo semel depravato e sequentibus temere petatum sit, quod huic conveniret, substantivum. Quamobrem divinabam, Μέλεν ἄφαρ βοτάνησι κομήσειν εὐθαλέεσσιν. Wasenbergius autem, versum 454. cum esset prae ceteris elegans, non sollicitandum ratus, versum 456. potius, partim ex conjectura Ruhnkenii, sic emendatum cupiebat, Βρίσεμεν ἀνθερίκων.

XXIX. HYMN. IN VESTAM ET MERCURIUM.

vs. 1 — 4.

Ἰστίη, ἥ πάντων ἐν δώμασιν ὑψηλοῖσιν

Ἀθανάτων τε θεῶν, χαμαὶ ἐρχομένων τ' ἀνθρώπων,

K 4

E-

Ἐδρην αἰδίου ἔλαχες, πρεσβηίδα τιμὴν,
Καλὸν ἔχουσα γέρας καὶ τιμὴν.

Ernestius vs. 3. legendum censebat γαῖαν pro τιμὴν, quod sine dubio vitiosum, nisi haec interpolata esse cum Ilgenio & Hermannō iudices, cuius tamen opinionis, vide, ne causa desit satis idonea. Matthias conjicit Ἐδρην — πρεσβηίδα, αἰνὴν. Mihi in mentem venerat πρεσβηὶ θεῶν: sic Hymn. in Ven. 32. eadem Vesta vocatur θεῶν πρέσβειρα & apud Pind. Nem. XI. 7. πρῶτα θεῶν. Orph. Arg. 604. Πείην πρεσβυγενῆ. Sed lenius remedium erit, Ἐδρην αἰδίου ἔλαχες, πρεσβηίδα, σεμνὴν. Ceterum comp. Pind. Olymp. II. prope fin. πάντων Πέας ὑπέρτατον ἐχούσας θρόνον.

XXX. HYMN. IN MATREM OMNIUM.

vs. 14, 15.

Παρθενικαί τε χοροῖς περσεανθέσιν εὐφρονη θυμῷ
Παίζουσai σκαίρουσι κατ' ἄνθεα μαλθακὰ πόλης.

Vox περσεανθέσιν nulla est, unde Ernestius fecit Φερσεανθέσιν formatum, ut Φερσεσσηκῆς & sim. Codd. Paris, παρ' εὐανθέσιν, quod recepit Wolfius; Barnes.

nes. περιανθέσιν. Hermannus εὐανθέσιν. Matthias intentatum reliquit, altius tamen ulcus haerere iudicat, quia statim sequitur ἄνθεα. Scribendum mihi videtur περιγυθέσιν, quam vocem habet Apollon. Arg. IV. 888, servarunt etiam Hesychius & Suidas, quamque Dartonam hic legisse verisimile est, cum verterit *choris festivis*. Nihil utique his virginum choris magis consentaneum, cum & πολυγυθῆς in Hymn. Orphic., ab Homero, Hesiodo, de Nymphis, uti omnino de Diis, οἷς ὁ Φρύες οὐκ ἔπρεπον, (ut est in Stratonis epigr. Analect. Brunck. Tom. II. p. 559.) eximie ponatur.

CIC. DE ORAT. Lib. II. Cap. 43.

Sed haec adjuvant in oratore, lenitas vocis, vultus, pudoris significatio, verbarum comitas: siquid persequare acrius, ut invitus & coactus facere videare.

Vocabulum *vultus* nude hic poni merito improbat Ernestius, quamobrem illud cum voc. *lenitas* jungendum vel ejiciendum monet. Uti autem conjunctio illa durior, sic ejectio non suadenda mihi videtur, propterea quod in his *vultus* plerumque ab auctore fit mentio, v. gr. Cap. 45. *Tanta vis animi, tantus impetus, tantus dolor, oculis, vultu, gestu, digito denique isto tuo significari solet.* Ibid. *Neque ad misericordiam adducetur, nisi tu ei signa doloris tui verbis, sententiis, voce, vultu, collacrymatione denique ostenderis.* Itaque, ut concinnitas sibi constet Ciceroniana, reponendum arbitror: *lenitas vocis, vultus pudor, timoris significatio*, cet. Vocab. *timoris* adjiciendum esse eo fit probabilius, quod ad cetera plane accommodatum est, atque adeo ad absolvendam sententiam requiri videtur: maxime enim timor facit ad commendationem probitatis, de qua hic agitur. Ideo & eod. hoc cap. auctor monet:

Ho.

Horum (reorum) exprimere mores oratione, justos, integros, religiosos, timidos, perferentes injuriarum, mirum quiddam valet. & Cap. 50. Ubi Sulpitius Antonii quandam orationem laudans: quod, ait, principium tuum, Dii immortales, fuit? qui timor? quae dubitatio? quanta haesitatio, tractusque verborum?

Ibid. Lib. III. Cap. 44.

Haec duo musici, qui erant quondam iidem poëtae, machinati ad voluptatem sunt, versum atque cantum, ut & verborum numero, & vocum modo, delectatione vincerent aurium satietatem.

*Delectatione, tanquam spurium, uncis inclusit Ernestius, quia neque cum reliqua oratione coit, & sine causa positum videtur. Suspicio tamen in hoc verbo aliud latere ad rem prorsus appositum, nempe *delicatiorem*, quod eo gradu adhibitum optime convenit *aurium satietati*. Aurium enim sensus inprimis est delicatus *judiciumque superbissimum*, ut ipse loquitur Cicero Orat. Cap. 44. *Satietas* autem *delicatio* diceretur, veluti de Fin. Lib. I. Cap. 2. *fastidium delicatissimum*; nam *satietas* est *fastidium ex copia*, & saepius haec ambo junguntur.*

Ibid.

Ibid. Cap. 59.

Animi est omnis actio, & imago animi vultus est, indices oculi, nam haec est una pars corporis, quae, quot animi motus sunt, tot significationes & commutationes possit efficere: neque vero est quisquam, qui eadem contuens, efficiat.

Efficiat neque absolute sic poni potest, neque ad priora bene refertur, quare Ernestius mutatum voluit in *dicat*. Scribendum puto *qui, eadem contuens, quidquam efficiat*, quae vocula fortasse excidit ob praecedens *quisquam*.

B R U T. Cap. 66.

Cn. autem Lentulus multo maiorem opinionem dicendi actione faciebat, quam quanta in eo facultas erat: qui cum esset nec peracutus, quamquam & ex facie & ex vultu videbatur, nec abundans verbis, etsi fallebat in eo ipso: sic intervallis, exclamationibus, voce suavi & canora, admirando irridebat, calebat in agendo, ut ea, quae deerant, non desiderarentur.

Verba *admirando irridebat* sine dubio vitiosa sunt. Lambinus corripiebat *admirando, irridendo, agendo denique latebat*, quod placuit Ernestio, ita tamen, ut pro *calebat* legere mallet

va.

valebat. Verum simpliciiori medela huic loco succurri posse existimo, si ceteris non contactis sola verba *admirando irridebat* diffingamus scribendo: *admirantes irretiebat.* Hoc auctoris menti quantopere consentiat, perspicuum est; nam Cn. Lentulus, cui vera & genuina dicendi facultas deërat, artibus actionis irretiebat magis & fallebat, quam persuadebat, ita ut, quemadmodum mox addit Tullius, *ceterarum virtutum dicendi mediocritatem actione occultaret, in qua excellens esset.* Quod sequitur, *calebat in agendo*, sollicitandum non videtur; aptissimum enim hoc verbum & proprium. Sic infra Cap. 80. *actio* laudatur *ardens*, & Suet. in Julio Cap. 55. *Pronunciasse dicitur voce acuta, ardenti motu gestuque.*

Ibid. Cap. 82.

Sed ad Calvum revertamur: qui orator fuisset, cum literis eruditior, quam Curio, tum etiam accuratius quoddam dicendi & exquisitius afferebat genus.

In voce fuisset, qua sententia prorsus conturbatur, mendum latere jam vidit Corradus & mutavit *qui orator fuit, sed.* Fuit quidem ab Ernestio probatur, *sed* non item. Perspexit tamen vir eximius vel sic sibi non constare locum, neque ausus est de eo decernere. Crediderim equidem
emen-

emendari commode posse : *qui orator fluens & cum literis erat eruditior, tum cet.* Ut oratio, ita etiam orator *fluere* dicitur ; infra Cap. 91. se ipsum Cicero vocat *redundantem & superfluentem*, & Orat. Cap. 12. Herodotum dicit *fluere*. Contraria sunt *claudicare, haerescere*. Ceterum inter voc. *literis & eruditior* propter literarum similitudinem facillime excidere potuit *erat*, quod tamen melius fortasse reticebitur.

ORAT. PRO SEX. ROSCIO AMER. Cap. 31.

In hac enim causa cum viderent, illos amplissimam pecuniam possidere, hunc in summa mendicitate esse ; illud quidem non quaererent (judices), cui bono fuisset, sed eo perspicuum crimen & suspicionem potius ac praedam adjungerent, quam ad egestatem.

Verba *sed eo perspicuum crimen & suspicionem vitium* habere omnes fatentur interpretes praeter Graevium, cujus tamen interpretatio non eximit difficultatem, eo enim non habet, quo referatur, neque consentiunt *perspicuum crimen & suspicio*, quemadmodum recte judicat Ernestius. Locum facili verborum transpositione levique unius voculae mutatione corrigi posse existimo ad hunc modum : *sed suspicionem, imo perspicuum crimen potius cet.* Sic illa erunt plana & eleganter crescet vis orationis.

ORAT.

ORAT. II. DE LEGE AGR. Cap. 32.

Corinthei vestigium vix relictum est, erat enim posita in angustiis atque in faucibus Graeciae sic, ut terra claustra locorum teneret, & duo maria, maxime navigationi diversa, paene conjungeret, cum pertenui discrimine separarentur.

Ernestius voc. *navigationi* pro glosa habet; Weiskius autem non excludendum censet, sed molliorem effici credit orationem, si *navigationi* reponatur ante *duo maria*. Mihi illud loco suo positum videtur, quia pertinet ad *diversa*. *Maxime navigationi*, s. ad navigationem, *diversa* i. e. apta ad navigationem in oras maxime diversas, oppositas.

ORAT. POST REDITUM IN SEN. Cap. 4.

Sed fuerunt duo consules, quorum mentes angustae, humiles, parvae, oppletae tenebris ac sordibus, nomen ipsum consulatus, splendorem illius honoris, magnitudinem tanti imperii nec intueri, nec sustinere, nec capere potuerunt.

Haec transpositione emendari velim, ut scribatur *nec sustinere nec intueri*. Jubet enim concinnitas, quia, uti *capere* ad *magnitudinem*, sic *sustinere* ad *nomen consulatus*, & *intueri* ad *splendorem honoris* referendum est.

ORAT.

ORAT. PRO L. CORN. BALBO Cap. i.

Si auctoritates patronorum in judiciis valent, ab amplissimis viris L. Cornelii causa defensa est: si usus, a peritissimis: si ingenia, ab eloquentissimis: si studia, ab amicissimis, & cum beneficiis cum L. Cornelio, tum maxima familiaritate conjunctis. Quae sunt igitur meae partes? auctoritatis tantae, quantam vos in me esse voluistis, usus mediocris, ingenii minime voluntati paris. Nam ceteris, a quibus est defensus, hunc debere plurimum video: ego quantam ei debeam, alto loco. Principio orationis oppono, me omnibus — praedicanda & habenda (gratia) satis esse facturum.

Verborum, *Quae sunt igitur meae partes? auctoritatis tantae, cet.,* nexus est paulo abstrusior. Rejecto infra vocem *paris* interrogationis signo, *auctoritatis tantae* ceterosque genitivos refero ad pronomen *meae*, quo possessivo latet personale, ut sensus loci sit hujusmodi: *cum L. Cornelii causa defensa sit a viris, auctoritate, usu, ingenio, voluntate excellentissimis; quae possunt esse partes meae, qui sim auctoritatis, usus, ingenii mediocris, & voluntati minime paris?* Excipit nempe orator voluntatem, qua nemini cedebat, quoniam ceteris quidem defensoribus Balbus, ipse vero huic debebat plurimum: & hoc est illud, quod principio oratio-

tionis, eminentioribus videlicet ceterorum facultatibus, opponit.

Ibid. Cap. 6.

Atque, ut ego sentio, iudices, causa dicta est temporis magis. ego non hujus, inquam, genere judicii plura dicam.

Locus valde corruptus hoc modo ad sensum probabilem corrigi possit: *Atque, ut ego sentio, iudices, causa dicta est temporis magis, quam hujus, neque de genere judicii plura dicam, i. e. „ causa, quam hucusque dixi, magis est „ temporis, quam hujus Pompeji, quod adeo perspicuum mihi est, ut de genere judicii, de ratione recte rem judicandi nihil addam amplius.*” Quid hoc sit, causam magis pertinere ad tempora, quam ad ipsum Pompejum, mox declarat, addens: *Est enim haec saeculi labes quaedam & macula, virtuti invidere, velle ipsum florem dignitatis infringere.*

ORAT. PRO T. ANNIO MILONE Cap. I.

Tum de se, de liberis suis, de patria, de fortunis hodierno die decertari putat.

Ut gradatio restituatur, transponenda haec videntur ita: *de fortunis, de patria.*

L

ORAT.

ORAT. PRO C. RABIRIO POSTUMO. Cap. 5.

Tabella est, quae dat potestatem, occultat eadem libidinem. cujus conscientiam, nihil est quod quisquam timeat, si non pertimescat suam.

„ *Conscientiam* intellige aliorum,“ inquit Ernestius, „ qui scilicet facinoris ab alio patrati non fuit ignari“: non bene, ut mihi videtur. *Cujus* pertinere censeo ad tabellam sententiae libidinosae unice conscientiam; judici enim, infciis ceteris, injustam ferendi sententiam per usum tabellarum potestas erat, nisi esset vir probus, suam pertimescens conscientiam. Reliqua oratio hunc sensum postulat. Haec dum meditor, video, Graevianam editionem respiciens, jam antiquiores ita hunc locum cepisse probante Graevio.

ORAT. PHIL. VI. Cap. 2. fin.

Semper eum duo dissimilia genera tenuerunt, lenonum & latronum: ita domesticis stupris, forensibus parricidiis delectatur, ut mulierum citius avarissimae paruerit quam senatui populoque Romano.

Ernestius, „ quorsum,“ inquit, „ hic avaritia feminae notetur, non video. “ Miror; nam primum nota est meretricum luxuries & hanc sub-

subsequens avaritia. Clitipho apud Ter. Heaut.
 II. I. II. *Magis nunc me amicae dicta stimulant,
 Da mihi atque affer mihi;* subjungens mox:
*Mea est potens, procax, magnifica, sumtuosa,
 nobilis.* Cf. Tib. II. VI. et Prop. III. XI.
 Deinde idcirco ista mulierum, quibus se emanci-
 paverat Antonius, avaritia notatur, quia, ut
 huic satisfaceret, latrocinia patrare non reformi-
 dabat. Tib. El. cit. vf. 21. *At mihi per caedem
 & facinus sunt dona paranda, Ne jaceam clau-
 sam flebilis ante domum; Aut rapiam suspensa
 sacris insignia fanis. Sed Venus ante alios est
 violanda mihi. Illa malum facinus suadet, domi-
 namque rapacem Dat mihi; sacrilegas sentiat
 illa manus. cet.*

ORAT. PHIL. XII. Cap. 10.

*Teneant alii castra, regna, res bellicas: ode-
 rint hostem: nos, ut dicimus, semperque secta-
 mus, urbem & res urbanas vobiscum pariter
 tuebimur.*

Pro oderint, quod minime convenit, scriben-
 dum puto viderint, & hoc cum indignatione di-
 ctum accipe, coll. cap. 8. init. *Quò enim adspectu
 videre potero, (mitto hostem patriae, ex quo
 mihi odium in illum commune vobiscum est,) sed
 quomodo adspiciam mihi uni crudelissimum ho-*

stem cet. ? — An L. Antonium adspicere poterō ? — — Non ferent , non ferent , inquam , oculi Saxam , Caphonem — non possum animo aequo videre , tot , tam importunos , tam scelerosos hostes.

ORAT. PHIL. XIV. Cap. 10.

Cum hoc triduo vel quatrIduo tristis a Mutina fama manaret ; inflati laetitia atque insolentia impii cives , unum se in locum , ad illam curiam , viribus potius suis , quam reipublicae infelicem , congregabant.

Legatur , suadeo , rebus potius suis. Indicatur curia Pompeja , in qua Caesar trucidatus , rebus impiorum funesta magis , quam reip. Phil. II. 26, Caesar contra reipublicae dicitur infelix.

Ibid. Cap. 11.

Sed facile est bene agere cum iis , a quibus etiam tacentibus flagitari videmur. Illud admirabilius & majus maximeque proprium senatus sapientis est , grata eorum virtutem memoria prosequi , qui pro patria vitam profuderunt.

Admirabilis Ciceroni saepius idem est , quod egregius , excellens , quod non animadvertit Er-
nes.

nestius, qui hoc vitiosum credebat, rogans:
 „ Quid in eo est admirabile, si grata memoria
 „ prosequimur mortuos? ” Imo, excellentius
 erat, caesos milites monumenti honore prosequi,
 quam vivos, cum horum praesentia & adspectus
 id flagitare videretur, illorum interitus non raro
 oblivionem foleret adducere. Neque enim hic de
 viro quodam illustri, de amico, de cognato sermo
 est, sed de magno militum, qui pro patria ceci-
 derant, numero, vid. Cap. 12. & 14. Eodem
 sensu vox adhibetur cum alibi, tum Orat. Cap.
 35. *Tractatio rerum efficit admirabiliorem ora-
 tionem.* Itaque & orat. pro C. Rab. Post. Cap.
 16. *Haec mira laus est, frustra tentatum ab
 Ernestio & aliis. Mira laus est eximia, praeci-
 pua. Similiter de opt. gen. orat. Cap. 6. Isocra-
 tem Plato admirabiliter in Phaedro laudari fecit
 a Socrate. Praeterea mira laus eo minus mutan-
 dum est, quia opponitur praecedenti sententiae
 Quo minus admirandum est, cet.*

DE LEG. Lib. I. Cap. 2.

*Nam post annales pontificum maximorum,
 quibus nihil potest esse jucundius: cet.*

Haec cum primum legerem, statim mihi scripsis-
 se auctor visus est *jejunius*. Postea vidi jam Salma-
 sium ita emendasse in codice, quem ejus manu

notatum habebat Ernestius, quem vide ad Fabr. Bibl. Lat. Tom. I. p. 188.

OFFIC. Lib. II. Cap. 8.

Quod cum perspicuum sit, benevolentiae vim esse magnam.

Quod me mutaveris cum Ernestio; positum pro quare vel simili conjunctione, velut ante si, ni, nisi, ubi, utinam, alia. De Fin. Lib. III. C. 2. Quod cum accidisset, ut alter cet. Caes. Bell. Civ. III. 68. Quod cum esset animadversum, conjunctam esse flumini.

DE AMICIT. Cap. 10.

Sin autem ad adolescentiam perduxissent (amicitiam); dirimi tamen interdum contentione, vel uxoriae conditionis, vel commodi alicujus, quod idem adipisci uterque non posset; quod si qui longius in amicitia proveci essent, tamen saepe labefactari, si in honoris contentionem incidissent: pestem enim majorem esse nullam amicitiis, quam in plerisque pecuniae cupiditatem, in optimis quibusque honoris certamen & gloriae, ex qua inimicitias maximas saepe inter amicissimos exstiterit.

Interpunctionem restitui, ut facilius haec intelligantur. Duae scilicet proponuntur amicitiarum pes-

pestes maximae, altera pecuniae cupiditas, altera honoris certamen; illa pertinet ad verba dirimi contentione vel uxoriae conditionis, vel commodi aliquis, haec ad labefactari, si in honoris contentionem incidissent.

Ibid. Cap. 17.

Imbecilla natura est ad contemnendam potentiam: quam etiamsi neglecta amicitia consecuti sunt, obscuratum iri arbitrantur, quia non sine magna causa sit neglecta amicitia.

Obscuratum iri i. e. suppressum, vulgo non reprehensum iri. Tamen nonnihil asperitatis inest in hac dictione. Fortasse excidit negatio legendumque non obscurandum sibi arbitrantur: ut dicat auctor, amicitiam a multis adeo negligi praepotentia, ut hoc, quia tanta de causa fiat, ne dissimulandum quidem existiment.

Ibid. Cap. 27. fin.

Vos hortor, ut ita virtutem locetis, sine qua amicitia esse non potest, ut ea excepta nihil amicitia praestabilius putetis.

Graevius probante Ernestio corrigebat *virtutem colatis*. Sed in omnibus libris est *locetis* neque

hoc spernendum puto. Sic accipe : *eum virtutis locum adsignetis, ut haec prima sit, amicitia proxima.* Ita enim hic est, eo loco, eo dignitatis gradu; quod sequentia satis indicant. Orat. pro Mur. C. 14. *Duae sunt artes, quae possunt locare homines in amplissimo gradu dignitatis.* Cf. Phil. I. C. 6.

VIRG. AEN. Lib. I. vs. 314, 315.

*Cui mater media sese tulit obvia sylva,
Virginis os habitumque gerens, & virginis arma
Spartanae.*

Virginis — & *virginis Spartanae* merito ut parum suaviter juncta notat Heynius, & *Naidos os* vel simile quid reponendum suspicatur. Fortasse praestat legere: *Virginis os habitumque gerens Dea, virginis arma Spartanae.* Sublata copula omnis languor aberit. Neve obftet forte alicui, quod *mater* modo praecessit; apud Homerum itemque Virgilium *Dea* pasim repetit subjectum, ex. gr. Aen. I. 691. *At Venus Ascanio placidam per membra quietem Irrigat, & fotum gremio Dea tollit.* Hom. II. Γ. 424, 19. Τῇ δ' ἄρα δίφρον ἐλοῦσα Φιλομμείδης Ἀφροδίτῃ, Ἀντί' Ἀλεξάνδροιο θεὰ κατέθηκε φέρουσα.

Ibid. vs. 419, 420.

*Jamque adscendebant collem, qui plurimus urbi
Imminet, adversasque adspectat desuper arces.*

In aliis libris est *adspectant*, relatum ad Aenean & comitem; sed vulgatum melius & poëta dignius.

Non aliter Ovidius Her. ep. v. vs. 61. *Adspicit
immensum moles nativa profundum; Mons fuit:
aequoreis illa resistit aquis.*

Lib. II. vs. 15.

*Instar montis equum divina Palladis arte
Aedificant.*

Ne cui enormis videatur haec comparatio, me-
minerit ille, hominum quoque corpora ingentia
cum montibus fuisse comparata, velut Cyclopum,
Hom. Od. I. 191, sq. Callimach. Hymn. in
Dian. 52. Laestrigonum reginae Hom. Od. K.
113. Idem & alibi imitatus Virg. Aen. IX. 674.
Abietibus juvenes patriis & montibus aequos.

Lib. IV. vs. 381 — 384.

*Issequere Italiam ventis, pete regna per undas.
Spero equidem mediis, siquid pia numina possunt,
Supplicia hausurum scopulis, & nomine Dido
Saepe vocaturum.*

Dictio *supplicia hausurum* tenuit interpretes.
Nonnulli emendare conati sunt, legentes *supplicio
haesurum*. Heynius *haurire* pro accipere, adeo-
que luere, dare poenas dictum arbitratur, velut
vs. 359. *vocem haurire*. Putem ita intelligen-
dum

dum esse poëtam, ut supplicia ponat pro ipsis undis, quas modo memoravit, quaeque, nave ad scopulos fracta, haustae supplicio forent Aeneae. Eodem tropo usus est Aen. VI. 715. *animae — obliviam potant*. Simpliciter rem expresit Hom. Od. Δ. 511. Ὡς ὁ μὲν εἴθ' ἀπόλωλεν, ἐπεὶ πῖεν ἄλκυρδὸν ὕδωρ. cf. Od. M. 350. Pro diverso poëtae consilio & carminis genere contrarium est Didonis optatum Ovid. Her. VII. 62. *Neu bibat aequoreas naufragus hostis aquas*. Porro comparent tirones loca poëtarum, ubi praesertim pereuntes in aquis, & cum fluctibus luctantes, postremo, quod ad animos legentium miseratione imbuendos egregium est, nomina suorum sibi in vita carissimorum invocare narrantur; Hom. Od. M. 249, sq. Ulysses de fociis a Scylla abreptis ἐμὲ δὲ φθέγγοντο καλεῦντες Ἐξονομακλήδην, τότε γ' ὕστατον, ἀχνύμενοι κῆρ. Virg. Georg. IV. 525, sq. Prop. II. XX. 12. & III. V. 21, sq. Ovid. Met. XI. 560 sqq. Val. Flac. I. 291, sq. e recentioribus Reland. Galat. XIII. 31. ubi cf. P. Boscha.

Lib. VII. vs. 666 — 668.

*Ipse pedes, tegumen torquens immane leonis,
Terribili impexum saeta, cum dentibus albis,
Indutus capiti, sic regia tecta subibat Horridus, cet.*

Tegumen torquens & indutus capiti non bene

co-

coëunt. Planus erit fermo, si pro *indutus* legamus *induitur*, & post *capiti* interpungamus.

Lib. VIII. vs 556, 557.

*Vota metu duplicant matres, propiusque periculo
It timor, & major Martis jam apparet imago.*

Verborum, *propius periculo it timor*, sensus est ambiguus. Vel significant ea, timentes mente & cogitatione sua propius iisse periculo, i. e. finxisse sibi propius adesse periculum, sicut Stat. Theb. VII. 457, sq. *plures annunciat hostes Majoresque timor*, & X. 556, sq. *ferrum undique & ignes Mente vident, saevas mente accepere catenas; Consumsit ventura timor*: vel, quod verius puto, paulo plenius hoc dictum, quod alias *propius timent*, ut apud Sil. I. 32., i. e. gravius timent, quo propius periculum.

Lib. IX. vs 709 — 714.

*Dat tellus gemitum, & clipeum super intonat ingens
Qualis in Euboico Bajarum litore quondam
Saxea pila cadit; magnis quam molibus ante
Constructam ponto jaciunt; sic illa ruinam
Prona trahit, penitusque vadis illisa recumbit:
Miscent se maria & nigrae attolluntur arenae, cet.*

Sic importune comparisonem repetit, quapropter Heynius conjiciebat *fluctu illa vel si victa ruinam*.

nam. Series orationis commode restituetur, si pro *sic* scripseris *simul*, cujus literae posteriores a sequente syllaba *il* facile absorberi potuerunt. Deinde, punctis ad finem vs. 713. sublati, junctim haec legas, *simul* (i. e. simulatque) *illa ruinam Prona trahit, penitusque vadis illisa recumbit, Miscent se maria*, cet. Ceterum haec comparatio amplificata videtur ex Hes. Asp. 421. Ἡριπε δ', ὥς ὅτε τις δρυὶς ἥριπεν, ἢ ὅτε πέτρῃ Ἡλίβατος, πληγεῖσα Διὸς ψολόεντι κεραυνῷ.

TIB. Lib. I. El. I. vs. 1 — 6. (ED. HEYNI.)

*Divitias alius fulvo sibi congerat auro,
Et teneat culti jugera multa soli,
Quem labor assiduus vicino terreat hoste,
Martia cui somnos classica pulsa sonent.
Me mea paupertas vitae traducat inertī,
Dum meus assiduo luceat igne focus.*

Secundum distichon a Broukhusio ad arbitrium Scaligeri post vs. 44. rejectum est, quod etiam si Heynius non probet, tamen illud locum suum male tueri existimat; imo variis offensus difficultatibus spurium esse, vel interpolatum certe, suspicatur. Videamus, quatenus sint difficultates illae, & num forte aliquid opis admittant. Primum disticho priori alterum hoc parum respondere dicit vir clarissimus, quia, „ qui adhuc sub signis habetur, etsi forte congerere divitias dici possit, „ nondum tamen *tenet* culti jugera soli, aut, si „ tenet, alienum tamen hoc nunc a tota sententia. ” Sed concessio illa, quae fit praesenti conjunctivi, non necessario rem praesentem ac certam, sed futuram quoque & incertam saepe indicat. In ipso hoc carmine exemplum ad manum est vs. 49, sq. *Sit dives jure, furorem Qui ma-*

rit

ris & tristes ferre potest pluvias. Ubi poëta minime significat hominem, divitias jam habentem, sed susceptis expeditionibus sibi comparantem ac deinceps habiturum, quippe qui spe divitiarum fortunaeque futurae maris fert furorem tristesque pluvias. Similiter h. l. *teneat* intelligendum de eo, qui opera militari divitias quaerit, easque tenebit aut tenere poterit. Alteram difficultatem peperit repetitio vocab. *assiduus*, quod vs. 6 reddit: haec autem, si nulla alia causa accedat, non tanti est momenti, ut praecipue nos moveat, quoniam talium repetitionum apud optimos auctores non desint exempla. Deinde, quod *labor ter-
rere* dicatur, parum accurate factum putat idem vir summus, quia *labor premit, urget, exercet, terrent autem mala, pericula, discrimina*. Quidni vero accipiamus *laborem* pro periculo? qua potestate occurrit v. gr. apud Hor. L. I. Epist. I. 44. *Vides, quae maxima credis Es-
se mala, exiguum censum, turpemque repul-
sam, Quanto devites animi capitisque labore;
aut in genere pro malis aerumnisque belli?* quemadmodum saepius apud Virg. ex. gr. Aen. II. 11. *Si tantus amor casus cognoscere nostros,
Et breviter Trojae supremum audire laborem.* Sic alibi *Trojae labores, Iliaci labores* cet. Sed malim tamen intelligere ipsam caedem & pugnam, assidue cum vicino hoste committendam, quae natura terribilia sunt; ut *labor* hic valeat, quod
apud

apud Homerum non raro ἔργον & πόνος, velut Il. P. 82. ὁ μὲν αὖθις ἔβη θεὸς ἀμπόνον ἀνδρῶν. Cf. ibid. vs. 365. ἔργον etiam apud Aesch. Sept. c. Th. 416. ἔργον δ' ἐν κύβοις Ἄρης κρινεῖ. Tandem gravi praesertim incommodo laborant vs. 4. *classica pulsa*. Non enim Romani veteres in militia, sed tantum in sacris quibusdam & choris, utebantur tympanis, qualia nunc fere inter equitum turmas adhiberi & bacillis pulsari solent; utebantur autem tubis, buccinis, lituis & cornibus: vid. Lipsius de mil. Rom. L. IV. dial. X. fin. Neque, quod arbitrabantur Nodellius in Not. crit. p. 70 & Huschkus in Epist. crit. ad L. Santenium p. 10., huc trahi potest Lucretii *tibia digitis pulsata canentum*: tubae enim & cetera, quibus classicum canebatur, instrumenta non ope digitorum, sed tantum flatu canentium, nunc vehementiore, nunc remissiore, varioque oris habitu varios edunt sonos, neque unquam, quod scio, perforata fuere, sicut tibia, cujus foramina modo aperta, modo digitis clausa, sonorum varietatem efficiunt. Forsitan singulare hoc *pellere classica* defendi potest exemplo Graecorum, qui verba, ad instrumenta κρουόμενα proprie pertinentia, ad ἐπιπνεόμενα nonnunquam transferunt, ut Aristoph. Av. 683. Ἄλλ' ὦ καλλιβόαν κρέκουσ' Αὐλὸν, φθέγμασιν ἡρινοῖς Ἄρχου τῶν ἀναπαίστων. Ubi Schol. κρέκουσα νῦν ἀντὶ τοῦ λαλοῦσα, (Suidas eundem fortasse locum respiciens αὐλοῦσα,)

κυρίως δὲ, τὸ τὴν κιθάραν κρούειν. Cf. Huschkius ep. crit. p. 9. Similiter κρούειν & κρούσις occurrunt, e. e. apud Athen. L. XIV. C. I. Ab hac explicatione, quae exemplis allatis nonnihil firmari videtur, Heynius in notis textui subjectis non alienum se praebet, in observationibus vero discedit, proponens *classica rauca*. Quodsi tamen conjectura opus est, a literarum ductu minus abiit *jussa*. *Jubere classica* nota loquendi formula neque poëtis inusitata; Luc. Pharf. II. 528. *Jamque secuturo jussurus classica Phoebos*. —

Itaque his rationibus in auxilium vocatis, non dubito, quin ferri possit hoc distichon; imo, quo minus loco movendum aut exterminandum arbitrer, aliae quoque repugnant causae. Primum, eo remoto, non nisi fero causam intelligemus, quae ad defendendam inertiam suam vitamque privatam & rusticam Tibullum permoverat, invitationem scilicet Mesfalae, ut rei familiaris reparandae gratia cum ipso in bellum proficisceretur; quae unica hujus carminis scribendi occasio videtur fuisse. Quare quam opportune, quaeso, jam in ipso initio poëta ad hanc rem alludit! Praeterea nonne deërit aliquid, quod opponatur *vitae inertis*? cui nunc *labor assiduus* cet. optime respondent. Ceterum locus iste, in quem a Broukhusio distichon trajectum est, nullam habet lacunam; & nihil ille aliud fecutus videtur, quam sententiarum similitudinem, nisi forte vicinum illud esse voluit versui

53. *Te bellare decet terra, Mesfala, marique*
cet. Sed ibi, quae versu praecedente memorantur,
viae, i. e. expeditiones belli causa suscipiendae,
 transitum reddunt satis commodum.

Ibid. vs. 25 — 28.

Jam modo non possum contentus vivere parvo,
Nec semper longae deditus esse viae;
Sed Canis aestivos ortus vitare sub umbra
Arboris ad rivos praetereuntis aquae.

Prius distichon a pluribus varîe tentatum est
 atque expositum. Heynius inter alia conjiciebat
Jam modo, jam possum; nihilominus tamen to-
 tum ei distichon adeo displicebat, ut sublatum
 vellet & infertum opinaretur propter initium versus
 sequentis *Sed Canis*, quod depravatum putabat
 ex *Sit, Canis aestivos* cet. Sed omnia satis con-
 cinne fluent, si mutata constructione verba *conten-*
tus vivere parvo disjungas & *Nec* in *Heu* conver-
 tas, (literarum N. et H. in codd. eadem fere scri-
 ptura & inde frequens error, vid. Burm. ad Gratii
 Cyneg. vs. 300.) ad hunc modum:

Jam modo non possum, contentus vivere parvo,
Heu semper longae deditus esse viae;
Sed Canis aestivos ortus vitare —

Dixerit nimirum poëta se, cum parvo vivere
 contentus esset, expeditioni longinquae, in quam

ad

ad farciendam rei familiaris jacturam invitatus fuerat, vacare non posse, sed posse securum ruris amoenitate frui. Cf. initium carminis.

Ibid. El. III. vs. 37.

Nondum coeruleas pinus contemserat undas.

Imitatus est Janus Sec. Lib. I. El. VII. *At postquam domibusque fores foribusque subivit Clavis, & aequoreas navita sprevit aquas.* Heynio tamen *pinus contemserat undas* pro Tibulli simplicitate nimis magnifice dictum videtur. Sed hic quoque, siquando res postulat, asurgere non timet, ex. c. L. II. El. III. 41 sqq. *Praedator cupit immensos obsidere campos, Ut multo innumeram jugere pascat ovem; Cui lapis externus curae est; urbique tumultus, Portatur validis mille columna jugis; Claudit & indomitum moles mare, lentus ut intra Negligat hibernas piscis adesse minas.* Praeterea quaecunque res ab injuriis & periculis manet incolumis, non raro ea *contemnere, spernere, negligere* dicitur. Virg. Georg. III. 360. *contemnere ventos adsuescent* (furculi vitium.) Aen. III. 75. *Immotamque (Delum) coli dedit & contemnere ventos.*

Lib. II. El. I. vs. 55 — 58.

Agricola & minio suffusus, Bacche, rubenti

Primus inexperta duxit ab arte choros.

Huic datus, a pleno memorabile munus ovili,

Dux pecoris hircus: duxerat hircus oves.

Postrema prorsus abundant, cum praecedat *dux pecoris*. Heinsius emendarat *hirtas duxerat hircus oves*. Sed neque sic rem confectam esse videbat Heynius, qui hemistichium illud vix genuinum, imo totum distichon ex margine irrepsisse suspicabatur. Cum vero in libris & edd. antiquis legatur *auxerat*, (*duxerat* est ex emendatione Mureti & Scaligeri,) in promptu mihi fuit conjectura:

Huic, datus a pleno, memorabile munus, ovili,

Dux pecoris, curtas (s. parvas) auxerat hircus opes.

Sentis postrema, sic mutata, convenienter explicare illud *memorabile munus*.

Wassenbergius, quo praeceptore uti mihi licuit egregio, humanissimo, inventum probabat, malebat autem, quod & mihi nunc perplacet, *Dux pecoris, hircus: auxerat hircus opes*.

Ibid. El. IV. vs. 37, 38.

Hinc (per avaritiam puellarum) fletus rixaeque sonant; haec denique causa

Fecit, ut infamis hic deus esset Amor.

Hic

Hic Deus languere, vidit quidem Heynius, sed in sanando loco parum sibi placuit. Broukhusius conjecerat: *nunc deus erret*. Simpliciori medela succurrere mihi videor, mutans *hic* in *nec*, quae mutatio eo levior habenda est, quia literarum H & N, ut supra p. 178 jam notavi, in MSS. frequens est confusio. Intelligit unusquisque, quam aptus inde nascatur sensus. Favet Euripidis sententia in fragm. Glauci, fabulae deperditae, p. 462. ed. Barnes. Εἰ θεοὶ τὶ δρῶσιν αἰσχρὸν, οὐκ εἰσὶ θεοὶ. & epigr. Rufini Anthol. gr. Tom. III. 254. ed. Bosch. Εἰ μὲν ἐπ' ἀμφοτέροισιν, Ἔρως, ἴσα τόξα τιτάνεις, Εἰ θεὸς. εἰ δὲ ῥέπεις πρὸς μέρος, οὐ θεὸς εἶ. Senec. Hippol. 195. *Deum esse Amorem turpis & vitio favens Finxit libido*. cet. Veteres rebus dubiis ac desperatis facile impulsos fuisse, ut deos esse infitiarentur, res nota est. Multa loca huc spectantia contulit Barthius ad Claud. Lib. I. in Ruf. init. Convenienter e rebus prosperis contrarium argumentabantur. Hom. Od. Ω. 350. Ζεῦ πάτερ, ἥ ῥα ἔτ' ἐστὲ θεοὶ κατὰ μακρὸν Ὀλυμπον. cet. cf. loca a Clarkio laudata.

Lib. III. El. IV. v. 1-4.

Di meliora ferant, nec sint insomnia vera,

Quae tulit extrema pessima nocte quies.

Ite procul. Vanum falsumque avertite visum;

Desinite in vobis quaerere velle fidem.

Posteriorius distichon, etiam si a Scaligero ita concinnatum, idoneo sensu plane caret. Ante Scaligerum vero ubique editum erat, *Ite procul, vani*, quod Heynius etsi in *vates* mutaverat, tamen locum haud persanatum esse sentiebat. Wasfenbergius, veteri illa lectione *vani* adductus, emendat:

Ite procul, vani falsique facescite visus,

Desinite & vobis quaerere velle fidem.

Ego conjeceram,

Ite procul, vates; falsum ne advertite visum:

Desinite in somnis (quod habet unus cod. Italicus) *vel*

Desino & in vobis quaerere velle fidem.

Ibid. vf. 51, 52.

Tantum cara tibi, quantum nec filia matri,

Quantum nec cupido bella puella viro.

Ad hoc distichon Heynius: „mirum”, ait, „poëtam amorem suum Neerae, speratae conjugis, comparare cum amore matris in filiam & amatoris in puellam suam. Neutra, vereor, ut fatis commoda sit.” Certe, si nihil aliud versus minor significaret, nisi hoc, Neeram Tibullo, amanti suo, cariorem fuisse, quam puellam quamcunque amanti suo, putidum id esset, nec quidquam faceret ad amorem ejus praecipue

lau-

laudandum ; fin vero declarare voluisset poëta, amatorum omnium amorì suum antecellere, scripsisset potius : *Quantum vel cupido nulla puella viro.* Sensum tolerabilem hic versus , ut mihi videtur , non admittit , nisi *virum* pro marito dictum esse statuamus. Nimirum his comparationibus duplicem illam amoris virtutem complecti voluit , integritatem puta & ardorem. Ad hunc praedicandum dignissima visa est ea flamma , qua cupide amans maritus in novam nuptam accenditur ; ut vero intimam animi curam sinceramque caritatem exprimeret , quid , quaeso , in universa rerum natura excogitare potuit sincerius , suavius blandiusque , quam matris in filiam amor ? Itaque & alii hoc & similibus comparationibus , a cognatorum caritate defumtis , usi sunt , e. c. Catull. Carm. LXVIII. ad Manlium vf. 119. ubi de amore Laodamiae : *Sed tuus altus amor , barathro fuit altior illo , Qui tunc indomitam ferre jugum docuit. Nam neque tam carum confecto aetate parenti Una caput seri gnata nepotis alit : Qui , cum divitiis vix tandem inventus avitis Nomen testatas intulit in tabulas , Impia derisi gentilis gaudia tollens Suscitatur a cano vulturium capite. Nec tantum niveo gavisa est ulla columbo Compar : quae multo dicitur improbius Oscula mordenti semper decerpere rostro.* Carm. LXXII. Dicebas quondam , solum te nosse Catullum , Lesbia ; nec prae me velle tenere Jo-

vem. Dilexi tum te, non tantum ut volgus amicum, Sed pater ut gnatos diligit & generos. In utroque exemplo duplici itidem comparatione laudatam vides & flagrantem voluptatem & sinceritatem amoris, Venerem terrestrem coelestemque velut uno vinculo copulatas. Prop. I. XI. 21. An mihi non major carae custodia matris, Aut sine te vitae cura sit ulla meae? Tu mihi sola domus, tu, Cynthia, sola parentes, (ubi pro An mihi non major, quae sensum intricatum reddunt, restituendum puto At mihi num major. At mihi in nonnullis codd. quoque legitur.) & II. XIV. 24. Quum tibi nec frater, nec sit tibi filius ullus, Frater ego & tibi sim filius unus ego. Ter. Andr. I. V. 60. Te isti virum do, amicum, tutorem, patrem, & jam ante omnes Hom. Il. Z. 429. ubi Andromache: Ἐκτορ, ἀτὰρ σὺ μοι ἔσσι πατὴρ καὶ ποτνία μήτηρ, Ἥδὲ κασίγνητος, σὺ δέ μοι θαλερὸς παρακοίτης. Cum cura materna Homerus quoque comparat Minervae curam de salute Menelai Il. Δ. 130. Οὐδὲ σέθεν, Μενέλαε, θεοὶ μάκαρες λελάθοντο Ἀθάνατοι, πρώτη δὲ Διὸς θυγάτηρ ἄγγελίη, Ἥ τοι πρόσθεν στήσας, βέλος ἔχευε κέκρυμμεν. Ἥ δὲ τόσον μὲν ἔργον ἀπὸ χρόνου, ὥς ὅτε μήτηρ Παιδὸς ἔργει μύτιαν, ὅθ' ἡδέϊ λέξατο ὕπνῳ. & Cicero suum patriae amorem Ep. ad Div. IX. 20 Patriam eluxi jam & gravius & diutius, quam ulla mater unicum filium. Duo quidem posteriora loca cum nostro Tibulli, ubi de

de amore in puellam fermo est, non tota conveniunt; addidi autem, ut pateret, praecipue amorem maternum, (apud Propertium quoque amorem erga matrem,) auctoribus ad comparandum interviisse, qua in re naturam maxime secuti sunt. Matres enim plerumque indulgentiores & amore procliviores sunt in liberos atque hi vicissim in illas. Aristot. Ethic. L. IX. C. VII. δοκεῖ δὲ, τὸ μὲν εὖ πάσχειν, ἄπονον εἶναι· τὸ δ' εὖ ποιεῖν, ἐργῶδες· διὰ ταῦτα δὲ καὶ αἱ μητέρες φιλοτεκνότεραι. Cic. pro Cluent. C. V. *ipsum nomen amantius indulgentiusque maternum.* Edm. Burke *Philosoph. Enquiry into the origin of our ideas of the sublime and beautiful* part. III. sect. X. *The authority of a father, so useful to our wellbeing, and so justly venerable upon all accounts, hinders us from having that entire love for him, that we have for our mothers, where the parental authority is almost melted down into the mothers fondness and indulgence. But we generally have a great love for our grandfathers, in whom this authority is removed a degree from us, and where the weakness of age mellows it into something of a feminine partiality.*

Ibid. El. VI. vs. 9—18.

*Vos modo proposito, dulces, faveatis, amici,
Neve neget quisquam me duce se comitem.*

*Aut si quis vini certamen mite recusat,
 Fallat eum tecto cara puella dolo.
 Ille facit dites animos deus: ille ferocem
 Contudit, & dominae misit in arbitrium.
 Armenias tigres & fulvas ille leaenas
 Vicit, & indomitis molliora corda dedit.
 Haec Amor & majora valet; sed poscite Bacchi
 Munera; quem vestrum pocula sicca juvant?*

Ante vs. 13. deprehenditur hiatus; e praecedentibus enim non apparet, qui sit ille deus. Interpretes fere Bacchum intelligunt, Heynius vero Amorem, quia quaedam in his versibus occurrunt, quae in Bacchum convenire non putat; tum quia sequitur *Haec Amor & majora valet*. Cum vero nec Amoris sit *dites animos facere*, pro *dites* reponit *mites*, quod amplectitur Burmannus ad Prop. I. V. 12. ita tamen, ut simul, ad evitandam ejusdem vocis repetitionem, vs. 11. pro *certamen mite* legendum censeat *certamen inire*. Mihi vero, quia poëta, ex Neerae perfidia dolens, amorem vino velut restinguere parat, Bacchi potius quam Cupidinis laudes intelligendae videntur. Itaque omnem difficultatem unius distichi traiectione facillime tolli posse existimo, si nempe vers. 17 & 18 ante 13 ponantur, exigua vocum immutatione admisfa, ad hunc modum:

*Aut si quis vini certamen mite recusat,
 Fallat eum tecto cara puella dolo.*

Hoc

*Hoc Amor & pejora velit: sed poscite Bacchi
Munera; quem vestrum pocula sicca juvant?
Ille facit dites animos deus: cet.*

Dictum illud ardentius *Haec Amor & pejora velit* decepti amatoris animo, dum adhuc calet indignatione, perquam erit consentaneum. Versus autem 13 & sqq. ad Bacchum commode referentur. Ceterum vs. 17 *valet* repositum est a Broukhusio, cum antea legeretur *volet*, in Sfortiae autem libro *dedit*, quae varietas juvare potest conjecturam meam *velit*.

PROP. Lib. I. El. I. vs. 17, 18. (EDIT. KUINOEL.)

*In me tardus Amor non ullas cogitat artes,
Nec meminit notas, ut prius, ire vias.*

Burmannus, quia plures codd. & editt. principes habent *nonnullas*, legendum fuspicatur *In me surdus Amor nonnullas cogitat artes, Nec memini* cet. exponens, *malas artes & dolos meditatur*. Haud verum puto. Opponuntur haec allato Milanionis exemplo, qui amatae puellae studiis inserviendo multisque officiis praestandis durum hujus animum mollierat fibique conciliarat; Propertii vero mentem gravis Amor adeo oppreserat, ut nullam viam aut rationem inveniret, quae ad Cynthiam amore mutuo inflammandam idonea esset, imo (vs. 18.) consueta etiam se commendandi subsidia, quibus olim aliis placuerat, ipsum deficerent. Cf. 5, sq. *Donec me docuit castas odisse puellas Improbus, & nullo vivere consilio.*

Artes proprium & frequens amantibus amorumque magistris vocabulum de blanditiis & gratificationibus, quibus captentur puellae. Ovid. Art. I. 265. *Nunc tibi quae placuit, quas sit capienda*
per

per artes. Cf. Id. Heroid. Ep. XX. 47. Tib. I. IV. 82. Similiter ponuntur graeca τέχναι & μηχαναί. Plato Sympof. Ἔρως θηρευτῆς δεινός, αἰεὶ τινὰς πλέκων μηχανάς. Quod imitatus Aristaen. Ep. X. Πλὴν αὐτὸς ὁ τρώσας (Ἔρως) αἰεὶ τινὰς παραδόξους μηχανάς διαπλέκων, ὑπέθετό σοι καινοτάτην βουλήν. Inde apud Theocritum, quem jam Gebhardus & Livineius laudarunt, Id. XIV. 52. Ἔρως ἀμηχανέων & Id. I. 85. amator δυσερῶς καὶ ἀμήχανος.

Ibid. El. II. vs. 23, 24.

Non illis studium vulgo conquirere amantes.

Illis ampla satis forma, pudicitia.

Vocabulum *vulgo* aptissime designat morem puellarum vulgarium, quae variis formae adminiculis adscitataque pulcritudine passim ac publice viros solent allicere, a qua consuetudine abhorrent pudicae, ipsa pudicitiae virtute satis commendatae. Itaque & heroinis illis non inferiorem se habiturum esse Cynthiam suam infra testatur vs. 25 sqq. modo deposita luxuria uni sibi placere studeret. Vulgares illas alloquitur Ovid. Fast. IV. 865. *Numina vulgares Veneris celebrate puellae. Multa professorum quaestibus apta Venus. Poscite thure dato formam populi que favorem: Poscite blanditias dignaque verba joco.* Dictionem Pro-

Propertianae non dissimilem habet Terentius Heau.
III. I. 38. *ea coacta ingratis Post illa coepit*
victum vulgo quaerere. Idcirco non necesfarias
arbitror conjecturas, neque Kotenii cultu, neque
Eldikii fuco.

Ibid. El. IV. vs. 5—13.

Tu licet Antiopae formam Nycteidos, & tu
Spartanam referas laudibus Hermioncn.
Et quascunque tulit formosi temporis aetas,
Cynthia non illas nomen habere sinet.
Nedum si levibus fuerit collata figuris,
Inferior duro iudice turpis eat.
Haec sed forma mei pars est extrema furoris.
Sunt majora, quibus, Basse, perire juvat.
Ingenuus color, & multis decor artibus, & quae
Gaudia cet.

Laudat primum poëta externam Cynthiae for-
mam, qua puellis omnis memoriae pulcerrimis
illam antecellere contendit. Addit autem vs. 11
& 12 formam illam amoris sui levisfimam causam,
& praestantiora quaedam esse ac digniora, quibus
devictum animum praebeat. Igitur inter haec
quomodo vs. 13. recenferi potest *color*, qui vel
maxime ad formam pertinet? Corruptam esse cre-
do hanc vocem, quae Ayrmanno quoque suspecta
fuit reponenti *pudor*. Scribendum mihi videtur

In-

Ingenuus lepor. Cynthiae gratiam ac leporem
 eximium hic ab amatore praetermissum fuisse non
 credibile est, cum his maximopere delectatum
 captumque illum noverimus. El. II. 29. *Non ego
 nunc vereor, ne sis mihi vilior istis: Uni siqua
 placet, culta puella sat est. Quum tibi praefer-
 tim Phoebus sua carmina donet, Aoniamque li-
 bens Calliopea lyram. Unica nec desit jucundis
 gratia verbis, Omnia quaeque Venus, quaeque
 Minerva probat.* Ob eandem causam sequentia
 & multis decus artibus non sollicitaverim. Procli-
 ve quidem fuit quibusdam mutare artibus,
 Theod. Marcilio *mutis decus artibus*, Burmanno
 Sec. *cultis vel nitidis vel mollis decor artibus* &
 Io. Sterkio in Act. lit. societ. Rheno-Trajectinae
 Tom. I. *multus decor artibus*; sed artuum five
 corporis elegantia ad formam itidem referenda est,
 qua tamen majus aliquid spectat poëta. Itaque
 hic retinendam esse lectionem vulgatam censeo.
 Artes, quibus Cynthia decus ac gratiam sibi
 comparaverat, fuere musice, poëtice, ars saltandi
 atque texendi, sermonis suavitas & lepor, quem-
 admodum perspicuum est ex loco modo laudato,
 & ex iis, quae ibi plura affert Broukhusius, item-
 que ad h. l. Pasferatius & Gebhardus. Ergo lau-
 datur puella propter egregia, non formae tantum,
 sed animi quoque & ingenii bona. Neque aliter
 praeiverat poëtarum ille princeps feminas praestan-
 tissimas describens, ex. gr. Il. I. 389. *κούρην δ'*
οὐ

οὐ γαμέω Ἀγαμέμνονος Ἀτρεΐδαο • Οὐδ' εἰ χρυσεὶη
 Ἀφροδίτῃ κάλλος ἐρίζοι, Ἔργα δ' Ἀθηναίᾳ γλαυκῶ-
 πιδι ἰσοφρίζοι. & N. 432. Ἰπποδάμειαν, Τὴν περὶ
 κῆρι Φίλησε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ Ἐν μεγάρῳ •
 πᾶσαν γὰρ ὁμηλικὴν ἐκέκαστο Κάλλει καὶ ἔργοισιν
 ἰδὲ Φρεσὶ. Cf. Hesiod. scut. Herc. vf. 4. sqq.
 Quorum Coryphaeorum vestigia plures deinde fe-
 cūti rem varie amplificarunt.

Ipse etiam Propertius suum in Cynthiam amo-
 rem minime vulgarem simili sententia declarat
 Lib. II. El. II. 19 sqq. Kuinoelius, cui vulg.
color non placet, meae quidem conjecturae men-
 tionem facit, sed praefert illam Ayrmanni *pudor*,
 qui tamen, meo quidem sensu, & a puellae mori-
 bus & ab hoc loco alienus est. Suspiciatur autem
 illius lasciviam ita clam, adeoque per ironiam,
 carpi, sed hoc quomodo ferri possit in carmine,
 quod totum in ejusdem laude consumitur?

Ibid. El. VI. vf. 13—18.

*An mihi sit tanti doctas cognoscere Athenas,
 Atque Asiae veteres cernere divitias,
 Ut mihi deducta faciat convicia puppi
 Cynthia, & insanis ora notet manibus?
 Osculaque opposito dicat sibi debita vento,
 Et nihil infido durius esse viro?*

Ad vf. 17. *Osculaque opposito* cet. multae sunt

virorum doctorum conjecturae & explicationes, quas recensere omnes longum foret. Harum tamen nulla mihi satisfacit. Sensus quidem, quem Burmannus fec. praeunte patruo ex comparatis Val. Flacci Argon. II. 407 & Ovidii Heroid. VII. 41. huc transtulit, & cui inhaeret Kuinoelius, valde contortus est neque huic loco convenit. Legit nempe *dicat mihi*, vel *sibi debita* pro *a se* i. e. *se debere* accipit, (quod revera fatidurum ac singulare,) versumque ita interpretatur, „ut Cynthia dicat se oscula, quae a Propertio in procinctu stante accepisset, non illi, „sed vento contrario, iter moranti, debuisse.” Sed Propertium vento contrario retentum fuisse, quominus iter ingrederetur, nusquam legimus. Imo profitetur se iter illud, ad quod a Tullo invitatus erat, suscipere non posse, propterea quod Cynthia amaret neque committere vellet, ut flentem eam ac de perfidia querentem relinqueret. Cum igitur h. l., nempe vs 15 & tribus sqq., animo tantum suo proponat ingentem tristitiam, qua, si nave deducta abiisset, puellae mentem afflictorus esset, qui locus esse potest vento contrario, aut qua probabili ratione poetam finxisse credemus, fore, ut tunc, ne proficisceretur, ventus eum impediret aliquamdiu? Nihil absurdius. Apud Flaccum & Nasonem rerum temporumque longe diversa est ratio.

Opposita, sicut *adversa*, saepe dicuntur ea,
N quae-

quaecunque ante faciem nostram versantur, ex. gr. Ovid. Her. VI. 26. *in opposita lumina fixus humo*. Ita *ventus oppositus* hic dicitur, qui loquentis vultum afflaret; quemadmodum fere Scaliger in altera editione Propertii explicuit his verbis: „*opposito*, adverbo, ut oppositi sunt vultus eorum „*nobis*, quibuscum expostulamus”. Similiter Fonteinius apud Huschkium in Epist. ad Santen. p. 29; quamquam hi legunt *ponto* pro *vento* praeter necessitatem. Fonteinium putantem, puellas amatorum discessum non ad ventos querelas suas effundere, refellit Huschkius, saltem ab aliis, qui in calamitate versantur, hoc fieri probat, ipsum testatus Propertium L. III. v. 11. ibique Broukhuf. Imo puellas amantes idem fecisse idoneus nobis auctor est Ovidius Her. X. 113. ubi Ariadne: *Vos quoque, crudeles venti, nimirumque parati, Flaminaque in lacrymas officiosa meas*. Nempe homines vehementiore aliqua perturbatione abrepti, ut animo morem gerant ac satisfaciant quodammodo, ad quasvis res inanimatas orationem convertere solent, eumque impetum duce natura saepius imitatione expresferunt poëtae atque oratores optimi. In his Horatius, Virgilio, amico carissimo, Athenas proficiscenti, timens propter maris pericula, navem, quam ille conscenderat, alloquitur L. I. Od. III. 1 sqq. *Navis, quae tibi creditum Debes Virgilium, snibus Atticis Reddas incolumem, precor, Et ser-*

serve animae dimidium meae. Atque hic ipse locus filum mihi praebuit, quo ex obscurarum Propertiani versus interpretationum labyrintho me expedirem, ipsamque poetae mentem, ut opinor, assequeretur. Uti Horatius navi, qua vehebatur Virgilius, dicit, eam sibi amicum suum debere, locutionem a pignore mutuatus; ita Cynthia vento, ipsam afflanti, dum navigantem abriperet amatorem, dicere fingitur, illum sibi debere oscula Propertii s. Propertium osculantem, amantem, ut adeo hunc incolumem ejusque fidem incorruptam a vento reposeat. Callimachus, cujus diligentissimum imitatore fuisse Aurelium ex ipso novimus, eodem sensu posuit verbum ὀφέλλειν fragm. in Apollonii scholiis servato, IV. 1322. Δέσποινα Λιβύης, Ἡρώδες, αἱ Ναταμώνων Αὔλιον καὶ δολιχὰς θῖνας ἐπιβλέπετε, Μητέρα μοι ζώουσαν ὀφέλλετε. Quocum Horatii locum commode comparavit Anna Fabri Fragm. III. Addo Val. Flacc. Arg. V. 278.

Ibid. vs. 27 — 30.

*Me sine, quem semper voluit fortuna jacere,
Hanc animam extremam reddere nequitiae.
Multi longinquo periere in amore libenter,
In quorum numero me quoque terra tegat.*

Burmannus reponit *me mea terra tegat*, & si recte ejus verba capio, hoc modo locum intelle-

ctum vult; *multi perierunt in amore, quem in terris disfitis quaesiverant, ego vero similiter quidem perire, sed in patria cupio.* Quam sententiam menti poëtae convenire dicit, quia „ tota „ hac elegia se excusat apud Tullum, quod itineris in Asiam se comitem ipsi deneget, quia „ Cynthiae vincula se remorabantur”. Profecto amor Cynthiae in causa erat, cur in Asiam comitari amicum recusaret; verum alterum illud, eam in regione remota quaerere amorem nolle, a tota hac re alienum censeo. Probabile enim non est, eum hac excusatione usum esse apud Tullum, a quo non invitatus erat, ut puellas peregrinas videret, aut merae voluptatis gratia iter faceret, sed ut reipublicae causa secum peregrinaretur, uti patet ex vs. 19. sqq. *Tu patruī meritas conare anteire secures, Et vetera oblitis jura referre foris. Nam tua non aetas unquam cessavit amori, Semper at armatae cura fuit patriae,* tum ex vs. 29, 30. *Non ego sum laudi, non natus idoneus armis; Hanc me militiam, fata subire volunt.* Cf. vs. 34, 35. Itaque menti poëtae melius, imo optime convenire arbitror lectionem vulgatam, modo cum Heinsio & Broukhusio longinquo de tempore intelligamus, quae significatio frequenter occurrit. (Exempla dedit Broukh., quae pluribus, si necesse esset, augere possem.) Nempe id dicit Propertius, se itineris causa non posse puellam relinquere, neque rebus
agen-

agendis aptum, sed in amore longinquo, i. e. diuturno & non interrupto, velut fortuna sua iubente, pereundum sibi esse; cui excusationi non nihil ponderis addit, dum multos ita libenter periisse monet. Hunc sensum ut loco tribuamus, suadent etiam praecedentia: *Me sine — Hanc animam extremae reddere nequitiae*, h. e. ad mortem usque amoribus indulgere.

El. IX. vs. 27 — 30.

Quippe ubi non liceat vacuos seducere ocellos,

Nec vigilare alio nomine, cedat Amor?

Qui non ante patet, donec manus attigit ossa,

Quisquis es, assiduas ah! fuge blanditias.

Si cuius oculi desiderio amatae puellae nunquam sunt vacui, ita ut neque amorem illum deponere neque alio transferre possit, haec certi invictique amoris indicia sunt. Hic mihi sensus videtur esse prioris distichi, quem juvat etiam versus 30, ubi auctor monet, fugiendas esse assiduas, sc. ejusdem puellae, blanditias; itemque hujus libri El. XII. 17, 18. *Aut si despectus potuit mutare calores, Sunt quoque translato gaudia servitio.* Scilicet *vigilare alio nomine*, interpretor, *amare aliam puellam*. Nomen enim pro homine ponitur; Cic. pro Arch. IV. *Quaeres a nobis, Grati, cur tantopere hoc nomine*

delectemur. Tib. III. IV. 61. *Ah! crudele genus, nec fidum femina nomen!* ubi vid. Heynius.

Porro vf. 29. sic intelligo: *Amor ille, certus nempe & non cessurus, tum demum se prodit, quum eius manu conjectae sagittae jam ipsa amantis ossa, ipsum animum penitus vulnerarunt.* *Manus* eximie designat artem & opus, quodcunque manibus fit, inprimis telorum jactum. Virg. Aen. V. 499. *Ausus & ipse manu* (i. e. misa sagitta) *juvenum tentare laborem.* Cf. Cerda & Heynius. Ita χεῖρες apud Hom. II. A. 97. Οὐδ' ὄγε πρὶν λοιμοῖο βαρείας χεῖρας ἀφείξει, de Apolline sagittas mortiferas eminus in Graecos jaculante; quem versum perperam cepit Koeppe-
nius, dum Apollinem sibi proponit Graecos infesta manu prehendentem. Ἐκηβόλος enim (vf. 48) ἔχ' ἀπάνευθε νεῶν, μετὰ δ' Ἴον ἔηκε, & ubique sagittae Dei memorantur. Neque etiam necessaria Marklandi conjectura Κῆρας, quamquam in textum eam recepit Wolfius. Comparemus porro Mosch. Id. I. 13. Μικύλα μὲν τήνω τὰ χερύδρια, μακρὰ δὲ βάλλει. Tib. II. I. 70. *Illic indocto primum se exercuit arcu (Cupido), Hei mihi! quam doctas nunc habet ille manus!* Sen. Hippol. 60 sqq. *tua Gaetulos dextra leones, tua Cretaeas Sequitur cervas: nunc veloces Figis damas leviori manu.* Itaque miror Scaligerum nesciisse, quid faceret vocab. *manus*, atque ideo illam sententiam im-
pro-

probasse. Praeterea, quod addit, non eam vim esse verbi *attigit*, ac poëtam potius usurum fuisse simplici *tetigit*, ut II. XXXIV. 60. *Quam tetigit jactu certus ad ossa Deus*, & in eo fallitur. Compositum *attingere* itemque *contingere* eadem significatione *feriendi* inveniuntur. Ovid. Fast. III. 201. *quos dolor attigit*. Sil. XI. 148. *Stare inter praelia nullis Attractum telis*. Virg. Aen. V. 509. *avem contingere ferro Non valuit*. Propert. ipse habet I. I. 2. *Contactum nullis ante Cupidinibus*.

El. XI. vf. 15, 16.

Ut solet amoto labi custode puella

Perfida, communes nec meminisse Deos.

Labi vulgo interpretantur *peccare*, sed levius illud dictum videtur de perfida. Malim fumere pro *elabi*, *furtim* & *callide aufugere*, hoc sensu: *ut puella, amoto custode elapsa, amaris pacti meminisse non solet, sic tu, Bajas profecta sine me, alterius viri blanditiis fortasse aurem praebes, mei immemor*. Ovid. Am. III. I. 49. *Per me decepto didicit custode Corinna Liminis adstricti sollicitare fidem, Delabique toro*.

El. XIII. vs. 5 — 8.

*Dum tibi deceptis augetur fama puellis,
Certus & in nullo quaeris amore moram;
Perditus in quadam tardis pallescere curis,
Incipis, & primo lapsus abire gradu.*

Gradus vox est militaris & palaestrica de statu, quem pugnans aliquis firmiter obtinet, quo autem devictus non tantum *dejici*, *depelli*, *moveri* dicitur, sed etiam *labi* & *cadere*. Sen. Agam. 512 sqq. *Invidet Pyrrhus patri, Ajaci Ulysses, Hectori Atrides minor, Agamemnon Priamo; quisquis ad Trojam jacet, Felix vocatur, cadere qui meruit gradu, Quem fama servat, victa quem tellus premit.* Qui locus, recte a Gronovio defensus & illustratus, lucem capit ex Propertiano, & huic mutuam impertit. Dictio, *primo lapsus abire gradu* tota est ex palaestra defumta, uti egregie demonstravit Huschkius Anal. Crit. p. 55. Quamobrem non audiendus Burmannus, qui Heinssii lectionem *lassus*, ut verissimam, praedicat.

Ibid. vs. 11, 12.

*Haec tibi vulgares istos compescet amores,
Nec nova quaerendo semper amicus eris.*

Sensus pentametri paulo obscurior, quem nescio

an

an fatis recte constituerint interpretes, hic mihi videtur esse: *neque novas puellas* (I. XVIII. 10 *An nova tristitiae causa puella tuae?*) *assidue quaerendo jucundus eris illi, quam nunc misere amare coepisti; mutuum illa amorem tibi dene- gabit, atque ita vulgares istos amores compescet.* Ita *amicus* ponitur I. XVIII. 20. & Horat. Od. I. XXVI. 1. Possis etiam sic intelligere: *dum no- vas puellas quaeris, non semper iis amicus tan- tum eris vagis amoribus operam dando, sed unius tandem ardens & assiduus amator.* Prio- rem vero rationem praefero.

Ibid. vs. 21—26.

Non sic Aemonio Salmonida mixtus Enipeo.

Taenarius facili pressit amore Deus.

Non sic coelestem flagrans amor Herculis Heben

Sensit ab Oetaeis gaudia prima jugis.

Una dies omnes potuit praecurrere amantes:

Nam tibi non tepidas subdidit illa faces.

Burmannus vs. 25. feliciter emendasse Heinsum pronunciat *Una adeo haec*, pro quo tamen ipse mavult *Una adeo en.* Sed cave, nequid mutes. Versus ille pertinet ad Gallum, cujus amor una illa die, qua ejus complexibus interfuerat Proper- tius, vetera ista fervidissimi amoris exempla cete- raque omnium temporum superasse dicitur. Hanc

interpretationem firmat imitatione sua Statius Sylv. I. II. 87. ubi unus e Cupidinibus amorem Stellae collaudans inducitur: *Vidi ego & immiti cupidum decurrere campo Hippomenem; nec sic meta pal- lebat in ipsa. Vidi & Abydeni juvenis certantia remis Brachia, laudavique manus, & saepe natanti Praelusi; minor ille calor, quo saeva tepebant Aequora: tu veteres, juvenis, trans- gressus amores.* Exquisitiori autem ratione noster (quod Pasferatius jam vidit, licet in reliquis allucinetur,) amatoris partes diei tribuit. Nam quae per temporis aliquod spatium eveniunt, aut ab hominibus aguntur, ea eleganter hoc ipsum tempus facere dicitur; quod prosopopoeiae genus ab excellentissimis scriptoribus usurpatur. Pind. Pyth. IX. 'Ωκεῖα δ' ἐπειγομένων ἤδη θεῶν πρᾶξις, ὁδοῖτε βραχεῖαι. κείνο κείν' ἄμαρ διαίτασεν. *Illud il- la dies peregit, de Apolline, qui optatas nuptias cum Cyrene confecerat eadem die, qua Chiron de iis vaticinationem ipsi ediderat.* Virg. Aen. XI. 687. *Advenit qui vestra dies muliebribus armis Verba redarguerit.* Tib. I. III. init. *Hunc cecine- re diem Parcae, — Hunc fore, Aquitanas pos- set qui fundere gentes; qui locus hinc pulcre col- lustratur neque correctorem desiderat.* Cic. in Cat. IV. 9. *Cogitate, quantis laboribus funda- tum imperium, quanta virtute stabilitam liber- tatem, quanta Deorum benignitate auctas exaggeratasque fortunas una nox paene delerit.* Cf. I. Phil. 2. El.

El. XVI. 35 — 38.

*Sed tu sola mei, tu maxima causa doloris,
 Victa meis nunquam, Janua, muneribus.
 Te non ulla meae laesit petulantia linguae,
 Quae solet ingrato dicere turba joco.*

Versum 38. ita primus edidit Kuinoelius; verum duo sunt praecipue, quae in hac lectione mihi displicent. Primum *ingrato joco* languida est repetitio praecedentis *petulantia linguae*; tum, quod is, qui hic loquens inducitur, negat se cum praetereuntium turba verbis jocularibus illufisse januae propter pendentes corollas, aliaque excluforum signa, hoc amatori excluso, quem se profitetur, parum convenit, quippe cujus multo magis est irasci, & rixas ingerere, imo aliquando etiam fores frangere. Tib. I. I. 73. fq. Sed ab hoc infano more vulgarium amatorum hic se alienum esse, nec unquam, licet semper excluderetur, commisisse asseverat, ut in puellae januam iratus maledicta conferret. Itaque nondum me poenitet conjecturae, qua locum corruptum emendare olim conabar. Nempe cum in plurimis codd. exaratum sit: *Quae solet irato dicere tuta loco*, vid. Broukh., in excerptt. vero Scaligeri *iratus*, (unde hic correxit: *Quae solet iratus dicere trita loco*; quod, licet a Broukhufio laudatum ac receptum, tritis tamen aliorum auribus nequaquam

quam probavit;) denique in aliis libris appareat *multa* pro *tuta*; idcirco a vetere scriptura parum abire verum putabam, si ita constitueretur: *Quae solet iratus dicere multa dolor*. In vocabb. *petulantia linguae* latet substantivum *verba*, *maledicta* aut simile, quo referatur pronomen *quae*. Idem fit I. XVIII. 24. sq. & Terent. Andr. I. III. 5. *Quae multa* congruit cum Graecorum *ὄλατε πολλά*, quod Virgil. quoque expresit Aen. IX. 210. *Sed si quis*, (*quae multa vides discrimine tali*) cet. Cf. Aen. VII. 201. Praeterea *multa* saepius de querelis amantium assiduis & variis, ex. gr. infra I. XV. 12, sq. *Multos illa dies in comitis moesta capillis Sederat, injusto multa locuta salo*. Ovid. A. A. III. 581, sq. *Ante fores jaceat: crudelis janua, clamet: Multaque submisce, multa minanter agat*. Tamen, quia in pluribus codd. pro *tuta* reperitur *tota*, possis hinc conjicere *nota*, ut intelligantur convicia ab exclusis amatoribus effundi solita ac vulgo nota. *Dolor iratus*, (eodem tropo, ut infra IV. IX. 62. *irata sitis*,) i. e. in iram versus, ira mixtus; Sil. I. 690. *Sed lacrymae atque ira mixtus dolor impulit*. Sen. Med. 139. *furiosus dolor*, & Oed. vf. penult. *rabidus dolor*. Itaque egregie dixerit poëta *dolor iratus*, amans dolore & ira affectus, *dicere solet*; siquidem cum alia, tum praesertim affectiones animi humani in personas mutare Propertii est, & omnino poëticum. I. I. 28 *Sit modo liber-*

libertas, quae velit ira loqui. I. XVIII. 13. Quamvis multa tibi dolor hic meus aspera debet; Non ita saeva tamen venerit ira mea. II. IV. 4. Et crepitum dubio suscitet ira pede. III. XV. 12. Nescit vestra ruens ira referre pedem. Sen. Med. 139. Melius, ah melius, dolor furiose, loquere. ibid. 554. Voce jam extrema peto, Ne siqua noster dubius effudit dolor, Maneant in animo verba. Ceterum idem color orationis apud nostrum I. VI. 10. Illa meam mihi se jam denegat; illa minatur, Quae solet ingrato tristis amica viro. Cf. I. XVIII. 29. Ovid. Amor. II. V. 33. Haec ego; quaeque dolor linguae dictavit. Amplius haec eo exposui, quia memineram, Kuinoelio non arridere lect. multa, eumque dubitare, an dolor iratus recte dicatur. Quodsi idem loca a me allata, praesertim Prop. IV. IX. 72. (ubi irata sitis pro Hercule sitiente & irato, sicut iratus dolor pro amatore dolente & irato,) recto judicio comparaverit, non amplius dubitaturum eum, imo auctoris menti & genio imprimis hoc accommodatum judicaturum esse confido.

El. XVII. vs. 11—16.

*Nullane placatae veniet fortuna procellae?
Haecce parva meum funus arena teget?
Tu tamen in melius saevas converte querelas.
Sat tibi sit poenae nox & iniqua vada.*

*An poteris siccis mea fata reponere ocellis?
Osaeque nulla tuo nostra tenere sinu?*

Verum hujus distichi sensum non attigisse mihi videntur interpretes. Alios praetereo. Burmannus, Pasferatium aliosque secutus, *mea fata reponere*, interpretabatur, *meum cadaver tumulo vel toro mortuali collocare*. Quodsi vero totam elegiam paulo accuratius perlustremus, patebit, haec cum praesenti poëtae conditione nequaquam conciliari posse. Versatur ille in mari procellis agitato, morti propinquus, quod malum querelis & imprecationibus Cynthiae, quam relinquere non formidaverat, tribuit: itaque obsecrat absentem puellam, tanquam si praesens adesset, ut imprecationes in melius convertat, &, quo magis illius animum mitiget, mortis suae mentionem facit, quam aequo animo laturam esse non putat. Jam vero si Propertius procul a terra patria in mari interiisset, quo pacto illum tumulo vel toro mortuali imponere posset Cynthia? Miror etiam Burmannum, postquam ita hexametrum exposuerat, pentametro tamen hanc notam addere: „*osae nulla*“, dicta videntur, quod Cynthia nulla teneret *osae* illius, qui in mari periret & in litore Epyri humaretur“. Haec enim prorsus inter se repugnant *tumulo vel lectulo collocare mortuum*, & *nulla ejus tenere osae*. Heinsum jam & Marklandum hoc vidisse credo, quippe quorum ille tentavit

vit ossaque adusta, hic ossa nulla explicuit in
 nihilum vel minimum redacta. Sed hae turbae
 omnes ortae sunt ex non intellecto verbo *reponere*,
 quod hic dictum puto pro *retro ponere*, *seponere*,
 ἀνατίθεσθαι; ita fere ut dicimus *reponere* & *sepo-*
nere odium, dolorem, cet. Sen Troad. 712.
Pone ex animo reges atavos, Magni semis jura
per omnes Inclyta terras. excidat Hector. Signi-
 ficatione *removendi* ac *seponendi* verbum quoque
 occurrit apud Virgil. Aen. V. 434. *cestus artem-*
que repono. Cf. ibid. III. 364. & Horat. Epod.
 IX. I. Itaque *mea fata reponere* interpretor *in-*
teritum meum non curare, ἀποκηδεῖν, ἀμελεῖν; hoc eadem in re usurpat Electra apud Soph. 237.
 καὶ τὸ μέτρον κακότητος ἔφυ; Φέρε, Πῶς ἐπὶ τοῖς
 Φθιμένοις ἀμελεῖν καλὸν; Vide, obsecro, ut sic
 omnia sint plana atque dilucida: num tu, inquit
 poëta, *mortem meam indefletam* *omittere* *secura*
poteris? num *osilegii* mihi *praestare officium*
non posse, *aequo animo* *feres?* Quo magis locum
 ita capiendum esse mihi persuadeam, faciunt fe-
 quentia inde a vs. 16 ad 25. ubi videmus poenitere
 amatorem itineris, propterea quod si domi mansis-
 set, supremumque diem expectasset, ipsi puella
 sua exsequiarum iusta solvisset, quem honorem
 nunc, procul ab ea fati faucibus injectus, sibi
 eventurum desperat. Vir doctus, qui hanc Pro-
 pertii elegiam vertit in (*Nachträge zu Sulzers*
allgem. Theorie,) Vol. III. Part. I. p. 24. quid
 de

de verbo *reponere* faceret, item non invenisse videtur, reddens: *Sprich, könntest du mein Loos mit trocknen Augen hören?* Versio autem in Horis Schiller. Vol. V. Part. I. rationem Burmannianam servat: *Könntest du meine Leiche mit trockenen Augen bestatten?* Kuinoelius hoc sensu verbum accipit: *num poteris naufragium meum ante oculos ponere, ita ut sicci maneant?* Quod vereor, ne sit nimis quaesitum. Etiam si enim largiamur, *ponere oculis* dici pro *in oculis, ante oculos*, ἐν ὀμμοῖσι θέσθαι (Pind. Nem. VIII. prope fin.), tamen quis dixerit *ponere aliquid ante oculos siccos?*

Ibid. vs. 25, 26.

*At vos, aquoreae formosa Doride natae,
Candida felici solvite vela choro.*

Novo quodam figmento Nereidibus tribuit manus vela solvendi, quarum alias est, fluctus sedare, Hesiod. Theog. 252 sqq. & naves manu allevare atque inter scopulos salvas deducere, Apollon. Arg. IV. 930 sqq. Apollod. I. 9. 25. Virg. Aen. I. 144. sq. Posit inde aliquis suspicari, *solvite vela* hic stare pro *expedite, liberate navem, tempestate deprensam* (verbum oppositum. Horat. II. Od. XVI. 2.) vel, *fluctus sedando facite, ut vela feliciter solvantur*. At simplicius & pulcrius id,

id, quod primum statuebam, Nereides rogari, ut adsint propitiae, ipsaeque suis manibus vela, obingentem procellam contracta, solvant. Nove itidem nec minus pulcre infra IV. VI. 25. Nereus fingitur acies instruere navales in praelio Actiaco.

El. XVIII. vs. 15, 16.

*Ut tibi sim merito semper furor; & tua flendo
Lumina dejectis turpia sint lacrymis.*

Dejectis lacrymis ita tuetur Broukhusius, ut congruere illud statuatur cum locutionibus *jacere verba, jacere querelas*, & sim. Burmannus autem longe praefert Heinssii conjecturam *defectis*. At optime vulgata lectio defenditur auctoritate Graecorum, in quorum imitatione Propertium totum esse quis ignorat? Similiter nempe locutus erat Homerus pluribus locis, Od. Δ. 114. Δάκρυ δ' ἀπὸ βλεφάρων χαμάδις βαλε. Cf. ibid. 198. 223. P. 490. T. 362. & Euripid. Hippol. 1396. Ὅρω κατ' ὅσων δ' οὐ θέμις βαλεῖν δάκρυ. Cum *dejectis lacrymis* conveniunt *cadentes*, quas memorant noster I. XIX. 25. & Ovid. crebro. Nec absimili ratione Virg. Aen. VI. 455. dixit *demittere lacrymas*. — Ceterum *flendo dejectis lacrymis* aut inter se construenda sunt, aut, ne alterutrum otiosum sit, pro *flendo* legendum *flentis*, vel denique, quod ego praetulerim, agnoscendus in his

O

est

est pleonasmus, qualis ille Ovidii Met. I. 682.
sedit Atlantiades & euntem multa loquendo De-
tinuit sermone diem.

El. XIX. vs. 1, 2.

Non ego nunc tristes vereor, mea Cynthia, manes,
Nec moror extremo debita fata rogo.

Versum alterum simplici hoc modo capiendum
 puto: *nec fatis moveor morte mihi destinatis,*
 i. e. *morte.* Aliquando *debita fata* nude posita
 mortem designant, ut Val. Flacc. V. 21. Noster
 autem addito *rogo extremo* rem ornavit non tan-
 tum, sed fatorum quoque notionem certius defini-
 vit. Denique copia poëtica eandem hanc senten-
 tiam, *mortem nunc non reformido*, utroque ver-
 su repetiit.

Ibid. vs. 17—20.

Quamvis te longae remorentur fata senectae,
Cara tamen lacrymis ossa futura tuis,
Quas si, vita, mea possim sentire favilla,
Tum mihi non ullo mors sit amara loco.

Recte mihi videtur Burmannus ad vs. 18. ex
 aliis editt. revocare velle *tuis pro meis.* *Tuis* enim
 legendum esse totum carminis argumentum clamat.
 Ubique de sua tantum morte loquitur poëta, &
 cum

cum jam sibi persuasisset etiam post obitum se amo-
re Cynthiae arsurum, hic jam addit, & Cynthiae,
etiamsi summam senectutem attigisset, tamen pris-
tini amoris memorem, ossa ipsius lacrymis prose-
cuturam esse. Eandem in se pietatem puellae tri-
buit II. X. 51. *Tu tamen amisso nonnunquam
flebis amico. Fas est praeteritos semper amare
viros.* Neque secus de Delia sua sperabat Tibul-
lus I. I. 61. *Flebis & arfuro positum me, De-
lia, lecto, Tristibus & lacrymis oscula mixta
dabis. Ossa autem cara lacrymis tuis, i. e. tibi
lacrymanti, ut III. I. 53. Carmina cara legen-
ti. Cf. I. II. 31.* Atque ita rem salvam esse ar-
bitror, neque causam video, cur obscuritate hanc
partem laborare existimaverit Burmannus.

Gravius mendum inhaeret vs. 19. *Quae tu
viva mea possis sentire favilla.* Quae perplexa
sunt neque a viris doctis satis feliciter restituta.
Cum in vett. libris teste Pasferatio legatur, *quod
si in te me possim*, suspicatus sum haec ita corri-
genda esse: *Quas (n. lacrymas tuas) si, vita,
mea possim sentire favilla.* Sic enim aptissime
omnia cohaerent, & sententia provenit poeta nos-
tro dignissima, cui illustrandae inserviant Ovidiana
illa Trist. III. III. 83. *Tu tamen extincto fe-
ralia munera ferto, Deque tuis lacrymis humida
serta dato. Quamvis in cinerem corpus muta-
verit ignis, Sentiet officium moesta favilla pium.*
Et Prop. II. XIII. 41. *Interca cave sis nos ad-
sper-*

*spernata sepultos ; Nonnihil ad verum conscia
terra sapit.* Tum *possim sentire* eo convenien-
tius dixerit Propertius , quia verebatur , ne *ini-
quus Amor* (five eo iniqui Cynthiae propinqui
five novi amatores significantur,) invitam eam a
tamulo suo abrepturus , & voluptate ex illius la-
crymis percipienda ipsum privaturus esset. Vid.
vf. 21. sqq. Ceterum eadem verborum structu-
ra , si sequente *tum* , occurrit II. XIII. 15.

Hanc vero conjecturam meam postquam cum
Wasfenbergio , viro multis de causis mihi vene-
nerando , communicaveram , vicissim ille , quid
sibi de hoc loco restituendo videretur , pro huma-
nitate sua libenter mihi indicavit. Corrigebat
nempe : *Hac tu , vita , meam possis lenire fa-
villam.* „ Cui rationi ,” inquit , „ primum fa-
„ vent excerpta Modii *meam favillam* offerentia ,
„ deinde eorundem verborum *sentire & lenire*
„ facta permutatio I. v. 3. vid. Schraderi Emen-
„ dat. p. 183 , sq. tandem suavis oppositio in
„ seq. pentametro , *Tum mihi non ullo mors sit*
„ *amara loco.*”

Haec cum olim de hoc loco commentatus es-
sem , correctionem deinde meam Kuinoelio sic vidi
probari , ut in textum reciperet. Hujus au-
tem censor in Ephemeridd. literariis Hallens.
A. c1810ccccv. num. 268. iniquo id animo tu-
lit , Broukhufique retinet lectionem & explicatio-
nem : *Quamvis te longae remorentur fata se-
nec-*

*nectae, Cara tamen lacrymis ossa futura meis.
Quae tu, vita, mea possis sentire favilla, Tum
mihi cet. Quae Broukhufius ita intelligebat: Quam-
vis te longa senectus maneat, Cynthia, tamen
mortem tuam apud inferos deslebo. Quae (nem-
pe eum unico amore Cynthiae etiam post obi-
tum suum esse flagraturum, uti superioribus ver-
sibus declaraverat,) utinam ex favilla mea sen-
tire possis! Sed in his primum hoc singulare est,
umbram amatoris lacrymari propter mortem ami-
cae, quam non modo non amittat, sed ipsa morte
recepturus sit. Tum sensus, qui versui 19. tri-
buitur, contortus, neque ad sequentem pentame-
trum satis appositus; cum quo, ut & cum uni-
verso elegiae argumento, magis consentaneum est,
optare poëtam, ut vita functus amorem Cynthiae
constantem, de quo adeo erat sollicitus, si con-
spersa illius lacrymis favilla, sentiret atque cog-
nosceret: qua sola spe & conditione mortem sibi
non terrori esse affirmaverat.*

Lib. II. El. I. vs. 35.

Te mea Musa illis semper contexeret armis.

Insertum intexeret conjicit Burmannus, cui
semper, tanquam inutile, suspectum erat. Cau-
sam non perspicio. *Semper* respicit ad bella varia
ab Octaviano gesta, quae poëta, uti modo dixe-

rat, singulatim diversis temporibus canenda fu-
meret, & in quibus omnibus Maecenatis quo-
que nomen ornaret, si haec ei facultas data
esset.

El. II. vs. 3, 4.

Cur haec in terris facies humana moratur?

Jupiter, ignoro pristina furta tua.

Facies humana non consentit cum reliquis,
quia poëta divinam formae dignitatem Cynthiae
cupit asferere, quamobrem & El. III. 27. dicit:
Non, non humani sunt partus talia dona. Itaque
oppositionem esse volebat Burmannus, conjiciens
facies divina, quod in Codice Ant. Perreji quo-
que invenitur. Sed verba si aliter construas, ve-
rum assequaris: *cur*, inquit, *haec facies mora-*
tur, *curat*, *humana*, *res humanas*, *amores*
hominum? ita sequentis El. vs. 31. *Nec semper*
nobiscum humana cubilia vives. Uti ex hoc Pro-
pertii loco non intellecto nata est lectio *divina*,
sic Cic. Orat. pro Mil. Cap. 3. *non solum divi-*
na, sed etiam sapientissimae Deae sententia li-
beratum, eodem modo, cum non bene ista ca-
perentur, orta est lectio *humana*.

Vs. 4. *Ignoro* recte defenditur ab Huschkio
Anal. crit. p. 153. ubi fragmentum Graecum ad
hanc sententiam accommodat. Similiter autem

Virg

Virg. Aen. V. 848. *Mene salis placidi vultum
fluctusque quietos Ignorare jubes?*

El. III. vs. 25, 26.

*Haec tibi contulerunt coelestia munera Divi,
Haec tibi: ne matrem forte dedisse putes.*

Repetita vocabula *Haec tibi*, quoquo modo interpungas, valde languent, utpote in quibus nulla est emphasis; quod eo minus ferendum, quia amator, Cynthiae variis cum formae tum ingenii bonis modo memoratis, admiratione affectus commotusque loquitur. Emphasis autem est in *Divi*, id quod magis etiam ex opposito *matrem* elucet. Unde factum, ut non ita scripsisse Propertium suspicarer, uti nunc legimus, sed exterminandum ex pentametro *haec*, velut e praecedente versu perperam repetitum, & *tibi* in *Divi* mutandum. Propter cognationem literarum *t* & *d*, itemque *b* & *v*, facile haec vocabula confundi potuerunt, quemadmodum ex. gr. Virg. Aen. IV. 498. ex pronunciatione orta est confusio verborum *juvat* & *jubet*, & sic pasim in Veterum scriptis. Cf. Drakenborch. ad Liv. Vol. II. p. 417. Fortasse igitur legendum:

*Haec tibi contulerunt coelestia munera Divi,
Divi, ne matrem forte dedisse putes.*

Quae epizeuxis quam accommodata sit commoto

poëtae animo, neminem non intellecturum esse arbitror. Ita *Deus* & *Dii* non raro a poëtis cum vi repetuntur, ut Hor. V. XIX. 6. *Deus, Deus nam me vetat.* Virg. Aen. II. 602. *Divom inclementia, Divom, Has evertit opes.* Cf. id. ecl. V. 64.

Praeterea observent tirones poëticae facultatis, Propertium, quum formam virtutesque egregias Deorum munere accepisse Cynthiam refert, hoc illum facere ad exemplum antiqui sermonis, quo, quidquid homines habebant eximii, a Diis datum esse praedicabatur. Sic Hom. Od. Z. 18. ἀμφιπολοὶ Χαρίτων ἄπο κάλλος ἔχουσαι. Hymn. in Ven. 77. Ἀγρίων ἥρωα θεῶν ἄπο κάλλος ἔχοντα. & passim. Cf. Pind. Pyth. I. 78.

Et. VI. v. 9, 10.

*Me juvenum facies pictae, me numina laedunt,
Me tener in cunis, & sine voce puer.*

Kuinoelius conjicit *Me tener in ulnis*, cujus licentiae nullum novi exemplum. Sed in re metrica non semel lapsum esse Kuinoelium animadverti. I. XIX. 19. conjecisse se dicit, *Quas si viva mea possit sentire favilla, & mea frustra excusat anticipi mensura syllabae primae voc. eous.* III. XXII. 15. edidit *Et si qua Gygaei visenda est ora Caystri*, eademque lectio repetitur in Observationibus.

Ei.

El. IX. vs. 3—8.

*Penelope poterat bis denos sola per annos
 Vivere, tam multis femina digna procis, cet.
 Visura & quamvis nunquam speraret Ulyxen,
 Illum expectando facta remansit anus.*

Remansit nude positum non placet. Praedictum aliquod requiritur, quale in his Ovidianis legimus Her. V. 133. *At manet Oenone fallenti casta marito* & Amor. III. IV. 23. *Penelope mansit, quamvis custode carebat, Inter tot juvenes intemerata procos; item apud Tibull. I. III. 83. de absente Delia, At tu casta, precor, maneat.* Itaque legerim, *Illum expectando casta remansit anus*; ut *anus* sit appositio, i. e. tandem anus facta, s. ad anilem usque aetatem. Idem jam suboluit J. Grutero, qui conjecerat *sancta remansit anus*, quemque Burmannus non bene refellit loco Ovid. Her. I. fin. *Certe ego, quae fueram te discedente puella, Protinus, ut redeas, facta videbor anus.* Hic enim diversus est verborum & sensus & structura.

Haec olim scripta dum recognosco, non improbo quidem, neque tamen repugno, si vulgatam lectionem servare malis. Tum vero intelligendum hoc ita est, *remansit in aedibus absente Ulysse*, sicut Hom. Od. Ω. 395. *Μίμνομεν ἐν μεγάροις, ὅμεις ποτιδῆγμενοι αἰεὶ.*

Ibid. vf. 39.

Figite certantes, atque hanc mihi solvite vitam.

Heinsius ex cod. Scaligeri legebat *solvite curam*. Burmannus autem *vitam* praeferibat, cui eo libentius accedo, quod ex Graecis desumpta est locutio. Hom. Θ. 123. τοῦ δ' αὖθι λύθη ψυχὴ τε μένος τε, quae repetuntur ibid. vs. 315. Imo notissimae fabellae Aesopiae hoc initium est: Γεωργός τις μέλλων καταλύειν τὸν βίον. Inde mors vocatur λύσις, ἀπόλυσις & διάλυσις, vid. Huschkius Anal. crit. p. 221. Uti autem *vita* pro anima ponitur, sic αἰὼν pro ψυχῇ; Hesychius: Εὐριπίδης Φιλοκτήτῃ, Αἰῶνα τὴν ψυχὴν λέγει. ἀνέπνευσεν αἰῶνα. Neque aliter Virg. Aen. XI. 617. *vitam dispergit in auras*.

El. X. vf. 21—24.

Ut caput in magnis ubi non est tangere signis,

Ponitur hic imos ante corona pedes:

Sic nos, nunc inopes laudis conscendere carmen;

Pauperibus sacris vilia thura damus.

Versus 23 varie a multis tentatus; in his Oudendorpius restituendum putabat, *tauris conscin-*
dere

dere collum, quod Burmanno vehementer placebat. Sed vide, ne ita auctis metaphoris vis omnis ac venustas comparationis labefactetur. Exprimere enim voluit poeta sublimitatem carminis epici, quo celebrare quidem cupiebat Augustum, sed quo se attollere non posse nunc profitetur, aequè ut caput ingentis statuae siquis coronare cupit, non potest attingere prae altitudine. Quamobrem *conscendere* sanum esse non dubito. Marklandus vero coniecit *conscendere currum*, non ita, credo, ut currum pro navi scriptum vellet, quemadmodum Astius accipit, Observatt. in Pind. Olymp., quasvide in Comment. Soc. philol. Lips. Beckii Vol. II. part. I. pag. 11, sed fortasse, quia Pindaricam respiciebat orationem Olymp. IX. 120. εἶην εὐρεσιεπὴς, ἀναγεῖσθαι πρόσφορος ἐν Μοισᾶν δίφρῳ. & Isthm. II. init. Οἱ μὲν πάλαι ἴω Θρασύβουλε, Φῶτες, οἱ χρυσαμπύκων ἐς δίφρον Μοισᾶν ἔβαινον. Tamen haud rejecerim lectionem vulgatam, quippe quae neque a sensu sequentis pentametri nimis abeat, & similibus locutionibus cum Latinis tum Graecis se tueatur. Petron. Cap. 118. *Ceteri aut non viderunt viam, qua iretur ad carmen, aut visam timuerunt calcare.* Cap. I. *ire ad eloquentiam.* Suet. de illustr. Grammat. 11. *tendere ad poëticam.* Convenit graecum ἐπιβαίνειν, Hom. Hymn. in Merc. 464. αὐτὰρ ἐγὼ σοὶ Τέχνης ἡμετέρης ἐπιβήμεναι οὔτι μεγαίρω. Cf. Odysf. X. 424. atque ibi Clark. De ipso etiam car-

carmine frequens est οἶμος, Hom. Hymn. in Merc. 431. ἀγλαὸς οἶμος ἀριδῆς. Pind. Olymp. IX. 71. ἐπέων οἶμος. Callim. in Jov. 78. λύρης οἶμοι. Philetas apud Stob. Floril. LXXIX. p. 422. (ed. Conr. Gesn.) μύθων παντοίων οἶμος. Similiter οἶμη aliquoties ab Homero absolute ponitur; neque aliter τρίβος videtur intelligendum Hom. Hymn. in Merc. 448. Ὅδ' occurrit apud Aesch. Agam. 1165. Sed fortasse omnium optime cum Propertianis consentit phrasis πρὸς ἢ εἰς ἄκρον ἔρχεσθαι, ἵέναι. Pind. Nem. VI. 38. οἱ τρεῖς ἀεθλοφόροι πρὸς ἄκρον ἀρετᾶς ἦλθον. Alexandri Aetoli fragm. apud Athenaeum Lib. XV. p. 699. C. Μιμνέρμου δ' εἰς ἔπος ἄκρον ἰὼν, quo loco jam Huschkius usus est ad defendendum Propertii dictum Analect. p. 159. Itaque, hoc si sequimur, *conscendere carmen laudis* idem est, ac pervenire, adscendere ad summam carminis epici dignitatem; nam *carmen laudis* satis nota dicendi ratione illud dicitur, quo virtutes alicujus digna laude condecorantur, atque adeo carmen, grande aliquid & magnificum sonans. Patet autem poëtam eo magis adhibuisse hanc imaginem conscendendi, ut rem ipsam accommodaret ad comparisonem, & hanc in clariore luce collocaret.

El. XII. vs. 1 — 8.

Quicumque ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,
Non-

Nonne putas miras hunc habuisse manus?
 Hic primum vidit sine sensu vivere amantes,
 Et levibus curis magna perire bona.
 Idem non frustra ventosas addidit alas,
 Fecit & humano corde volare Deum.
 Scilicet alterna quoniam jactamur in unda,
 Nostraque non ullis permanet aura locis.

Sensum vs. 6. non assecuti mihi videntur interpretes, quorum alii volantem in corde humano Deum cogitarunt, alii, cor pro solertia capientes, Cupidinem folerter alis instructum dici putarunt. Nodellius hunc sensum ut juvaret, Not. crit. cap. II. p. 68. legebat *haud vano corde*. Quo admisso vereor, ne ταυτολόγων faciamus poetam, eadem enim esset & hujus & praecedentis versus sententia; periret quoque venusta oppositio *humano — Deum*. Praestaret ergo Heinsiana lectio *humana sorte*. Sed vulgatam bene se habere existimo: *humano corde* interpretor, corde inconstanti, quale cor humanum esse solet. Id enim significare vult Propertius, alas, Cupidini picto additas, solitae, quae in amore mortalium est, inconstantiae levitatisque esse imaginem, quandoquidem ille, ut habet Moschus I. 16. πτερόεις, ὥς ὄρνις, ἐφίπταται ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλους, Ἀνέρας ἢ δὲ γυναῖκας. Hanc notionem hic voc. *humano* tribuendam esse, cum ipsa illa oppositio, quam modo laudabam, tum sequens distichon monet.

His

His dudum scriptis vidi, Husehium Analect. p. 40. fqq. ad eandem fere sententiam Propertiana docte exponere & referre ad mythum Platonium de parentibus Amoris duplicique ejusdem natura, humana & divina.

El. XIII. vs. 39, 40.

*Tu quoque, siquando venies ad fata, (memento
Hoc iter!) ad lapides, cara, veni memores.*

Antiquam lectionem revocavit Kuinoelius, nisi quod cum Heinio & Burmanno posuit *cara* pro *cana*, atque interpunctionem mutavit. Scaliger emendaverat *memento Hoc itere ad lapides cana venire meos*, quod amplexus est & edidit Broukhufius. Heinii tentabat: *memento Hoc iter (vel huc ferri) ac lapides, cara, subire meos*. Burmannus autem neque sic locum persanatum credens, conjiciebat: *memento Molliter ad lapides, cara, redire meos; ad fata* interpretabatur *ad sepulcra mea*, quod, admisa ipsius conjectura, sensum praebet valde languidum. Suspikor equidem in voce *iter* aliud quid latere, quod ad superiora concinnius respondeat, atque adeo vix dubito, quin facta immutatione perparva legendum sit: *memento Hoc ritu ad lapides, cara, venire meos*. Inspectis iis, quae praecesserunt a vs. 17, facile quisque videbit, quam claram inde lucem

con-

consequatur locus obscurus. Nimirum is erit sensus: *Siquando, Cynthia, ad fatalem vitae exitum perveneris, tu quoque eodem hoc funeris ritu, quem ego mihi simplicissimum modo expetebam, tumulo meo accedas.* Hunc sensum suadet etiam particula *quoque*. Ceterum haud facile invenies quidquam ad amoris significationem suavius ac venustius, aut cujus amatores, ubi mortis incidit cogitatio, lubentius meminerint; ita ut optent, eadem omnia sibi suisque puellis eveniant, cum in vita, tum in morte, ac proinde sepulturam tumulumque adipiscantur communem. Idem optare cognatorum quoque est & amicorum; vid. Virg. Aen. X. 9. Ovid. Her. XI. 123. Cic. Orat. p. red. ad Quir. Cap. 3. Inprimis congruit pulcerrimum epigramma Mart. Lib. I. 89. *Alcime, quem raptum domino crescentibus annis Labearna levi cespite velat humus: Accipe non Phario nutantia pondera saxo, Quae cineri vanus dat ruitura labor: Sed fragiles buxos & opacas palmitis umbras, Quaeque virent lacrymis humida prata meis. Accipe, care puer, nostri monumenta doloris, Hic tibi perpetuo tempore vivit honor. Cum mihi supremos Lachesis perneverit annos: Non aliter cineres mando jacere meos.* Exemplum hujus generis ex Amynta Tasfi act. 4. sc. 3. profert Homius (Elem. of critic. part. 7. chap. 8.) Eundem vero humanitatis sensum jam ex ipsa natura expresferat poëtarum parens Il. Ʋ.

83. ubi Patrocli umbra Achillem monet: Μη ἐμὰ
σῶν ἀπάνευθε τιθήμεναι ὅστέ', Ἀχιλλεῦ. Ἀλλ' ὁμοῦ
ὥς ἐτράφημεν ἐν ὑμετέροισι δόμοισιν. — Ὡς δὲ καὶ
ὅστέα νῶϊν ὁμῇ σορὸς ἀμφικαλύπτοι, Χρῦσεος ἀμφι-
φορεῦς. huc etiam referendi vs. 126, 244 & Od.
Ω. 76, 77.

Antiquam lectionem defendit Huschkius Analect.
crit. p. 128; sed ista, *memento Hoc iter*, non
expedit. Quodsi servanda est ea lectio, hoc mo-
do verba interpreter: *Siquando mors tibi subeun-
da est, memento huc ire, n. ad meum sepul-
crum, ut uno eodemque tumulo tegamur.* Quam
sententiam poëta mox illustrat, addens: *ad lapi-
des veni memores*, i. e. lapides, qui sepulcrum
meum indicent, me sepultum arguant. Dictio
autem *venire ad lapides* graeco fonte derivata est.
Pind. Nem. VII. 27. θανάτου παρὰ σῆμα νέεσθαι,
& Callim. Hymn. in Dian. vs. 130. ἐπὶ σῆμα ἔρ-
χεσθαι. Quae loca & Huschkius comparavit.

Ibid. vs. 51 — 56.

Tu tamen amisso nonnunquam flebis amico:

*Fas est praeteritos semper amare viros,
Testis, quem niveum quondam percussit, Adonis,
Venantem Idalio vertice durus aper.
Illic formosum flevisse paludibus, illuc
Diceris effusa tu, Venus, isse coma.*

Verf.

Verf. 53. ita correctum a Marklando, (in eodd. est *Adonin*,) temere recepit Kuinoelius: neque enim hic Adonidis, sed ipsius Veneris testimonium requiritur, uti recte viderunt Burmannus & Huschkius. Ille autem emendans, *Testis, quum niveum quondam percussit Adonin, Venantem Idalio vertice dirus aper, Illis formosum planxisse paludibus*, — testem fecit aprum, id quod aequè ac Marklandus evitare cupiebat. Quapropter Huschkius Ep. crit. p. 51, 52. corrigit: *Testis, cui niveum quondam percussit Adonin, — aper.* Facere non possum, quin &, quid ego tentaverim, proponam. Suspicebam, poëtam nexa utriusque distichi structura scripsisse:

*Testis, quae, niveum quando percussit Adonin,
Venantem Idalio vertice, durus aper,
Illic formosum flevisse paludibus, illic
Diceris effusa tum, Venus, isse comâ.*

Tum pro *tu*, quod languere videbatur, Burmannus jam reposuerat.

El. XVI. vs. 40, 41.

*Hunc infamis amor versis dare terga carinis
Fussit, & extremo quaerere in orbe fugam.*

Extremo male in quibusdam codd. cum *externo* mutatur. De Aegypto aliisque regionibus remotissimis ita loqui solebant antiqui. Aesch. Prom. 852. Ἔστιν πόλις Κάνωβος, ἐσχάτη χθονὸς. ubi cf. Stanlejus. Latinorum auctorum exempla dedere Pasferatius, Broukhufius, Burmannus.

El. XVII. vs. 3, 4.

*Horum ego sum vates, quoties desertus amaras
Explevi noctes, fractus utroque toro.*

Utroque toro est utraque lecti sponda, quarum interiore parietem versus mulier, exteriori autem vir cubare solebat. Ergo queritur poëta se in vacuo lecto solum versare membra, ut modo in hanc, modo in illam tori partem se vertat. De lecti constructione & consuetudine cubandi veteribus usitata optime egit Salmasius ad Spartiani Verum Cap. 5. Ubi tamen versum *Cur pressus prior est interiorque torus?* memoria lapsus perperam Tibullo tribuit, cum sit Ovidii Am. III. XIV. 32.

Fractus i. e. infomniis & crebra corporis jactatione defatigatus. Horatius, de duriori tamen cubili, Epod. XI. 22. *Limina dura, quibus lumbos & infregi latus.* Itaque impatientius amator se ferre secubitum significat, de quo alias usurpant *medio jacere toro.* Ovid. Am. II. X. 17. *Hostibus eveniat viduo dormire cubili, Et medio*
laxe

laxe ponere membra toro. cf. Her. XIX. 158. & Am. I. V. 2. Quamobrem nulla causa est, cur Ayrmanni conjecturam *dolo*, aut Heinsii *jactus* admittamus.

El. XVIII. vs. 1.

Assiduæ multis odium peperere querelæ,

Frangitur in tacito femina sæpe viro.

Siquid vidisti, semper vidisse negato:

Aut siquid doluit forte, dolere nega.

Quid mea si canis aetas candesceret annis?

Et faceret scissas languida ruga genas?

At non Tithoni spernens Aurora senectam. —

Diversae sunt horum versuum explicationes, inde ortae, quod difficilior videbatur esse a vs. 4. ad sequentia transitus. Verum illa difficultas evanescet, si statuamus quatuor versibus prioribus contineri consilium praecipientis, qui moneat, amatorem, ut puellae suae perfidiam ac furta patienter ferat, quandoquidem ita citius ad fidem sit reditura, quam si assiduis exprobrationibus ac rixis agitur; ad quae poëta vs. 6 & 7. respondeat, id leve fore & ferendum, si senex jam esset; quamquam vel Aurora Tithoni senectam non spreverit; se vero (vs. 19.) juvenem etiam contemni. Ita singulae partes uno quasi filo satis apte nectuntur. Videlicet formula *quid si* successum indicat ulterio-

rem, eumque uel meliorem, ut Horat. III. od. IX. 17. *Quid si prisca redit Venus?* & Ovid. Met. I. 498. *Spectat inornatos collo pendere capillos, Et, quid si comantur, ait. vel pejorem,* ut Prop. I. IX. 15. *I, quaeso, & tristes istos compone libellos: Et cane, quod quacvis posse puella velit. Quid si non esset facilis tibi copia?* Saepe increpat, idque comparatione facta, modo majoris culpa, ut hujus libri El. XXXIV. 11. *Quid si non constans illa & tam certa fuisset?* modo levioris, ut Just. L. II. 12. *Quid si non haec & Dario prius & nunc Xerxi belli causa nobiscum foret, quod vos rebellantes non destituimus?* i. e. minus culpandi esfetis, si cet. Ad postremum hunc usum loquendi praeter locum, de quo nunc agimus, etiam refero h. lib. El. IX. 29. *Quid si longinquos retinerer miles ad Indos? Aut mea si staret navis in Oceano? Sed vobis facile est verba & componere fraudes.* Quae verba, ab aliis aliter exposita, sic intelligo: minus culpa haberet perfidia tua, si te relicta ad Indos militatum abiissem ibique lucri faciendi causa morarer, cet. sed facile tibi est fraudes componere falsasque violatae fidei causas praetendere.

El. XIX. vs. 17—40.

Ipsa ego venabor, jam nunc me sacra Dianae

Sus-

Suscipere, & Veneri ponere vota juvat.
Incipiam captare feras, & reddere pennis
Cornua, & audaces ipse monere canes.

Veneris mentio ab hoc loco aliena est: etenim si Propertium dicere intelligas, se Veneri sacra facere velle, tanquam si hoc nunc primum inciperet, id sane ineptum foret; sin contra cum Pasferatio cogites, eum Veneris sacra relicturum, non minus hoc ἀποσδιόνυσον, quoniam amoris causa, cum in rure versaretur Cynthia, venator fieri volebat. Scribamus, quaeso, & nemori ponere vota juvat. Venatores nempe in nemore, ubi fera capta erat, partem ejus ex voto suspensam Dianae dicare solebant, quod notum ex Spanhemii nota ad Callim. in Dian. vs. 105. & Cerdae ad Virg. Ecl. VII. 30. Librarios autem pasfim nomina propria posuisse pro appellativis ostendit Schraderus Emendat. Cap. VIII. p. 158. Verba sic emendata, in quibus ponere proprium est dedicantium (cf. ex gr. h. lib. El. XIV. 27. Tib. I. I. 16.) lucem praebunt sequentibus reddere pinu Cornua, quam lectionem pravo consilio deturbavit Kuinoelius, reponens pennis cornua. Hoc enim male junctis de eadem re metaphoris diversissimis obscurum, & merito reprehensum a censore in Ephem. liter. Hallensibus a. c1800ccv. p. 67. Contra sunt ferarum, quas captare volebat, eaque vota, nominatim nunc expressa, ex arbore suspensus

erat Deae venatrici, *nemorum virgini* (Horat.) & *reginae* (Sen. Trag.): nam capita & pedes praecipue dedicabantur. Vid. Spanhem. & Cerda locis modo exhibitis. Scholium Aristoph. Plut. 944. paucis totam rem declarat: Ἔθος ἦν τοὺς θηρῶντάς τινα ἄγρην, μέρος τι τοῦ θηρωμένου, κεφαλὴν ἢ πόδα προσηλοῦν πασσάλῳ ἐπὶ τινος δένδρου εἰς αὐτὴν τὴν ὕλην πρὸς τιμὴν τῆς Ἀρτέμιδος. Inde folers ille veterum imitator Petr. Lotichius Sec. Ecl. II. 93. *Ille ferox si pendet aper mihi sanguine poenas, Hic Triviae celsa reddam capita horrida pinu.* Cui Propertii locum obversatum fuisse, statim sentias, quique adeo imitatione sua lectionem antiquam *reddere pinu Cornua* & firmat & explicat.

Ibid. vs. 29 — 32.

*Sic me nec solae poterunt avertere sylvae,
Nec vaga muscosis flumina fusa jugis:
Quin ego in assidua mutem tua nomina lingua,
Absenti nemo ne nocuisse velit.*

Locum, ut obscurum ac desperatum reliquit Marklandus, Broukhufius silentio praetermisit, Pasferatius perperam exposuit; alii vero corrigere conati sunt, in his Palmerius scribendo *mussem tua nomina*, Ayrmannus *Quin ego consueta canam* — sic *nocuisse velit*, Burmannus *Quin ego*

inadsueta vitem — . Suadebam olim, *ego in* mutaretur in *equidem*, & in versu minori legeretur *nemo non*; sed utrumque, ut nunc mihi videtur, non necessarium, siquidem praepositio *in* a Propertio pluries ablativis casibus additur ex abundantia, ut h. lib. El. XXII. 44. *Quid juvat in nullo pondere verba loqui?* cf. ibi Heinsius & Burmannus; & El. XXIX. 40. Similiter Graeci ablativis instrumenti & aliis quibuscunque adjiciunt praep. *ἐν*, Lucian. Dial. Mort. XXIII. fin. *καθικόμενον ἐν τῇ ῥάβδῳ*, quam λέξιν pluribus exemplis adstruit Hemsterhusius; Bianor Anthol. Lib. I. Tit. XXXIII. ep. XV. *ἐν πρὸς λέξ πατέοντα*. quem locum praeter alia citat Munckerus ad Hygin. Tab. XX. Porro negatio duplex interdum ponitur pro simplici, velut Cic. Orat. in Verr. Act. II. L. II. 24. *Debebat Epicrates nullum numum nemini*. cf. Plaut. Mil. Glor. Act. V. 18. Negatio sequente duplici *non* vel *nec* frequentior est & occurrit etiam hujus El. vs. 5, 6. Ceterum in his versibus hunc sensum satis commodum deprehendere mihi videor: *Interea flumina sylvarumque solitudo non adeo de te securum me reddunt, quin ego, quoties de te loquar, assidue & sedulo nomen tuum cum alio commutem, non tuo vero utar nomine, sed alio ficto, nequis juvenum, si nomen tuum teque solam rusticari sciverit, te corrumpere tuaeque absentis fidei nocere cupiat.*

Notissimum est, amatores de amoribus suis lo-

quentes, ut invidiam declinarent, vera amicarum nomina mutare fictis consuevisse, de qua re vid. Broukhuf. ad Tibull. IV. III. 11. & Burmann. ad Lotich. L. III. El. III. init. Eandem ob causam Paris praesente Menelao nomen suum similiter occultabat, Ovid. Her. XVI. 241. *Ah! quoties juvenum narravi potus amores, Ad vultus referens singula verba tuos! Indiciūque mei fido sub nomine feci. Ille ego, si nescis, verus amator eram.*

El. XX. vs. 18. *Ambos una fides auferet, una dies.*

Unanimes auferet malebat Guyetus, porperam. Sic versiculi perit vis ac Venus. *Una fides nos auferet*, praegnans est locutio hujus sententiae: *una eademque amborum fides incorrupta permanebit ad mortem usque, quam (una dies auferet) una die nos ablatūram esse spero.* Videlicet persona vel res, ad certum temporis finem permanens, ipsa tandem finem illum adducere fingitur. Virg. Ecl. IX. 52. *longos Cantando puerum memini me condere soles*, i. e. cantando dies peragere, donec sol conderetur. cf. Horat. IV. od. V. 29. & Claudian. LH. 13.

El. XXII. vf. 17, 18.

*Unicuique dedit vitium natura creato.**Mi natura aliquid semper amare dedit.*

Melius fortasse scribatur *Unum cuique*; nam primum *unusquisque* vocabulum est minus poëticum, & a Propertio quidem extra hunc locum semel modo positum; tum id dicit poëta, homines suo quemque vitio, i. e. uni alicui praecipuo deditos esse, ut & Catull. XXII. 20. *Suus quoque attributus est error.* Praeterea *creato* male a quibusdam exponi aut mutari mihi videtur. Interpretor igitur: *Natura cuique homini, postquam eum creavit, unum aliquod vitium praecipuum solet addere.*

Ibid. vf. 25.

Jupiter Alcmenae geminas requieverat arctus.

Alcmenae est dativus, quem vocant, commodi, neque opus est ellipsi nominis *causa* vel *gratia*, quo Kuinoelius, *Alcmenae* genitivo casu accipiens, nescio quam ob causam decurrit. *Jupiter*, inquit auctor, *ut cum Alcmena concubaret, quietam noctem duplicavit, binas noctes tranquillas continuavit.*

El. XXIII. vs. 13, 14.

*Contra rejecto quae libera vadit amictu;
Custodum & nullo septa timore, placet.*

Custodum *tumor*, quod tueri conatus est Gebhardus, & e recentioribus probarunt Barthius & Kuinoelius, num recte dicatur pompa splendida, valde dubito. Nota metaphora *tumor* est vel animi, vel orationis. Neque vero dictionis insolentiam defendunt Heliodori verba, a Gebhardo citata, *σωματοφυλάκων πομπεία ὑπέρογκος*. Praeterea amanti custodum non tam officiebat ostentatio, quam *timor*, quae lectio est in omnibus libb. & a Burmanno recte praefertur. Nempe *custodum*, quod objective hic ponitur, *nullo septa timore*, i. e. nullis, quos timeat, custodibus circumdata. Favent praecipue Lib. III. El. XII. 17. *Quid faciet nullo munita puella timore — ?* & El. XIV. 23. *Nec timor, aut ulla est clausae tutela puellae.*

El. XXIV. vs. 49 — 52.

*Noli nobilibus, noli conferre beatis;
Vix venit, extremo qui legat ossa die.
Ii tibi nos erimus: sed tu potius, precor, ut me
Demissis plangas pectore nuda comis.*

Ver-

Versum 49, quem varie plures tentarunt, nequaquam sollicitandum esse recte quidem existimavit Burmannus; at minus recte versum 50 interpretatus est, hunc sensum loco tribuens: „Noli me componere divitibus, quorum nemo osilegii officium mihi mortuo faciet.” Quod manifeste falsum puto. Etenim poeta: *noli*, inquit, *me componere divitibus ac nobilibus, quales Theseus, Demophoon, Jason fuere, inter quos vix est, qui ad finem vitae te amet & ossa tua legat; at is ego tibi ero.* Nam modo dixerat: *Credo ego non paucas ista periisse figura; Credo ego sed multos non habuisse fidem. Parvo dilexit spatio Minoida Theseus, Phyllida Demophoon: hospes uterque malus. Jam tibi Jasonia nota est Medea carina, Et modo servato sola relictia viro. Noli nobilibus*, cet. Nempe Propertius, quia Cynthia ipso excluso divitem amatorem admiserat, majore hujus elegiae parte divitum ac nobilium in amore levitatem carpit, suam vero constantiam ad mortem usque mansuram praedicat.

El. XXV. vs. 17, 18.

*At nullo dominae teritur sub limine amor, qui
 Restat, & immerita sustinet aure minas.*

In voce *immerita* cur haeserint interpretes, non video, mirorque Broukhusium *emerita*, Burmannum

num *intrepida* corrigere voluisse, cum utrumque multo minus sit, quam quod habet vulgata lectio. Non enim ea tantum, quae quis patitur sine merito suo, dicuntur immerita, sed etiam is, qui patitur, immeritus. *Auris immerita* est, quae minas audire non meruit. Minas autem, i. e. oburgationes, audire & sustinere, quas non merueris, uti durissimum est, ita singularem amantis constantiam designat: unde mox sequitur, *peccasse fatetur Laesus*, quod majus etiam.

Ibid. vs. 35, 36.

*At si secula forent antiquis grata puellis,
Essem ego, quod nunc tu: tempore vincor ego.*

Hexametrum, ab aliis aliter tentatum, mendo carere existimo. Quod *si secula forent grata* scil. erga amatores fidos, qualem me Cynthiae praesto, *antiquis puellis*, dum puellae existerent antiquae, antiquum obtinentes, proba & integra fide. Nempe sexto casu absoluto haec sunt accipienda, ut e. gr. L. IV. I. 33. *parva urbe*. Itaque hanc sententiam inde elicio: *si puellarum mores ita nunc essent comparati, ut fidis amatoribus parem gratiam referrent, velut antiquae solebant puellae, constanter me amaret Cynthia, ut ego illam, neque tu nunc ejus amore exsultares; sed vincor iniquitate temporum.*

El.

El. XXVI. 1—6.

*Vidi te in somnis fracta, mea vita, carina
 Ionio lassas ducere rore manus,
 Et quaecumque in me fueras mentita, fateri,
 Nec jam humore graves tollere posse comas.
 Qualem purpureis agitatam fluctibus Hellen
 Aurea, quam molli tergore vexit, ovis.*

Ita postremum distichon interpunxit Pasferatius, eumque secutus Kuinoelius: dure, ut mihi videtur. Quodsi ita comparisonem instituere voluisset poeta, non ovem, sed fratrem puellae, qui una veheretur, memorasset, sororem fluctibus agitari videntem. Repetendum puto praecedens *vidi*, aut *videre solemus*, nempe in picturis vel poetarum descriptionibus. Similis ellipsis est Cic. Amicit. C. 2. *Te autem* (scimus) *alio quodam modo, non solum natura & moribus, verum etiam studio & doctrina esse sapientem: nec sicut vulgus, sed, ut eruditi, solent appellare sapientem, qualem in tota Graecia neminem.* Ubi a sciolis post *qualem intrusum inveni*, etiam *reliqui*, quemadmodum hoc Propertii loco *agitavit* pro *agitata* insulse legitur in nonnullis codd. Itaque hoc modo versus illos distinguo:

*Nec jam humore graves tollere posse comas,
 Qualem purpureis agitatam fluctibus Hellen,
 Aurea quam molli tergore vexit ovis.*

El.

Ibid. vs. 9, 10.

*Quae tum ego Neptuno, quae tum cum Castore fratri,
Quaeque tibi excepi tum, Dea Leucothee?*

Pro *excepi* Heinſius conjecit *exegi* vel *suscepi*, alii illud positum pro *suscepi* n. vota arbitrantur. Fortasse *excipere* hic idem est, quod Graecis ἐξαίρεῖν i. e. ἐξαίρετον δίδοναι, ut interpretatur Scholiaſtes ad Hom. Il. II. 56. de donis eximiis, quae vel Diis vel hominibus offerebantur, frequens, ex gr. Soph. Trach. 245. ἐξέλθε' αὐτῷ κτήμα καὶ θεοῖς κριτὸν. Verbum Graecum expreſſit etiam Virg. Aen. IX. 271. ubi cf. Cerda. Itaque noſter: *quae ſ. qualia*, ait, *dona tum ſelegi, ſelecta deſtinavi, vovi, Neptuno!*

Ibid. vs. 21 — 28.

*Nunc admirentur, quod tam mihi pulcra puella
Serviat, & tota dicar in urbe potens.*

Non, ſi Cambyſae redeant & flumina Croeſi,

Dicat: de noſtro ſurge, poëta, toro.

Nam mea quum recitat, dicit ſe odiſſe beatos.

Carmina tam ſancte nulla puella colit.

Multum in amore fides, multum conſtantia prodeſt.

Qui dare multa poteſt, multa & amare poteſt.

Poſtrema multa & amare poteſt tanquam cor-
rup-

rupta alii aliter conjiciendo immutarunt in *multum* & *amare potest*, *multum in amore potest*, *multa negare potest*, Santenius in *non* & *amare potest*, Burmannus in *stulte* & *amare potest*. At vulgatam lectionem non sollicitandam esse arbitror. Nimirum hac elegia, quae a memoratis versibus initium capere videtur, Propertius de sua in amore constantia & fide gloriatur, atque eo praesertim nomine se Cynthiae favorem adeo demeruisse h. l. innuit, ut opulentis amatoribus longe praeferretur, causamque addit, quod, qui divitiis labefactatur, facilis praeda fieri solet Veneris πανδήμου, & *amare multa* i. e. multas puellas nulla constantia. Sic Lib. I. XIII. 52. scripserat: *Haec tibi vulgares istos compescet amores, Nec nova quaerendo semper amicus eris. Ubi nova sunt amicae novae.* Nempe etiam quum de hominibus sermo est, quo latius pateat oratio, frequenter genus neutrum adhibetur, quae loquendi ratio non observata compluribus fraudi fuit, ipsique adeo J. F. Gronovio ad Liv. I. 53. *Vetant mirari, si qualis in cives, qualis in socios, talis ad ultimum in liberos esset: in se ipsum postremo saeviturum, si alia desint.* Ubi pro *alia* tentabat alii. Sed recte, probante etiam Drakenborchio, lectionem vulg. tuetur Cortius ad Sallust. Jug. XIII. 6. cf. id. ibid. XIV. 16. & Drakenb. ad Liv. II. V. 4. Eodem neutrorum usu delectantur scriptores omnis generis, ex. gr. Horat. I. od. XXXIV. 13. *insig-*
nem

nem attenuat Deus, Obscura promens. Ovid. Met. X. 18. ibid. V. 343. ubi Heinſius lectionem *Cereris sumus omnia munus* merito praefert alteri *sunt omnia.* cf. idem ad X. 32. Hom. Hymn. in Ven. 34. Plura dabit Kypkius Obſerv. Sacr. ad Joan. XVII. 2. & epist. Pauli Ephesiis vulgo inſcriptam VI. 13. ubi *ἅπαντα* itidem ſenſu neutro capere malim.

El. XXVII. vs. 5, 6.

*Seu pedibus Parthos sequimur, seu classe Britannos,
Et maris & terrae coeca pericla viae.*

Simplex hujus distichi ſententia est: *Sive terra sive mari iter facimus, utrumque pericula habet incerta.* Sed in versu minori non plana est verborum structura, neque variis doctorum correctionibus satis emendata. Verum, ni fallor, assequemur scribentes: *Et maris & terrae coeca perinde via est.* Vulgat. *viae* facile oriri potuit ex compendio scripturae *via ē*: tum *coeca via* est incerta, periculosa, quemadmodum Ovid. Am. II. XI. 16. *Litora marmoreis pedibus signanda, puellae: Hactenus est tutum: cetera coeca via est.* Conjecturam meam probavit G. T. Suringar, vir amicissimus, in Observationum in Prop. specimine altero (Lingae 1806.) idemque sibi in mentem venisse scribit.

Ibid.

Ibid. vs. 13, 14.

*Jam licet & Stygia sedeat sub arundine remex,
Cernat & infernae tristia vela ratis.*

Stygia sub arundine alii exponunt de cymba arundinea, alii de arundinetis, Stygis ripam praecingentibus. Verius, opinor, per arundinem intelligemus tonsam s. remum, sub quo Charon fedeat in transtro ad remigandum jam paratus. Ad hunc sensum ducit etiam seq. *remex. Stygia ar.* ut Virg. Aen. VI. 391. *Stygia carina.*

El. XXVIII. vs. 9—15.

Num sibi collatam doluit Venus? illa peraequo

Prae se formosis invidiosa Dea est.

An contempta tibi Junonis templa Pelasgae?

Palladis aut oculos ausa negare bonos?

Semper, formosae, non nostis parcere verbis.

Hoc tibi lingua nocens, hoc tibi forma dedit.

Susplicatur poëta aegrotantem Cynthiam morbum sibi contraxisse non tam ex aëris aestu, quam quod aliquam Dearum formosarum praese contempsisset, & verbis petulantibus laesisset. Quoniam igitur de contempta Dearum forma sermo est, aliena ab hoc loco videntur esse *Junonis templa* quae *contempta* neglectum quidem Deae cultum in-

dicant, non vero spretae & verborum contumeliis affectae injuriam formae. Fortasse poëta scripsit:

An contenta tibi Junonis membra Pelasgae?

Uti in Minerva oculi, sic in Junone membrorum sc. corporis decor & majestas maxime celebrantur; imo haec etiam propter brachiorum summam pulcritudinem, quae, ut & pedes, per excellentiam *γυῖα*, *membra*, appellantur, perpetuo epitheto *λευκώλενος*, illa *γλαυκῶπις* ab Homero vocatur. Cf. Lucian. Charidem. vol. IX. p. 278. (ed. bip.)

El. XXIX. vs. 15—18.

*Quae quum Sidoniae nocturna ligamina mitrae
Solverit, atque oculos moverit illa graves:
Afflabunt tibi non Arabum de gramine odores,
Sed quos ipse suis fecit Amor manibus.*

Vs. 16. *illa* num sit Propertii, dubito, quia praecessit *quae*. Ernestius utique Cic. Phil. XIII. 19. fin. *delevit ille*, tanquam perperam scriptum praecedente *qui*. Cum autem *ille* & *inde* permutantur in veterum scriptis, ut Virg. Aen. III. 663, non male conjicias *oculos moverit inde graves*, possitque *inde* esse pro *deinde*, *mox*, vel potius pro *ex ea*, n. *mitra*, si *mitram* scilicet solutam tantum, non depositam cogitemus; tum vero conveniret illud Hymn. Hom. in Sol. vs. 9. *σμερδυνὸν δ' ὄγε δέρκεται ὅσσοις Χρυσέης ἐκ κόρυθος*.

Ibid.

Ibid. vs. 41, 42.

*Sic ego tam sancti custos excludor amoris,**Ex illo felix nox mihi nulla fuit.*

Quidquid in versu penultimo innovarunt eruditi, non ita mihi placet, ut cum vulgata lectione commutari velim. *Custos* nonnulli interpretantur *speculator*, *observator*, sed malim per ironiam dictum accipere, ut se ipse accuset amator, quod, morum intemperantiae & levitati deditus, puellam pudicam (talem enim hoc carmine proponit Cynthiam,) tam male custodivisset, neglexisset.

El. XXX. vs. 23—26.

*Una contentum pudeat me vivere amica?**Hoc si crimen erit, crimen Amoris erit.**Mi nemo objiciat. libeat tibi, Cynthia, mecum**Roscida muscosis antra tenere jugis.*

Eodem fere modo apud Hectorem se excusat Pa-

ris Hom. Il. Γ. 64. Μή μοι δῶρ' ἐρατὰ πρόφερε χρυ-

σέης Ἀφροδίτης, οὗτοι ἀπόβλητ' ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα

δῶρα, ὅσσα κεν αὐτοὶ δῶσιν, ἐκὼν δ' οὐκ ἂν τις

ἔλοιτο. idem Paris apud Lucian. Dial. mort. XIX.

ἐρωτικὸς γὰρ καὶ αὐτός εἰμι, καὶ τῷ αὐτῷ θεῷ κατέ-

σχημαι. οἶσθα δὲ, ὥς ἀκούσιόν τί ἐστι, καὶ τις ἡμᾶς

δαίμων ἄγει, ἐνθα ἂν ἐθέλῃ. καὶ ἀδύνατόν ἐστιν ἀντι-

τάττεσθαι αὐτῷ. At abrupta nimis videtur oratio post *objiciat*; quamobrem ab Heinſio, ſed duriori medela, reſtituebatur *Mnemonidum* atque *ut nam*, vel *Dummodo* aut *Si modo Mnemonidum*; a Burmanno *Si nemora adliciant*. Ev. Waſenbergius corrigebat: *Id nemo objiciat*. Sed ſic idem hiatus manet. In mentem mihi venerat *Ut nemo officiat*, idque & tranſitum reddere faciliorem & aptiſſime cum loci contextu congruere putabam. Patet enim cauſam, cur poëta in ruris ſolitudinem puellam invitet, hanc fuiſſe, ut iniquos de ſe rumores exſtingueret, neve ipſius amoris quiquam obreſcere poſſet.

Haec dum recenſeo, non ſatis cauſae ſubreſcere video, cur lectio vulg. mutetur. Verba, *Mi nemo objiciat* n. crimen, quibus locus ex Homero modo depromptus quodammodo favet, arctius cum praecedente verſu cohaerent, quamobrem ſic interpungas:

Hoc ſi crimen erit, crimen Amoris erit;

Mi nemo objiciat. Libeat cet.

Mi habet emphafiſin, cum opponatur Amori. Sententiarum vero tranſitus, qui hic quidem, in medio praefertim verſu, paulo durior deprehenditur, non eſt nimis anxie quaerendus in Propertio, quippe qui non raro brevitatis ſtudioſus ab re altera ad alteram omiſſis mediis Lyricorum more tranſiliat.

El. XXXII. vf. 5—10.

*Curve te in Herculeum deportant eseda Tibur?**Appia cur toties te via ducit anum?**Hoc utinam spatium loco, quodcumque vacabis,**Cynthia! sed tibi me credere turba vetat.**Quum videt accensis devotam currere taedis**In nemus, & Triviae lumina ferre Deae.*

Postremum hoc distichon superiori praeponendum suspicon, & quum mutandum in cur (quur), ut ordo sit:

Appia cur toties te via ducit anum? (vel potius, ut quidam libri habent *anus*.)

Cur videt accensis devotam currere taedis

In nemus, & Triviae lumina ferre Deae?

Hoc utinam spatium loco cet.

Ad viam Appiam nemus erat Aricinum Dianae sacrum, vid. Cluverii Ital. ant. L. III. p. 931. Itaque: *Cur*, inquit, *via Appia*, i. e. *populus in hac via frequentissimus*, *te videt* δαδοφóρῳ *intrare nemus Dianae Aricinae?* Quin tu potius, *siquid vacabis*, *hic in urbe obambula*. Tibi vero crebros discessus excusanti quominus credam, *turba*, quam ubique obviam habes, prohibet. Sed vs. 8. sermonem continuat, velut Graecorum δὲ. Ad vs. 9. *Cur videt* cet. conf. Horat. Epist. L. I. VI. 25. *Cum bene notum Porticus Agrippae, & via te conspexerit Appi*, cet.

Ibid. vs. 11 — 16.

*Scilicet umbrosis sordet Pompeia columnis
 Porticus aulaeis nobilis Attalicis:
 Et creber platanis pariter surgentibus ordo,
 Flumina sopito quaeque Marone cadunt:
 Et leviter Nymphis tota crepitantibus urbe,
 Quum subito Triton ore recondit aquam.*

Postremi versus novam lucem consequuntur re-
 pertis recens Tritonum capitibus five personis,
 quarum ora hiant & olim aquae in cloacas de-
 ducendae inserviebant. Vid. Viscontius (Busti
 del Museo Pio-clementino) tom. VI. qui lo-
 cum ita constituit, ut *Nymphis*, quod in plurimis
 codd. est, reponat, & *quum* in *qui* mutet cum
 Marklando. Quo facto *Triton* apte referetur ad
sordet vs. 11.

Ibid. vs. 25, 26.

*Sed tu non debes inimicae credere linguae,
 Semper formosis fabula poena fuit*

„An se ipsum alloquitur poëta?“ rogat Pasfe-
 ratius. Non puto. Generalem hic efferre senten-
 tiam mihi videtur, velut vs. 49. pro his: *non
 credendum est linguae inimicae*. Utitur autem
 apostrophe ad eos, quicunque rumorem illum de
 Cyn-

Cynthia accepissent; atque ita commode inchoat
suavem illam animi conversionem, qua ad lenita-
tem ac veniam se paratum ostendit.

El. XXXIV. vs. 27 — 32.

Quid tua Socraticis tibi nunc sapientia libris

Proderit, aut rerum dicere posse vias?

Aut quid Cretaei tibi prosunt carmina lecta?

Nil juvat in magno vester amore senex.

Tu satius Musis meliorem imitere Philetam,

Et non inflati somnia Callimachi.

Vs. 31. varie tentarunt atque interpretati sunt
critici. Nihil vero horum magnopere mihi placet.
Versum sic intelligo: *Tu potius Musis, i. e. car-
minibus tuis, imitere Philetam, doctorem aptio-
rem, ad ea, quae nunc tibi amanti canenda
sunt, melius convenientem, utiliore, quam
quos tractare soles poëtas philosophos.* Virg. Aen.
V. 483. *Hanc tibi, Eryx, meliorem animam
pro morte Daretis Persolvo.* i. e. aptiorem, in-
terprete Servio. Hom. Il. F. 11. *ὁμῖχλιν Ποιμέσιν
οὔτι Φίλιν, κλέπτῃ δὲ τς νυκτὸς ἀμείνω.*

Ibid. vs. 89 — 92,

Haec etiam docti confessa est pagina Calvi,

Quum caneret miserae funera Quintiliae.

*Et modo formosa qui multa Lycoride Gallus
Mortuus inferna vulnera lavit aqua.*

Posterius distichon ad sanitatem reducere multi conati sunt; Heinsius *multa* mutando in *mulsa*, Marklandus in *flente*, &, ne plures memorem, Wakkerus legendo *multa Lycoride passus*, Mitscherlichius *formosam qui multa Lycorida questus*. Sed nihil horum, si bene examines, non habet, quod displiceat. *Mulsa* forma est insolentior, tum rei parum convenit, quia Lycoris Galli vulnera non mulcebat, sed perfidia sua exasperabat: *flente* nimis abit a scriptura vulgata, itidem *passus* & *questus*, quae praeterea remonent Galli nomen, quod non bene omittitur, quoniam in praecedentibus ubique nomina poetarum propria adduntur. Puto mendum latere in voc. *Mortuus*, quod hic otiosum est. Repone *Moerens*. Ita sensus exhibit integer: *Et haec Gallus confessus est, qui modo, dum causa Lycoridis formosae multa moerebat, querebatur, inferno flumine vulnus abluit, mortem finem ac solatium amoris habuit. Moerere cum ablativo ponit Virg. Georg. III. 518. moerentem fraternae morte juvenum, Cic. pro Balbo 25. Hominum alienis bonis moerentium. Deinde multa moerens, velut Ovid. Met. I. 664. Talia moerenti.*

Lib. III. El. III. vs. 1—4.

*Visus eram molli recubans Heliconis in umbra,
 Bellerophontei qua fluit humor equi,
 Reges, Alba, tuos, & regum facta tuorum,
 Tantum operis nervis hiscere posse meis.*

Vs. 4. *hiscere*, pro quo Heinſius *numeris ducere*, Schraderus *dicere* conjiciebant, fatis defenditur ſimili uſu verbi Graeci *χαλνείν*, quod ab hian-
do primum, ut Heſychii gloſſa utar, *ἀνολνείν τὸ
στόμα* notavit, deinde *os aperire ad loquendum*,
voce efferre, dicere. Ita poſuit Sophocl. Ag.
1227. τὰ δεινὰ ῥήματα χαλνείν, ubi Schol. εἰπεῖν,
& Ariſtoph. Vesp. 341. ubi idem notatum a
Scholiaſte. Eadem eſt ratio verbi *hiare*, cujus
ſignificationem nulla neceſſitate coarctare videtur
Broukhufius, quando ad Sannazar L. I. El. XI.
18. de ſtatuis tantum & imaginibus uſurpari poſſe
ſuſpicatur. Ceterum G. J. Voſſius, qui deriva-
tionem verbi *canere* a gr. *χαλνείν* repudiat in Ety-
mologico, propterea quod *hiatum* & *cantum* im-
mane quantum diſſerre cenſebat, ex graeci verbi
uſu laudato, quemadmodum iſta congruant, diſce-
re potuiſſet.

El. IV. vs. 12—18.

Ante meos obitus ſit, precor, illa dies,

Q 5

Qua

*Qua videam, spoliis onerato Caesaris axe,
 Ad vulgi plausus saepe resistere equos.
 Inque sinu carae nixus spectare puellae
 Incipiam, & titulis oppida capta legam,
 Tela fugacis equi, & braccati militis arcus.
 Et sup̄ter captos arma sedere duces.*

Inter postremum hoc distichon & praecedens sermonem abruptum praeterierunt interpretes. Obseruasse tamen Heinſium credo, qui vs. 16. emendabat *Spectare* — *Incipiam titulis oppida lata suis*, neque hoc tantum, opinor, ne *spectare* absolute staret, sed etiam, ut eo praeter *oppida* referrentur *Tela fugacis equi* & sqq. Verum tamen *suis* pro *legam* substituere nullo iuvante MS. temerarium videtur. Quamobrem praestabit in *legam* intelligere *videns*, s. *spectans*, vel potius ex vs. 13. repetere *videam*, quemadmodum h. Lib. El. VI. vs. 13. *vidisti* repetendum est: *Nec speculum strato vidisti, Lygdame, lecto? Ornabat niveas nullane gemma manus? Ac moestam teneris vestem pendere lacertis? Scriniaque ad lecti clausa jacere pedes?*

El. V. vs. 13, 14.

*Haud ullas portabis opes Acherontis ad undas,
 Nudus ab inferna, stulte, vehere rate.*

Ab

Ab rate vehi non fert latinitas. Kuinoelius *ab cum vehere* jungendum dicit. Sed hanc tmesin, cuius exemplum desidero, terſo poëtae non libenter ingeſſerim. Cf. quae Burmannus ad Lib. III. XI. 10. huiusmodi tmeſium repertores commode monuit. Praefero emendationem Schraderi *Nudus at*, cui favet lectio *ad*, in multis libris obvia, tum hoc etiam, quod frequenti errore librarii ſextos caſus praepoſitione onerarunt. Vid. Cortius ad Sall. Cat. VI. 6.

Ibid. vſ. 25 — 28.

Tum mihi naturae libeat perdiscere mores,

Quis Deus hanc mundi temperet arte domum;

Qua venit exoriens, qua deficit; unde coactis

Cornibus in plenum menſtrua luna redit.

Poëtae, de rerum natura memoraturi quaestiones, ordiri ſolent a ſole & luna, ſicut Virg. Georg. II. 477. *coelique vias & ſidera monſtrent, Defectus ſolis varios lunaeque labores.* Tib. II. IV. 17. *Non reſero ſolisque vias, & qualis, ubi orbem Complevit, verſis luna recurſat equis.* item J. Wallius, elegans veterum imitator, Lib. II. El. III. *Scire lubet, quodcunque latet; qua lege recurrant Sidera; quae mundi temperet hora vices: Cur niteant ſtellae, cur ſol, eur luna labore.* Itaque deum vs. 26. de ſole intelligendum

dum puto, qui *mundi domum*, i. e. coelum, *arte*, sapienter, *temperet*, regat; Virg. Georg. I. 231. *Idcirco certis dimensum partibus orbem Per duodena regit mundi sol aureus astra.* Aesch. Agam. 4. Ἀστῶν κάτοιδά νυκτέρων ὁμήγουρι, καὶ τοὺς φέροντας χεῖμα καὶ θέρος βροτοῖς λαμπροῦς δυνάστας, ἐμπρέποντας αἰθέρι Ἀστεράς. Ita solem *δεσπότην κόσμου* appellat auctor hymn. Orph. VII. 16. Quin etiam deus absolute pro sole a poëtis Graecis frequenter usurpatur Aesch. Pers. 500. πρὶν σκεδασθῆναι θεοῦ ἀκτῖνας. ubi cf. Stanlejus. Quodsi vs. 26. uti ex locis allatis verosimillimum fit, de sole recte interpretor, nullum dubium est, quin sqq. *Qua venit exoriens, qua deficit*, eo sint referenda, neque difficultatem habet *exoriens*, quod, ut simpliciter positum pro sole oriente, merito suspectum fuit Burmanno.

El. VI. VI. 21, 22.

Ille potest nullo miseram me linquere facto?

Aequalem nulla dicere habere domo?

Pentametrum varie tentarunt multi, sed parum feliciter. Melius fecisse mihi videntur, qui lect. vulg. exposuerunt hoc modo: *Num ille negare potest me rivalem habere?* Verum tamen hoc huic loco vix convenire potest. Mutatione minima restituo: *Aequalemve ulla dicere habere domo?*

mo? i. e. Num ille me, quae nihil fraudis com-
miserim, relinquere, num dicere, gloriari pot-
est, se habere ex ulla domo puellam mihi aequa-
lem moribus & fide? Propterea sequitur vs. 25.
Non me moribus illa, sed herbis improba vicit.
Horat. I. od. XXIV. 6. sqq. Cui Pudor — quan-
do ullum inveniet parem?

Ibid. vs. 29.

Et strigis inventae per busta jacentia plumae.

Busta jacentia Pasferatius explicat *diruta*, *ever-
sa*, vel *humilia*, Heinsius post varias conjecturas
collapsa, quem sequitur Mitscherlich. ad Horat.
Epod. V. 20. Fortasse satius erit intelligere *busta*
late per campi spatium disposita, idque cum fig-
nificatione foeditatis, velut Senec. Herc. Fur.
686. *Palus inertis foeda Cocyti jacet.*

El. VII. vs. 9, 10.

*Et mater non iusta piae dare debita terrae,
Nec pote cognatos inter humare rogos.*

Cum iusta non Terrae, tanquam Deae, solve-
rentur, sed umbris mortuorum sive manibus, non
placet opinio Marklandi, Terram Matrem h. l.
significari statuentis; ut nec altera illa Santenii,
qui

qui construebat *justa terrae piae*, intelligens pulverem arenae, corpori injiciendum; quod anxie quaesitum mihi videtur. *Justa dare piae terrae* idem puto, quod inferias dare sepulcro, loco pio s. sancto, in quo umbra pia adesset, quemadmodum *pium arvum*, ubi pii post mortem morari credebantur, dicitur auctori Conf. ad Liv. 329. Is sensus, quantum video, tam perspicue ex his verbis elucet, ut ampliorem illustrationem respuat.

Ibid. vs. 17.

Paete, quid aetatem numeras?

Schraderus conjiciebat *memoras*, sed non necessarium; imo illud significantius. De ipso annorum numero non ita magno Deos monuisse adolescens fingitur. *Numerare* enim saepe est, numerum vel minorem vel majorem cum emphasi quadam significare. Senec. Oed. 615. *Interque natos Tantalus tandem suos Tuto superba fert caput fastu gravi, Et numerat umbras.* i. e. etiam in inferis jactat numerum s. multitudinem liberorum. Horat. Lib. II. Epist. II. 210. *Natales grate numeras?*

Ibid. vs. 21 — 24.

Sunt Agamemnonias testantia litora curas,

Quae

*Qua natat Argynni poena minantis aquae.
Hoc juvene amisso, classem non solvit Atrides:*

Pro qua mactata est Iphigenia mora.

Uti *natat & minantis*, sic *notat & natantis* in MSS. legitur, variaturque etiam in prima & ultima voce hujus pentametri; unde variae lectiones ortae. Burmannus Scaligerum & Broukhusium secutus edidit: *Quae notat Argynni poena natantis aqua*: Marcilius legebat: *Quae notat Argynni poena, minantis aquae*: explicant „Quae litora infamat poena Argynni.” Verum poena, si diligentius locum tractes, num bene dici potest infamare litora, cum non in litore, sed aqua perierit juvenis? Itaque praefenda videtur Parrhasii ratio, a Cantero, N. Heinsio aliisque probata, legentis: *Qua notat Argynni poena natantis aquas*. Verum magis mihi placet lectio Pasferatii, quam recepit Kuinoelius; ita tamen, ut post *poena* interpungas, & *minantis aquae* ad *litora* referas; aut reponas *Argynnus*, ut hic ipse aquae minantis poena dicatur, sicut, ubi mors alicujus vitio vertitur cuidam, hic illius crimen dicitur poëtis, ut Propert. II. XXVIII. 2. *Jupiter — Tam formosae tuum mortua crimen erit.* quod imitatur Ovid. Her. XV. 180. *Ne sis Leucadiae mortua crimen aquae.* Propositae conjecturae favere videtur, quod in quibusdam codd. est *Agivum & Argivis*, in edd. priscis *Argivum*. Convenienter itaque genio

nio Propertiano Argynnus vocaretur poena, quippe quam ab eo haberet Cephifus, vel potius mare Aegeum, quo nonnemo eum submersum statuit: hoc enim ad similitudinem casus, quo perierat Paetus, magis accederet, & cum *litoribus & aqua minanti* i. e. iracunda melius congrueret.

Alia haesitatio oritur ex loco Senecae Med. 622. *Aulis amissi memor inde regis Portubus lentis retinet carinas, Stare querentes.* Ubi Scaliger Erginum, regem Orchomeniorum, intelligit, & cum hujus morti Seneca idem tribuat, quod Propertius interemto Argynno, moram videlicet navium, poëtarum alterutrum confudisse putat Argynnum, Agamemnonis amorem, cum Ergino Argonauta. Sed, si vel maxime Erginus a tragoedo designetur, quod tamen valde incertum, neque aliunde constat, non inde necessario sequitur factam esse confusionem; potuere enim illi, quod non raro factum est, diversos de eadem re mythos sequi, vel, quod vero mihi similis videtur, Seneca in mortuorum Argonautarum recensione, quam choro tribuit, consilio suo aptum putavit, ad ista tempora retrahere causam iniquitatis, qua deinceps infamis fuit ille Aulidos portus; finxitque adeo, quo magis pro more veterum poëtarum detestandam navigationem declararet, Aulidem coepisse moram facescere navigaturis, postquam rex ille in expeditione Argonautica periisset. Quodsi vero feriem orationis apud Senecam sequaris, pronum

num tibi erit, versus allatos ad Tiphyn referre, cuius interitum modo memoraverat chorus. Cui opinioni adversatur quidem Scaliger, argumentans Tiphyn non fuisse regem; verum, etiamsi concedamus, hunc nulli regno praefuisse, licet ipsius regni paterni eodem loco mentio fiat, rex tamen Argus i. e. gubernator dici potuit, velut Aesch. Persf. 381. *νεῶν ἀνκτες*. ubi cf. Abresch. Val. etiam Flaccus, Graecos imitatus, l. 418. *Non metuat cui regna ratis, cui tradere coelum Assidua Tiphys vultum lassatus ab Arcto*. Cf. Burmann. Utut est, hoc saltem obtinebo, nihil hic turbasse Propertium, cum vulgaris sit opinio, causam, quaecunque ea fuerit, qua Graeci Trojam oppugnaturi in Aulide retinerentur, tum primum fuisse natam; quando quidem alii ventos contrarios fuisse narrant, quod Neptunus Trojae parcere cuperet, alii, quod Agamemnon Dianae cervam occidisset imprudens, quae vulgo nota sunt. Propertius vero, qui rariora fere sequitur, Argynnum, puerum delicatum, quem vehementer amabat Agamemnon, morte abreptum impedimento fuisse praedicat; & si Plutarcho in Gryllo fidem habemus, isto amore (cujus etiam meminere Jul. Pollux, Stephanus Byz., Clemens Alexandr. Protrept. p. 25, & Athenaeus l. XIII. 8.) Graecorum imperator unice detentus, mare & ventos falso criminatus est. Idem de Paride scribit Oenone Ovid. Her. V. 408. *Ah quoties, cum te vento quererere teneri, Riserunt*

runt comites ! ille secundus erat. Quem locum non bene interpretatur Burmannus major. „Secundus,” inquit, „mihi amanti, quia te retinebat, nec illo flante abire poteras.” Imo secundus erat Paridi navigaturo, sed hic, quod invitus discederet morandique causas quaereret, de vento adverso simulate querebatur, id quod risum movebat comitibus. Varias captare moras amantium est, ingratis a conjugibus puellisve discedentium, cf. Ovid. Her. II. 96. Tib. I. III. 15. Quodsi Paridem ex animo de vento revera contrario querentem cogites, hoc, totius loci sensu bene perspecto, repugnare auctoris menti videbis. Sed ad nostrum revertamur. E sequenti disticho *Hoc juvene amisso* cet. porro videmus saltem post mortem Argynni ventum refluasse, & hinc demum ulterioris morae causam existisse.

Ibid. vs. 25, 26.

*Reddite corpus humo, positaque in gurgite vita
Pactum sponte tua vilis arena tegas.*

Marklandus ad Stat. Sylv. II. 4. p. 211. restituit *positumque in margine ripae*, idque probant Burmannus alique viri principes. Fateor equidem ita aliquam orationi facilitatem accedere, verumque ad Ovidianam conformari copiam, siquidem *reddi humo*, i. e. in litus ejici, & *poni in margine ripae* eadem sunt; verum de ubertate sententiae, Propertio magis propria, nonnihil detrahitur.

Ser-

Servo lectionem vulgatam, quae in omnibus est codd. & edd., atque ita intelligo: *vos, Dii marini, facite, ut Paeti corpus in terram appellatur, eique, cum in vestro gurgite vitam posuerit, hoc saltem contingat, ut vilis eum arena vel sua sponte tegat.* Praefero scilicet Guyeti Santenique lectionem *sua — tegat.* Sentis vero ex vulg. illa lectione versus hexametri causam redundare idoneam, quae poëtae preces fulciat.

Ibid. vs. 60.

Attulimus longas in freta vestra manus.

Olim voc. *longas* suspectum habens conjiciebam *sanctas*, cf. vs. 16. Eurip. Orest. 1606. Ἄγνους γὰρ εἶμι καὶ χεῖρας. cf. Aesch. Agam. 785. Senec. Herc. Fur. 1328. Oed. 791. Med. 901. Similiter noster Lib. II. XXXII. 28. *Testis eris puras, Phoebe, videre manus.* i. e. veneficio aliove scelere non pollutas. Sed malo vulgatum *longas* tueri cum Scaligero aliisque. Nempe imagine diversa, sed exquisitiore, eandem rem expresit, suntque *manus longae* totae, integrae, nullum ob crimen mutilatae. Priscorum hominum, suos sensus moresque Diis tribuentium, vulgaris erat opinio, quoscunque viderent aliquo membro captos, aliisve malis affectos, haec a Diis flagitiorum poenas repetentibus immitti, atque adeo, si quis peccasset,

set, ea maxime membra puniri, quae patrandis facinoribus fervierant, ideoque manus praesertim: supra Lib. II. XXXIV. 9, 10.

Lynceu, tunc meam potuisti tangere curam?

Perfide, nonne tuae tunc cecidere manus?

El. XI.

De hac elegia diversa sunt virorum doctorum iudicia, quae vide in argumentis Burmanni & Kuinoelii. Tantum non omnes censuerunt, rebus deesse ordinem & convenientiam, neque exitum respondere principio, quod nonnulli Propertii genio condonarunt, alii damnarunt. Kuinoelius vero, iisdem difficultatibus motus, contendit ex duabus elegiis diversis hanc unam esse conflata, alteramque istarum incipere a vs. 29. *Quid? modo quae nostris cet.*

Non infitior in parte posteriore sententiarum ordinem esse turbatum, sed huic hoc modo non medicaberis. Pasferatius recte quidem trajiciendum esse monuit distichon *Nunc ubi Scipiadae classes?* cet., quod olim legebatur antepenultimum; verum ne sic quidem res salva est. Vs. 47. ignavia Romanis exprobratur; mox vs. 49. sequitur Romanorum Augusto duce victoria & hujus de Cleopatra triumphus; deinde vero vs. 57. redit eadem ignavi timoris exprobratio, eique magna priscorum heroum virtus opponitur, quae, inprimis illa, *Nunc ubi Scipiadae classes? ubi signa Camilli?* cet. pror-

prorsus aliena sunt post memoratas Augusti laudes
ac triumphum. Itaque post vs. 46. inferendos es-
se puto vs. 57. & sqq. ad 67. hoc ordine:

Scilicet incesti meretrix regina Canopi, 39

Una Philippeo sanguine inusta nota,

Ausa Jovi nostro latrantem opponere Anubim,

Et Tiberim Nili cogere ferre minas;

Romanamque tubam crepitanti pelleret sistro,

Baridos & contis rostra Liburna sequi;

Foedaque Tarpeio conopia tendere saxo,

Jura dare & statuas inter & arma Maris. 46

Septem urbs alta jugis, toto quae praesidet orbi, 57

Femineas timuit territa Marte minas.

Nunc ubi Scipiadae classes? ubi signa Camilli?

Et modo Pompeia Bospora capta manu?

Hannibalis spolia? & victi monumenta Syphacis?

Et Pyrrhi ad nostros gloria fracta pedes?

Curtius expletis statuit monumenta lacunis:

Admisso Decius praelia rupit equo.

Coclitis abscissos testatur semita pontes.

Est cui cognomen corvus habere dedit. 66

Quid nunc Tarquinii fractas juvat esse secures, 47

Nomine quem simili vita superba notat,

Si mulier patienda fuit? cape, Roma, triumphum,

Et longam Augusto salva precare diem.

Fugisti tamen in timidi vaga flumina Nili:

Accepere tuae Romula vincla manus.

Brachia spectavi sacris admorsa colubris,

Et trahere occultum membra soporis iter.

*Non haec, Roma, fuit tanto tibi cive verenda,
Nec ducis assiduo lingua sepulta mero.* 56

*Haec dii condiderunt, haec dii quoque moenia
servant.* 67

*Vix timeat salvo Caesare Roma Jovem.
Leucadius versas acies memorabit Apollo.*

Tantum operis belli sustulit una dies.

*At tu, sive petes portus, seu, navita, linques,
Caesaris in toto sis memor Jonio.*

Vides jam concinnam sententiarum feriem: primum describuntur reginae bellum Romanis inferentis minae & apparatus a vs. 39 — 46; deinde Romanorum timor indignus & ab avita virtute abhorrens a vs. 57 — 66. & a vs. 47 — ad medium vs. 49; tandem ab Augusto relata victoria atque instaurata ac stabilita reipublicae salus a medio vs. 49 — 56 & a vs. 67. ad finem. Ceterum postrema ab universa elegiae argumento non tam remota mihi videntur, ut a praecedentibus disjuncta velim, ac pro diversa elegia habeam. Nempe id agit hoc carmine poëta, ut amorem suum excuset, quo devictus mulieris imperio se subjecerat; mox in rem suam adhibet varia exempla feminarum, quae latum & grave imperium in viros exercuerant, Medae, Penthesileae, Omphales, Semiramidis; quibus nunc addi Cleopatram, Aegypti reginam, quid mirum, cum hoc exemplum esset recentissimae memoriae, tum vero gravissimum, quia ipsis Romanis, quorum imperium affectare ausa fuerat, timorem

rem injecerat haud mediocrem? Easdem ob causas in hoc diutius moratur, neque quidquam, praesertim poëtae lyricam rationem saepius sequenti, fuit proclivius, quam, ubi semel Cleopatrae meminisset, laudem victoris Augusti pro corollario attexere. Ita ex. gr. carmine sequente, Postumo in militiam profecto, Gallae uxoris fidem ac pudicitiam laudat, deinde, ubi eum cum Ulysse comparaverat, ad hujus errores & fata opportune deducitur. Cf. hujus libri El. XV. & Horat. I. od. III. atque ibi Mitscherlichii argumentum.

El. XII. vs. 13, 14.

*Neve aliquid de te flendum referatur in urna;
Sic redeunt, illis qui cecidere locis.*

Sic cum emphasi, velut Ovid. Met. XI. 727. ubi Halcyone ad Ceyca, naufragio extinctum: *Sic, o carissime conjux, Sic ad me, miserande, redis?* Consol. ad Liv. 127. sq. *Siccine dignus eras oculis occurrere matris? Sic ego te reducem digna videre fui?* *Sic redeunt* scilicet, ut iis morientibus non liceat adesse, & extrema officia praestare, ne corpora quidem ipsa mortuorum recipiantur, sed tantum *aliquid*, tantum exigui cineres, *ἐπὸς αὐτῶν*, ut vocat Aesch. Agam. 454. *cinis pro ipsis viris redux*. Mos erat antiquissimus, caesorum [in] [praeliis] corpora comburere, & ossa

cineresque una cum armis domum referre, vel remittere ad propinquos. Hom. Il. H. 331. Τῷ σε χοῖ πόλεμον μὲν ἄμ' ἡοῖ παῦσαι Ἀχαιῶν, Αὐτοὶ δ' ἀγρόμενοι κυκλήσομεν ἐνθάδε νεκροῦς, Βουσι καὶ ἡμιόνοισι· ἀτὰρ κατακῆομεν αὐτοὺς Τυτθὸν ἄπο πρὸ γεῶν, ὥς κ' ὅστέα παισὶν ἕκαστος Οἴκαδ' ἄγῃ, ὅταν αὐτε νεώμεθα πατρίδα γαῖαν. Aesch. l. 1. Ἀντὶ Φωτῶν δὲ τεύχη Καὶ σποδὸς εἰς ἑκάστου τοῦς Δόμους εἰσαφικνεῖται. Ὁ χρυσαμοιβὸς δ' Ἀρης σωμάτων Καὶ τραλαντοῦχος ἐν μάχῃ δορὸς Πυρρῶθεν ἐξ Ἰλίου Φίλοισι πέμπει βαρὺ Ψῆγμα δυσδάκρυτον Ἀντήνορος σποδοῦ Γεμίζον τοῦς λέβητας εὐθέτους. cet. e seqq. autem Chori versibus & 517. liquet hunc honorem principibus modo & locupletioribus contigisse, cum ceteri in terra peregrina sepelirentur.

El. XIII. vs. 5 — 10.

*Inda cavis aurum mittit formica metallis,
Et venit e rubro concha Erycina salo:
Et Tyros ostrinos praebebat Cadmea colores,
Cinnamon & multi pastor odoris Arabs.
Haec etiam clausas expugnant arma pudicas,
Quaeque terunt fastus, Icarioni, tuos.*

Horum versuum postremus varie fuit acceptus ac tentatus. Quae nonnulli retulerunt ad *pudicas*, in his Ruhnkenius, qui ideo gerunt, lectionem Guyeti & Scioppii assumebat. Sed uti verbum

bum expugnant, sic etiam *terunt* ad arma appositissimum est, tum vero etiam ad fastus Penelopes, quos, utpote asperrimos, arma illa non statim expugnant, sed *terunt* i. e. paulatim minuunt, infirmant. Praeterea *que*, quod inprimis observandum, hic non simpliciter copulandi vim habet, sed augendi, qua valent saepius *et*, *etiam*, *vel*. Itaque interpretor: *Quae arma vel tuos fastus, Penelope, tuam asperitatem et constantiam plane singularem, sensim possunt contundere.* Quae profecto sententia est haud paulo acutior. Particula *que* nonnunquam hac usurpatur potestate, velut in *hodieque*, ut & Graecorum τε, verbi causa Hom. Il. A. 63. καὶ γάρ τ' ὄναι ἐκ Διός ἐστιν & Aesch. Agam. 187. Στάζει δ' ἐν ᾧ ὕπνῳ πρὸ καρδίας Μνησιπήμεων πόνοσ. *Etiam in somno cura e malefactorum conscientia instillatur cordi.*

El. XIV. vs. 13, 14.

*Et modo Taygeti, crines adspersa pruina,
Sedatur patrios per juga longa canes.*

Sedatur a Schradero mutatum in *hortatur*, probante Burmanno: infeliciter, quemadmodum recte monstravit Huschkus in epist. crit. ad Santenium p. 62. Schraderus autem verbum *sedari* accepit significatione *insectandi*, quam ad feras quidem, non ad canes convenire videbat; verum *sedari*

canes hic est pone canes *lire*, sequi canibus praecurrentibus. Ita verbum legas ex. gr. Tib. I. X. 41. *Ipse suas sectatur oves, at filius agnos* cf. id. II. III. 7. Videlicet ante venatores procurrare solent canes ad feras investigandas atque e latibulis excitandas, quas ipsi mox prehendant aut sectantibus dominis excipiendas praebeant. Sic jam Hesiodus rem repraesentavit Scut. Herc. 302. τοὶ δ' ὠκύποδες λαγὸς ἤρευν "Ἄνδρες θηρευταὶ, καὶ καρχαρόδοντε κύνε πρὸ, ἰέμενοι μαπέειν, οἱ δ' ἰέμενοι ὑπαλύξαι. Item Hom. Od. T. 435. Οἱ δ' ἐς βῆσσαν ἵκανον ἐπακτῆρες· πρὸ δ' ἄρ αὐτῶν Ἰχνη ἐρευνῶντες κύνες ἦισαν· αὐτὰρ ὅπισθεν Τίεες Αὐτολύκου· μετὰ τοῖσι δὲ δῖος Ὀδυσσεὺς Ἦϊεν ἄγχι κυνῶν, κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος.

Ibid. vs. 27.

Non Tyriae vestes errantia lumina fallunt.

Propter abstrusiolem notionem voc. *errantia* divinabam aliquando *mirantia*. Quaecunque enim valde & plus, quam decet, amamus & cupimus, ea mirari dicimur. Horat. Lib. I. ep. VI. 17 sq. *I nunc, argentum & marmor vetus aeraque & artes Suspice: cum gemmis Tyrios mirare colores.* cf. ibid. ep. X. 30 sq. Vulpius quidem & alii scripturam vulgatam sic explicant: „vestes fallunt errantia lumina, dum vitia corporis abscondunt.”

Kui.

Kuinoelius intelligit „oculos dubio motu fluctuantes, q. d. te timidum, qui nescias, quo oculos conjicias,” & refert ad vs. 3. *Nec quae sint facies, nec quae sint verba rogandi Invenias.* Quodsi vero *errantia* fervandum censeas, intelligere malim lumina, pretiosas vestes percurretia, quae dum satiari nequeunt, huc illuc flexa omnes earum partes avide perlustrant, ita ut non mores, non formam puellarum, sed ornatus duntaxat pretium ac splendorem spectent, atque adeo re indigna capiantur, fallantur.

Ibid. vs. 29 — 32.

At nostra ingenti vadit circumdata turba,

Nec digitum angusta est inseruisse via.

*Nec quae sint facies, nec quae sint verba rogandi
Invenias; caecum versat amator iter.*

Vs. 31. *facies* & *verba rogandi* cum Heinſio & Burmanno majori displicerent, variis modis corrigere tentarunt. Ille legebat *Nec quae sint partes*, vel *Nec qui sint aditus*, hic *Nec quae sit facilis*, nec *quae sit acerba roganti* vel nec *quae det verba roganti*. Marklandus conjiciebat *rogando*, dictum velut *solvendo non esse*. Sed nescire me fateor, quid his viris displicuerit in hoc versu, qui satis expeditus mihi videtur. *Nescias*, inquit Propertius, *quonam oris habitu aut quibus*

bus tandem verbis puellam roges, i. e. ad amores pellicias. Opponit enim Romanorum mores moribus Laconum, quorum liberam cum puellis versandi copiam, qua ipse carebat, ita modo laudaverat: Lex igitur Spartana vetat secedere amantes, Et licet in triviis ad latus esse suae. Nec timor aut ulla est clausae tutela puellae, Nec gravis austeri poena cavenda viri. Nullo praemisso de rebus tute loquaris Ipse tuis: longae nulla repulsa morae. Facies dixit numero plurali ad vultus corporisque species varias, quas aliquis blandiendi causa induat, indicandas. Similiter vultus plur. num. posuit Cic. de Orat. II. 59. ut mores ejus, de quo narres, ut sermo, ut vultus omnes exprimantur. Tac. Ann. I. 7. Postea cognitum est, ad introspiciendas etiam procerum voluntates inductam dubitationem. nam verba, vultus, in crimen detorquens recondebat. In quibus locis praeterea, quod refert natura, vultus & sermo s. verba, ut hic facies & verba junguntur. In omnes se vertere facies, παντοῖον ὑλίσσασθαι (Lucian. Dial. Mort. XXI.) & de illis dicitur, qui in angustias adducti, ut sese expediant, nullis non utuntur artificiis; vid. Virg. Aen. XII. 891. Ceterum nihil refert, rogandi legas, an roganti, quod olim praeferebam. Verba rogandi sunt, quibus rogetur puella, sicut pretium vehendi, quo quis vehatur, Ovid. Fast. II. 115. Ille sedens citharam-
que

que tenet pretiumque vehendi Cantat. Itaque ap.
eundem Her. V. 147. *radix medendi*, pro quo
Heinfius *medenti*, retinendum videtur. De vi &
usu gerundiorum consule Cortium ad Sallust.
Jugurth. C. LXII. §. 8. & Periz. ad Sanctii
Min. III. 8.

El. XVIII. vs. 9, 10.

*His pressus Stygias vultum demersit in undas;
Errat & in vestro spiritus ille lacu.*

Deest nomen ejus, quem mortuum refert ac
deplorat; at vero vs. 10. pronomen *ille*, in quo
celebritatis notio est, Marcellum, publice tunc
temporis ab universa civitate defletum, satis vide-
tur commonstrare. Sed

Ibid. vs. 25—28.

*Ille licet ferro cautus se condat & aere,
Mors tamen inclusum protrahit inde caput.
Nirea non facies, non vis exemit Achillem,
Croesum aut, Pactoli quas parit humor, opes.*

pronomen demonstrativum *ille* poni pro incerto
aliquo, ut vult Pasferatius, plane singulare est.
Quamobrem partitive hic a poëta adhibitum esse
suspicio, tanquam si subjecturus esset alterum *il-
le*.

te, five *hic*, atque ita porro, pro quibus certos notosque viros nominatim appofuerit, Nirea, Achillem, Croesum.

Ibid. 29, 30.

*Sic olim ignaros luctus populavit Achivos,
Atridae magno quum stetit alter amor.*

Hoc distichon cum abruptius incidat, a Scaligero relegatum est in Lib. II. el. VIII. (illi VII.) quod probaverunt Broukhufius & Burmannus, item Mitscherlichius, qui tamen *ignaros*, quod videbat ibi non convenire, mutavit in *ingratos*. Videlicet *alter amor Atridae* si intelligitur de amore in Briseida, absurdum est illud *ignaros*, quandoquidem Achivi non ignorabant, hunc amorem, detrectante pugnam Achille, sibi magnae cladis causam esse. Verum ignorabant, unde ipsos pestis affligeret, donec a Calchante edocerentur Chryseidem, quae Agamemnoni in praedae partem cesferat, *alter* post Argynnum vel Clytaemnestram *amor*, patri reddendam esse. Imo ipsum illud *ignaros*, quod in omnibus est libris, mihi pignori est, hoc distichon ad hanc elegiam pertinere. Ut enim Graeci pestilentia homines rapiente, sic Romani mortuo Marcello nesciebant, quae causa esset publicae calamitatis, quis Deus iratus, aut quamobrem; inde vs. 8 roga-

verat: *Quis Deus in vestra constitit hostis aqua?*
 Itaque poëta ad hunc versum respicit; qui tamen
 quia longius praecessit, & huic disticho, de quo
 agimus, cum vicinis nullus fere intercedit nexus,
 fortasse cum quibusdam statuendum nonnulla ex-
 cidisse, aut distichon solitarium carmini praefi-
 gendum est. Sane abruptum initium animi do-
 lentis perturbationem egregie designaret.

El. XIX. vs. 15—19.

Crimen & illa fuit, patria succensa senecta

Arboris in frondes condita Myrrha novae.

Nam quid Medae referam, quo tempore matris

Iram natorum caede piavit amor?

Quidve Clytaemnestrae, cet.

Ad genitivos *Medae & Clytaemnestrae* inter-
 pretes revocant *crimen* e vs. 15, quod durius
 mihi videtur, quia *crimen* ibi figurate ponitur pro
criminosa. Satius ierit, ni fallor, *amorem* repe-
 tere e vs. 18. atque ita jungere: *Quid referam*
amorem Medae, s. *Medeam amantem illo tem-*
pore, quum iste amor iram matris, quum ma-
ter amans iram suam, caede natorum piavit? cet.

El. XXII. vs. 15.

Et si qua Gygaei visenda est ora Caystri.

Sic

Sic vitiose legitur in edit. Kuinoelii pro *Et quæ Gygaei*; hæc autem lectio secundum Burmannum in edit. Brixiana a. 1486. primum apparuit, quamquam *Gygæi* etiam in quibusdam libris biblioth. Vatic. legatur. Vosii correctionem *Ortygii* multis defendit Broukhufius. Alterutrum probum mihi videtur aliisque lectionibus præferendum; *Ortygii* tamen propius accedit ad scripturam optimorum codd., in quibus est *Ogygiae*, *Origiae*, *Origae*, *Orige*, *Origi*.

Ibid. vs. 35—38.

*Cornua nec valuit curvare in pellice Juno,
Aut faciem turpi dedecorare bove :
Arboreasque cruces Sinis, & non hospita Grajis
Saxa, & curvatas in sua fata trabes.*

vs. 37 sq. accusativi *cruces*, *saxa*, *trabes* ad verba *valuit curvare* vs. 35, quod volebat Broukhufius, commode referri non possunt; certe *curvare saxa*, *curvare curvatas trabes* nemo dixerit; neque apte cum Junone statim jungitur Sinis. Quapropter cum Livinejo arbitror ante vs. 37. quaedam excidisfe. Ceterum non de diversis latronibus, sed de uno Sinide hic loqui Propertium puto, propterea quod principium & exitus distichi ad eum necessario pertinent, media vero non bene alio trahi possunt. Sinidi autem hæc

haec optime conveniunt, quippe qui in faxosis Isthmi angustiis, quarum nota sunt pineta, in hospites faeviebat. Boettigerus opere de picturis vaforum Graecorum (Griechische Vasengemälde) vol. I. Part. 2. p. 134. docte disputat de Theseo latronis *πιτυοκάμπτου* domitore, contendens Sinin, Procrusten, Scironem aliosque unum modo fuisse, cui verum nomen fuerit Sciron, reliqua ejusdem esse cognomina; Athenienses vero, aemulatione ductos, inde plures fecisse eosque omnes a Theseo morte mulctatos, ut haberent, quem Herculi, heroi Boeotio, opponerent. Fortasse igitur Propertius auctorem Graecum ante oculos habuit unius maxime latronis facinora memorantem. Praeterea observat idem Boettigerus Sinin illum sive Scironem tanto fuisse corporis robore, ut pinus proceras ad terram posset flectere, ac praetereuntes coëgisce, ut idem facerent, hos autem, ubi viribus deficerentur, ex iisdem arboribus suspendisse; quod vero narrant eum homines duabus arboribus ad terram ductis alligasce iisque remisfis miserabiliter necasce, hoc recentioris esse commenti, & crucibus arboreis Propertii, antiquiorem poëtam probabiliter secuti, solum indicari suspendium.

El. XXIII. vs. 1—6.

Ergo tam doctae nobi. periere tabellae,

S

Scrip-

*Scripta quibus pariter tot periere bona!
 Has quondam nostris manibus detraxerat usus;
 Qui non signatas iussit habere fidem.
 Illae jam sine me norant placare puellam,
 Et quaedam sine me verba diserta loqui.*

Recte postrema interpretatur Pasferatius; „ tabellae supplices, cum abessem, didicerant iratam lenire & exorare.” Minus bene Kuinoelius: „ tabellae visae tantummodo, silentio ipso, satis diserte loquebantur, iratam puellam demulcebant, etsi ne verbulum quidem iis inscriptum esset.” Profecto tabellas nihil scripti continentes mittere, praesertim puellae iratae, dementis esset. Imo, quod alii praesentes flendo & orando vix efficerent, id ille noster scriptis precibus a puella sua absens impetrabat, juvante tabellarum ab amatore tritarum adspectu, ita ut hae sine ipso satis diserte loquerentur.

El. XXIV. vs. 1, 2.

*Falsa est ista tuae, mulier, fiducia formae;
 Olim oculis nimium facta superba meis.*

Schraderus, (vir amplae accurataeque doctrinae, cujus ego manes, praeceptoris discipulus, pie veneror, non sentiens, quomodo Cynthia oculis Propertii superba fieri potuerit, reponebat

Olim

Olim elegis Emendat. C. VIII. p. 164. Burmannus quoque haerebat, putidumque hoc pronuntiabat, Propertium suos ipsum laudare oculos, quapropter omnino legendum monebat *oculis tuis*; item Fr. Jacobsius in epist. ad Astium p. XXXIX. proponens: *Oh curis nimium* s. *Oh nimium curis*. Sed locus fanus est: *superba facta oculis meis*, h. e. oculorum meorum iudicio, quo formam tuam olim probavi. Eodem sensu *oculos* simpliciter posuit Ovid. Her. XVII. 100. *Quam multos credas juvenes optare, quod optas, Qui sapiant? oculos an Paris unus habes?* & vs. 125. *Contenta est oculis hominum mea forma probari*. Et ipse Propertius Lib. IV. IV. 32. *formosa oculis arma Sabina meis*. Item Flor. IV. XI. 9. *Regina ad pedes Caesaris provoluta tentavit oculos ducis. frustra. Nam pulcritudo intra pudicitiam principis fuit*. Oculi nempe formae omnisque pulcri sunt iudices, quibuscum animus subito consentit; Lucian. Dial. mar. V. fin. ubi Panope, Paridem de forma Deorum iudicaturum respiciens: ἤδη σοι Φημι, οὐκ ἄλλη κρατήσῃ, τῆς Αφροδίτης ἀγωνιζομένης, ἢν μή τι πάνυ ὁ δαιτυτῆς ἀμβλυώτῃ. Sunt enim oculi quasi viae, per quas immisum pulcritudinis effluvium, & in animum delatum, amoris flammam excitat, uti ait Plato in Phaedro: δεξάμενος τὴν τοῦ κάλλους ἀπορροήν διὰ τῶν ὀμμάτων ἐθερμάνθη. Quo respexit Achilles Tattius L. V. ἢ δὲ

τῆς θεᾶς ἡδονὴ διὰ τῶν ὀμμάτων εἰσρέουσα τοῖς στέρ-
 νοις ἐγκάθεται· ἔλκουσα δὲ τοῦ ἐρωμένου τὸ εἶδωλον
 αἰὲν ἐναπομάσσεται τῷ τῆς ψυχῆς κατόπτρῳ, καὶ
 ἀναπλάττει τὴν μορφήν· ἡ δὲ τοῦ κάλλους ἀπορρόγη
 δι' ἀφανῶν ἀκτίνων ἐπὶ τὴν ἐρωτικὴν ἐλκομένη καρ-
 δίαν ἐναποσφραγίζει κάτω τὴν σκίαν. Cum Achille
 concinit Musaeus de Her. & Leandr. vs. 92. Κάλ-
 λος γὰρ περίπυστον ἀμωμήτοις γυναικὸς Ὀξύτερον
 μερόπεσσι πέλει πτερόεντος δίστου. Ὁφθαλμοὺς δ' ὁδὸς
 ἔστιν· ἀπ' ὀφθαλμοῦ βολᾶν Κάλλος ὀλισθαίνει καὶ
 ἐπὶ φρένας ἀνδρὸς ὁδεύει. Inde lepidus versus Sen.
 & Syri Sent. 39. *Amor, ut lacryma, oculis ori-*
tur, in pectus cadit, ubi cf. Gruterus. Itaque
 amantium oculi formae pulcritudine & gratia di-
 cuntur teneri, abripi, tanquam telis vulnerari,
 cet. nam, ut ait Socrates ap. Xenoph. Memor.
 I. III. § 13. τοῦτο τὸ θηρίον, ὃ καλοῦσι καλὸν
 καὶ ὠραῖον, τοσοῦτῳ δεινότερόν ἐστι τῶν φαλαγγίων,
 ὅσῳ ἐκεῖνα μὲν ἀψάμενα, τοῦτο δὲ οὐδ' ἀπτόμενον,
 εἰάν τις αὐτὸ θεᾶται, ἐνλήσῃ τε καὶ πάνυ πόρρωθεν
 τοιοῦτον, ὥστε μαίνεσθαι ποιεῖν, ἴσως δὲ καὶ οἱ ἐρω-
 τες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πόρρωθεν οἱ
 καλοὶ τιτρώσκουσιν. Prop. I. XIX. 5. *Non adeo*
leviter nostris puer haesit ocellis, Ut meus oblito
pulvis amore vacet. id. II. XVIII. 7. *Interea*
nostri quaerunt sibi vulnus ocelli, Candida non
tecto pectore siqua sedet. Quod imitatus Relan-
 dus Galat. El. I. *Quin oculos docui, ne quae*
sibi vulnera quaerant, Figere in opposito lumi-
 na

na casta solo. Ovid. Am. II. XVII. 12. *O facies oculos nata tenere meos!* Sic passim & hic & alii poëtae. Atque hinc illustratur Aeschylus, qui Agam. 751. Helenam vocat *μαλθακὸν ὀμμάτων βέλος*, quae miti vulnere virorum oculos feriret; quemadmodum & supra Musaei verba *ἀπ' ὀφθαλμοῖο βολάων* intelligenda sunt, neque alias legatorum illud Persicorum apud Herodot. L. V. C. 18. *γυναῖκας εὐμόρφους ἀντίας ἴζεσθαι ἀλγυδόνας ὀφθαλμῶν*, quo etiam per jocum usus fuit Alexander secundum Plutarch. Alex. C. 36. Neque ego causam video, cur Herodotum propter hanc dictionem reprehenderit Longinus Sect. IV, quem merito refellunt interpretes. Minime vero huc referendum est vocab. *ἐλίκωψ* s. *ἐλίκῳπις*, licet ad Hom. Il. A. 93. *ἐλίκῳπιδα κούρην* Scholiastae vett. interpretentur *πρὸς ἣν οἱ νέοι τοὺς ὤπας ἐλίσσουσιν ὥς εὐπρεπῇ*. Verior explicatio est Graevii ad Hesiod. Theogon. 16. „*Ἐλικοβλέφαροι & ἐλίκῳπιδες* puellae Graecis dicuntur, quae sunt *mobili oculorum petulantia*, ut Petronius loquitur; siue quae habent, ut idem dicit, *blandos oculos & inquietos*, Et quadam propria nota loquaces. Qui hinc Ovidio dicuntur *arguti*.” Cum vero oculi praecipua pars sint pulcritudinis, formosarum etiam oculi oculos virorum rapere & auferre nonnunquam dicuntur: *ἐπειδὴ γὰρ εἰς τὰ ὄμματα τῶν καλῶν τὸ κάλλος κἀθιγται, ῥέον δὲ ἐκεῖθεν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ὀρώντων ἴσταται*, quod est

apud Achillem Tatium Lib. VI. Hoc autem Ovidio maxime propter lusum verborum placuit, ex. gr. Her. XII. 36. *Et formosus eras, & mea fata trahebant; Abstulerant oculi lumina nostra tui.* Am. III. XI. 48. *Perque tuos oculos, qui rapuere meos.* Met. XIV. 372. *Per o tua lumina, dixit, Quae mea ceperunt.* His dudum scriptis ac deinde Prolus. a. ccccc in lucem editis, animadverri Huschkium in ep. crit. p. 85. versum Propert. *Olim oculis nimium facta superba meis*, similiter accepisse, dum observat: „non oculos hic laudare voluit poëta, sed oculorum officium perstringere.” Quod autem in re non injucunda nonnihil extra causam evagatus sum, id, mi Lector, aequi bonique facias.

El. XXV. vs. 9, 10.

*Limina jam nostris valeant lacrymantia verbis;
Nec tamen irata janua fracta manu.*

Hexameter pluribus displicuit, quemque ei sensum Pasferatius & Broukhufius subjecerunt, is valde contortus est, imo falsus; nam fores clausae, quales hic intelliguntur, quaeque, ut ipse ait Broukhufius, scelestae, crudeles, durae, invidae vocari solent, qua ratione dici possunt collacrymari, quasi misericordia tactae? Itaque Hein-
sius locum corruptum esse sentiens, emendabat

nostris halantia fertis, cum quo partim se facere Wasfenbergius humanissimis mihi literis indicavit, proponens *fragrantia fertis*. Burmannus vero conjiciebat *lacrymis valeant manantia nostris*; quod ego paulisper mutando propius ad vulgatae lectionis vestigia admove mihi videor hoc modo: *Limina jam valeant lacrymis humentia nostris*. Nempe *lacrymis* per compendium scriptum cum voce *humentia* facile conglutinari potuit & coire in *lacrymantia*. *Humere* similiter apud Ovid. Her. V. 56. *lacrymis humet arena meis*.

Lib. IV. El. I. vs. 27—32.

*Nec rudis infestis miles radiabat in armis;
Miscebant usta praelia nuda sude.
Prima galeritus posuit praetoria Lucmo,
Magnaue pars Tatio rerum erat inter oves,
Hinc Tities Ramnesque viri Luceresque coloni:
Quatuor hinc albos Romulus egit equos.*

Ad vs. 30. Pasferatius notabat: „i. e. in ovium numero; hae enim veterum divitiae.” Itaque sic intelligebat, Tatii bona magnam partem constituisse in ovibus. Poëta vero his versibus describit exigua rei militaris ac publicae principia eaque orta monstrat rure, ab hominibus agricolis. Propterea Lucumonem, qui, galeritus

sive rusticus esset, primum praetoria atque adeo castra instituisse narrat. Atque ita congruum erat me iudice, & de Tatio paulo plus dicere, quam magnam divitiarum partem ei fuisse in ovibus. Scilicet uti centum illi Patres saepe in prato de republica deliberabant vs. 14, ita hoc versu poetam significare puto, Tatium inter oves, i. e. rure, rebus, negotiis publicis, saepe intentum fuisse.

Ibid, vs. 119, 120.

*Hactenus historiae. nunc ad tua devehor astra:
Incipe tu lacrymis aequus adesce novis.*

Versum minorem ita accipit Pasferatius: „favens adesto rebus flebilibus, quas nunc primum refero.” Alii *lacrymas*, s. infortunia, dictas putant *novas* respectu malorum, quibus, uti modo dixerat astrologus, olim Graeci post Trojam incensam pressi fuerant. Verum hoc ille tantum narrat, ut haruspicinam, qua usus fuerat Calchas, vanam fuisse monstret, suamque rationem ex astris futura praedicendi commendet. Praeterea privata unius Propertii mala haud convenienter ut nova opponerentur publicis totius Graeciae cladibus. Marklandus, voc. *novis* impeditus, hoc mutandum putavit in *tuis*; sed praeter necessitatem. Versus incorruptus mihi videtur, verum

rum aliter intelligendus. Astrologus, qui inde a vs. 73. inducitur, poëtae fata expositurus, eumque carmina majoris spiritus averfo Apolline fuscipere demonstraturus, de more istorum hominum longo fatis proöemio utitur ad artem suam commendandam. Postquam igitur [unum alterumque exemplum facultatis suae attulerat, & ex historia Graecorum vanitatem ostenderat ceterorum vaticinandi generum, versu demum 119, ut doctrinam suam re ipsa probet, ea narrare incipit, quae jam olim Propertio acciderant, in his mortem patris, bonorum jacturam proscriptione acceptam, & amoris dolores, quae denuo, nunc reminiscens, esset ploraturus. Igitur *novis i. e. renovatis, iteratis*; dicitque ille: *mala tua, Properti, stellis indicibus mihi cognita dum repeto, tu, qui olim iis illacrymatus es, nunc iterum fleas, & novis lacrymis, ut aequum est, vaticinationem meam ratam facias.*

El. II. vf. 39, 40.

*Pastorem ad baculum possum curvare, vel idem
Sirpiculis medio pulvere ferre rosam.*

Possum curvare in pr. & quint. Vatic. legitur & in vet. lib. Pasferatii, atque ita secundum Broukhuf. conjecerat Francius. Quod cum mihi contortum praebere sensum videretur, & altera

cii conjectura *formare*, Heinſiique *Pastori ad baculum possum certare* & Ayrmanni itemque Lennepii animadv. ad Coluth. p. 71. *Pastor me ad bac. posf. curvare*, non satisfacerent, conjiciebam *Pastorem ad baculum possum simulare*. Scilicet accidisse suspicabar, ut hujus verbi litterae priores *sim* perirent, devoratae a praecedente syllaba *sum*, & quod reliquum erat, abiisse in *curare*, quod in multis MSS. & primis editis, sed sine sensu tolerabili, invenitur. *Simulare* autem eleganter sic usurpant poëtae, velut Ovid. Met. XI. 310. *Phoebus anum simulat*. & XIV. 656. de eodem Vertumno *Ille etiam picta redimitus tempora mitra, Innitens baculo, positus ad tempora canis, Adsimulavit anum*. cf. Horat. L. I. epist. XIX. 2. Tamen, quod me deinde monuit humanissimus censor in Ephemeridd. litt. Gottingensibus a. c1710cccc. *curvare pastorem*, ut doctius, praeferendum videri potest, quamquam idem non addidit, qua auctoritate ista dictio defendatur. Optime, quantum video, defendes pari loquendi genere de tragoedis, histrionibus similibusque, hanc illamve personam cantando aut saltando repraesentantibus. Horat. L. I. sat. V. 63. *Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogavit*. Ovid. A. A. I. 501. *Et plaudas, aliquam mimo saltante puellam*, ubi cf. Heinſius. Suet. Ner. 21. *Nioben se cantaturum pronuntiavit; ibid. cantavit Canacen parturientem, Orestem matri-*
ci-

cīdam, cet. Forma dicendi Graeca est, Schol. ad Aristoph. Lys. 389. γυνή τις τὸν Ἀδωνιν ὀρχομένη. Plura vide in annotatt. Valckenarii ad Theocrit. Adoniaz. p. 390. Fortasse ad hujus formulae similitudinem Propertius scripsit *curvare pastorem* i. e. curvando repraesentare: solent nimirum pastores pecus observantes baculo suo s. pedo inniti, isque praesertim eorum habitus a poëtis & artificibus antiquis expressus fuit. Vid. Broukhuf. ad h. l.

El. III. vs. 7 — 10.

Te modo viderunt iteratos Baëtra per ortus,

Te modo munito Sericus hostis equo;

Hibernique Getae, pictoque Britannia curru,

Ustus & Eoo decolor Indus equo.

Eoo equo pro *Eoa aqua* primum substituit Gruterus, postea vero repudiavit, quia praecedens distichon eadem voce terminatur. Tamen alii hoc amplexi sunt; imo Broukhufius etiam in textum recepit. Nollem factum; tum quia vix credibile est, pentametros continuos eadem voce fuisse finitos, tum quia in omnibus fere codd. & editt. vetustis reperitur *Eoa aqua*, quod quemadmodum hic convenire possit, accuratius inquirendum videtur. Pasferatius, qui tamen *Eois equis* praefert, illud defendi posse existimat loco Stra-

bo.

bonis Lib. XII, ubi physiologi Onesicriti opinio memoratur statuentis, Indorum nigrum colorem oriri ex aquae fluvialis potione. Hoc autem, ut minus notum & abstrusum, poëtae non puto convenire. Arbitrer potius aqua Eoa significari plagam solis orientis; oritur enim Ἐξ ἀκαλαρρείτασ βαθυρρόου Ὠκεανοῖο Οὐρανὸν εἰσανιῶν, Hom. Il. H. 422. & saepius; unde finxerunt Solem uxorem duxisse Persen, Oceani filiam, ad quam caramque matrem & liberos noctu trans Oceanum vectus revertatur. Vid. Stefichorus ap. Athenaeum Lib. XI. p. 469. Itaque ne dicam, quod jam olim experientia docere potuit, quodque confirmant novi peregrinatores, velut Haafnerus in Itinerario (Reize in een Palanquin langs de kusten van Coromandel, enz.) in mari & regionibus maritimis Indiae multo majorem, quam alibi, esse aëris calorem; sed hoc ne utar, a ratione poëtica num alienum putabis, si aqua s. mari Eoo, tanquam secesfu Solis, unde mane oriatur & primam proximamque lucem & calorem emitat, vicinus Indus decolor vel ustus dicatur? Indi enim veteribus dicebantur extremi Asiae populi ad oceanum in partibus potissimum australibus siti; id quod plures observarunt, in his Cuperus Observatt. IV. 7. Heynius ad Apollod. II. 5. 10. p. 394. ad Virg. I. 489. excurs. XIX. & ad Tib. II. III. 56. Huc pertinet Tib. IV. II. 20. *Proximus Eois — Indus aquis*, hoc enim huic poëtae re-

restituendum est, quod & vulgo legebatur, sed temere a Scaligero mutatum in *equis*; cf. ibi Heynius, & ad h. l. Propertii Burmannus. Idem reddendum Senecae Herc. Fur. 132. *Jam coeruleis evectus aquis Titan summa prospicit Ida;* ubi minus bene nunc legitur *equis*. Cf. I. F. Gronovius. Quemadmodum autem, quod solis esse putabatur, mari tribuit Propertius, ita continenti idem adsignat Tibullus. II. III. 55. *Illi sint comites fusci, quas India torret.*

Ibid. vs. 38, 39.

Cogor & e tabula pictos ediscere mundos;

Qualis & haec docti sit positura Dei.

Vocem Lucretianam *positura* in Propertio vix ferendam putans Burmannus conjiciebat *Quave sit hinc longis puppis itura viis*, quod tamen audacius a se factum ipse fatetur. Ad vulgatam scripturam potius conveniret: *Qualis & hic docti sit positus radii*, i. e. qualis sit positus n. mundorum, terrarum, docti hominis radio descriptus. *Positus* hac potestate legitur apud Ovidium, Tacitum, alios; *radius* vero, geometrarum atque astronomorum instrumentum, vel ex illo notus est Maronis Ecl. III 41. *Quis fuit alter, Descripsit radio totum qui gentibus orbem.* Quodsi vero vocab. *positura*, ut probum, admittamus, ce-

cetera nihil habent, quod nos moretur, & *positura Dei docti* est positus s. situs regionum ac plagarum a Deo intelligente ordinatus.

El. IV. vs. 13—16.

Murus erant montes: ubi nunc est curia septa;

Bellicus ex illo fonte bibebat equus.

Hinc Tarpeja deae fontem libavit: at illi

Urgebat medium fictilis urna caput.

Murus erat fons hic in Colot. & pr. Vat. est, unde Passeratius conjecit *Purus erat fons hic*. Haec vestigia secutus Heinsius emendabat *Purus erat fons hic, ubi nunc est Curia, Vestae*, vel, quod ceteris suis & aliorum conjecturis praeponebat, *saepe Bellicus* cet. vs. autem 15 idem legebat *Hinc Tarpeja Deae rorem libavit*, ut crebra ejusdem vocis repetitio *fons, fonte, fontem* evitaretur: tum etiam *hinc* i. e. ex hoc fonte *fontem libavit*, absurdum est. Aptius tamen ad veterum scripturam quadraret *Hinc Tarpeja Deae fundens libavit*. Utrumque verbum etiam jungit Virg. Aen. V. 77. *mero libans carchesia Baccho Fundit humi*, Sed an satis causae adsit, cur veterem lectionem *Murus erant montes* exterminemus, valde dubito; ea vero retenta vs. 14. legendum suaferim *e vivo fonte*, cf. vs. 4. *nativis aquis*. Nam *ex illo fonte*, cum fontis mentio lon.

longius praecesferit vs. 7, & hujus versus lectio suspecta sit, non tolerabile est. Quamobrem locus ita constituendus videtur: *ubi nunc est curia septa, Bellicus e vivo fonte bibebat equus. Hinc Tarpeja Deae fundens, vel cum Airmanno, quod simplicius, Hunc Tarpeja Deae fontem libavit.*

El. IV. vs. 9, 10.

*Quid tum Roma fuit, tubicen vicina Curetis
Quum quateret lento murmure saxa Jovis?
Atque ubi nunc terris dicuntur jura subactis,
Stabant Romano pila Sabina foro.*

Aptius haec cohaerebunt, si in posteriori disticho, continuata interrogatione & modo indicativo in conjunctivum mutato scripseris, *Starent Romano pila Sabina foro?*

Ibid. vs. 27.

Dumque subit primo Capitolia nubila fumo.

Heinsius voc. *fumo* varie tentavit, tandem vero fervare maluit, intelligens rorem vel caliginem matutinam. Sed fumus, absolute positum, an hoc designare potest? Praestabit intelligere fumum e propinquis castrorum ignibus, quos mox vs. 31.

al-

alloquitur Tarpeia. Virg. Aen. IX. 159. *Interea vigilum excubiis obsidere portas Cura datur Mesapo, & moenia cingere flammis.* Flor. I. XVIII. 24. *Victor primo praelio Pyrrhus, tota tremente Italia Campaniam, Lirim Fregellasque populus, prope captam urbem a Praenestina arce prospexit: & a vicesimo lapide oculos trepidae civitatis fumo ac pulvere implevit. Primo autem Capitolia nubila fumo, i. e., quum diluculo fumus, Capitolium obducens, primum appareret: videlicet per noctem flammae, per diem fumus conspiciebatur.* Q. Curt. V. II. *observabatur (in castris Alexandri) ignis noctu, fumus interdiu.* Cf. Vegetius de re milit. L. III. C. V. & ibi Stewech. Ceterum *primus* saepe pro *quum primum*, ex. gr. Virg. Georg. III. :87. *primo depulsus ab ubere matris, i. e. quum primum depulsus fuerit.*

Ibid. vs. 93, 94.

A duce Tarpejo mons est cognomen adeptus.

O vigil, injustae praemittis sortis habes.

In his versibus exponendis multum fudarunt interpretes. *Duce* neque Tarpejo, arcis praefecto, neque filiae Tarpejae convenit; ab hac autem nomen accepisse montem consentiunt scriptores. Itaque hexametrum leviter muto: *A duce Tarpeji*

mons

*mons est cognomen adeptus, i. e. a duce Tatio monti cognomen Tarpeji datum est, scilicet a Tarpeja deductum. Versui minori hunc sensum tribuo: O vigil (per ironiam de virgine Tarpeja, proditiōi obnoxia, sicut apud Virg. Aen. VI. 523. egregia conjux de Helena Trojam prodente,) injusta fors, quae indignis non raro fa-
vet, praemia tibi dedit, honorem scilicet appella-
ti a te montis, quem non mereris.*

El. V. vs. 19, 20:

*Exornabat opus verbis, ceu blanda pererret;
Saxosamque terat sedula lympa viam.*

Alii in versu majori *perurat*, in minori *sedu-
la culpa*, Heinsius *copa*. Wakkerus praeferebat
lympa ex cod. Borrich., quod & mihi perpla-
cet propter *saxosam viam*. Nimirum ita existit
comparatio suavisissima & graphica: *dum lympa
rupem blanda pererrat, assiduitate eam sedula
cavat, ita sermone blando constantem puellae
animum pervincere & corrumpere conatur lena*
Requiritur autem modus indicat. *pererrat, terit*;
velut in his Virg. Aen. V. 87 sqq. (Anguis,) *Coeruleae cui terga notae maculosus & auro
Squamam incendebat fulgor: ceu nubibus arcus
Mille jacet varios adverso sole colores.*

El. VI. vs. 15—18.

*Est Phoebi fugiens Athamana ad litora portus,
Qua senus Joniae murmura condit aquae,
Aetia Juleae pelagus monumenta carinae,
Nautarum votis non operosa via.*

Vs. 17. Marklandus, ne aliorum [morer] conjecturas, *pelagus* mutabat in *Leucas* probante Burmanno. Etiam si sciam populos ac regiones a poëtis saepe designari e locis vicinis, atque in descriptionibus pugnae navalis Aetiacae nonnunquam memorari Leucadem insulam ejusque promontorium Leucaten, ut Virg. Aen. VIII. 677. censeo tamen hanc insulam nequaquam, ne a poëta quidem, appellari posse monumenta Aetia, siquidem Leucas multa passuum millia distet ab Aetio, cujus monumenta, templum Apollinis & portus, ab Augusto instaurata & munita, nihil habeant commune cum Leucade. In errorem induxisse Marklandum videtur locus Virgilii, a Servio ceterisque interpretibus perperam expositus, Aen. III. 274, sq. *Mox & Leucatae nimboſa cacumina montis, Et formidatus nautis aperitur Apollo.* Quibus versibus unum atque eundem locum significari crediderunt. Ita Servius: *Leucate est mons altissimus, prope peninsula in promontorio Epiri, juxta Ambraciam, sinum & civitatem; quam Augustus Nicopolin appellavit,*

vit, vidis illic Antonio & Cleopatra. Ibi & templum Aëtiaco in promontorio Apollini constituit & ludos Aëtiacos. Confundit utique loca, quoniam Actium ad sinum Ambracium situm erat, non vero Leucate. Virgiliani versus non indicant, eodem tempore navigantibus apparuisse Leucaten, & templum Apollinis, sed primum illam, deinde hoc ulterius progressis; quemadmodum luculenter demonstrat Heynius, quem etiam consule ad Aen. VIII. 677. Vitiose tamen in Propertii versu scriptum *pelagus* existimo, pro quo repetendum videtur e vs. 15. vel *portus*, vel potius *Phoebus*. Hanc lectionem juvat modo citatus Virgilii versus *Et formidatus nautis aperitur Apollo*. Nempe Phoebus s. Apollo, i. e. pars illa saxea, in qua templum Apollinis erat, (uti bene Pompon. Sab. ad Virg.) antea nautis formidata, postquam vero portus esset munitus, facilis accessu & *via non operosa*. Cf. Strabon. VII. p. 500 B.

Ibid. vs. 25, 26.

*Tandem acies geminos Nereus lunarat in arcus:
Armorum radiis icta tremebat aqua.*

„Pulcre,” inquit Marklandus, „*tremebat aqua*, quasi metuens has armorum coruscationes.” Mihi quidem hic sensus quaesitior videtur;

quam pro more Propertii, saltem hoc loco, ubi praeterea, ipso maris Deo aciem instituyente, metus parum apte mari tribuitur. Malim *tremebat* simpliciter intelligere de tremulo aquae motu, radiis armorum repercussis magis conspicuo, five de *aquae tremulo lumine*, uti pingit Virg. Aen. VIII. 23.

Ibid. vs. 69—74.

*Bella satis cecini. citharam jam poscit Apollo
Victor, & ad placidos exuit arma choros.
Candida nunc molli subeant convivia ludo,
Blanditiaeque fluant per mea colla rosae.
Vinaque fundantur prelis elisa Falernis,
Terque lavet nostras spica Cilissa comas.*

Vs. 71. *ludo* est ex conjectura Livineji & Hein-
si, idque probabant Burmanni; Kuinoelius etiam
in textum intulit, quod vereor, ne temere sit
factum. Respicit poëta morem antiquum, qui
in sacris praesertim rusticis ac nemoralibus deinde
fervatus est, sacra convivia & dies festos in lucis
celebrandi. Virg. Aen. XI. 737, fqq. *ubi curva
choros indixit tibia Bacchi, Exspectare dapes et
plena pocula mensae; Hic amor, hoc studium;
dum sacra secundus haruspex Nuntiet, ac lucos
vocet hostia pinguis in altos*, ubi consulatur Hey-
nius; cf. Horat. I. Od. IV. 11. & Tib. I. X. 51.

Etiam

Etiam mollem lucum (qui ita dicitur non magis ob mollem umbram, quam molle solum, recubantibus gratum: sic *nemus* pro humo nemoris apud Horat. III. od. XVII. vs. 9.) licet accipere pro quovis amoeno recessu, ubi hilariter convivari diebus sollemnibus consueverant. Horat. II. Od. III. 6. *Seu te in remoto gramine per dies Festos reclinatum bearis Interiore nota Italerni. Qua pinus ingens albaque populus Umbram hospitem consociare amant Ramis, & obliquo laborat Lympha fugax trepidare rivo. Huc vina & unguenta & nimium brevis Flores amoenos ferre iube rosae.* Cf. id. ibid. XI. 13 sqq. & alibi.

Vs. 72. *Blanditiae rosae* non placet, sive per appositionem jungas, quod alii fecerunt, sive *rosae* genitivo casu construas cum Mitscherlichio, qui comparat Graec. γάνος ῥόδων. Sed γάνος, quum de floribus dicitur potius est *decus*, *honor*, quemadmodum reddunt poëtae Latini; vid. Burmann. ad Anthol. Lat. Tom. I. p. 704. atque ita Mosch. Id. II. 70. Ἀγλαΐην πυρσοῖο ῥόδου. Tum blanditiae, quae proprie sunt hominum & in verbis maxime consistunt, ad flores insolenter translatae, multo etiam insolentius dicuntur *fluere per colla*, redimire collum. Ipsum id Mitscherlichium sensisse suspicor, cum addat conjecturam *Paestanaeque fl. Blanditaeque*, quae Scaligeri est correctio, a Broukhusso in textum recepta, Plinii

loco non bene defenditur; vid. Burmann. Fortasse magis arridebit *Nativaeque*, quod ad praecedens *luco* pulcre conveniet, ut intelligantur rosae ibi sponte sua natae, & quibus nihil allaboratum, nihil artificiose adjectum; infra El. VIII. 40. *Et facilis spargi munda sine arte rosa*. Praeterea delectatur hac voce Propertius, memoratque *lapillos nativos, torum nativum, aquas nativas*, cet.

El. VII. vs. 23.

At mihi non oculos quisquam inclinavit euntes.

Recte Burmannus restituit antiquam lectionem *euntes*, pro quo Barthius & Heinsius *hiantes*. Sensus huic versui sine controversia hic inest: *nemo mihi morienti claudendorum oculorum officium praestitit. Inclinare enim est, quod alias hac in re claudere, condere, premere, comprimere; (e quibus postremum restituendum puto Val. Max. II. VI. 8. *filiarum manus ad supremum opprimendorum oculorum officium advocavit; legamus comprimendorum; opprimere enim nimium est.*) Sed oculos euntes* explicatione indiget. Interpretes comparant cum *madidis, nantibus, labentibus, cadentibus, fugientibus*. non accurate. Tales quidem memorantur morientium oculi, sed non eadem ratione. *Oculi*

ma-

madidi Ovid. Am. III. IX. 49. *δμματα ὕγρα*,
sunt veluti liquore offusi, conturbati, caligantes.
Servius ad Virg. Aen. IV. 244. *Physici dicunt,*
pupillas, quas in oculis videmus, morituros ante
triduum non habere. Cf. Capitolinus in Pertin.
14. quae sic explicat Salmasius ad Solin. p. 134.
b. C. *Scilicet in morituris (pupilla) punctum*
illud nigrum, quod in medio fulgurat, triduo
ante cum corona, sive iride, confunditur, et
indiscreti coloris apparet, nec imagines reddit
amplius. Frustra autem fuerunt Servius et Cer-
da, qui inde explicare voluerunt *lumina canen-*
tia Virg. Aen. X. 418. *Ut senior leto canentia*
lumina solvit; hic intelliguntur oculorum pal-
pebrae morte solutae eaeque, utpote senis, canis
circumdatae ciliis, canisque superciliis tectae.
Velut *madidi*, sic fere *natantes* dicuntur oculi,
ex. gr. Virg. Aen. IV. 496. i. e. obtuso et in-
certo lumine fluctuantes. *Labentes* vero, ut
Virg. Aen. XI. 818. Quinctilian. Instit. Orat.
L. VI. proöem. et *cadentes* Stat. Sylv. III.
carm. ult. vs. 39. dicuntur, quorum palpebrae
morte solutae subsidunt, qui etiam *morte graves*
et *gravati*, ex. gr. Virg. Aen. IV. 638. et Ovid.
Met. IV. 154. Alio autem modo Propertius Cyn-
thiae morientis oculos dixit *euntes*: hi sunt ab-
euntes velut e statione sua et specula, quippe quo-
rum lumen cum vita recedit, vel occidit instar
siderum. Aesch. Agam. 1129. sqq. *Ἐπὶ δὲ καρ-*

διὰν ἔδραμε κροκοβαφῆς σταγῶν, ἅτε καὶ δορὶ πτα-
 σιμοῖς εὐνανυτεῖ βίου δύντος αὐγὰς. Ita *abire*,
fugere, *fugari* dicuntur sidera, vid. Drakenborch.
 ad Silium IV. 88. μεταβαίνειν Hom. Od. M. 312.
 Cum oculis igitur *euntibus* convenirent sane *fu-*
gientes Ovid. Am. III. IX. 49. *Hinc certe ma-*
didus fugientes presit ocellos, modo haec lectio
 sana esset. Duplex illud epitheton, quorum al-
 terutrum sufficiebat, nulla copula ocellis adjec-
 tum displicet, neque ab Ovidio scriptum puto.
 Sensit idem sine dubio Heinsius, cum legendum
 conjecerit *madidos* vel *gravidos* vel *patulos fu-*
gienti presit ocellos; item Burmannus, qui edi-
 dit *madidos fugientis*. Tum vero *fugiens* est
 moriens, οἰχόμενος, quemadmodum *cedere* Con-
 solat. ad Liv. 75, sq. *Cedis, et incassum tua no-*
mina, Druse, levantur. Ultima sit fati haec
summa querela tui. quod distichon corruptum sic
 aliquando emendare tentabam, ut *vocantur* lege-
 rem cum Burmano, pentametrum vero mutarem
 hoc modo: *Haec utinam fati summa querela*
tui! i. e. utinam haec de fato tuo querela supre-
 ma sit post tot Augustae domus funera, nam
 (vs. 77.) *Iste potest implere dolor vel secula*
tota, cet.

Ibid. vs. 55 — 60.

Nam gemina est sedes turpem sortita per amnem,
Turbaque diversa remigat omnis aqua.

Una

*Una Clytaemnestrae stuprum vehit, unaque Cresfae
Portat mentitae lignea monstra bovis.*

*Ecce coronato pars altera vecta phaselo,
Mulcet ubi Elysias aura beata rosas.*

Ad vs. 57. Burmannus notavit: „*Unaque ex Livineji conjectura recepit Broukhufius, ut una et eadem navis Clytaemnestram et Pasiphaën vehere dicatur, quemadmodum altera Andromeden et Hypermnestram.*” Ita et alii haec ceperunt. Non probo. Primum unam modo navem Charontis memorant veteres, eamque, licet umbrarum multitudini nonnunquam vix sufficientem, (Consolat. ad Liv. vs. 358. *Omnes expectat avarus Portitor: et turbac vix satis una ratis,*) tamen capacem, εὐρείαν σχεδίαν στρυγυοῖο γέροντος, Theocrit. Idyll. XVI. 41. Deinde nulla navis mentio praemis-
sa est, ut durum sit hanc intelligere. Facilius et rectius ex praecedenti versu intelliges *aquam diversam*, i. e. viam duplicem per aquas Stygias, in diversas Orci sedes, Tartarum et Elysium, ducentem. Itaque una aqua vehit Clytaemnestram et Pasiphaën, omnesque adulteras, (Virg. Aen. VI. 326. *hi, quos vehit unda, sepulti.*) cui mox opponitur altera, *ubi*, i. e. juxta quam, *Elysias aura mulcet rosas*, et qua pars [altera, turba ca-
starum vehitur.

El. IX. vs. 35.

Fontis egens erro, circaque sonantia lymphis.

Circòque legebat Scaliger, quod a Broukhufio, experto illo elegantiae Romanae iudice, probatum esse et receptum merito miratur Burmannus; *Livinejus circa resonantia*, Heinsius *per tesqua vel rura sonantia*, Burmannus *circum antra*, quos vides amovere particulam *que*, quae tamen minime supervacanea est. Construas: *Erro, fontis egens, sitiens et*, quod magis impatientem me reddit, *circa loca sonantia lymphis*. Idem patiebantur illi Xerxis milites Aesch. Persf. 480, sqq. Στρατὸς δ' ὁ λοιπὸς, ἐν τε Βοιωτῶν χθονὶ Διώλλυθ', οἱ μὲν ἀμφὶ κρηναῖον γάνος Δίψει πονοῦντες, οἱ δ' ὑπ' ἄσθματος κενοί.

El. X. vs. 39 — 44.

Claudius Eridanum trajectos arcuit hostes,
Belgica cui vasti palma relata ducis,
Virdumari, genus hic Rheno jactabat ab ipso
Nobilis e lectis fundere gaeſa rotis.
Illi virgatis jaculantis ab agmine bracis
Torquis ab incisa decedit unca gula.

Vs. 43. *Illi jaculantis* non conveniunt neque a Scaligero et Burmanno apte defenduntur; tum

vir-

virgatis braccis cum reliquis non bene cohaerent. Itaque sic emendare versum conabar: *Illi virgatas maculanti sanguine braccas*. Lectiones diversas *agmine* et *inguine*, in quibus variant codd., ortas esse suspicor ex genuina, *sanguine*. Tentabam etiam, *Illic virgatis jaculantis ab agmina braccis*: nempe *illi* et *illic* in MSS. permutantur, ut apud Terent. Adelph. V. III. 58 et 60, atque eo magis, quia *illi* pro *illic* olim scribebant: (unde apud Virg. Aen. II. 548, illud pro hoc acceperunt Servius et Donatus, sed citra necessitatem). Porro ita haec intelligebam: *Illic*, sc. apud Eridanum, *jaculantis agmina Romana a braccis*, a latere, cet. Nimirum „duobus,” ut ait Servius ad Virg. Aen. IX. 417. „generibus manualia tela mittuntur; aut ab aure, aut a latere tela jaciuntur.” Scaliger vero ad h. l. Propertii observat, Graecorum morem fuisse a capite jaculari, allato Euripidis loco Hippol. 220. *παρὰ χάλτᾱν ξανθὰν ῥίψαι θεσσαλὸν ὄρπακ'*, cet. barbarorum autem ab inguine s. latere. Ceterum *ab* a casu suo sejunctum etiam apud alios legimus, inprimis Ovidium, ut Her. IX. 96. ubi cf. Heinsius. Verum, quamvis haec ita probum sensum exhibeant, tamen altera correctio est expeditior et ad explendam vel amplificandam sequentis pentametri sententiam accommodatior.

El. XI. vs. 37—41.

*Testor majorum cineres tibi, Roma, verendos,
Sub quorum titulis Africa tonsa jacet:
Qui Persen, proavi simulantem pectus Achillis,
Et tumidas proavo fregit Achille domos.*

Hanc lectionem, ab Heynio profectam, quem vid. ad Virg. Aen. VI. 840, in textum admisit Kuinoelius. In edit. Burmann. legitur *Et Persen, proavi simulantem pectus Achillis, Quique tuas proavo fregit Achille domos.* Quandoquidem manifestum esse videbam, quod et ab Editore elector. Etonens. observatum, Corneliam innocentiae suae testem non invocare Persen, sed eum e majoribus, qui Persen ejusque domos fregerat, nempe L. Aemilium Paulum Macedonicum, olim juvenis ad eundem modum, atque Heynius, hos versus constitueram, ratus *qui* ex hexametro in pentametrum, conjunctionem *et* ex hoc in illum deerrasse, et assumens Heinii correctionem *tumidas*. Quam emendationem in schedis aservabam, quia tum probare non poteram viro cuidam doctrina claro, cui displicebat ellipsis *testor eum*, quae vs. 39. intelligenda sunt. Santenius corregebat: *Te, Persen, proavi simulantem pectus Achillis, Quique tuas proavo fregit Achille domos.* Quae structura minus expedita est.

AD-

A D D E N D A.

Pag. 194. lin. 11. *post discesum adde: lugentes.*

Pag. 241. Ad Lib. II. El. XXVII. vs. 13, 14.

*Jam licet et Stygia sedeat sub arundine remex,
Cernat et infernae tristia vela ratis.*

Conf. Euripid. Alcest. 252. Ὀρῶ δίκῳπον, ὄρῳ
σκάφος. Νεκύων δὲ πορθμεὺς ἔχων χέρ' ἐπὶ κοντῳ,
Ἰάρων μ' ἤδη καλεῖ· τί μέλλεις; Ἐπείγου· σὺ κα-
τείργεις, τάδ' ἔτοιμα. Qui locus interpretationem
meam egregie juvare videtur, eumque respexisse
Propertium vix dubium est.

Pag. 294. Ad Lib. IV. El. VI. vs. 72.

Blanditiaeque fluant per mea colla rosae.

Fortasse ad veterem scripturam *Blandiciae* pro-
pius conveniet *Puniceae* s. *Poeniceae*, pro quo
perperam quoque scribi potuit *Phoeniceae*, vid.
Burm. ad Ovid. Met. XII. 104. Cf. Virg.
Ecl. V. 17. et Horat. IV. X. 4.

I N D E X

*rerum, dictionum et verborum in parte
critica occurrentium.*

A.

- Ab rate vehi* non recte dicitur. 251
- Ab* a casu suo sejungitur. 299
- Ablativos praepositionibus onerarunt librarii. 251
- Actia monumenta non designant Leucadem. 290 sq.
- Admirabilis* pro *egregius, excellens*. 164 sq.
- Admirantes irretiebat*, non *admirando irridebat* Cn. Lentulus. 156 sq.
- Aeschylus illustratus. 277
- Alae Cupidinis, inconstantiae imago. 221
- Alcmenae geminas requieverat arctos Jupiter*. 233
- Amatores, item cognati et amici, eodem loco et modo sepeliantur cum suis, optant. 223 sq.
- de amoribus suis loquentes fictis puellarum nominibus utuntur. 231 sq.
- Amicus* pro *acceptus, jucundus*. 201
- Amor et ardens et sincerus duplici comparatione expresus. 183 fqq.
- Amor longinquus*, i. e., diuturnus, non interruptus. 196 sq.
- Amo-

Amoris in puellam integritas cum caritate propinquorum, maxime materna, comparatur.

183 sqq.

*Αμφὶ ἐνωμήσας.

146

*Απονήμενος.

139

Aqua num Propertio bene dicatur *tremere* praemetu.

291 sq.

Aqua diversa i. e. via duplex per aquas Stygias.

297

Argynni vel Argynnus natat poena cet.

253 sqq.

Argynnus et Erginus non confunduntur a Propertio.

257

Artes, τέχναι, μηχαναὶ de blanditiis et gratificationibus, quibus captentur puellae.

188 sq.

Arundo Stygia pro tonfa s. remo Charontis.

241, 301.

*Ἀσταχύεσσιν — ἀσταχύων perperam repetuntur.

150 sq.

Attingere, contingere, ut simplex *tangere* pro ferire.

199

Aurium fatietas *delicatio*.

155

Avaritia et luxuria mulierum impudicarum.

162

B.

B et V permutantur.

215

Busla jacentia.

253

C.

C. X.

- Calere in agendo.* 157
Cara lacrymis osca. 211
Χωρεῖν de terra hiscente. 148 sq.
Clasfica pellerē, κρούειν. 176 sq.
Clasfica pulsa et tibia digitis pulsata differunt
ratione. ibid.
Comparationes de eadem re binae recte jungun-
tur. 133
Conscendere carmen laudis. 219 sq.
Consolatio ad Liv. tentatur. 296
Contemnere, spernere, negligere res quaecunque
dicitur pericula, a quibus est incolumis, 179
Curvare pastorem. 282
Custodum timore, non tumore, septa puella. 284
Cymba Charontis una, sed capax. 297
Cynthiae, Propertii amicae, lepor et multis decor
artibus. 190 sqq.

D. Δ.

- D et T permutantur.* 215
Dea, passim subjungitur praecedente hujus nomi-
ne proprio. 169
Δέχομαι δῶρα de Apolline. 132
Δέδεχθε — ἐμὴν ἰδὺν. 132 sq.
Deos esse negabant aliquando Veteres in rebus
des

desperatis, e prosperis vero contrarium	
argumentabantur.	181
<i>Deus</i> saepius per epizeuxin repetitur.	215 sq.
— a poëtis Graecis absolute ponitur pro	
sole.	251 sq.
Dies festi in lucis celebrati.	292 sq.
Diis acceptum referebant homines, quidquid	
habebant eximii.	216
Δόνακες et δοκίδες καλάμοιο.	135
Δόναξ et κάλαμος synonyma.	134

E

<i>Efficere quidquam.</i>	156
Ἡγεμονεύειν τινος et τινι, non τινα.	141
Ἐλίκωψ s. ἐλικῶπις.	277
Ennensia prata violis abundantia.	148
Ἐπεσθαι τινι i. e. τῇ φύσει τινος.	143
Ἔργα θεῶν sensu deteriore.	146
<i>Errantia lumina.</i>	267
Ἐταῖρος δαιτὸς, sodalis et sim.	140
<i>Excipere, ἐξαίρειν, de donis eximiis, quae</i>	
Diis vel hominibus offerebantur.	238
<i>Extremus orbis de Aegypto cet.</i>	225

F.

<i>Facies plur. num. varias oris corporisque spe-</i>	
cies indicant.	268

Fata debita, mors. 210

Favilla sentire lacrymas. 211

*Feminae ob formae non magis, quam animi
ingeniique praestantiam laudantur.* 191 sq.

*Fluere de oratione et oratore, contr. claudi-
care, haerescere.* 158

Fugere et cedere pro mori. 296

Fumo primo nubila Capitolia. 287

G.

Gallus — inferna vulnera lavit aqua. 248

*Genus neutrum etiam de hominibus usurpa-
tur, ut latius pateat oratio.* 239

Gerundia passive quoque usurpantur. 268 sq.

Gradu labi et cadere. 200

H.

Haurire supplicia. 170 sq.

Hesychius defensus et illustratus. 136

Hiscere, χαλνειν, pro dicere, canere. 249

*Homines, animi perturbatione abrepti, ad quas-
vis res inanimatas orationem convertunt.* 194

Humana et divina confunduntur. 214

Humano corde volat Deus. 221

<i>Ignaros luctus populavit Achivos.</i>	270 sq.
<i>Ille et inde permutantur.</i>	242
<i>Illi et illic permutantur.</i>	239
<i>Immerita auris.</i>	236.
<i>In a Propertio additur ablativis ex abundan-</i> <i>ti ad exemplum Graecorum.</i>	231
<i>Indi extremi Asiae populi.</i>	284
<i>Indus aqua Eoa ustus.</i>	284 sq.
<i>Iusta dare piae terrae.</i>	253 sq.

K.

<i>Κλείειν, κλείζειν et κληΐζειν</i> eximie de poëtis Deorum et Heroum laudes celebrantibus.	139
---	-----

L.

<i>Labi, ut elabi et delabi</i> pro <i>furtim aufu-</i> <i>gere.</i>	199
<i>Labor</i> pro periculo, malis belli et ipsa pu- <i>gna, ἔργον, πόνος.</i>	175 sq.
<i>— terret.</i>	ibid.
<i>Lacrymas dejicere, δάκρυα βάλλειν.</i>	209
<i>Limina lacrymantia.</i>	278 sq.
<i>Locare virtutem ita, i. e. eo gradu.</i>	167 sq.

Lucus mollis pro molli humo luci. 293

Lyrae antiquissimae partes quaedam descrip-
tae. 134 fqq.

— — — — — ἡχείου et κάλαμος male
confunduntur. 135

M.

Μάλιστα. 132

Manus, χεῖρ, pro arte et opere, quodcunque
manibus fit. 198

Manus longae i. e. non mutilatae. 259 fqq.

Maria navigationi diversa. 159

Μηχανιώτης vox suspecta. 139

Melior ἀμείνων i. e. aptior. 247

Memento hoc iter, ad lapides veni me-
mores. 222 fqq.

Mercurio variarum artium inventio, fortas-
se et corii parandi tribuitur. 137

Militum caesorum cineres et ossa cum armis
domum referebantur aut mittebantur. 263 fqq.

Mira laus i. e. eximia. 165

Mirari pro valde amare et cupere. 266

Moerere jungitur ablativo. 248

Monilia pectori circumdata. 142

Mons a duce Tarpejo cognomen adeptus. 288 fqq.

Montes et colles adspicere dicuntur regiones
vicinas. 169 fqq.

Mon-

Montibus comparantur homines permagnae staturae cet.	170
<i>Morari humana.</i>	214
Moras captare amantium est, a suis disceden- tium.	258
<i>Multa amare potest, qui dare multa po- test.</i>	238 sqq.
<i>Mundi domum temperat Deus.</i>	251
N.	
N et H. saepe confunduntur.	178, 181
<i>Νάρκισσος, δόλος Proserpinae.</i>	150
Narcissus et crocus magnarum Dearum co- ronamentum.	150
<i>Natura unicuique dedit vitium creato.</i>	233
Navigantes credi ventis, mari, navi, et haec eos debere, <i>ὀφείλλειν</i> , dicuntur.	194 sq.
Negatio duplex pro simplici.	231
<i>Nereides vela solvunt.</i>	208 sq.
<i>Nomen pro homine.</i>	197 sq.
Nomina propria pro appellativis ponunt li- brarii.	229
<i>Novis lacrymis aequus adesse incipe.</i>	280 sq.
<i>Numerare</i> exquisite adhibetur.	254
Nymphae natura neque mortales neque im- mortales.	143 sq.

O. Ω.

- Obscurari. 167
- Oculi madidi, natantes, labentes, cadentes, euntes. 294 sqq.
- Oculi pro oculorum iudicio. 275
- pulcritudine dicuntur teneri, abripi, vulnerari cet. 276
- feminarum rapere et auferre oculos virorum dicuntur. 277
- Οἶμος αἰοιδῆς et sim. 220
- Opposita i. e. e regione, ante faciem sita. 193 sq.
- Ως non necessario repetendum in comparatione duplici. 134
- Oscula opposito debita vento. 192 sqq.
- Οὐ θεός. 181
- Ovidius correctus. 147
- illustratus. 258

P. Π.

- Πάντα λέγειν. 137 sq.
- Penelope — facta remansit anus. 217
- Pereuntes in aquis nomina suorum invocant. 171
- Περὶ χάρματι, non χάσματι. 148 sq.
- Περιγυθῆς et πολυγυθῆς. 153
- Philetam Musis meliorem imitere. 247
- Φόρμιγξ γλαφυρή. 135
- Pol.

- Pollux (Jul.) defensus. 136
Ponere proprium est dedicantium. 229
 — *in oculis*, non *oculis*, nedum *oculis*
siccis. 208
*Pontificum annalibus nihil jejuni*us, non
jucundius. 165
Positura haec docti Dei. 285 sq.
 Praefens conjunctivi de re futura et incerta. 174 sq.
 Propertius correctus. 184
Propius periculo it timor. 172
 Proserpina, dum narcisum decerpit, rapta. 148
Primus pro quum primum. 288
 Puellae, amatorum discesum lugentes, ad
 ventos etiam querelas effundunt. 194

Q.

- Quae multa, οἷα τε πολλὰ. 204
Que (particula) augendi vim habet, ut gr.
 τε, etiam. 265
Quid si (formulae) usus varius. 227 sq.
Quod cum, ut *quod si*, *ubi* cet. 166

R.

- Reddere pinu cornua*. 229 sq.
 Repetitio ejusd. vocis parvo spatio interjecto. 175
Reponere fata pro negligere. 207
Re.

Rerum magna pars Tatio erat inter oves. 279 sq.
Rosae blanditiae. 293, 301

S.

Secula antiquis grata puellis. 236
Sectari canes. 265 sq.
Semper contexeret armis te Musa. 213 sq.
Seneca trag. vindicatur atque illustratur. 256 sq. 2 5
Servius reprehensus. 290 sq. 299

T. Θ.

Tabellae conscientia. 162
Tabellae sine me verba diserta loqui norant. 274
Τάθην. 137
Ταῦτα, item *τοῦτο* et saepius *τόδε* sequen-
 tem dictionem monstrat. 138
Tempus efficere ea dicitur, quae in tempore
fiunt. 202
Tela manualia duobus modis mittuntur. 299
Terunt haec arma fastus tuos, Icarioti. 264
Θυμὸς et μῦθος permutantur. 145
Tibulli, simplicitate se commendantis, non-
nunquam re postulante grandior est oratio. 179
Tibullus illustratus et vindicatus. 202, 284 sq.
Timor oratoris. 154 sq.
Τιμὴν perperam repetitum. 152
 Tme-

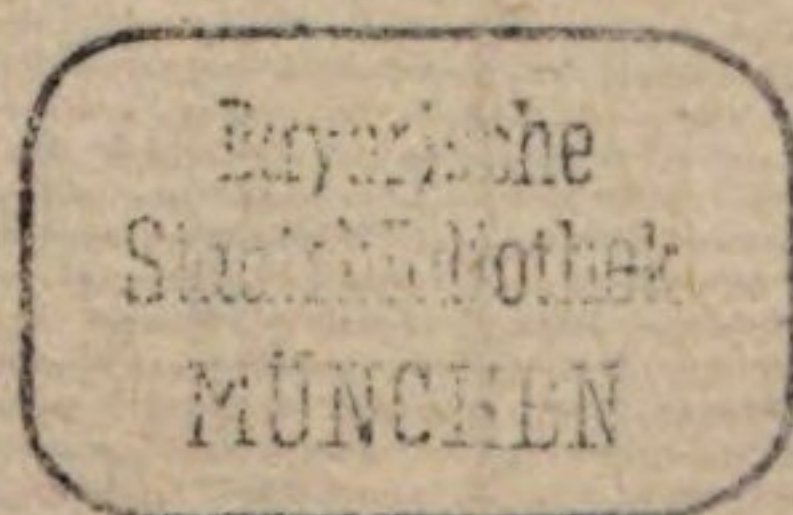
I N D E X.

313

Tmeses durae in Propertio non ferendae.	251
<i>Torus uterque.</i>	226
Transitus sententiarum non nimis anxie quae- rendus in Propertio.	244, 262 sq.
<i>Triton ore recondit aquam.</i>	246

U. V. Y.

Val. Maximus corrigitur.	294
<i>Venire ad fata.</i>	222 sq.
<i>Venire ad lapides.</i>	222 sqq.
Verba pertinentia ad instrumenta κρουόμενα transferuntur ad ἐπιπνεόμενα.	176 sq.
<i>Verba rogandi.</i>	267 sqq.
Versus ὁμοιοτέλευτοι, frequentissimi erroris cau- sa in libris Homeri.	132
Versuum trajectio saepe salutaris, saepe non necesfaria, imo temeraria.	177
Vesta θεῶν πρέσβειρα cet.	152
<i>Videre hostem.</i>	163
<i>Vitam solvere, λύειν τὸν βίον.</i>	218
<i>Una dies praecurrere amantes potuit.</i>	201 sq.
<i>Una fides, una dies ambos auferet.</i>	232
Ὑποθυμιάδες.	142
<i>Vulgo conquirere amantes.</i>	189 sq.
Vultus oratoris.	154
<i>Vultus plur. num. varios oris designant ha- bitus.</i>	268

Waardenburg, Hendrik W.

Henrici Waardenburg Harlemensis Gymnasii Rectoris Opuscula Oratoria,
Poetica, Critica

Haarlemum 1812

Opp. 167 y

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10602603-5